

รายงานการวิจัย
เรื่อง

แนวทางการกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษ
Guidelines for the Timeframe of Special Case Investigation

ร้อยตำรวจโทหญิง จารุวรรณ ศรีเมืองวัฒนา
นางพัทตร์ประไพ ตรีสุวรรณวัฒน์
นางสาวสิริพร สุกใส
นางสาวศิริรัตน์ สุวิชาโสภณ
นางณิชาดา ชื่นชมสิริกุล

กรมสอบสวนคดีพิเศษ กระทรวงยุติธรรม

2566

รายงานการวิจัย
เรื่อง

แนวทางการกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษ
Guidelines for the Timeframe of Special Case Investigation

ร้อยตำรวจโทหญิง จารุวรรณ ศรีเมืองวัฒนา
นางพัทตร์ประไพ ตรีสสุวรรณวัฒน์
นางสาวสิริพร สุกใส
นางสาวศิริรัตน์ สุวิชาโสภณ
นางณิชาดา ชื่นชมสิริกุล

กรมสอบสวนคดีพิเศษ กระทรวงยุติธรรม
2566

งานวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนจากกรมสอบสวนคดีพิเศษ
โดยทุนอุดหนุนจากงบประมาณกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.)
ปีงบประมาณ 2564

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาวิจัยเพื่อให้ได้แนวทางในการกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษ อันจะทำให้ประชาชนได้รับความยุติธรรมที่ไม่ล่าช้าเกินสมควร โดยไม่เกิดผลกระทบต่อความเป็นอิสระในการอำนวยความสะดวกหรือการดำเนินการโดยสุจริตของบุคคลใด ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และได้รับการสนับสนุนและความร่วมมือจากหน่วยงานในสังกัดกรมสอบสวนคดีพิเศษ หน่วยงานในสังกัดกระทรวงยุติธรรม หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม และผู้ทรงคุณวุฒิด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณผู้บริหารของกระทรวงยุติธรรม ผู้บริหารของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงยุติธรรม ผู้บริหารของกรมสอบสวนคดีพิเศษทั้งในอดีตและปัจจุบัน และหัวหน้าหน่วยงานในสังกัดกรมสอบสวนคดีพิเศษ ที่เห็นถึงความสำคัญและมีส่วนร่วมกับการศึกษาวิจัยครั้งนี้ โดยเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสนทนากลุ่ม รวมทั้งสนับสนุนให้บุคลากรในสังกัดเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสนทนากลุ่ม

ขอขอบคุณผู้บริหารสูงสุดของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม ได้แก่ ประธานศาลฎีกา อัยการสูงสุด และผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ที่ได้มอบหมายผู้แทนที่มีความรู้และประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการศึกษาวิจัยเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์เชิงลึก ขอขอบคุณ ว่าที่ร้อยตรี ดร.ถวัลย์ รุยาพร นายกษัตริย์นาถ ความ รวมทั้ง ผู้ทรงคุณวุฒิด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมทุกท่านที่กรุณาเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์เชิงลึก รวมทั้งเพื่อนข้าราชการผู้ตอบแบบสอบถาม และเข้าร่วมในการสนทนากลุ่มทุกท่านที่มีส่วนทำให้คณะผู้วิจัยได้ข้อมูลที่สำคัญต่อการศึกษาวิจัย ตลอดจน คุณกัลยา มะโนนิก รองผู้อำนวยการศูนย์สำรวจความคิดเห็น “นิด้าโพล” (NIDA Poll) ที่ได้สนับสนุนข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัย

ขอขอบคุณ พันตำรวจโท ประวุธ วงศ์สีนิล รองปลัดกระทรวงยุติธรรม ที่เป็นทั้งผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์เชิงลึกและให้ข้อคิดเห็นและคำแนะนำที่ดีเสมอมา ขอขอบคุณ พันตำรวจโทหญิง พรทิพย์ ล.วีระพรรค อดีตผู้อำนวยการกองพัฒนาและสนับสนุนคดีพิเศษ ที่เป็นทั้งผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นวิทยากรในการสนทนากลุ่ม ตลอดจนให้ข้อคิดเห็น คำแนะนำ และข้อมูลที่ดีและเป็นประโยชน์ตลอดระยะเวลาของการศึกษาวิจัย ขอขอบคุณ นายธานินทร์ เปรมปรีดี ผู้อำนวยการกองคดีคุ้มครองผู้บริโภค และร้อยตำรวจเอก สุรวุฒิ ริงไสย ผู้อำนวยการกองคดีความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ ที่ให้เกียรติเป็นที่ปรึกษาในการศึกษาวิจัยและเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสนทนากลุ่ม ขอขอบคุณบุคลากรกองบริหารคดีพิเศษ ในการสนับสนุนข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ประกอบการศึกษาวิจัย และขอขอบคุณ นางสาวกัญญณ์พัศ กรแก้ว และนางสาวชญานิศ กิจคุณธรรม ที่ได้เสียสละเวลาแปลบทคัดย่อของรายงานการวิจัยเป็นภาษาอังกฤษ

ขอขอบคุณ ผู้อำนวยการกองพัฒนาและสนับสนุนคดีพิเศษ และบุคลากรของส่วนพัฒนาระบบงานสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษ ที่สนับสนุนตลอดระยะเวลาในการศึกษาวิจัย รวมทั้ง ขอขอบคุณ นางสาวปรณีย์ คงเกิด นางสาวธันย์ชนก เล้ารัตนารักษ์ นางสาวณญาดา ยังพัธนา และนายเกียรติภูมิ พิมพาภรณ์ ที่ช่วยเหลือในการสืบค้นข้อมูล การติดต่อประสานงาน ทำให้การศึกษวิจัยสำเร็จลุล่วงลงได้

หากการศึกษานี้จะได้ออกไปให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาการสอบสวนคดีพิเศษและการพัฒนากระบวนการยุติธรรม รวมทั้งก่อให้เกิดประโยชน์สุขต่อประชาชนอยู่บ้าง ขอขอบคุณความดีนี้แก่ผู้ปฏิบัติงานด้านการสอบสวนคดีพิเศษและผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการยุติธรรมทุกท่านที่ได้ทุ่มเททำงานเพื่อผดุงความยุติธรรมสืบมา

คณะผู้วิจัย

2566

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง แนวทางการกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงระยะเวลาที่ใช้ในการสอบสวนคดีพิเศษและปัจจัยที่มีผลต่อระยะเวลาที่ใช้ในการสอบสวนคดีพิเศษ และเพื่อให้ได้แนวทางในการกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษที่เหมาะสม กำหนดขอบเขตการศึกษาเฉพาะการกระทำผิดที่เป็นคดีพิเศษตามมาตรา 21 วรรคหนึ่ง (1) แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 และตามประกาศ กคพ. (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2565 เรื่อง กำหนดรายละเอียดของลักษณะของการกระทำผิดที่เป็นคดีพิเศษ ตามมาตรา 21 วรรคหนึ่ง (1) แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 และศึกษาจากขั้นตอนการดำเนินการสอบสวนคดีพิเศษตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ตั้งแต่วันที่กรมสอบสวนคดีพิเศษรับเป็นคดีพิเศษจนถึงการมีความเห็นทางคดีเพื่อส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการ ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน ทั้งการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ ด้วยการสำรวจความคิดเห็นด้วยแบบสอบถามจากพนักงานสอบสวนคดีพิเศษและเจ้าหน้าที่คดีพิเศษที่ปฏิบัติหน้าที่ด้านการสืบสวนสอบสวน จำนวน 185 คน ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพใช้วิธีการวิจัยเอกสาร ด้วยการศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง การกำหนดระยะเวลาดำเนินงานของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม ชั้นเจ้าพนักงาน และกฎหมายและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนคดีอาญาที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับคดีพิเศษของหน่วยงานสอบสวนของต่างประเทศ และระยะเวลาที่ใช้ในการสอบสวนคดีพิเศษ โดยเฉลี่ยของปีงบประมาณ พ.ศ. 2559-2564 การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้บริหารของกระทรวงยุติธรรม ผู้บริหารและอดีตผู้บริหารของกรมสอบสวนคดีพิเศษ ผู้บริหารของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม และผู้ทรงคุณวุฒิด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม จำนวน 19 คน และการสนทนากลุ่มจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ พนักงานสอบสวนคดีพิเศษและเจ้าหน้าที่คดีพิเศษที่ปฏิบัติหน้าที่ด้านการสืบสวนสอบสวนในกองคดี 11 หน่วยงาน จำนวน 94 คน ผลการวิจัยพบว่า

1. ระยะเวลาที่ใช้ในการสอบสวนคดีพิเศษโดยเฉลี่ย ของปีงบประมาณ พ.ศ. 2559-2564 ใช้ระยะเวลาแตกต่างกันในแต่ละคดีความผิด ตั้งแต่ 4 เดือน ในคดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยลิขสิทธิ์จนถึง 38 เดือน ในคดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยวัตถุอันตราย

2. ปัจจัยที่มีผลต่อระยะเวลาที่ใช้ในการสอบสวนคดีพิเศษ ได้แก่ การระบุ เข้าถึง แสวงหา ได้มา ตรวจสอบ และวิเคราะห์พยานหลักฐาน ลักษณะและจำนวนของพยานหลักฐาน ทั้งพยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุ และพยานอื่น ๆ กรณีที่มีการขอข้อมูล เอกสาร หลักฐานจากหน่วยงานอื่น ทั้งหน่วยงานของรัฐและเอกชน กรณีที่มีการร้องขอความช่วยเหลือจากต่างประเทศตามกฎหมายว่าด้วยความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา ความเชี่ยวชาญและปริมาณของคณะพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ

3. แนวทางในการกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษโดยพิจารณาจากลักษณะสภาพการดำเนินการสอบสวนคดีพิเศษ และประเภทคดีพิเศษที่มีความหลากหลายของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง การระบุ เข้าถึง แสวงหา ได้มา ตรวจสอบ และวิเคราะห์พยานหลักฐาน ลักษณะและจำนวน

ของพยานหลักฐาน ความยุ่งยากซับซ้อนของการสอบสวน ตลอดจนอายุความของคดี โดยกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษตามขนาดของคดีพิเศษ จำนวน 3 ขนาด ซึ่งอาจจำแนกตามประเภทคดี จำแนกตามหน่วยงาน หรือจำแนกตามกลุ่มงานคดีพิเศษ ทั้งนี้ กำหนดระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษ สูงสุด 24 เดือน เว้นหรือแต่กรณีที่มีกฎหมายอื่นกำหนดไว้เป็นการเฉพาะ ให้ดำเนินการให้เป็นไปตามกำหนดนั้น และกรณีที่มีการร้องขอความช่วยเหลือจากต่างประเทศ ตามกฎหมายว่าด้วยความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญาให้ขยายเวลาออกไปได้ตามที่จำเป็น อนึ่ง การกำหนดขนาดของคดีดังกล่าว นอกจากจะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารงานคดีพิเศษแล้ว ยังเป็นประโยชน์ต่อการบริหารงานบุคคลในด้านการมอบหมายงาน การประเมินผลการปฏิบัติงาน การเลื่อนเงินเดือนและค่าตอบแทนได้อีกด้วย

คำสำคัญ: การสอบสวน การสอบสวนคดีพิเศษ ระยะเวลาดำเนินงานในกระบวนการยุติธรรม

Abstract

This research on establishing a timeframe for special cases intends to examine the timeframe used for special cases and affecting factors to be a guideline in establishing an appropriate special cases timeframe. The scope of this study will be limited to the offenses under Section 21 paragraph (1) of the Special Cases Investigation Act B.E. 2547 (2004) and under the Special Cases Committee Announcement (No.8) B.E. 2565 (2022) on The Details of Offences That Are Considered as Special Cases. The study will also examine special case inquiry process under the Criminal Procedure Code and the Special Cases Investigation Act B.E. 2547 (2022) and its amendments from the date that the Department of Special Investigations has accepted a case as a special case until the date of submitting the case to the prosecution.

The research is conducted under the Mixed Method Research using both Quantitative and Qualitative research methods. Quantitative research is conducted by Survey research which provides a questionnaire for 185 Special Case Inquiry Officials and Special Case Officers who are assigned to investigation and inquiry duties. Qualitative research is done by Documentary research which examines ideas, theories, and laws that are relevant to special case inquiries and special case inquiry timeframes. The author also examines other agencies timeframes for conducting inquiries in Thailand and laws and guidelines for conducting special case inquiries in other countries. Lastly the author has considered the average time for special case inquiries between financial year 2559 – 2564 (2016-2021)

The author conducted an In-depth interview with 19 important sources such as the Ministry of Justice executives, the Department of Special Investigation executives, former Department of Special Investigation executives, justice procedure organization executives, and senior experts in law and justice procedures. The author also held a Focus Group Discussion with 94 special case inquiry officials and special case officers who are responsible for investigations and inquiries in 11 agencies. The research found that:

1. The average timeframe for special case inquiries in financial year 2559-2564 (2016-2021) is dependent on the details of the charge for that case. The timeframe can be 4 months for charges related to copyright offenses or up to 38 months for charges related to dangerous goods.

2. Timeframe for special case inquiries are determined by factors such as the ability to identify, access, search, examine, and analyze evidence, the type and quantity of evidence such as witnesses, documents, objects, or other types of evidence. Timeframe is also affected when evidence must be requested from other organizations either public or private or requests that are submitted to other countries under the law on International Assistance on Criminal Matters. Lastly, the expertise and workload of special case inquiry officials also has a consequence on the timeframe of inquiries.

3. Special case inquiry timeframes should be established by taking into account of the type of the special case which each case is different in terms of related laws, the ability to identify, access, obtain, examine, and analyze evidence, the type and quantity of evidence, the complexity of the inquiry, and the statute of limitation for such case.

This study proposes 3 categories of timeframes for special case inquiries which may be categorized by the type of offense, special case group, or agency. The maximum timeframe should be 24 months unless the law dictates otherwise. The proposed timeframe shall also be extended as necessary when a criminal matter assistance request is submitted to a foreign country under the law on International Assistance on Criminal Matters. Establishing a timeframe for special cases not only will be beneficial for managing special cases but would also be beneficial for personnel management in assigning duties, performance assessment, and salary promotions.

Keywords: Inquiries, Special Case Inquiries, Timeframe in the justice procedure

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อ	ข
Abstract	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญ	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
1.3 ขอบเขตการวิจัย	2
1.4 คำจำกัดความที่ใช้ในงานวิจัย	3
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
2.1 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	4
2.2 การกำหนดระยะเวลาดำเนินงานของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม ชั้นเจ้าพนักงาน	14
2.3 กฎหมายและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนคดีอาญา ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับคดีพิเศษของหน่วยงานสอบสวนของต่างประเทศ	29
2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	50
2.5 กรอบแนวคิดในการวิจัย	57
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	
3.1 วิธีกรวิจัย	58
3.2 ประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง	59
3.3 เครื่องมือในการวิจัยและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ	62
3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล	65
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล	66
บทที่ 4 ผลการวิจัย	
4.1 ผลการวิจัยเชิงปริมาณ	67
4.2 ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ	78

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
5.1 สรุปผลการวิจัย	103
5.2 อภิปรายผล	108
5.3 ข้อเสนอแนะ	117
บรรณานุกรม	
บรรณานุกรมภาษาไทย	121
บรรณานุกรมภาษาต่างประเทศ	122
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก เครื่องมือในการวิจัย	127
ประวัติคณะผู้วิจัย	141

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
4.1	แสดงข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	67
4.2	แสดงข้อมูลปัจจัยที่มีผลต่อระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษ	71
4.3	แสดงข้อมูลระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษที่เหมาะสม	73
4.4	แสดงข้อมูลแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการสอบสวนคดีพิเศษ	75
4.5	แสดงระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษโดยเฉลี่ย ปีงบประมาณ พ.ศ. 2559-2564 จำแนกตามคดีความผิดที่เป็นคดีพิเศษ ตามมาตรา 21 วรรคหนึ่ง (1) แห่ง พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547	78
5.1	แสดงระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษโดยเฉลี่ย ปีงบประมาณ พ.ศ. 2559-2564 จำแนกตามคดีความผิดที่เป็นคดีพิเศษ ตามมาตรา 21 วรรคหนึ่ง (1) แห่ง พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547	106
5.2	แสดงรายละเอียดการกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษตามขนาด ของคดีพิเศษ	116

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญ

ความยุติธรรมที่ล่าช้าคือความไม่ยุติธรรมหรือการปฏิเสธความยุติธรรม (Justice delayed is justice denied) ภาษิตกฎหมายที่มีความมุ่งหมายเพื่อขับเคลื่อนให้กระบวนการยุติธรรมรวดเร็วขึ้น เนื่องจากความล่าช้าทำให้เกิดความไม่แน่ชัดในผลของคดีอันจะส่งผลกระทบต่อสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบของคนที่เกี่ยวข้อง หลักการดำเนินคดีอาญาโดยไม่ชักช้าได้มีบัญญัติไว้ในกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights) โดยกล่าวว่าบุคคลที่ถูกพินาศเสรีภาพโดยการถูกจับหรือควบคุมตัวในคดีอาญาจะต้องได้รับการพิจารณาภายในเวลาอันสมเหตุสมผล ศาลจะต้องพิจารณาการควบคุมอย่างไม่ชักช้า แม้จะบัญญัติให้เจ้าหน้าที่และศาลดำเนินการพิจารณาอย่างรวดเร็ว ไม่ชักช้า เฉพาะกรณีการดำเนินการต่อผู้ถูกจับและถูกควบคุมตัว แต่วัตถุประสงค์และเจตนารมณ์ของหลักการสากลนั้นต้องการให้การอำนวยความสะดวกแก่สังคมจะต้องเป็นไปอย่างรวดเร็ว รวมถึงในชั้นการพิจารณาพิพากษาด้วย¹ เนื่องจากความล่าช้าในกระบวนการยุติธรรมเป็นเรื่องที่กระทบต่อมิติต่าง ๆ ดังนี้²

1) มิติในด้านหลักนิติธรรม และหลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งมีความชัดเจนแน่นอน ในทางทฤษฎีและแนวปฏิบัติแล้ว ในหลักการเอาตัวบุคคลไว้ในอำนาจรัฐหรือไม่ ระยะเวลาเพียงใดที่เหมาะสมและชอบธรรม การใช้อำนาจรัฐของเจ้าหน้าที่ในทุกระดับของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาฝ่าฝืนต่อหลักเกณฑ์ของหลักนิติธรรมและหลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ในทางปฏิบัติย่อมก่อผลเสียหายได้

2) มิติของผู้ถูกบังคับใช้กฎหมาย ที่ต้องอยู่ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเป็นระยะเวลานานเกินความจำเป็นอันสมควรกับลักษณะคดี ย่อมเป็นการที่รัฐใช้อำนาจต่อประชาชนอันเป็นการคุกคามสิทธิขั้นพื้นฐานอย่างร้ายแรง

3) มิติในเรื่องความคุ้มค่าของการบังคับใช้กฎหมาย เนื่องจากการควบคุมตัวบุคคลไว้ระหว่างพิจารณาคดีมีค่าใช้จ่ายสูงมากต่อหัวต่อคน ซึ่งรัฐเป็นผู้รับผิดชอบอันจัดสรรมาจากรายได้ในการจัดเก็บภาษีของสมาชิกในสังคม การดำเนินคดีที่ยาวนานและสุดท้ายเมื่อคดีถึงที่สุดศาลพิพากษายกฟ้องมีแต่ผล “เสียกับเสีย” ในทุกฝ่าย

นอกจากนี้กระบวนการยุติธรรมที่ล่าช้ายังเป็นอุปสรรคอย่างหนึ่งที่ขัดขวางการเข้าถึงความยุติธรรมของประชาชน ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ปัญหาความล่าช้าของกระบวนการยุติธรรมเป็นประเด็นที่ถูกกล่าวถึงและถูกสาธารณชนเรียกร้องให้มีการปรับปรุงแก้ไขมาโดยตลอด ดังจะเห็นได้จากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 68³ วรรคแรก บัญญัติให้รัฐพึงจัดระบบ

¹ น้ำแท้ มีบุญสร้าง, กระบวนการยุติธรรมทางอาญาเปรียบเทียบ, สำนักพิมพ์ วิญญูชน จำกัด, 2566, หน้า 65

² มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. โครงการพัฒนาตัวชี้วัดด้านระยะเวลาเพื่อส่งเสริมหลักนิติธรรมในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา, หน้า 5

³ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 68

การบริหารงานในกระบวนการยุติธรรมทุกด้านให้มีประสิทธิภาพ เป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ และให้ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยสะดวก รวดเร็ว และไม่เสียค่าใช้จ่ายสูงเกินสมควร มาตรา 258⁴ บัญญัติให้ดำเนินการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรมให้มีการกำหนดระยะเวลาดำเนินงานในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมที่ชัดเจน เพื่อให้ประชาชนได้รับความยุติธรรมโดยไม่ล่าช้า

เพื่อให้การอำนวยความสะดวกตามภารกิจมีประสิทธิภาพ ประชาชนเข้าถึงความยุติธรรมได้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน กรมสอบสวนคดีพิเศษได้กำหนดระยะเวลาในการสอบสวนไว้ในระเบียบกรมสอบสวนคดีพิเศษว่าด้วยการบริหารงานคดีพิเศษ พ.ศ. 2562 หมวด 6 การควบคุมตรวจสอบ เร่งรัดงานคดีพิเศษ แต่เพื่อเป็นการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานเกี่ยวกับระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษให้มีความเหมาะสม เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ หลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี สอดคล้องรองรับแผนการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม และพระราชบัญญัติระยะเวลาในการดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรม พ.ศ. 2565 รวมทั้งมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย อันจะทำให้ประชาชนได้รับความยุติธรรมที่ไม่ล่าช้าเกินสมควร โดยไม่เกิดผลกระทบต่อความเป็นอิสระในการอำนวยความสะดวกหรือการดำเนินการโดยสุจริตของบุคคลใด จึงจำเป็นที่จะต้องดำเนินการวิจัยเพื่อให้ได้แนวทางการกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษ

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาถึงระยะเวลาที่ใช้ในการสอบสวนคดีพิเศษ และปัจจัยที่มีผลต่อระยะเวลาที่ใช้ในการสอบสวนคดีพิเศษ

1.2.2 เพื่อให้ได้แนวทางในการกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษที่เหมาะสม

1.3 ขอบเขตการวิจัย

1.3.1 ศึกษาเฉพาะการกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษตามมาตรา 21 วรรคหนึ่ง (1) แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 และตามประกาศ กคพ. (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2565 เรื่อง กำหนดรายละเอียดของลักษณะของการกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษ ตามมาตรา 21 วรรคหนึ่ง (1) แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 ได้แก่

- 1) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกักขังเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน
- 2) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน
- 3) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ
- 4) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค
- 5) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยเครื่องหมายการค้า
- 6) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยบริษัทมหาชนจำกัด
- 7) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน
- 8) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม
- 9) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยลิขสิทธิ์

⁴ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 258

- 10) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยสิทธิบัตร
- 11) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์
- 12) คดีความผิดตามประมวลรัษฎากร
- 13) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร
- 14) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยภาษีสรรพสามิต
- 15) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์
- 16) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว
- 17) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์
- 18) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยแร่
- 19) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยธุรกิจสถาบันการเงิน
- 20) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยวัตถุอันตราย
- 21) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า
- 22) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้
- 23) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติ
- 24) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยอุทยานแห่งชาติ
- 25) คดีความผิดตามประมวลกฎหมายที่ดิน

1.3.2 ศึกษาจากขั้นตอนการดำเนินการสอบสวนคดีพิเศษตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 ตั้งแต่วันที่กรมสอบสวนคดีพิเศษรับเป็นคดีพิเศษจนถึงการมีความเห็นทางคดีเพื่อส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการ

1.4 คำจำกัดความที่ใช้ในงานวิจัย

คดีพิเศษ หมายถึง คดีความผิดทางอาญาที่จะต้องดำเนินการสืบสวนและสอบสวนตามพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 มาตรา 21 วรรคหนึ่ง (1) และตามประกาศ กคพ. (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2565 เรื่อง กำหนดรายละเอียดของลักษณะของการกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษ ตามมาตรา 21 วรรคหนึ่ง (1) แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547

ระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษ หมายถึง ระยะเวลาในการดำเนินการตั้งแต่วันที่กรมสอบสวนคดีพิเศษรับเป็นคดีพิเศษจนถึงการมีความเห็นทางคดีเพื่อส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการ เว้นแต่มีกฎหมายกำหนดระยะเวลาไว้เป็นอย่างอื่น

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 กรมสอบสวนคดีพิเศษมีแนวทางในการกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษที่เหมาะสม สอดคล้องกับบริบทของคดีพิเศษ โดยไม่ส่งผลกระทบต่อความยุติธรรม

1.5.2 กรมสอบสวนคดีพิเศษมีเครื่องมือในการบริหารงานคดีพิเศษให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

1.5.3 ประชาชนได้รับบริการงานยุติธรรมที่สะดวก และรวดเร็ว อันจะนำไปสู่ความเชื่อมั่นที่มีต่อกรมสอบสวนคดีพิเศษ

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

2.1.1 ทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

แนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านกระบวนการยุติธรรมอยู่บนทางเลือกสองทาง กล่าวคือ เลือกที่จะควบคุมอาชญากรรมกับเลือกที่จะคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน อย่างไรก็ตาม ในรัฐที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยหรือรัฐสมัยใหม่ ปัจจุบันมีแนวโน้มว่าส่วนมากเลือกใช้กระบวนการยุติธรรมทางอาญาประเภทที่จะคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนเป็นสำคัญ ทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมจึงประกอบไปด้วย 2 ทฤษฎี ดังนี้

1) ทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรม (Crime Control Model) เป็นทฤษฎีที่เน้นด้านประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรม โดยมุ่งที่จะควบคุม ระงับ และปราบปรามอาชญากรรม เป็นสำคัญ การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่สามารถที่จะควบคุมและปราบปรามอาชญากรรม หรือจับกุมอาชญากรมาลงโทษตามกฎหมายได้ และจะถูกประชาชนเพ่งเล็งว่าความสงบสุขเรียบร้อยของสังคมสูญสิ้นไป ความไม่เชื่อถือนและไม่เคารพกฎหมายก็จะมากขึ้น พลเมืองที่เคารพกฎหมายจะตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรม และเสรีภาพของประชาชนผู้สุจริตได้รับความกระทบกระเทือน วัตถุประสงค์ที่สำคัญของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของรัฐจะต้องให้หลักประกันต่อสังคม ดังนั้น เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว จะต้องมีการปรับปรุงและเพิ่มพูนประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรม ได้แก่ การสืบสวน การสอบสวน การดำเนินคดี การพิสูจน์ความผิด การปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดซึ่งถูกศาลพิพากษาลงโทษแล้ว ตามทฤษฎีนี้กระบวนการยุติธรรมที่ดีจะต้องมีสถิติการจับกุมผู้กระทำความผิดเป็นจำนวนมาก และผู้ที่ถูกจับกุมได้นั้นจะต้องเป็นผู้ที่กระทำความผิดจริง การดำเนินการตามขั้นตอนของกระบวนการจะต้องมีความรวดเร็วและเด็ดขาด การค้นหาข้อเท็จจริงตามทฤษฎีนี้เริ่มมีขึ้นตั้งแต่แรกเริ่มของกระบวนการยุติธรรม คดีอาญาทั้งปวงที่เข้าสู่ระบบงานยุติธรรมทางอาญาตามทฤษฎีนี้ จะต้องดำเนินไปตามขั้นตอนต่าง ๆ ที่กำหนดไว้อย่างสม่ำเสมอ ไม่หยุดชะงัก โดยมีกระบวนการกลั่นกรองในแต่ละขั้นตอน และขั้นตอนต่าง ๆ จะดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง เริ่มตั้งแต่การสืบสวนก่อนทำการจับกุม การจับกุม การสอบสวนภายหลังการจับกุม การเตรียมคดีเพื่อฟ้องยังศาล การพิจารณาคดี และการพิพากษาลงโทษผู้กระทำความผิด และการปลดปล่อยจำเลย ดังนั้น การดำเนินการตามขั้นตอนต่าง ๆ ดังกล่าว จึงต้องมีความรวดเร็ว แน่นนอน ซึ่งหมายถึงโอกาสที่ผู้กระทำความผิดจะหลุดพ้นจากการที่ถูกศาลพิพากษาลงโทษได้น้อยที่สุด

ทฤษฎีนี้เชื่อว่า การดำเนินงานตามขั้นตอนในกระบวนการยุติธรรมควรจะต้องอยู่ภายใต้อำนาจของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการเป็นส่วนใหญ่ วิธีการดำเนินการตามขั้นตอนต่าง ๆ ที่มีประสิทธิภาพดังกล่าว ซึ่งทำให้การวินิจฉัยคดีให้เสร็จไปตั้งแต่ขั้นตอนต้น ๆ ของกระบวนการยุติธรรม ซึ่งจะทำให้ผู้ต้องสงสัยหรือผู้บริสุทธิ์ถูกกลั่นกรองออกไป และในขณะที่เดียวกันผู้กระทำความผิดก็จะต้องถูกดำเนินคดีตามกระบวนการอย่างรวดเร็ว ซึ่งในระบบกระบวนการยุติธรรมเช่นนี้ ประสิทธิภาพ

ของกระบวนการยุติธรรมจึงมีผลที่อาจจะเป็นไปได้ทั้งสิ้น 2 ประการ คือ การปลดปล่อยผู้ต้องหา ผู้ต้องสงสัย หรือผู้บริสุทธิ์โดยเร็ว และการดำเนินคดีต่อผู้ต้องหาที่มีพยานหลักฐานแน่นหนาหรือผู้ต้องหาที่รับสารภาพ

2) ทฤษฎีการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน (Due Process Model) คือ การใช้กฎหมายอย่างเป็นระบบและมีเหตุผล ทฤษฎีนี้จะมีแนวความคิดตรงกันข้ามกับทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรม โดยทฤษฎีนี้จะเน้นหนักในทางการให้ความคุ้มครองสิทธิของประชาชนมากกว่าที่จะพยายามป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม ซึ่งเป็นทฤษฎีที่ยึดกฎหมายเป็นหลัก โดยการดำเนินคดีอาญาจะต้องมีความเป็นธรรม ตามรูปแบบและขั้นตอนต่าง ๆ ในกระบวนการยุติธรรม ทฤษฎีนี้ไม่เห็นพ้องด้วยกับการแสวงหาข้อเท็จจริงอย่างไม่เป็นทางการของทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรม ในขั้นตอนตำรวจและอัยการ แต่เห็นว่าจะต้องจัดให้มีการพิจารณาคดีหรือไต่สวนข้อกล่าวหาของผู้ต้องหาอย่างเป็นทางการและเปิดเผยในศาลยุติธรรม ทฤษฎีนี้จึงมีแนวความคิดว่าบุคคลจะไม่ถูกกล่าวหาว่ากระทำอาชญากรรม เพราะมีพยานหลักฐานว่าเขาได้กระทำเท่านั้น แต่เขามีความผิดก็ต่อเมื่อมีผู้มีอำนาจตามกฎหมายได้พิจารณาพิพากษาว่าเขามีความผิด นอกจากนี้ผู้มีอำนาจพิจารณาพิพากษาก็จะต้องปฏิบัติตามตัวบทกฎหมายต่าง ๆ ที่ให้ความคุ้มครองสิทธิของเขาอย่างถ่วงถ่วง และทฤษฎีนี้เห็นว่าไม่ควรปล่อยให้องค์กรอื่นมาวินิจฉัยข้อเท็จจริงในคดีก่อนที่จะนำคดีขึ้นไปสู่ศาล เนื่องจากเห็นว่ามีแต่องค์กรของผู้พิพากษาที่เป็นกลางและไม่ลำเอียงเท่านั้นที่เชื่อถือได้ ทั้งนี้มีได้หมายความว่าอุดมการณ์ของทฤษฎีนี้แตกต่างจากทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรม หากแต่ทฤษฎีนี้ยึดหลักกฎหมายหรือหลักนิติธรรมมากกว่าความคิดในการควบคุมอาชญากรรม และไม่เชื่อว่าความคิดในการควบคุมอาชญากรรมนั้นจะมีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง โดยเฉพาะการค้นหาค้นหาข้อเท็จจริงซึ่งกระทำโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจ หรืออัยการ หรือฝ่ายปกครองจะเชื่อถือได้เพียงใด เพราะวิธีการปฏิบัติเป็นการปฏิบัติงานในที่รโหฐานซึ่งอาจจะใช้วิธีการล่อลวงขู่ขู่ขู่หรือการสร้างพยานหลักฐานขึ้นมาใหม่ได้ ดังนั้น แนวความคิดของทฤษฎีนี้จึงไม่เห็นพ้องด้วยกับการแสวงหาข้อเท็จจริงอย่างไม่เป็นทางการของทฤษฎีควบคุมอาชญากรรม และต้องให้มีการพิจารณาคดีหรือไต่สวนผู้ต้องหาอย่างเป็นทางการและเปิดเผยในศาลยุติธรรม ทั้งในปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมาย ต่อหน้าองค์กรของผู้พิพากษาที่เป็นกลาง ไม่ลำเอียงกับฝ่ายใด เน้นวิธีการแสวงหาพยานหลักฐานที่เชื่อถือได้ ชอบด้วยขั้นตอนของกฎหมาย หากเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ดำเนินการไปตามขั้นตอนต่าง ๆ อย่างครบถ้วนแล้ว ศาลก็อาจใช้ดุลพินิจหรือปล่อยตัวจำเลยไป หรืออาจให้พิจารณาคดีใหม่ได้

ความแตกต่างระหว่างทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรมกับทฤษฎีการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนจะอยู่ที่วิธีปฏิบัติ การให้น้ำหนักกับทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรมมากเกินไป อาจส่งผลให้สังคมยอมรับการปฏิบัติที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายของเจ้าหน้าที่ของรัฐได้ เช่น การล่อลวงข่มขู่ การจับการค้นที่ไม่เป็นไปตามขั้นตอน ซึ่งอาจส่งผลให้สิทธิเสรีภาพของประชาชนถูกล่วงละเมิดได้โดยง่าย ในปัจจุบันไม่มีประเทศใดใช้ทฤษฎีใดทฤษฎีหนึ่งโดยเคร่งครัด แต่จะเป็นระบบผสมของทั้งสองทฤษฎี⁵

⁵ ชัชญาภา พันธุมจินดา, ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิเด็กกระหว่างการสอบสวน ศึกษากรณีเด็กเป็นผู้ต้องหา, สารนิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีปทุม, 2552, หน้า 7-9

2.1.2 แนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญา

ในการพิจารณาคดี กระบวนการพิจารณาคดีนั้นจะแบ่ง 3 ระบบ คือ ระบบไต่สวน ระบบกล่าวหา และระบบผสม⁶

1) ระบบไต่สวน การดำเนินการกระบวนการพิจารณาคดีอาญาในระบบนี้ถือว่าการดำเนินคดีอาญาเป็นหน้าที่ของรัฐ จึงถือว่ารัฐจะต้องรับผิดชอบโดยตรงในการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด โดยการค้นหาและรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อนำมาพิสูจน์ตัวผู้กระทำความผิด โดยในการดำเนินคดีอาญาตามระบบนี้จะไม่มีการแยกหน้าที่ในการสอบสวนและฟ้องร้องคดี รวมทั้งหน้าที่ในการพิจารณาคดีออกจากกัน การดำเนินคดีระบบไต่สวนที่มีมาจากประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส และประเทศสมาพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน ซึ่งใช้ระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษรหรือระบบประมวลกฎหมาย (Civil Law) มีลักษณะที่สำคัญ ดังต่อไปนี้

(1) ระบบไต่สวน ศาลไม่ได้ทำหน้าที่วางตัวเป็นกลางอย่างเคร่งครัดเหมือนระบบกล่าวหา แต่จะทำหน้าที่ค้นหาความจริงด้วยตัวเอง

(2) ในระบบไต่สวนศาลจะมีบทบาทในการดำเนินคดีอย่างสูง ต่างจากระบบกล่าวหาที่ศาลมีบทบาทน้อยมากเพราะต้องวางตัวเป็นกลาง

(3) โดยระบบไต่สวนเน้นการค้นหาความจริงเป็นหลัก ดังนั้น กฎเกณฑ์ในการดำเนินคดี เช่น การสืบพยาน การดำเนินการต่าง ๆ ในศาลจึงยืดหยุ่นกว่าระบบกล่าวหา

(4) ตามระบบไต่สวนถือว่าเป็นหน้าที่ของรัฐในการแสวงหาความจริง และให้ความเป็นธรรมแก่จำเลยอยู่แล้ว ดังนั้น การพิจารณาคดีจึงทำลบล้างจำเลยได้ และคู่ความคือทนายความจำเลยและอัยการมีบทบาทในคดีอาญาน้อยมาก

2) ระบบกล่าวหา สืบเนื่องจากการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีในระบบไต่สวนยังมีข้อขัดข้องในการแสวงหาความยุติธรรมในการดำเนินคดีอยู่บางประการ ได้แก่ การหาความเป็นกลางจากผู้ไต่สวนได้ยาก จึงไม่สามารถให้ความเป็นธรรมแก่คู่ความได้อย่างแท้จริง จึงก่อให้เกิดแนวคิดของการดำเนินคดีอาญาระบบกล่าวหาขึ้นเพื่อแก้ไขข้อบกพร่องของระบบไต่สวน โดยการแบ่งแยกหน้าที่ในการสอบสวน ฟ้องร้อง และหน้าที่ในการพิจารณาคดีออกจากกัน โดยให้องค์กรแต่ละองค์กรมีหน้าที่แยกต่างหากออกจากกัน คือ ตำรวจ อัยการ และศาล การดำเนินคดีระบบกล่าวหาที่มีที่มาจากประเทศอังกฤษและกลุ่มประเทศที่ใช้กฎหมายระบบคอมมอนลอว์ (Common Law) เช่น สหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ มีลักษณะที่สำคัญดังต่อไปนี้

(1) หลักการสันนิษฐานว่าจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ให้ศาลเชื่อโดยปราศจากข้อสงสัยว่าจำเลยกระทำความผิดจริง

(2) จำเลยมีสิทธินำสืบพยานหลักฐานหักล้างโจทก์เพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตน

(3) ถือหลักสำคัญว่าโจทก์และจำเลยมีฐานะเท่าเทียมกันในศาล แม้โจทก์จะเป็นพนักงานอัยการซึ่งทำหน้าที่ในนามของรัฐก็จะมีฐานะเท่ากับจำเลยซึ่งเป็นราษฎร

(4) ศาลจะวางตัวเป็นกลาง คอยควบคุมให้ทั้งสองฝ่ายปฏิบัติตามกฎหมายลักษณะพยานโดยเคร่งครัด

⁶กุลพล พลวัน, การบริหารกระบวนการยุติธรรม, สำนักพิมพ์นิติธรรม, มปป.

(5) ศาลมีบทบาทในการค้นหาความจริงน้อย เพราะถือเป็นหน้าที่ของคู่กรณีที่จะต้องแสวงหาพยานหลักฐานมาแสดงต่อศาลด้วยตนเอง

3) ระบบผสม เนื่องจากกระบวนการพิจารณาคดีทั้งสองระบบที่กล่าวมาข้างต้นยังมีอุปสรรคบางประการในทางปฏิบัติ จึงก่อให้เกิดระบบผสมขึ้น โดยนำเอาข้อดีของแต่ละระบบมาปรับใช้ตามความเหมาะสม เพื่อให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยประเทศฝรั่งเศสเป็นประเทศแรกที่น่าระบบผสมนี้มาใช้ในปี ค.ศ. 1808 และหลังจากนั้นประเทศอื่นในยุโรปจึงได้นำเอาแบบอย่างและดำเนินรอยตาม

2.1.3 แนวคิดเกี่ยวกับการสอบสวน

1) ความหมายของการสอบสวน⁷ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (11) ได้บัญญัติว่า การสอบสวนหมายความว่า การรวบรวมพยานหลักฐานและการดำเนินการทั้งหลายอื่น ตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ซึ่งพนักงานสอบสวนได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหา เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือข้อพิสูจน์ความผิดและเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำความผิด มาฟ้องลงโทษ ดังนั้น เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (11) แล้ว ความหมายของการสอบสวนคดีอาญา มีดังนี้

(1) เป็นการรวบรวมพยานหลักฐาน

(2) การดำเนินการทั้งหลายอื่นตามบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

(3) โดยพนักงานสอบสวนเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหา

(4) เพื่อทราบข้อเท็จจริงหรือข้อพิสูจน์ความผิดและเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำความผิด

2) หลักเกณฑ์สำคัญของการสอบสวนคดีอาญา⁸

(1) การสอบสวนเป็นเงื่อนไขการฟ้องคดีอาญาของพนักงานอัยการ กฎหมายห้ามมิให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องคดีต่อศาลโดยมิได้มีการสอบสวนในความผิดนั้นก่อน ซึ่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 28 ได้บัญญัติให้ทั้งพนักงานอัยการและผู้เสียหายต่างเป็นบุคคลที่มีอำนาจฟ้องคดีอาญาต่อศาลได้ ในกรณีที่ผู้เสียหายเป็นโจทก์ยื่นฟ้องคดีอาญานั้นผู้เสียหายมีสิทธิที่นำคดีมายื่นฟ้องต่อศาลได้โดยไม่ต้องมีการสอบสวนความผิดอาญานั้นมาก่อน แต่คดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์นั้น มาตรา 120 บัญญัติว่า “ห้ามมิให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องคดีต่อศาลโดยมิได้ทำการการสอบสวนในความผิดนั้นก่อน” และตามแนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่วินิจฉัยถึงความสัมพันธ์ระหว่างการสอบสวนและอำนาจฟ้องของพนักงานอัยการ ตามมาตรา 120 นั้น หากใช้แต่เพียงว่ามีการสอบสวนแล้วจะทำให้พนักงานอัยการมีอำนาจฟ้องไม่ หากแต่การสอบสวนนั้นต้องเป็นการสอบสวนที่ไม่บกพร่องผิดพลาดในส่วนที่เป็นสาระสำคัญด้วย เพราะหากเป็นการสอบสวนที่กระทำโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย (Illegality) ในส่วนที่เป็นสาระสำคัญ ศาลฎีกาได้วินิจฉัยเป็นบรรทัดฐาน

⁷ เรวัต ฉ่ำเฉลิม, การสอบสวนมิชอบ, (วารสารการสอบสวนและนิติการ กรมการปกครอง, ฉบับพิเศษ เดือนมกราคม 2563), หน้า 3

⁸ ศิริณา สมภาร, ปัญหาอำนาจการสอบสวนคดีอาญาของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีปทุม, 2560, หน้า 38-41

มาตลอดว่าเป็นการสอบสวนที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย (Unlawful) เท่ากับไม่มีการสอบสวนความผิดนั้นมาก่อนและยอมส่งผลให้พนักงานอัยการไม่มีอำนาจฟ้อง ตามมาตรา 120

การสอบสวนที่จะทำให้พนักงานอัยการมีอำนาจฟ้องคดีอาญา ในคดีอาญาที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ฟ้องจำเลยนั้นเป็นระบบการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ ซึ่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้กำหนดให้มีเจ้าพนักงานในกระบวนการยุติธรรมฝ่ายต่าง ๆ ทำหน้าที่ร่วมกันในการค้นหาความจริงว่าผู้ต้องหามีความผิดหรือบริสุทธิ์ โดยกำหนดให้มีพนักงานสอบสวนทำหน้าที่ในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน และเมื่อพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบเห็นว่าการสอบสวนเสร็จแล้ว ก็จะสรุปสำนวนทำความเข้าใจความเห็นควรลงการสอบสวน ควรสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้อง ส่งไปพร้อมสำนวนการสอบสวนเพื่อให้พนักงานอัยการพิจารณา หากพนักงานอัยการเห็นว่าสำนวนการสอบสวนยังขาดตกบกพร่องก็อาจมีคำสั่งให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนเพิ่มเติม หรือส่งพยานคนใดมาให้ซักถามเพิ่มเติมเพื่อส่งคดีต่อไป โดยอาจสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องก็ได้

(2) หลักเกณฑ์การสอบสวนคดีอาญาที่จะทำให้พนักงานอัยการมีอำนาจฟ้องคดี การสอบสวนซึ่งชอบด้วยกฎหมาย อันจะส่งผลให้พนักงานอัยการมีอำนาจฟ้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 120 โดยมีหลักเกณฑ์สำคัญ ดังนี้

(2.1) ต้องเป็นการสอบสวนโดยเจ้าพนักงาน ซึ่งกฎหมายกำหนดให้มีอำนาจและหน้าที่ทำการสอบสวน เช่น การสอบสวนโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ซึ่งมีใช้พนักงานสอบสวนตามมาตรา 2 (6) เพราะมิใช่เจ้าพนักงานที่กฎหมายกำหนดให้มีอำนาจและหน้าที่ทำการสอบสวน

(2.2) ต้องเป็นการสอบสวนโดยพนักงานสอบสวนที่มีเขตอำนาจ

(2.3) ต้องสรุปสำนวนและทำความเข้าใจความเห็นว่าควรสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องส่งไปพร้อมสำนวนการสอบสวน เพื่อให้พนักงานอัยการพิจารณาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 140 และมาตรา 141 โดยพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ (คำพิพากษาฎีกาที่ 1994/2539)

(2.4) คดีความผิดต่อส่วนตัวต้องมีคำร้องทุกข์ตามระเบียบ เช่น พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนในคดีความผิดต่อส่วนตัวโดยมิได้มีคำร้องทุกข์ตามระเบียบ อันเป็นการขัดต่อ มาตรา 121 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

(2.5) วิธีการสอบสวนต้องไม่บกพร่องผิดพลาดในสาระสำคัญ เช่น การไม่แจ้งข้อหาให้ผู้ต้องหาทราบ

หลักเกณฑ์ทั้ง 5 ประการดังกล่าวเป็นสาระสำคัญของการสอบสวน หากผิดพลาดบกพร่องไปแม้เพียงประการใด ศาลฎีกาวินิจฉัยเป็นบรรทัดฐานว่ามีผลทำให้การสอบสวนเสียไปทั้งคดีและถือเท่ากับว่าคดีนั้นไม่มีการสอบสวนมาก่อน ย่อมส่งผลทำให้พนักงานอัยการไม่มีอำนาจฟ้องคดีนั้นหรือข้อหาความผิดนั้นไปด้วย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 120

3) ระยะเวลาของการสอบสวน กฎหมายมิได้กำหนดระยะเวลาของการสอบสวนไว้แน่ชัดว่าแต่ละคดีจะต้องกระทำให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาเท่าใด เพียงแต่กำหนดไว้เป็นหลักว่าเมื่ออำนาจสอบสวนเกิดขึ้นแล้วการสอบสวนจะต้องกระทำโดยรวดเร็ว ต่อเนื่อง และเป็นธรรม ให้เริ่มการสอบสวนโดยมิชักช้าจะทำได้ เวลาใดก็ได้ โดยผู้ต้องหาไม่ต้องอยู่ด้วย ดังนั้น การสอบสวนจึงไม่อาจจะกำหนดเวลาให้แน่นอนตายตัวลงได้อย่างแน่ชัด แล้วแต่พฤติการณ์ ลักษณะของแต่ละคดี ภูมิประเทศ จำนวนพยานหลักฐาน ความซับซ้อนของแต่ละคดี โดยพนักงานสอบสวนจะต้องรวบรวมพยานหลักฐาน

ทุกชนิดเท่าที่จะทำได้เพื่อพิสูจน์ความผิดของผู้ต้องหา เพื่อทราบรายละเอียดแห่งความผิด เพื่อพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหาตนเอง⁹

2.1.4 การสอบสวนคดีพิเศษ

คดีพิเศษ หมายถึง คดีความผิดทางอาญาที่จะต้องดำเนินการสืบสวนและสอบสวนตามพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547¹⁰ มาตรา 21 วรรคหนึ่ง (1) ตามประกาศ กคพ. (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2562 เรื่อง กำหนดรายละเอียดของลักษณะของการกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษ ตามมาตรา 21 วรรคหนึ่ง (1) แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547¹¹ และตามบัญชีท้ายประกาศ กคพ. (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2565 เรื่อง กำหนดรายละเอียดของลักษณะของการกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษ ตามมาตรา 21 วรรคหนึ่ง (1) แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547¹² ดังนี้

1) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน ได้แก่ คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 12 มาตรา 15 แห่งพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ที่มีหรือมีมูลค่าน่าเชื่อถือว่ามิใช่จำนวนผู้เสียหายตั้งแต่สามร้อยคนขึ้นไป หรือมีจำนวนเงินที่กู้ยืมรวมกันตั้งแต่หนึ่งร้อยล้านบาทขึ้นไป

2) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน ได้แก่ คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 8 และมาตรา 8 ทวิ แห่งพระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ. 2485 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ที่มีหรือมีมูลค่าน่าเชื่อว่ามีราคาหรือมูลค่าเป็นเงินตราต่างประเทศตั้งแต่ห้าสิบล้านบาทขึ้นไป

3) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ ได้แก่ คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 4 มาตรา 5 มาตรา 6 มาตรา 7 มาตรา 8 มาตรา 10 มาตรา 11 มาตรา 12 และมาตรา 13 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2542 ที่มีหรือมีมูลค่าน่าเชื่อว่ามีกระทำความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาเพื่อเป็นผู้มีสิทธิทำสัญญากับหน่วยงานของรัฐ ซึ่งมีวงเงินหรือมูลค่าตั้งแต่สามสิบล้านบาทขึ้นไป

4) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค ได้แก่ คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 47 และมาตรา 48 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ที่มีหรือมีมูลค่าน่าเชื่อว่ามีมูลค่าสินค้าหรือบริการตั้งแต่สิบล้านบาทขึ้นไปหรือมีจำนวนผู้เสียหายตั้งแต่หนึ่งร้อยคนขึ้นไป ทั้งนี้ ไม่รวมถึงการฝ่าฝืนมาตรา 23 มาตรา 24 มาตรา 25 และมาตรา 26 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 และคดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 58 และมาตรา 59

⁹ เรวัต ฉ่ำเฉลิม, การสอบสวนมิชอบ, หน้า 10

¹⁰ พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547

¹¹ ประกาศ กคพ. (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2562 เรื่อง กำหนดรายละเอียดของลักษณะของการกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษ ตามมาตรา 21 วรรคหนึ่ง (1) แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547

¹² ประกาศ กคพ. (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2565 เรื่อง กำหนดรายละเอียดของลักษณะของการกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษ ตามมาตรา 21 วรรคหนึ่ง (1) แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547

5) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยเครื่องหมายการค้า ได้แก่ คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 108 มาตรา 109 มาตรา 109/1 มาตรา 110 มาตรา 114 แห่งพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 และที่แก้ไขเพิ่มเติมที่มีหรือมีมูลค่าน่าเชื่อถือว่ามีผลกระทบต่อความผิดในลักษณะเป็นแหล่งผลิต แหล่งจำหน่าย สถานที่รับซื้อ สถานที่เก็บสินค้า หรือได้นำเข้ามาในราชอาณาจักรโดยมีสิ่งของหรือสินค้าไว้ในความครอบครอง เพื่อจะใช้ในการกระทำความผิด หรือซึ่งได้มาโดยการกระทำความผิด หรือซึ่งมีไว้เป็นความผิดอันมีมูลค่าตามราคาท้องตลาดตั้งแต่ห้าสิบล้านบาทขึ้นไป หรือคดีที่น่าเชื่อว่ามีมูลค่าความเสียหายอันเกิดจากการกระทำความผิดตั้งแต่ห้าสิบล้านบาทขึ้นไป

6) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยบริษัทมหาชนจำกัด ได้แก่ คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 193 มาตรา 197 มาตรา 216 มาตรา 217 มาตรา 221 และมาตรา 222 แห่งพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ที่มีมูลค่าความเสียหายตั้งแต่ห้าสิบล้านบาทขึ้นไป

7) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ได้แก่ คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 60 และมาตรา 61 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ที่มีความผิดมูลฐานเป็นคดีพิเศษซึ่งอยู่ในอำนาจของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ หรือคดีความผิดมูลฐานที่เป็นคดีอาญาอื่นที่มีมูลค่าน่าเชื่อว่ามีทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดที่มีมูลค่าตั้งแต่สามร้อยล้านบาท

8) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ได้แก่ คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 48 มาตรา 48 ทวิ แห่งพระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ที่มีหรือมีมูลค่าน่าเชื่อว่ามีมูลค่าผลิตภัณฑ์ตั้งแต่สิบล้าน บาทขึ้นไป หรือมีจำนวนผู้เสียหายตั้งแต่หนึ่งร้อยคนขึ้นไปหรือมีจำนวนผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวกับความปลอดภัยหรืออาจเป็นอันตรายต่อประชาชน จำนวนห้าหมื่นหน่วยขึ้นไปตามชนิดของผลิตภัณฑ์

9) คดีความผิดตามกฎหมายลิขสิทธิ์ ได้แก่ คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 69 มาตรา 69/1 มาตรา 70 มาตรา 70/1 แห่งพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 ที่มีหรือมีมูลค่าเชื่อถือว่ามีการกระทำความผิดในลักษณะเป็นแหล่งผลิต แหล่งจำหน่าย สถานที่รับซื้อ สถานที่เก็บสินค้า หรือได้นำเข้ามาในราชอาณาจักร โดยมีสิ่งของหรือสินค้าไว้ในความครอบครองเพื่อจะใช้ในการกระทำความผิด หรือซึ่งได้มาโดยการกระทำความผิด หรือซึ่งมีไว้เป็นความผิดอันมีมูลค่าตามราคาท้องตลาดตั้งแต่ห้าสิบล้านบาทขึ้นไป หรือคดีที่น่าเชื่อว่ามีมูลค่าความเสียหายอันเกิดจากการกระทำความผิดตั้งแต่ห้าสิบล้านบาทขึ้นไป

10) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยสิทธิบัตร ได้แก่ คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 85 มาตรา 86 มาตรา 88 แห่งพระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ที่มีหรือมีมูลค่าน่าเชื่อถือว่ามีการกระทำความผิดในลักษณะเป็นแหล่งผลิต แหล่งจำหน่าย สถานที่รับซื้อ สถานที่เก็บสินค้า หรือได้นำเข้ามาในราชอาณาจักร โดยมีสิ่งของหรือสินค้าไว้ในความครอบครองเพื่อจะใช้ในการกระทำความผิด หรือซึ่งได้มาโดยการกระทำความผิด หรือซึ่งมีไว้เป็นความผิดอันมีมูลค่าตามราคาท้องตลาดตั้งแต่ห้าสิบล้านบาทขึ้นไป หรือคดีที่น่าเชื่อว่ามีมูลค่าความเสียหายอันเกิดจากการกระทำความผิดตั้งแต่ห้าสิบล้านบาทขึ้นไป

11) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ได้แก่ คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 278 มาตรา 281/2 วรรคสอง มาตรา 288 มาตรา 289 มาตรา 296 มาตรา 296/1 มาตรา 300 เฉพาะความผิดตามมาตรา 278 มาตรา 288 มาตรา 289 และมาตรา 306 ถึงมาตรา 315 แห่งพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ที่มีมูลค่าความเสียหายตั้งแต่หนึ่งร้อยล้านบาทขึ้นไป

12) คดีความผิดตามประมวลรัษฎากร ได้แก่ คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 37 มาตรา 90/4 มาตรา 90/5 และมาตรา 91/21 (7) แห่งประมวลรัษฎากร และที่แก้ไขเพิ่มเติม ไม่ว่าจะเป็นความผิดกรณีเดียวหรือหลายกรณีต่างหากที่มีหรือมีมูลค่าเชื่อว่าสาเหตุให้รัฐขาดรายได้ เป็นภาษีอากรรวมเบี่ยปรับและเงินเพิ่ม หรือทุจริตขอคืนภาษีอากร ตั้งแต่หนึ่งร้อยล้านบาทขึ้นไป

13) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร ได้แก่ คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 205 มาตรา 206 มาตรา 242 มาตรา 243 มาตรา 244 มาตรา 245 มาตรา 246 มาตรา 247 และมาตรา 253 แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2560 ไม่ว่าจะเป็นความผิดกรณีเดียวหรือหลายกรณีต่างหาก ที่มีมูลค่าราคาของรวมค่าภาษีอากรทุกประเภทเข้าด้วยกันแล้วรวมเป็นเงินตั้งแต่สามสิบล้านบาทขึ้นไปหรือมีการฉ้อค่าอากรหรือขอคืนค่าอากรโดยทุจริต รวมเป็นเงินค่าภาษีอากรทุกประเภทตั้งแต่สามสิบล้านบาทขึ้นไป

14) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยภาษีสรรพสามิต ได้แก่ คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 186 มาตรา 202 มาตรา 203 มาตรา 204 มาตรา 208 แห่งพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 ไม่ว่าจะเป็นความผิดกรณีเดียวหรือหลายกรณีต่างหาก ที่มีหรือมีมูลค่าเชื่อว่า มีมูลค่าสินค้าหรือรายรับของสถานบริการรวมเป็นเงินตั้งแต่สิบล้านบาทขึ้นไป หรือมีปริมาณยาสูบหรือยาเส้นน้ำหนักตั้งแต่หนึ่งล้านกรัมขึ้นไป หรือมีปริมาณสุราตั้งแต่ห้าพันลิตรขึ้นไป

15) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ ได้แก่ คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 5 มาตรา 6 มาตรา 7 มาตรา 8 มาตรา 9 มาตรา 10 มาตรา 11 มาตรา 12 มาตรา 14 และมาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ที่มีลักษณะหนึ่งลักษณะใด ดังนี้

(1) มีผลกระทบต่อโครงสร้างพื้นฐานสำคัญทางสารสนเทศของประเทศ ด้านความมั่นคงและบริการภาครัฐที่สำคัญ ด้านการเงิน ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและโทรคมนาคม ด้านการขนส่งและโลจิสติกส์ ด้านพลังงานและสาธารณูปโภค ด้านสาธารณสุข หรือด้านกระบวนการยุติธรรม

(2) มีผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศ

(3) มีผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยของสังคมหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนอย่างร้ายแรง

(4) มีผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ การเงินการคลังของประเทศ

16) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว ได้แก่ คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 34 มาตรา 35 มาตรา 36 มาตรา 37 มาตรา 38 และมาตรา 41 แห่งพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542 ที่เป็นการกล่าวหานิติบุคคล หรือคนต่างด้าวซึ่งมีสินทรัพย์ตามงบแสดงฐานะการเงินรวมกันตั้งแต่หนึ่งร้อยล้านบาทขึ้นไป

17) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ ได้แก่ คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 52 มาตรา 52/1 มาตรา 53 มาตรา 53/1 มาตรา 53/2 มาตรา 54 มาตรา 55 มาตรา 56 และมาตรา 56/1 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ที่มีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

- (1) มีเจ้าหน้าที่ของรัฐเข้ามาเกี่ยวข้อง หรือมีความเชื่อมโยงกับต่างประเทศ
- (2) ได้รับคำร้องขอจากหน่วยงานภาครัฐ หรือหน่วยงานภาครัฐของต่างประเทศ หรือองค์การเอกชน
- (3) ได้รับการร้องขอจากผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
- (4) มีรายได้หรือเงินทุนหมุนเวียนในธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์มากกว่าหนึ่งแสนบาทต่อวัน
- (5) ผู้กระทำความผิดที่มีลักษณะต่อเนื่อง เป็นเครือข่ายทั้งในประเทศและต่างประเทศ
- (6) มีการกระทำในลักษณะเปิดเป็นสถานบริการที่มีขนาดใหญ่ เปิดทำการอย่างเห็นได้ชัดโดยไม่เกรงกลัวกฎหมาย

18) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยแร่ ได้แก่

- (1) คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 157 แห่งพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. 2560 ที่เป็นการกระทำต่อแร่ปริมาณตั้งแต่ห้าพันตันขึ้นไป หรือเป็นเนื้อที่รวมกันตั้งแต่ห้าสิบลไร่ขึ้นไป หรือมูลค่าของแร่วรรณภัณฑ์ตั้งแต่สิบล้านบาทขึ้นไป
- (2) คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 163 แห่งพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. 2560 ที่มีการซื้อขาย ครอบครอง เก็บ หรือขนแร่ปริมาณตั้งแต่ห้าสิบลไร่ขึ้นไป หรือมูลค่าของแร่วรรณภัณฑ์ตั้งแต่ห้าสิบล้านบาทขึ้นไป
- (3) คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 166 แห่งพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. 2560 ที่ปรากฏแร่ที่มีการฝ่าฝืนประกาศตามกฎหมายมีปริมาณตั้งแต่ห้าสิบลไร่ขึ้นไป หรือมูลค่าของแร่วรรณภัณฑ์ตั้งแต่ห้าสิบล้านบาทขึ้นไป
- (4) คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 169 และมาตรา 170 แห่งพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. 2560 ที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมเป็นวงกว้างมีเนื้อที่รวมกันตั้งแต่หนึ่งร้อยไร่ขึ้นไป หรือจำนวนคนในพื้นที่ดังกล่าวมีจำนวนตั้งแต่หนึ่งร้อยคนขึ้นไป

19) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยธุรกิจสถาบันการเงิน ได้แก่ คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 121 มาตรา 132 มาตรา 139 มาตรา 140 มาตรา 141 มาตรา 142 มาตรา 143 มาตรา 144 มาตรา 145 มาตรา 146 มาตรา 147 มาตรา 148 มาตรา 149 และมาตรา 150 แห่งพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. 2551 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

20) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยวัตถุอันตราย ได้แก่

- (1) คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 73 แห่งพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ที่มีหรือมีมูลน่าเชื่อว่ามีวัตถุอันตรายในความครอบครองตั้งแต่ห้าสิบลูกบาศก์เมตร หรือห้าสิบลไร่ขึ้นไป หรือมีจำนวนผู้ที่ได้รับผลกระทบตั้งแต่หนึ่งร้อยคนขึ้นไป

(2) คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 74 มาตรา 75 มาตรา 76 และ มาตรา 78 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยอัตราโทษ พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ที่มีหรือมีมูลน่าเชื่อว่า มีมูลคว่ำต้ออันตรายเป็นต้นแต่สืบล้าบบาทขึ้นไป หรือมีจำนวนผู้เสียหายตั้งแต่หนึ่งร้อยคนขึ้นไป

21) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า ได้แก่

(1) คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 89 วรรคสอง เฉพาะความผิดตาม มาตรา 22 วรรคหนึ่ง มาตรา 93 เฉพาะความผิดตามมาตรา 23 วรรคหนึ่ง และมาตรา 94 เฉพาะ ความผิดตามมาตรา 25 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 ที่มีหรือ มีมูลน่าเชื่อว่า มีมูลค่าความเสียหายตั้งแต่ห้าสิบล้านบาทขึ้นไป ทั้งนี้ ตามราคาประเมินที่หน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องเป็นผู้ประเมิน

(2) คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 99 แห่งพระราชบัญญัติสงวนและ คุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 ที่มีการบุกรุกยึดถือครอบครองพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าซึ่งมีเนื้อที่ตั้งแต่ ยี่สิบล้านไร่ขึ้นไป หรือการบุกรุกยึดถือครอบครองพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าที่ได้มีการออกหนังสือแสดงสิทธิ ในที่ดินตามประมวลกฎหมายที่ดินโดยมิชอบด้วยกฎหมายมีเนื้อที่รวมกันตั้งแต่ยี่สิบล้านไร่ขึ้นไป หรือ คดีที่มีมูลค่าความเสียหายตั้งแต่ห้าสิบล้านบาทขึ้นไป ทั้งนี้ ตามราคาประเมินที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นผู้ประเมิน

22) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ ได้แก่

(1) คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 69 แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ที่มีหรือมีมูลน่าเชื่อว่า มีมูลค่าความเสียหายเป็นไม้สักหรือไม้พะยูงที่มีปริมาตรตั้งแต่ สิบลูกบาศก์เมตรขึ้นไป

(2) คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 72 ตรี แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ที่มีการบุกรุกยึดถือครอบครองพื้นที่ป่ามีเนื้อที่ตั้งแต่ห้าสิบล้านไร่ขึ้นไป หรือการบุกรุกยึดถือครอบครองพื้นที่ป่าที่ได้มีการออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินตามประมวลกฎหมาย ที่ดินโดยมิชอบด้วยกฎหมาย มีเนื้อที่รวมกันตั้งแต่ห้าสิบล้านไร่ขึ้นไป หรือคดีที่มีมูลค่าความเสียหายตั้งแต่ หนึ่งร้อยล้านบาทขึ้นไป ทั้งนี้ ตามราคาประเมิน ที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นผู้ประเมิน

(3) คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 73 เฉพาะความผิดตามมาตรา 48 แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ที่มีหรือมีมูลน่าเชื่อว่า มีมูลค่า ความเสียหายเป็นไม้สักหรือไม้พะยูงที่มีปริมาตรตั้งแต่สิบลูกบาศก์เมตรขึ้นไป

23) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติ ได้แก่ คดีความผิดที่มีบท กำหนดโทษตามมาตรา 31 แห่งพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ที่มี การบุกรุกยึดถือครอบครองพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติมีเนื้อที่ตั้งแต่ห้าสิบล้านไร่ขึ้นไปหรือการบุกรุกยึดถือ ครอบครองพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติที่ได้มีการออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินตามประมวลกฎหมายที่ดิน โดยมิชอบด้วยกฎหมายมีเนื้อที่รวมกันตั้งแต่ห้าสิบล้านไร่ขึ้นไป หรือคดีที่มีมูลค่าความเสียหายตั้งแต่ หนึ่งร้อยล้านบาทขึ้นไป ทั้งนี้ ตามราคาประเมินที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นผู้ประเมิน

24) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยอุทยานแห่งชาติ ได้แก่ คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษ ตามมาตรา 41 แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 ที่มีการบุกรุกยึดถือครอบครองพื้นที่ อุทยานแห่งชาติมีเนื้อที่ตั้งแต่ยี่สิบล้านไร่ขึ้นไป หรือการบุกรุกยึดถือครอบครองพื้นที่อุทยานแห่งชาติ

ที่ได้มีการออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินตามประมวลกฎหมายที่ดิน โดยมีขอบด้วยกฎหมายมีเนื้อที่รวมกันตั้งแต่ยี่สิบห้าไร่ขึ้นไป หรือคดีที่มีมูลค่าความเสียหายตั้งแต่ห้าสิบล้านบาทขึ้นไป ทั้งนี้ ตามราคาประเมินที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นผู้ประเมิน

25) คดีความผิดตามประมวลกฎหมายที่ดิน ได้แก่ คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 108 และมาตรา 108 ทวิ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2497 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ที่มีการบุกรุกยึดถือครอบครองที่ดินของรัฐที่ยังมิได้มีบุคคลได้มาตามประมวลกฎหมายที่ดินมีเนื้อที่ตั้งแต่ห้าสิบล้านไร่ขึ้นไป หรือการบุกรุกยึดถือครอบครองที่ดินของรัฐที่ได้มีการออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินตามประมวลกฎหมายที่ดิน โดยมีขอบด้วยกฎหมายมีเนื้อที่รวมกันตั้งแต่ห้าสิบล้านไร่ขึ้นไปหรือคดีที่มีมูลค่าความเสียหายตั้งแต่หนึ่งร้อยล้านบาทขึ้นไป ทั้งนี้ ตามราคาประเมินที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นผู้ประเมิน

2.2 การกำหนดระยะเวลาในการดำเนินงานของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมชั้นเจ้าพนักงาน

จากการศึกษาข้อมูลการกำหนดระยะเวลาในการดำเนินงานของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมชั้นเจ้าพนักงาน ได้แก่ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (สำนักงาน ป.ป.ช.) สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (สำนักงาน ป.ป.ท.) และกรมการปกครอง เป็นต้น

2.2.1 สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กำหนดระยะเวลาการสอบสวนตามคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ 419/2556 ลงวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2556 เรื่อง การอำนวยความสะดวกในคดีอาญา การทำสำนวนการสอบสวน และมาตรการควบคุม ตรวจสอบ เร่งรัดการสอบสวนคดีอาญา ซึ่งกำหนดขึ้นเพื่อให้การสอบสวนคดีอาญาดำเนินการด้วยความรวดเร็ว รอบคอบ ต่อเนื่อง เป็นธรรม และมีประสิทธิภาพมากขึ้น ภายใต้การอำนวยความสะดวกและช่วยเหลือจากผู้บังคับบัญชาทุกระดับโดยใกล้ชิด ทั้งนี้ การกำหนดระยะเวลาการสอบสวนนี้ก็เพื่อมิให้สำนวนการสอบสวนต้องตกอยู่กับพนักงานสอบสวนนานเกินควร ฉะนั้นคดีใดที่ไม่ปรากฏว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิด หรือคดีที่รู้ตัวผู้กระทำความผิดแต่เรียกหรือจับกุมตัวยังไม่ได้ เมื่อพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบเห็นว่าได้สอบสวนมานานพอสมควรที่จะเสนอความเห็นทางคดี ให้ปฏิบัติโดยถือตามระยะเวลาที่ดำเนินการสอบสวนมาแล้ว¹³ ดังนี้

1) คดีไม่ปรากฏว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิด แบ่งเป็น 2 กรณี

(1) กรณีที่พนักงานสอบสวนทำการสืบสวนสอบสวนแล้วไม่มีข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานที่ต้องทำการสืบสวนสอบสวนต่อไป

ก. คดีอาญาทั่วไป คดีจราจรทางบก จะต้องสืบสวนสอบสวนไม่น้อยกว่า 3 เดือน นับตั้งแต่วันที่รับคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ

ข. คดีอุกฉกรรจ์ จะต้องสืบสวนสอบสวนไม่น้อยกว่า 1 ปี นับตั้งแต่วันที่รับคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ

เมื่อพนักงานสอบสวนทำการสืบสวนสอบสวนมาตามกำหนดระยะเวลาแล้ว ยังไม่ปรากฏว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิด ให้มีความเห็นงดการสอบสวน หรือเห็นควรให้งดการสอบสวน แล้ว

¹³ คำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ 419/2556 ลงวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2556 เรื่อง การอำนวยความสะดวกในคดีอาญา การทำสำนวนการสอบสวน และมาตรการควบคุม ตรวจสอบ เร่งรัดการสอบสวนคดีอาญา

เสนอสำนวนพร้อมความเห็นไปยังผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นจนถึงผู้บังคับการหรือผู้บัญชาการ สำหรับหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนซึ่งขึ้นตรงต่อกองบัญชาการหรือส่วนราชการที่มีฐานะเทียบเท่า กองบัญชาการเพื่อพิจารณาและมีความเห็นทางคดี แล้วส่งสำนวนไปยังพนักงานอัยการตามประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 140(1) ต่อไป

(2) กรณีที่พนักงานสอบสวนทำการสืบสวนสอบสวนแล้วมีข้อเท็จจริงหรือ พยานหลักฐานที่ต้องทำการสืบสวนสอบสวนเพิ่มเติมเพื่อที่จะรู้ตัวผู้กระทำความผิด ให้พนักงานสอบสวน ทำการสืบสวนสอบสวนได้ภายในอายุความ ทั้งนี้ เมื่อครบระยะเวลาตาม (1) ก. และ ข. ให้เสนอ สำนวนการสอบสวนพร้อมด้วยเหตุผลและความจำเป็นไปยังผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นจนถึงผู้บังคับการ หรือผู้บัญชาการสำหรับหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนขึ้นตรงต่อกองบัญชาการหรือส่วนราชการที่มี ฐานะเทียบเท่ากองบัญชาการ ภายในระยะเวลา 30 วันให้ผู้บังคับการหรือผู้บัญชาการสำหรับหน่วยงาน ที่มีอำนาจสอบสวนซึ่งขึ้นตรงต่อกองบัญชาการหรือส่วนราชการที่มีฐานะเทียบเท่ากองบัญชาการ มีอำนาจพิจารณาอนุมัติขยายเวลาการสอบสวนได้ในครั้งแรกไม่เกิน 3 เดือนหลังจากครบกำหนดเวลา ตามที่อนุมัติแล้ว แต่มีความจำเป็นต้องทำการสืบสวนสอบสวนต่อไปให้ขอขยายระยะเวลาไปยัง หัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนเพื่อพิจารณาอนุมัติขยายระยะเวลาได้ครั้งละไม่เกิน 3 เดือน ตามเหตุแห่งความจำเป็นจนกว่าการสอบสวนจะเสร็จสิ้น เว้นแต่ผู้บังคับการหรือผู้บัญชาการสำหรับ หน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนซึ่งขึ้นตรงต่อกองบัญชาการหรือส่วนราชการที่มีฐานะเทียบเท่า กองบัญชาการจะสั่งการเป็นอย่างอื่น

2) คดีที่รู้ตัวผู้กระทำความผิดแต่เรียกหรือจับตัวยังไม่ได้ แบ่งเป็น 2 กรณี

(1) กรณีที่พนักงานสอบสวนทำการสืบสวนสอบสวนแล้วไม่มีข้อเท็จจริง หรือ พยานหลักฐานที่ต้องทำการสืบสวนสอบสวนต่อไป

ก. คดีอาญาทั่วไป และคดีจรรยาบรรณ ให้พนักงานสอบสวนทำการสืบสวน สอบสวนให้เสร็จสิ้นภายในกำหนด 2 เดือน นับตั้งแต่วันที่รับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษหรือรู้ตัว ผู้กระทำความผิด

ข. คดีอุกฉกรรจ์ ให้พนักงานสอบสวนทำการสืบสวนสอบสวนให้เสร็จสิ้นภายใน กำหนด 3 เดือน นับตั้งแต่วันที่รับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษหรือรู้ตัวผู้กระทำความผิด

เมื่อพนักงานสอบสวนทำการสืบสวนสอบสวนมาเป็นระยะเวลาตามที่กำหนดแล้ว ยังไม่สามารถนำตัวผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดีได้ โดยได้รวบรวมพยานหลักฐานเสร็จสิ้นแล้ว ให้พนักงาน สอบสวนมีความเห็นทางคดีและเสนอสำนวนการสอบสวนพร้อมความเห็นไปยังผู้บังคับบัญชา ตามลำดับชั้นจนถึงผู้มีอำนาจทำความเห็นทางคดี แล้วส่งสำนวนไปยังพนักงานอัยการตามประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 141 ต่อไป

(2) กรณีที่พนักงานสอบสวนทำการสืบสวนสอบสวนแล้ว คดีมีข้อเท็จจริงหรือ พยานหลักฐานที่ต้องทำการสืบสวนสอบสวนเพิ่มเติมให้พนักงานสอบสวนทำการสืบสวนสอบสวนได้ ภายในอายุความ ทั้งนี้ เมื่อครบระยะเวลาตาม (1) ก. และ ข. ให้เสนอสำนวนการสอบสวนพร้อมด้วย เหตุผลและความจำเป็นไปยังผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นจนถึงผู้บังคับการหรือผู้บัญชาการ สำหรับ หน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนซึ่งขึ้นตรงต่อกองบัญชาการหรือส่วนราชการที่มีฐานะเทียบเท่า กองบัญชาการภายในระยะเวลา 10 วัน นับตั้งแต่วันที่ครบระยะเวลาตาม (1) ก. และ ข. ให้ผู้บังคับการ

หรือผู้บัญชาการสำหรับหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนซึ่งขึ้นตรงต่อกองบัญชาการหรือส่วนราชการที่มีฐานะเทียบเท่ากองบัญชาการแล้วแต่กรณี มีอำนาจพิจารณาอนุมัติขยายเวลาการสอบสวนได้ในครั้งแรกไม่เกิน 3 เดือน หลังจากครบกำหนดเวลาตามที่อนุมัติแล้ว แต่มีความจำเป็นต้องทำการสืบสวนสอบสวนต่อไป ให้ขอขยายระยะเวลาไปยังหัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนเพื่อพิจารณาอนุมัติให้ขยายระยะเวลาได้ครั้งละไม่เกิน 3 เดือน ตามเหตุแห่งความจำเป็นจนกว่าการสอบสวนจะเสร็จสิ้น เว้นแต่ผู้บังคับการหรือผู้บัญชาการสำหรับหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนซึ่งขึ้นตรงต่อกองบัญชาการหรือส่วนราชการที่มีฐานะเทียบเท่ากองบัญชาการจะสั่งการเป็นอย่างอื่น

3) คดีที่ผู้ต้องหาถูกควบคุมตัว หรือถูกมัดมือ หรือถูกมัดมือผูกข้อมือ หรือผูกข้อมือ ในระหว่างการสอบสวน

(1) ให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบและผู้บังคับบัญชาเร่งรัดพนักงานสอบสวน เพื่อให้การสอบสวนเสร็จสิ้นไปก่อนที่จะครบอำนาจมัดมือ หรือผูกข้อมือ ตามที่กฎหมายได้ให้อำนาจไว้ การขอมัดมือหรือผูกข้อมือให้กระทำในกรณีความจำเป็นเพื่อให้การสอบสวนเสร็จสิ้นเท่านั้น เมื่อการสอบสวนเสร็จสิ้นให้รีบสรุปสำนวนมีความเห็นทางคดี เสนอผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นจนถึงผู้มีอำนาจทำความเห็นทางคดี แล้วส่งสำนวนไปยังพนักงานอัยการเพื่อพิจารณาตามกฎหมายต่อไป

(2) กรณีที่ศาลไม่อนุญาตให้มัดมือผูกข้อมือ หรือผูกข้อมือ หรือขาดมัดมือ หรือผูกข้อมือ หรือเมื่อครบกำหนดมัดมือ หรือผูกข้อมือแล้ว แต่การสอบสวนยังไม่เสร็จสิ้น ให้หัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนรับรายงานผู้บังคับการ หรือผู้บัญชาการสำหรับหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวน ซึ่งขึ้นตรงต่อกองบัญชาการหรือส่วนราชการที่มีฐานะเทียบเท่ากองบัญชาการทราบทันที เพื่อหาทางแก้ไขมิให้ การสอบสวนต้องเสียหาย พร้อมทั้งพิจารณาว่าพนักงานสอบสวนมีข้อบกพร่องในการสอบสวนหรือไม่ แล้วทำการสอบสวนต่อไปจนเสร็จสิ้น

4) คดีที่ผู้ต้องหาได้รับการปล่อยชั่วคราว

(1) ให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนให้เสร็จสิ้นภายใน 2 เดือน สำหรับคดีอาญาทั่วไป และคดีจราจรทางบก และภายใน 3 เดือน สำหรับคดีอุกฉกรรจ์ นับตั้งแต่วันที่ผู้ต้องหาได้รับการปล่อยชั่วคราว หากมีเหตุจำเป็นไม่อาจทำการสอบสวนให้เสร็จสิ้นภายในเวลาดังกล่าว ให้พนักงานสอบสวนเสนอสำนวนการสอบสวนพร้อมทั้งเหตุแห่งความจำเป็นเพื่อขออนุมัติขยายเวลา การสอบสวนไปยังผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นจนถึงผู้บังคับการ หรือผู้บัญชาการสำหรับหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนซึ่งขึ้นตรงต่อกองบัญชาการหรือส่วนราชการที่มีฐานะเทียบเท่ากองบัญชาการ

(2) ให้ผู้บังคับการหรือผู้บัญชาการสำหรับหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนซึ่งขึ้นตรงต่อ กองบัญชาการหรือส่วนราชการที่มีฐานะเทียบเท่ากองบัญชาการแล้วแต่กรณี มีอำนาจพิจารณาอนุมัติ ขยายเวลาการสอบสวนต่อไปอีกตามความจำเป็นได้ครั้งละไม่เกิน 30 วัน รวมแล้วต้องไม่เกิน 6 เดือน นับตั้งแต่วันที่ผู้ต้องหาได้รับการปล่อยชั่วคราว โดยบันทึกเหตุแห่งความจำเป็นในการอนุมัติแต่ละครั้ง ไว้ในสำนวนการสอบสวนด้วย

(3) เมื่อทำการสอบสวนครบกำหนด 6 เดือน นับตั้งแต่วันที่มีการปล่อยชั่วคราว แต่การสอบสวนยังไม่เสร็จสิ้น และยังมีเหตุแห่งความจำเป็นที่จะต้องควบคุมผู้ต้องหาไว้ต่อไป ให้หัวหน้าหน่วยงาน ที่มีอำนาจสอบสวนบันทึกเหตุแห่งความจำเป็นไว้ในสำนวนการสอบสวน แล้วส่งตัวผู้ต้องหาไปศาล เพื่อยื่นคำร้องขอหมายจับผู้ต้องหาตามบทบัญญัติมาตรา 87 วรรคสี่ถึงวรรคเก้า แห่งประมวลกฎหมาย

วิธีพิจารณาความอาญา หากศาลสั่งไม่อนุญาตให้ควบคุมผู้ต้องหาไว้อีกต่อไป ให้รีบรายงานไปยังผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นจนถึงผู้บังคับการหรือผู้บัญชาการสำหรับหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวน ซึ่งขึ้นตรงต่อกองบัญชาการหรือส่วนราชการที่มีฐานะเทียบเท่ากองบัญชาการทราบเพื่อหาทางแก้ไขมิให้การสอบสวนต้องเสียหาย พร้อมทั้งพิจารณาว่าพนักงานสอบสวนมีข้อบกพร่องในการสอบสวนจนเป็นเหตุให้ศาลใช้ดุลพินิจไม่อนุญาตให้ควบคุมผู้ต้องหาไว้อีกต่อไปหรือไม่ แล้วทำการสอบสวนต่อไปจนเสร็จสิ้น แล้วรีบรายงานให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติทราบทันทีด้วย ในการนำผู้ต้องหาไปยื่นคำร้องต่อศาลขอหมายขังผู้ต้องหา ให้หัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนไปศาลด้วยตนเองเพื่อแถลงให้ศาลทราบถึงเหตุผลและความจำเป็นที่การสอบสวนยังไม่เสร็จสิ้น และจำเป็นต้องควบคุมผู้ต้องหาต่อไปอีกสำหรับคดีที่มีคำสั่งแต่งตั้งพนักงานสืบสวนสอบสวน ให้หัวหน้าพนักงานสืบสวนสอบสวนเป็นผู้ไปแถลงศาลด้วยตนเอง

5) คดีที่ผู้ต้องหาถูกแจ้งข้อหาโดยไม่มีการจับกุม

(1) ให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนให้เสร็จสิ้นภายใน 2 เดือน สำหรับคดีอาญาทั่วไป และคดีจราจรทางบก และภายใน 3 เดือน สำหรับคดีอุกฉกรรจ์ นับตั้งแต่วันที่ผู้ต้องหาถูกแจ้งข้อหาโดยไม่มีการจับกุม หากมีเหตุจำเป็นไม่อาจทำการสอบสวนให้เสร็จสิ้นภายในเวลาดังกล่าว ให้พนักงานสอบสวนเสนอสำนวนการสอบสวนพร้อมทั้งเหตุแห่งความจำเป็นเพื่อขออนุมัติขยายเวลาการสอบสวนไปยังผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น จนถึงผู้บังคับการหรือผู้บัญชาการสำหรับหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนซึ่งขึ้นตรงต่อกองบัญชาการหรือส่วนราชการที่มีฐานะเทียบเท่ากองบัญชาการ

(2) ให้ผู้บังคับการหรือผู้บัญชาการสำหรับหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนซึ่งขึ้นตรงต่อกองบัญชาการหรือส่วนราชการที่มีฐานะเทียบเท่ากองบัญชาการแล้วแต่กรณี มีอำนาจพิจารณาอนุมัติขยายเวลาการสอบสวนต่อไปอีกตามความจำเป็นได้ครั้งละไม่เกิน 30 วัน รวมแล้วต้องไม่เกิน 6 เดือน นับตั้งแต่วันที่แจ้งข้อหาโดยไม่มีการจับกุม โดยบันทึกเหตุแห่งความจำเป็นในการอนุมัติแต่ละครั้งไว้ในสำนวนการสอบสวนด้วย กรณีมีความจำเป็นต้องสอบสวนเกิน 6 เดือน นับแต่วันที่แจ้งข้อหาโดยไม่มี การจับกุม ให้พนักงานสอบสวนเสนอสำนวนการสอบสวนเพื่อขออนุมัติขยายเวลาไปยังผู้บังคับการหรือผู้บัญชาการสำหรับหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนซึ่งขึ้นตรงต่อกองบัญชาการหรือส่วนราชการที่มีฐานะเทียบเท่ากองบัญชาการ พร้อมด้วยเหตุแห่งความจำเป็นเพื่อพิจารณาอนุมัติขยายเวลาการสอบสวนได้ตามเหตุผลและความจำเป็น

2.2.2 สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (สำนักงาน ป.ป.ช.) กำหนดระยะเวลาการดำเนินงาน ดังนี้

1) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561¹⁴

มาตรา 40 ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

(1) ให้ประธานกรรมการและกรรมการ เป็นเจ้าพนักงานในการยุติธรรมตามประมวลกฎหมายอาญา

¹⁴ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561

(2) ให้กรรมการไต่สวน หัวหน้าพนักงานไต่สวน พนักงานไต่สวน และพนักงานเจ้าหน้าที่ เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

ในการดำเนินการตรวจสอบ การสอบสวน การไต่สวน หรือการไต่สวนเบื้องต้นตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ให้ประธานกรรมการ กรรมการ กรรมการไต่สวน เลขาธิการ หัวหน้าพนักงานไต่สวน และพนักงานไต่สวน เป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ และมีอำนาจตามประมวลกฎหมาย วิถีพิจารณาคความอาญาเช่นเดียวกับพนักงานสอบสวนด้วย

เพื่อประโยชน์ในการดำเนินคดีตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ ที่ได้รับมอบหมายหรือมอบอำนาจในการฟ้องคดี ว่าต่าง หรือดำเนินคดีแทนคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจว่าความ และดำเนินกระบวนการพิจารณาในชั้นศาลได้ ทั้งนี้ ตามระเบียบที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด

มาตรา 47 ให้เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. และเลขาธิการที่จะควบคุมและกวดขันพนักงานเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการไต่สวน ให้ปฏิบัติหน้าที่ให้แล้วเสร็จภายในกำหนดเวลาที่บัญญัติไว้ในหมวดนี้ ในกรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ใดละเลยไม่ปฏิบัติให้แล้วเสร็จภายในกำหนดเวลา ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือเลขาธิการ แล้วแต่กรณีดำเนินการทางวินัยตามควรแก่กรณี

มาตรา 48 เมื่อความปรากฏต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่ว่าจะมีการกล่าวหาหรือไม่ว่ามีการกระทำความผิดที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจโดยพลัน โดยในกรณีที่จำเป็นต้องมีการไต่สวน ต้องไต่สวนและมีความเห็นหรือวินิจฉัยให้แล้วเสร็จภายในกำหนดเวลาที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด ซึ่งต้องไม่เกินสองปี นับแต่วันเริ่มดำเนินการไต่สวน

ในการกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. คำนึงถึงความรวดเร็ว ความยากง่าย ของการไต่สวน และอายุความของการดำเนินการในเรื่องนั้น โดยจะระบุดระยะเวลาของการไต่สวนข้อกล่าวหาแต่ละประเภทที่แตกต่างกันก็ได้ ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นอันไม่อาจดำเนินการให้แล้วเสร็จตามระยะเวลาตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง คณะกรรมการ ป.ป.ช. อาจขยายระยะเวลาออกไปตามที่จำเป็นได้แต่รวมแล้วต้องไม่เกินสามปี เว้นแต่เป็นเรื่องที่จำเป็นต้องเดินทางไปไต่สวนในต่างประเทศ หรือขอให้หน่วยงานของต่างประเทศดำเนินการไต่สวนให้ หรือขอรับเอกสารหลักฐานจากต่างประเทศ จะขยายระยะเวลาออกเท่าที่จำเป็นก็ได้ ในกรณีที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้รับแจ้งจากผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินว่ามีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่า การใช้จ่ายเงินแผ่นดินมีพฤติการณ์อันเป็นการทุจริตต่อหน้าที่ จงใจปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย และเป็นกรณีที่ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินไม่มีอำนาจจะดำเนินการไต่ได้ ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการไต่สวนโดยพลัน โดยให้ถือว่าเอกสารและหลักฐานที่ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินตรวจสอบหรือจัดทำขึ้นเป็นส่วนหนึ่งของสำนวนการไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช.

ภายใต้กำหนดอายุความ เมื่อพ้นกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสาม หรือตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้แล้ว คณะกรรมการ ป.ป.ช. ยังคงมีหน้าที่และอำนาจที่จะดำเนินการไต่สวน และมีความเห็น หรือวินิจฉัย หรือดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจต่อไป แต่ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณาสอบสวนและดำเนินการลงโทษผู้ที่เกี่ยวข้องตามควรแก่กรณีโดยเร็ว

มาตรา 50 ในการไต่สวน คณะกรรมการ ป.ป.ช. อาจมอบหมายเลขาธิการ หัวหน้าพนักงานไต่สวน หรือพนักงานไต่สวน เป็นผู้ไต่สวนเบื้องต้นได้ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายตามวรรคหนึ่ง ให้เลขาธิการ หัวหน้าพนักงานไต่สวน หรือพนักงานไต่สวนดำเนินการเป็นคณะประกอบด้วย เลขาธิการหรือหัวหน้าพนักงานไต่สวน เป็นหัวหน้าพนักงานไต่สวนอย่างน้อยหนึ่งคนร่วมเป็นคณะ และอาจมีผู้ช่วยพนักงานไต่สวนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อช่วยในการปฏิบัติหน้าที่ด้วยก็ได้ และในการไต่สวนปากคำผู้ถูกกล่าวหาหรือพยาน ต้องกระทำโดยเลขาธิการ หัวหน้าพนักงานไต่สวน หรือพนักงานไต่สวนหนึ่งคน และผู้ช่วยพนักงานไต่สวน หรือพนักงานเจ้าหน้าที่อีกหนึ่งคน ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด

การไต่สวนเบื้องต้นตามวรรคหนึ่งต้องดำเนินการให้เสร็จและจัดทำรายงานการไต่สวนเบื้องต้น เสนอคณะกรรมการ ป.ป.ช. ภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่ได้รับมอบหมาย ภายใต้ระยะเวลาตามมาตรา 48 ในกรณีที่ไม้อาจดำเนินการไต่สวนเบื้องต้นตามระยะเวลาที่กำหนดในวรรคสาม ให้เลขาธิการ หัวหน้าพนักงานไต่สวน หรือพนักงานไต่สวนแจ้งอุปสรรคและปัญหาในการดำเนินการ พร้อมทั้งเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาและระยะเวลาดำเนินการ เพื่อให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณาสั่งขยายระยะเวลา โดยให้ขยายระยะเวลาได้ไม่เกินสองครั้ง ครั้งละไม่เกินหกสิบวัน ในการนี้ คณะกรรมการ ป.ป.ช. จะมอบหมายให้กรรมการคนหนึ่งหรือหลายคนเป็นผู้มีอำนาจขยายระยะเวลาแทนคณะกรรมการ ป.ป.ช. ก็ได้ ในกรณีที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้รับเรื่องใดไว้พิจารณาแล้ว หากไม่สามารถดำเนินการต่อไปได้เพราะเหตุขาดอายุความ อันเนื่องมาแต่การมิได้ปฏิบัติตามระยะเวลาตามมาตรา 48 วรรคหนึ่งหรือวรรคสาม ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. สั่งยุติการดำเนินคดีอาญา และหากการขาดอายุความดังกล่าว เกิดจากความผิด หรือจงใจปล่อยปละละเลย หรือประมาทเลินเล่อของผู้ใด ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการเพื่อลงโทษผู้นั้นโดยเร็ว

มาตรา 52 ในการพิจารณารายงานการไต่สวนเบื้องต้นหรือสำนวนการไต่สวน ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจไต่สวนเพิ่มเติมหรือสั่งให้มีการไต่สวนเพิ่มเติมได้ ตามที่เห็นสมควร ในกรณีที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. เห็นชอบด้วยกับรายงานการไต่สวนเบื้องต้นหรือสำนวนการไต่สวนรวมทั้งที่ไต่สวนเพิ่มเติมแล้ว ให้ถือว่ารายงานหรือสำนวนดังกล่าว เป็นสำนวนการไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. และให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณาเพื่อมีมติว่ากรณีมีมูลตามที่กล่าวหาหรือไม่ภายในหกสิบวัน นับแต่วันที่มีการประชุมตามมาตรา 75 วรรคสอง

มาตรา 61 ในกรณีที่ผู้เสียหายได้ร้องทุกข์หรือมีผู้กล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวน ให้ดำเนินคดีกับเจ้าพนักงานของรัฐหรือบุคคลอื่นใดในข้อหาใด ๆ บรรดาที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ให้พนักงานสอบสวนแสวงหาข้อเท็จจริง รวมทั้งรวบรวมพยานหลักฐานเบื้องต้นแล้วส่งให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ ในกรณีที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณาแล้วเห็นว่าเรื่องที่ได้รับมาตามวรรคหนึ่ง ไม่อยู่ในหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือแม้จะอยู่ในหน้าที่และอำนาจแต่เป็นเรื่องไม่ร้ายแรง ที่เป็นกรกล่าวหาเจ้าพนักงานของรัฐ และคณะกรรมการ ป.ป.ช. เห็นสมควรมอบหมายให้พนักงานสอบสวนเป็นผู้ดำเนินการ ก็ให้ส่งเรื่องคืนพนักงานสอบสวนภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับเรื่องจากพนักงานสอบสวน โดยจะกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการให้พนักงานสอบสวนต้องปฏิบัติด้วยก็ได้ เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพและรวดเร็ว ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. จัดทำคู่มือแจกจ่ายให้

พนักงานสอบสวนอย่างทั่วถึงเพื่อให้พนักงานสอบสวนทราบว่าเรื่องใดบ้างที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในกรณีที่มีเหตุจะต้องขอให้ศาลออกหมายจับบุคคลตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง ให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่มีอำนาจยื่นคำร้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจ เพื่อให้ออกหมายจับบุคคลดังกล่าวได้ หรือในกรณีที่มีเหตุจำเป็นอย่างอื่นที่จะจับโดยไม่มีหมายจับได้ ให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจมีอำนาจจับบุคคลดังกล่าวได้ ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่จับบุคคลดังกล่าวไว้ ส่งตัวผู้ถูกจับพร้อมทั้งบันทึกการจับมายังพนักงานสอบสวนหรือคณะกรรมการ ป.ป.ช. ภายในสี่สิบแปดชั่วโมง นับแต่เวลาที่ผู้ถูกจับ มาถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวน โดยมีให้ับระยะเวลาเดินทางตามปกติที่นำตัวผู้ถูกจับจากที่จับมายังที่ทำการของพนักงานสอบสวน รวมเข้าในกำหนดเวลาสี่สิบแปดชั่วโมงนั้นด้วย ในกรณีที่ไม่จำเป็นต้องมีการควบคุมตัวผู้ถูกจับไว้ คณะกรรมการ ป.ป.ช. อาจปล่อยตัวผู้ถูกจับไป โดยมีประกันหรือไม่มีประกันก็ได้ ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องมีการควบคุมตัวผู้ถูกจับไว้ ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ยื่นคำร้องต่อศาล เพื่อให้ศาลออกหมายจับผู้ถูกจับไว้ได้ ตามหลักเกณฑ์และระยะเวลาที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาสำหรับความผิดที่มีการร้องทุกข์กล่าวโทษนั้น

มาตรา 62 ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งดำรงตำแหน่งตั้งแต่อำนาจการระดับสูงหรือเทียบเท่าลงมา มีกรณีถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดในเรื่องที่มีใช่เป็นความผิดร้ายแรง ทั้งนี้ บรรดาที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. คณะกรรมการ ป.ป.ช. จะมอบหมายให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ ตามกฎหมายว่าด้วยมาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตดำเนินการแทนคณะกรรมการ ป.ป.ช. ก็ได้

ในกรณีที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้รับเรื่องตามวรรคหนึ่ง ให้สำนักงานดำเนินการส่งเรื่องที่ได้รับไว้ให้สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐเพื่อดำเนินการต่อไปภายในสามสิบวันนับแต่วันที่สำนักงานได้รับเรื่อง

การเทียบตำแหน่งตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่งให้เกิดความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ คณะกรรมการ ป.ป.ช. จะวางหลักเกณฑ์การดำเนินการไต่สวนและการชี้มูลของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ และสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ ให้สอดคล้องกับการดำเนินการของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ก็ได้ ในการดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐดำเนินการตามกำหนดระยะเวลาที่กำหนดให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา 65 เมื่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. มอบหมายให้หน่วยงานของรัฐตามมาตรา 61 มาตรา 62 มาตรา 63 และมาตรา 64 แล้ว ให้หน่วยงานของรัฐนั้นดำเนินการไปตามหน้าที่และอำนาจของตนและรายงานผลให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ทราบ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการและภายในกำหนดระยะเวลาที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด

มาตรา 75 เมื่อดำเนินการไต่สวนเสร็จแล้ว ให้จัดทำสำนวนการไต่สวนเสนอประธานกรรมการ โดยมีสาระสำคัญ ดังต่อไปนี้

(1) ชื่อและตำแหน่งหน้าที่ของผู้ถูกร้องกล่าวหา
 (2) เรื่องที่ถูกร้องกล่าวหา
 (3) ข้อกล่าวหา คำแก้ข้อกล่าวหา สรุปข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องที่ได้จากการไต่สวน

(4) เหตุผลในการพิจารณาวินิจฉัยทั้งในปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย
 (5) บทบัญญัติของกฎหมายที่ยกขึ้นอ้างอิง
 (6) สรุปความเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่ถูกกล่าวหา ให้มีการประชุมคณะกรรมการ ป.ป.ช. เพื่อพิจารณาสำนวนการไต่สวนเพื่อมีมติโดยเร็ว ซึ่งต้องนำเสนอต่อที่ประชุมไม่ช้ากว่าสามสิบวันนับแต่วันที่ประธานกรรมการได้รับสำนวนการไต่สวน เว้นแต่จะได้มีการนัดหมายให้มีการประชุมทุกวันอยู่แล้ว และมีเรื่องอื่นค้างพิจารณาอยู่ ให้นำความในวรรคหนึ่งมาใช้บังคับกับการจัดทำรายงานการไต่สวนเบื้องต้นด้วยโดยอนุโลม ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณาสำนวนการไต่สวนตามลำดับที่ได้รับสำนวนนั้น แต่ในกรณีที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. เห็นว่าเรื่องใดกระทบถึงประโยชน์ของรัฐหรือประชาชนอย่างร้ายแรง จะยับยั้งขึ้นพิจารณาก่อนก็ได้

2) ระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติว่าด้วยการตรวจสอบและไต่สวน พ.ศ. 2561¹⁵

ข้อ 33 ในกรณีที่ได้รับเรื่องกล่าวหาไว้แล้วหรือกรณีที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติมอบหมายให้ตรวจสอบเรื่องกล่าวหา ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจสอบว่าเรื่องกล่าวหาที่มีข้อมูลหรือรายละเอียดเพียงพอที่จะรับไว้ดำเนินการต่อไป หรือความผิดที่กล่าวหาขึ้นอยู่กับหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือเป็นเรื่องที่ห้ามไม่ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. รับไว้พิจารณาตามมาตรา 54 หรือมาตรา 55 (1) หรือไม่ แล้วให้เสนอความเห็นต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. เพื่อพิจารณาตามข้อ 45 ในการดำเนินการตรวจสอบตามวรรคหนึ่ง ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการเพื่อทราบรายละเอียดตามเรื่องกล่าวหาว่าผู้ถูกร้องเป็นบุคคลใด มีตำแหน่งหน้าที่ใด พ้นจากตำแหน่งแล้วหรือไม่ มีข้อกล่าวหาและพฤติการณ์ในการกระทำความผิดเป็นประการใด มีพยานหลักฐานใด หรือบุคคลใดร่วมหรือสนับสนุนกระทำความผิด โดยอาจดำเนินการ ดังต่อไปนี้

(1) ขอทราบรายละเอียดเพิ่มเติมตามคำกล่าวหาจากผู้กล่าวหา
 (2) บันทึกล้อยคำบุคคลใด ๆ ที่เกี่ยวข้อง
 (3) ขอทราบข้อเท็จจริงหรือขอเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องจากหน่วยงานของรัฐ ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ สถาบันการเงิน หน่วยงานเอกชนหรือองค์กร หรือจากบุคคลใด ๆ มาประกอบการพิจารณา

(4) ตรวจสอบสถานที่หรือท้องที่ที่เกิดเหตุหรือที่เกี่ยวข้องกับประเด็นตามคำกล่าวหา และดำเนินการทั้งหลายที่เป็นประโยชน์ต่อการรวบรวมพยานหลักฐาน

(5) ดำเนินการตามที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือดำเนินการอื่นใด เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงเพียงพอต่อการไต่สวนต่อไป

¹⁵ ระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติว่าด้วยการตรวจสอบและไต่สวน พ.ศ. 2561

กรณีมีความจำเป็นเพื่อให้พฤติการณ์แห่งการกระทำตามข้อกล่าวหาชัดเจนยิ่งขึ้น จะสอบปากคำผู้ถูกร้องหรือบุคคลใดซึ่งอาจถูกสั่งให้ไต่สวนไว้ในฐานะผู้ให้ถ้อยคำด้วยก็ได้ ทั้งนี้ การสอบปากคำให้แจ้งบุคคลดังกล่าวทราบถึงการเป็นผู้ถูกร้องตามเรื่องกล่าวหาด้วย กรณีจำเป็นต้องตรวจสอบข้อมูลในต่างประเทศให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทำความเห็นเสนอเลขาธิการเพื่อพิจารณาขอความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือบุคคลใด ๆ ในต่างประเทศ เพื่อขอทราบข้อเท็จจริงหรือขอเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้อง หรือขอความร่วมมือจากกระทรวงการต่างประเทศหรือเอกอัครราชทูตหรือกงสุลของประเทศไทยหรือเจ้าพนักงานของรัฐบาลไทยในต่างประเทศให้ตรวจสอบข้อมูลแทนในการตรวจสอบตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง หากมีกรณีที่ต้องดำเนินการโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 34 (1) (2) และ (3) ให้เลขาธิการหรือหัวหน้าพนักงานไต่สวนซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบหรือกำกับดูแล มีอำนาจลงนาม ทั้งนี้ การมอบหมายให้หัวหน้าพนักงานไต่สวนมีหน้าที่กำกับดูแลให้เป็นไปตามที่สำนักงานกำหนดเพื่อประโยชน์ในการติดตามและกำกับดูแลการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ หากการดำเนินการตรวจสอบไม่แล้วเสร็จภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่ลงทะเบียนรับเรื่องกล่าวหาให้ขอขยายระยะเวลาต่อผู้อำนวยการ ในกรณีนี้ผู้อำนวยการมีอำนาจขยายระยะเวลาได้ไม่เกินเก้าสิบวัน หากเกินกำหนดระยะเวลาดังกล่าวให้เสนอต่อกรรมการ ป.ป.ช. ที่ได้รับมอบหมายให้กำกับดูแล หรือคณะบุคคลที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. มอบหมาย เพื่อขยายระยะเวลาได้ไม่เกินสองครั้ง ครั้งละไม่เกินเก้าสิบวัน ทั้งนี้ หากขยายระยะเวลาทั้งสามครั้งแล้วยังดำเนินการไม่แล้วเสร็จ ให้เสนอเหตุผล และความจำเป็นต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. เพื่อพิจารณามีมติตามที่เห็นสมควรต่อไป เว้นแต่เป็นเรื่องที่จำเป็นต้องตรวจสอบข้อมูลหรือรายละเอียดหรือขอรับเอกสารหลักฐานจากต่างประเทศ

ข้อ 48 เมื่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติให้ไต่สวนหรือไต่สวนเบื้องต้นเรื่องใด ให้คณะกรรมการ ไต่สวนหรือคณะไต่สวนเบื้องต้นที่ได้รับมอบหมายดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในกำหนดเวลาไม่เกินสองปีนับแต่วันเริ่มดำเนินการไต่สวน โดยให้คำนึงถึงความรวดเร็ว ความยากง่ายของการไต่สวน และอายุความของการดำเนินการในเรื่องนั้น โดยจะระบุระยะเวลาของการไต่สวน ข้อกล่าวหาแต่ละประเภทที่แตกต่างกันก็ได้ เว้นแต่กฎหมายหรือระเบียบนี้จะกำหนดไว้เป็นการเฉพาะแล้ว ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นอันไม่อาจดำเนินการให้แล้วเสร็จตามระยะเวลาตามวรรคหนึ่ง คณะกรรมการ ป.ป.ช. อาจขยายระยะเวลาออกไปตามที่ได้ แต่รวมแล้วต้องไม่เกินสามปี เว้นแต่เป็นเรื่องที่จำเป็นต้อง เดินทางไปไต่สวนในต่างประเทศ หรือขอให้หน่วยงานของต่างประเทศดำเนินการไต่สวนให้ หรือขอรับ เอกสารหลักฐานจากต่างประเทศ จะขยายระยะเวลาออกเท่าที่จำเป็นก็ได้

ภายใต้กำหนดอายุความ เมื่อพนักงานกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง หรือตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแล้ว คณะกรรมการ ป.ป.ช. ยังคงมีหน้าที่และอำนาจที่จะดำเนินการไต่สวนและมีความเห็น หรือวินิจฉัย หรือดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจต่อไป

ข้อ 54 การเสนอคณะกรรมการ ป.ป.ช. เพื่อมีมติมอบหมายคณะไต่สวนเบื้องต้นตามข้อ 47 วรรคสอง (3) ให้เลขาธิการหรือผู้ที่เลขาธิการมอบหมายเสนอรายชื่อเลขาธิการหรือหัวหน้าพนักงานไต่สวน เป็นหัวหน้าพนักงานไต่สวนอย่างน้อยหนึ่งคนร่วมเป็นคณะ และอาจเสนอรายชื่อผู้ช่วยพนักงานไต่สวนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ เพื่อช่วยในการปฏิบัติหน้าที่ด้วยก็ได้ ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงความเหมาะสมกับฐานะ ระดับของตำแหน่งและการคุ้มครองผู้ถูกกล่าวหาด้วย การไต่สวนเบื้องต้น

ให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จและจัดทำรายงานการไต่สวนเบื้องต้นเสนอคณะกรรมการ ป.ป.ช. ภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่ได้รับมอบหมาย ภายใต้ระยะเวลาตามมาตรา 48 ในกรณีที่ไม้อาจดำเนินการไต่สวนเบื้องต้นตามระยะเวลาที่กำหนดในวรรคสอง ให้คณะไต่สวนเบื้องต้นแจ้งอุปสรรคและปัญหาในการดำเนินการพร้อมทั้งเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาและระยะเวลาดำเนินการ เพื่อให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณาสั่งขยายระยะเวลา โดยให้ขยายระยะเวลาได้ไม่เกินสองครั้ง ครั้งละไม่เกินหกสิบวัน ในการนี้ คณะกรรมการ ป.ป.ช. จะมอบหมายให้กรรมการ ป.ป.ช. ที่ได้รับมอบหมายให้กำกับดูแลเป็นผู้มีอำนาจขยายระยะเวลาแทนคณะกรรมการ ป.ป.ช. ก็ได้ การไต่สวนเบื้องต้นให้เลขาธิการและหัวหน้าพนักงานไต่สวนมีอำนาจตามมาตรา 34 (1) (2) และ (3) ในการลงมติของคณะไต่สวนเบื้องต้น ให้นำความในข้อ 52 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

เพื่อประโยชน์ในการกำกับดูแลการไต่สวนเบื้องต้นให้เกิดความรอบคอบและเป็นธรรม คณะกรรมการ ป.ป.ช. จะมอบหมายให้กรรมการ ป.ป.ช. แต่ละคนกำกับดูแลการไต่สวนเบื้องต้นในแต่ละด้านตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนดก็ได้

2.2.3 สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (สำนักงาน ป.ป.ท.) กำหนดระยะเวลาดำเนินงาน ดังนี้

1) พระราชบัญญัติมาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2551¹⁶

มาตรา 23 ภายใต้บังคับมาตรา 25 และมาตรา 26 เมื่อมีกรณีดังต่อไปนี้ให้คณะกรรมการ ป.ป.ท. ดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริงโดยเร็ว ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการ ป.ป.ท. กำหนด

- (1) เมื่อได้รับการกล่าวหาตามมาตรา 24
- (2) เมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใดกระทำการทุจริตในภาครัฐ
- (3) เมื่อได้รับเรื่องจากพนักงานสอบสวนตามมาตรา 30
- (4) เมื่อได้รับเรื่องจากคณะกรรมการ ป.ป.ช. เพื่อดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริง บทบัญญัติตามวรรคหนึ่งให้ใช้บังคับกับกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือบุคคลอื่นเป็นตัวการ ผู้ใช้หรือผู้สนับสนุนด้วย

มาตรา 23/110 ในการพิจารณาของคณะกรรมการ ป.ป.ท. ว่าจะรับหรือไม่รับหรือสั่งจำหน่ายเรื่องตามมาตรา 27 ให้คณะกรรมการ ป.ป.ท. สั่งให้แล้วเสร็จภายในสามเดือนนับแต่วันที่ได้รับเรื่องกล่าวหา

ก่อนดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริงตามมาตรา 23 คณะกรรมการ ป.ป.ท. อาจมอบหมายให้เลขาธิการดำเนินการแสวงหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานในเรื่องกล่าวหา นั้น เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงเพียงพอต่อการไต่สวนข้อเท็จจริงต่อไปก็ได้ ในการนี้เลขาธิการอาจมอบหมายให้พนักงาน ป.ป.ท. หรือเจ้าหน้าที่ ป.ป.ท. เป็นผู้ดำเนินการแทนก็ได้ ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการ ป.ป.ท. กำหนด

¹⁶ พระราชบัญญัติมาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2551

มาตรา 30 ในกรณีที่มีการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนให้ดำเนินคดีกับเจ้าหน้าที่ของรัฐตามพระราชบัญญัตินี้อันเนื่องมาจากการกระทำความทุจริตในภาครัฐ ให้พนักงานสอบสวนส่งเรื่องให้คณะกรรมการ ป.ป.ท. ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่มีการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษเพื่อดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริงต่อไป ในการนี้คณะกรรมการ ป.ป.ท. อาจแจ้งให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนเสียก่อน และส่งสำนวนการสอบสวนให้คณะกรรมการ ป.ป.ท. ตามระยะเวลาที่กำหนดโดยคณะกรรมการ ป.ป.ท. จะถือว่าสำนวนการสอบสวนดังกล่าวทั้งหมดหรือบางส่วนเป็นสำนวนการไต่สวนข้อเท็จจริงของคณะกรรมการ ป.ป.ท. ก็ได้

เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่งให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรมสอบสวนคดีพิเศษ และหน่วยงานอื่นของรัฐที่เกี่ยวข้องทำความตกลงกับสำนักงาน โดยกำหนดขั้นตอนและวิธีปฏิบัติต่าง ๆ รวมถึงการจัดทำสำนวนการสอบสวน การควบคุมตัว การปล่อยชั่วคราว และการดำเนินการอื่น ๆ เพื่อถือปฏิบัติร่วมกัน ในกรณีที่มีการกระทำความผิดทางอาญาอื่นที่ไม่ใช่การกระทำความทุจริตในภาครัฐรวมอยู่ด้วย และคณะกรรมการ ป.ป.ท. เห็นว่า หากให้พนักงานสอบสวนดำเนินคดีไปตามอำนาจหน้าที่จะเป็นประโยชน์กว่า จะส่งเรื่องคืนให้พนักงานสอบสวนภายในสามสิบวันนับแต่วันที่คณะกรรมการ ป.ป.ท. ได้รับเรื่อง และขอให้พนักงานสอบสวนดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ต่อไปก็ได้ โดยให้นำขั้นตอนและวิธีปฏิบัติต่าง ๆ ทั้งหมดที่ได้กำหนดไว้ตามวรรคสองมาใช้บังคับโดยอนุโลม และให้คณะกรรมการ ป.ป.ท. สั่งจำหน่ายเรื่องนั้น ในกรณีนี้ถ้าคณะกรรมการ ป.ป.ท. เห็นสมควรจะแจ้งผู้บังคับบัญชาของเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ถูกกล่าวหาเพื่อดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ต่อไปด้วยก็ได้

มาตรา 32 คณะกรรมการ ป.ป.ท. จะแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริงแทนหรือมอบหมายให้พนักงาน ป.ป.ท. หรือเจ้าหน้าที่ ป.ป.ท. ดำเนินการแสวงหาข้อมูลและรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือมูลความผิดก็ได้โดยคำนึงถึงความเหมาะสมและระดับและตำแหน่งของผู้ถูกกล่าวหาด้วย

คณะอนุกรรมการตามวรรคหนึ่งต้องแต่งตั้งจากบุคคลซึ่งมีความซื่อสัตย์สุจริตและมีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่นั้น

การปฏิบัติหน้าที่ของคณะอนุกรรมการ พนักงาน ป.ป.ท. และเจ้าหน้าที่ ป.ป.ท. ตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการ ป.ป.ท. กำหนด

2) ระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการไต่สวนข้อเท็จจริง พ.ศ. 2554¹⁷

ข้อ 5 เมื่อคณะกรรมการ ป.ป.ท. มีมติรับเรื่องกล่าวหาเจ้าหน้าที่ของรัฐว่ากระทำความทุจริตในภาครัฐไว้เพื่อดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริงตามกฎหมายว่าด้วยมาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแล้ว ให้ดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริงโดยเร็ว

ข้อ 8 คณะกรรมการ ป.ป.ท. อาจมีคำสั่งมอบหมายให้พนักงาน ป.ป.ท. หรือเจ้าหน้าที่ ป.ป.ท. ดำเนินการแสวงหาข้อมูลและรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือมูลความผิดเพียงพอที่จะสนับสนุนข้อกล่าวหาก็ได้ ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงความเหมาะสมกับระดับและ

¹⁷ ระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการไต่สวนข้อเท็จจริง พ.ศ. 2554

ตำแหน่งของผู้ถูกกล่าวหาด้วย การปฏิบัติหน้าที่ของพนักงาน ป.ป.ท. หรือเจ้าหน้าที่ ป.ป.ท. ตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหมวด 7

ข้อ 41 เมื่อได้ดำเนินการแสวงหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานทั้งปวง ตามที่มีการกล่าวหาและที่ผู้ถูกกล่าวหานำมาใช้อ้างหรือชี้แจงข้อกล่าวหาแล้ว ให้จัดทำสำนวนการไต่สวนข้อเท็จจริงเสนอคณะกรรมการ ป.ป.ท. ตามแบบที่คณะกรรมการ ป.ป.ท. กำหนด โดยเร็ว และอย่างน้อยต้องประกอบไปด้วยสาระสำคัญ ดังต่อไปนี้

- (1) ชื่อและตำแหน่งของผู้กล่าวหาและผู้ถูกกล่าวหา
- (2) เรื่องที่ถูกกล่าวหาและอายุความของคดี
- (3) ข้อกล่าวหา คำแก้ข้อกล่าวหา พยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการกระทำของผู้ถูกกล่าวหา ที่ได้จากการไต่สวนข้อเท็จจริง และสรุปข้อเท็จจริง
- (4) เหตุผลในการพิจารณาวินิจฉัยทั้งในปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย
- (5) บทบัญญัติของกฎหมายที่ยกขึ้นอ้างอิง
- (6) สรุปความเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่ถูกกล่าวหา กรณีมีความเห็นเป็นสองฝ่าย ให้บันทึกความเห็นเสียงข้างน้อยพร้อมเหตุผลด้วย การจัดทำสำนวนการไต่สวนข้อเท็จจริงตามวรรคหนึ่ง ให้จัดทำสำเนาสำนวนการไต่สวนข้อเท็จจริงไว้ด้วยจำนวนหนึ่งชุด

ข้อ 44 เมื่อได้รับสำนวนการไต่สวนข้อเท็จจริงแล้ว ให้ประธานกรรมการนำเข้าสู่การประชุมของคณะกรรมการ ป.ป.ท. เพื่อพิจารณาภายในสามสิบวันนับแต่วันได้รับสำนวน เว้นแต่มีเหตุจำเป็นให้ขยายระยะเวลาออกไปได้ตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ท. เห็นสมควร

ข้อ 58 เมื่อคณะกรรมการ ป.ป.ท. มอบหมายให้พนักงาน ป.ป.ท. หรือเจ้าหน้าที่ ป.ป.ท. ดำเนินการแสวงหาข้อมูลและรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือมูลความผิดแล้ว ให้ผู้ได้รับมอบหมายแจ้งคำสั่งมอบหมายให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบโดยเร็ว ทั้งนี้ ให้นำข้อ 48 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ข้อ 59 ให้พนักงาน ป.ป.ท. หรือเจ้าหน้าที่ ป.ป.ท. ที่ได้รับมอบหมาย ดำเนินการแสวงหาข้อมูลและรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือมูลความผิดโดยเร็ว ทั้งนี้ ให้ปฏิบัติตาม หมวด 3 โดยอนุโลม

ข้อ 60 ในการแสวงหาข้อมูลและรวบรวมพยานหลักฐาน ให้ผู้ได้รับมอบหมายพิจารณารายงานการตรวจสอบเบื้องต้น คำกล่าวหา คำร้องทุกข์ คำกล่าวโทษ หรือคำร้องเรียน รวมทั้งเอกสารหลักฐานต้นเรื่อง ข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ เพื่อกำหนดระยะเวลาและวิธีการในการแสวงหาข้อมูลและรวบรวมพยานหลักฐานให้ดำเนินไปด้วยความรวดเร็วและเป็นธรรมมากที่สุด

ข้อ 61 เมื่อพนักงาน ป.ป.ท. หรือเจ้าหน้าที่ ป.ป.ท. ที่ได้รับมอบหมาย ดำเนินการแสวงหาข้อมูลและรวบรวมพยานหลักฐานเสร็จแล้ว ให้รายงานผลการดำเนินการตามที่ได้รับมอบหมาย พร้อมทั้งความเห็นเสนอต่อคณะกรรมการ ป.ป.ท. โดยเร็ว เพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป

3) ระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการแสวงหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐาน พ.ศ. 2559¹⁸

ข้อ 5 หากคณะกรรมการ ป.ป.ท. มิได้มีมติเป็นประการอื่น ก่อนดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริง ตามมาตรา 23 ให้เลขาธิการมีอำนาจดำเนินการแสวงหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐาน ในเรื่องกล่าวนั้น เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงเพียงพอต่อการไต่สวนข้อเท็จจริงต่อไปก็ได้

การดำเนินการตามวรรคหนึ่ง เลขาธิการอาจมอบหมายให้พนักงาน ป.ป.ท. หรือเจ้าหน้าที่ ป.ป.ท. เป็นผู้ดำเนินการแทนก็ได้

4) คำสั่งคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ ที่ 523/2562 เรื่อง การแสวงหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐาน และการไต่สวนข้อเท็จจริงเรื่องกล่าวหาที่ได้รับการมอบหมายตามมาตรา 62 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561¹⁹

ข้อ 5 ในการแสวงหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐาน การไต่สวนข้อเท็จจริงเบื้องต้นและการไต่สวนข้อเท็จจริงให้ดำเนินการภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ตามคำสั่งนี้

เมื่อพ้นกำหนดระยะเวลาตามคำสั่งนี้แล้ว แต่ยังคงอยู่ในอายุความให้คณะกรรมการไต่สวนข้อเท็จจริง พนักงาน ป.ป.ท. และเจ้าหน้าที่ ป.ป.ท. ยังคงมีหน้าที่และอำนาจที่จะดำเนินการแสวงหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐาน ไต่สวนข้อเท็จจริงเบื้องต้น และไต่สวนข้อเท็จจริงและมีความเห็น หรือวินิจฉัยหรือดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจต่อไป

ข้อ 6 ในการขยายระยะเวลาตามคำสั่งนี้ ให้ผู้รับผิดชอบเรื่องจัดทำคำชี้แจงเสนอผู้ที่มีอำนาจให้ขยายระยะเวลาในแต่ละระดับแล้วแต่กรณี เพื่อขอขยายระยะเวลาก่อนวันที่ครบกำหนดระยะเวลาไม่น้อยกว่าสิบห้าวันทำการ โดยต้องมีเนื้อหาตามแบบที่สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐกำหนด ดังนี้

- (1) รายละเอียดการดำเนินการที่ผ่านมา
- (2) ปัญหาและอุปสรรคที่ไม่สามารถดำเนินการแล้วเสร็จภายในระยะเวลา
- (3) ระยะเวลาที่ขอขยาย
- (4) แนวทางการแก้ไขปัญหาในระหว่างการขอขยายระยะเวลาและวิธีการ ดำเนินการ

เพื่อให้แล้วเสร็จตามระยะเวลาที่ขอขยาย

ในกรณีที่มีการอนุญาตให้มีการขยายระยะเวลาตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้ที่มีอำนาจให้ขยายระยะเวลาในแต่ละระดับเข้าร่วมรับผิดชอบในการดำเนินการจนกว่าจะแล้วเสร็จ และหากมีเหตุอันสมควรผู้ที่มีอำนาจให้ขยายระยะเวลาในแต่ละระดับอาจเสนอเปลี่ยนแปลงผู้รับผิดชอบสำนวนได้

ข้อ 8 เพื่อประโยชน์ในการติดตามและกำกับดูแลการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงาน ป.ป.ท. และเจ้าหน้าที่ ป.ป.ท. หากการดำเนินการแสวงหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานไม่แล้วเสร็จ

¹⁸ ระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการแสวงหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐาน พ.ศ. 2559

¹⁹ คำสั่งคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ ที่ 523/2562 เรื่อง การแสวงหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐาน และการไต่สวนข้อเท็จจริงเรื่องกล่าวหาที่ได้รับการมอบหมายตามมาตรา 62 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561

ภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่สำนักงาน ป.ป.ท. ลงทะเบียนรับเรื่อง ให้พนักงาน ป.ป.ท. และเจ้าหน้าที่ ป.ป.ท. ผู้รับผิดชอบสำนวนขอขยายระยะเวลาต่อผู้อำนวยการ ในการนี้ผู้อำนวยการมีอำนาจขยายระยะเวลา ได้ไม่เกินเก้าสิบวัน หากเกินกำหนดระยะเวลาดังกล่าว ให้เสนอต่อเลขาธิการ เพื่อขยายระยะเวลาได้ไม่เกินเก้าสิบวัน ทั้งนี้ หากขยายระยะเวลาแล้วยังดำเนินการไม่แล้วเสร็จ ให้เสนอเหตุผลและความจำเป็นต่อคณะกรรมการ ป.ป.ท. เพื่อพิจารณามีมติตามที่เห็นสมควรต่อไป

ข้อ 10 เพื่อให้คณะกรรมการ ป.ป.ท. มีความเห็นหรือวินิจฉัย รายงานไตสวนข้อเท็จจริงเบื้องต้นแล้วเสร็จภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวัน นับแต่วันที่เลขาธิการมีคำสั่งมอบหมายให้พนักงาน ป.ป.ท. ผู้ได้รับมอบหมายดำเนินการสรุปสำนวนพร้อมทั้งความเห็น แล้วเสนอรายงานการไตสวนข้อเท็จจริงเบื้องต้นต่อเลขาธิการภายในหนึ่งร้อยห้าสิบวันนับแต่วันที่ได้รับมอบหมาย เพื่อให้เลขาธิการพิจารณาและมีความเห็น เสนอคณะกรรมการ ป.ป.ท. ได้ทันตามกำหนดระยะเวลาดังกล่าว

ในกรณีที่ไม้อาจดำเนินการไตสวนข้อเท็จจริงเบื้องต้นตามระยะเวลาที่กำหนดในวรรคหนึ่งให้พนักงาน ป.ป.ท. ผู้รับผิดชอบสำนวนขอขยายระยะเวลา เพื่อให้เลขาธิการพิจารณาสั่งขยายได้ไม่เกินสองครั้ง ครั้งละไม่เกินหกสิบวัน

ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นอันไม่อาจดำเนินการให้แล้วเสร็จตามระยะเวลาตามวรรคสอง คณะกรรมการ ป.ป.ท. อาจขยายระยะเวลาออกไปตามที่จำเป็นได้แต่รวมแล้วต้องไม่เกินสามปี เว้นแต่เป็นเรื่องที่จำเป็นต้องเดินทางไปไตสวนข้อเท็จจริงเบื้องต้นในต่างประเทศ หรือขอรับเอกสารหลักฐานจากต่างประเทศจะขยายระยะเวลาออกเท่าที่จำเป็นก็ได้

ข้อ 12 เพื่อให้คณะกรรมการ ป.ป.ท. มีความเห็นหรือวินิจฉัยรายงานไตสวนข้อเท็จจริงแล้วเสร็จภายในสองปีนับแต่วันที่คณะกรรมการ ป.ป.ท. มีมติให้ไตสวนข้อเท็จจริง ให้คณะอนุกรรมการไตสวนข้อเท็จจริงดำเนินการสรุปสำนวนพร้อมทั้งความเห็น แล้วเสนอรายงานการไตสวนข้อเท็จจริงต่อคณะกรรมการ ป.ป.ท. ภายในหนึ่งปีเก้าเดือนนับแต่วันที่คณะกรรมการ ป.ป.ท. มีมติ

ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นอันไม่อาจดำเนินการให้แล้วเสร็จตามระยะเวลาตามวรรคหนึ่ง คณะกรรมการ ป.ป.ท. อาจขยายระยะเวลาออกไปตามที่จำเป็นได้แต่รวมแล้วต้องไม่เกินสามปี เว้นแต่เป็นเรื่องที่จำเป็นต้องเดินทางไปไตสวนข้อเท็จจริงในต่างประเทศ หรือขอรับเอกสารหลักฐานจากต่างประเทศ จะขยายระยะเวลาออกเท่าที่จำเป็นก็ได้

ข้อ 13 ให้ผู้อำนวยการมีหน้าที่กำกับดูแลให้คณะอนุกรรมการไตสวนข้อเท็จจริง พนักงาน ป.ป.ท. และเจ้าหน้าที่ ป.ป.ท. ให้มีการแสวงหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานการไตสวนข้อเท็จจริงเบื้องต้นและการไตสวนข้อเท็จจริง เป็นไปตามกรอบระยะเวลาที่คำสั่งนี้กำหนดอย่างเคร่งครัด

ในกรณีที่ผู้รับผิดชอบสำนวนไม่อาจดำเนินการแสวงหาข้อเท็จจริง ไตสวนข้อเท็จจริงเบื้องต้นหรือไตสวนข้อเท็จจริง ให้เป็นไปตามที่คำสั่งนี้กำหนด ให้พิจารณาสอบสวนและดำเนินการลงโทษผู้ที่เกี่ยวข้องตามควรแก่กรณีโดยเร็ว

2.2.4 กรรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย กำหนดระยะเวลาการสอบสวนตามเกณฑ์มาตรฐานการสืบสวนสอบสวนคดีอาญาของพนักงานฝ่ายปกครอง ประจำปี พ.ศ. 2563 ของที่ทำการปกครองอำเภอ ข้อ 16 ทำสำนวนการสอบสวนแล้วเสร็จตามระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้ ดังนี้²⁰

1) กรณีปรากฏตัวผู้กระทำผิด

(1) คดีที่อยู่ในเขตอำนาจศาลแขวง (โทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกิน 60,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ)

(1.1) กรณีที่ผู้ต้องหาให้การรับสารภาพ (จะถูกจับหรือไม่ถูกจับก็ตาม) ฟ้องภายใน 48 ชั่วโมง (ผิดฟ้องไม่ได้)

(1.2) กรณีที่ผู้ต้องหาให้การภาคเสธหรือปฏิเสธ (จะถูกจับหรือไม่ถูกจับก็ตาม) ฟ้องภายใน 48 ชั่วโมง ในกรณีที่เกิดความจำเป็นไม่สามารถฟ้องผู้ต้องหาได้ทัน สามารถผิดฟ้องได้ 5 ครั้ง ๆ ละ 6 วัน รวม 30 วัน

(2) คดีที่อยู่ในเขตอำนาจของศาลจังหวัด (จำคุกเกินกว่า 3 ปี หรือปรับเกินกว่า 60,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ)

(2.1) กรณีมีการฝากขัง ต้องทำสำนวนให้เสร็จภายในระยะเวลาฝากขัง (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 87)

(2.1.1) ในคดีที่มีโทษจำคุกเกินกว่า 3 ปี แต่ไม่ถึง 10 ปี หรือปรับเกินกว่า 60,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ฝากขังได้ 4 ครั้ง ครั้งหนึ่งไม่เกิน 12 วัน รวมทั้งหมดไม่เกิน 48 วัน

(2.1.2) ในคดีที่มีโทษจำคุกเกินกว่า 10 ปี ขึ้นไป จะมีโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม ฝากขังได้ 7 ครั้ง ๆ ละ 12 วัน รวมทั้งหมดไม่เกิน 84 วัน

(2.2) กรณีมีการปล่อยตัวชั่วคราว (ให้ประกัน) ต้องทำสำนวนให้เสร็จภายใน 3 เดือน ในกรณีมีเหตุจำเป็นขอขยายเวลาได้ไม่เกิน 6 เดือน (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 113)

(3) คดีที่อยู่ในเขตอำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัว (เด็กอายุไม่เกิน 15 ปี บริบูรณ์ เยาวชนอายุเกิน 15 ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึง 18 ปี บริบูรณ์)

(3.1) กรณีมีการจับกุม จะต้องนำตัวเด็ก/เยาวชน ไปศาลเพื่อตรวจสอบการจับกุม ภายใน 24 ชั่วโมง นับแต่เวลามาถึงที่ทำการพนักงานสอบสวน

(3.2) ถ้าอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน ต้องฟ้องภายใน 30 วัน ผิดฟ้องไม่ได้เลย

(3.3) ถ้าอัตราโทษจำคุกเกิน 6 เดือน แต่ไม่เกิน 5 ปี ฟ้องภายใน 30 วัน แต่ผิดฟ้องได้ 2 ครั้ง ๆ ละ 15 วัน

(3.4) ถ้าอัตราโทษจำคุกเกิน 5 ปี ฟ้องภายใน 30 วัน แต่ผิดฟ้องได้อีก 2 ครั้ง ๆ ละ 15 วัน และต้องนำพยานมาเบิกความด้วย

2) กรณีไม่ปรากฏตัวผู้กระทำความผิด

พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบงดการสอบสวนหรือหาความเห็นที่ควรให้งดการสอบสวนตามมาตรา 140 (1) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้ ก็ต่อเมื่อ

²⁰ คำอธิบายเกณฑ์มาตรฐานการสืบสวนสอบสวนคดีอาญาของพนักงานฝ่ายปกครอง ประจำปี พ.ศ. 2563 ของที่ทำการปกครองอำเภอ

(1) ทำการสืบสวนสอบสวนติดต่อกันมาแล้วไม่น้อยกว่า 3 เดือนนับตั้งแต่วันที่รับคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ สำหรับกรณีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกิน 3 ปี พนักงานสอบสวน ผู้รับผิดชอบจึงทำการงดการสอบสวนและให้บันทึกเหตุที่งดนั้นไว้

(2) ทำการสืบสวนสอบสวนติดต่อกันมาแล้วเกินกว่า 6 เดือนนับตั้งแต่วันที่รับคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษสำหรับกรณีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินกว่า 3 ปี พนักงานสอบสวน ผู้รับผิดชอบจึงทำความเห็นที่ควรให้งดการสอบสวน

ทั้งนี้ ไม่ว่ากรณีใดจักต้องทำการสอบสวนแล้วเสร็จภายในอายุความ หากคดีใดขาดอายุความให้ทำรายงานเสนอความเห็นควรสั่งไม่ฟ้องไปยังพนักงานอัยการต่อไป

2.3 กฎหมายและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนคดีอาญาที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับคดีพิเศษของหน่วยงานสอบสวนของต่างประเทศ

ในต่างประเทศไม่ว่าจะเป็นประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษร (Civil Law System) หรือประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law System) ต่างก็ให้ความสำคัญกับกระบวนการยุติธรรม (Due Process of Law) ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาตั้งแต่แรกเริ่มจนถึงการฟ้องคดีอาญาต่อศาล และที่สำคัญคือ การกำหนดระยะเวลาดำเนินงานที่ชัดเจนในทุกขั้นตอน รวมถึงกรอบระยะเวลาที่ชัดเจนในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการ ตลอดจนเจ้าหน้าที่อื่นที่มีอำนาจตามกฎหมาย เพื่อไม่ให้เกิดการดำเนินการในกระบวนการยุติธรรมเกิดความล่าช้าจนเกินไป สร้างความเชื่อมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ เพื่อไม่ให้คดีขาดอายุความ และเพื่อให้ประชาชนได้รับความยุติธรรมโดยไม่ล่าช้า

นอกจากนี้การกำหนดระยะเวลาในการดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรมทางอาญายังเป็นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของผู้ถูกจับกุมหรือผู้ต้องหาในคดีอาญาในแนวทางเดียวกับสิทธิของปัจเจกชนตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Right - UDHR) และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Right - ICCPR) ได้แก่ ทุกคนที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดทางอาญา มีสิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่ามีความผิดตามกฎหมายในการพิจารณาคดีที่เปิดเผย ซึ่งตนได้รับหลักประกันที่จำเป็นทั้งปวงสำหรับการต่อสู้คดี²¹ บุคคลใดที่ถูกจับกุมจะต้องได้รับแจ้งถึงเหตุผลในการจับกุม และจะต้องได้รับแจ้งถึงข้อหาที่ถูกจับกุมโดยพลัน บุคคลใดที่ถูกจับกุมหรือควบคุมตัวในข้อหาทางอาญา จะต้องถูกนำตัวโดยพลันไปยังศาลหรือเจ้าหน้าที่อื่นที่มีอำนาจตามกฎหมายที่จะใช้อำนาจทางตุลาการและจะต้องมีสิทธิได้รับการพิจารณาคดีภายในเวลาอันสมควรหรือได้รับการปล่อยตัวไป สิทธิที่จะได้รับแจ้งโดยพลันซึ่งรายละเอียดเกี่ยวกับสภาพและเหตุแห่งความผิดที่ถูกกล่าวหาในภาษาซึ่งบุคคลนั้นเข้าใจได้ และสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาคดีอาญาโดยไม่ชักช้าเกินความจำเป็น²² รวมทั้งตามหลักการ Habeas Corpus อันเป็นหลักการคุ้มครองสิทธิผู้ถูกคุมขังโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งมีที่มาจากประเทศอังกฤษ มีหลักการคือ บุคคลไม่อาจถูกจับกุม คุมขัง

²¹ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ 11 (1)

²² กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและทางการเมือง ข้อ 9, 14

โดยปราศจากคำสั่งที่เป็นลายลักษณ์อักษร และผู้ถูกจับกุมนั้นจะต้องถูกนำตัวไปยังศาลภายในระยะเวลาที่ไม่ชักช้า โดยการกำหนดระยะเวลาควบคุมผู้ต้องหาไว้อย่างจำกัด บุคคลที่ถูกกีดรอนเสรีภาพของตนย่อมมีสิทธิเรียกร้องความชอบด้วยกฎหมายของการจับกุมและการควบคุมตัว²³ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกระบวนการเรียกร้องสิทธิตามกฎหมายภายในของแต่ละประเทศ และนานาประเทศต่างได้บัญญัติกฎหมายที่สอดคล้องกับหลักการดังกล่าวไว้ อาทิ สหราชอาณาจักร สหรัฐอเมริกา และประเทศไทย

จากการศึกษาข้อมูลกฎหมายและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนคดีอาญาที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับคดีพิเศษของหน่วยงานสอบสวนของต่างประเทศที่เป็นระบบงานสอบสวนที่รับผิดชอบโดยหน่วยงานตำรวจหรือหน่วยงานอื่นของรัฐซึ่งปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายเฉพาะ ซึ่งได้รับการยอมรับจากนานาประเทศถึงความมีประสิทธิภาพในการดำเนินงานสอบสวน ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศสหราชอาณาจักร เป็นต้น

2.3.1 ประเทศสหรัฐอเมริกา

ประเทศสหรัฐอเมริกาใช้ระบบกล่าวหาในกระบวนการทางศาล ในส่วนกลางมีระบบที่รวมการสอบสวนและการฟ้องคดีเข้าด้วยกัน โดยหน่วยงานตำรวจรับผิดชอบหลักในระบบงานสอบสวนและการดำเนินการสอบสวน รวมทั้งเจ้าพนักงานอื่นซึ่งปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายเฉพาะมีอำนาจในการสอบสวนความผิดเกี่ยวกับงานในหน้าที่ของตนตามที่กฎหมายกำหนดไว้²⁴ ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

1) กฎหมายและระบบการสอบสวน

หลักประกันที่สำคัญที่สุดในประเทศสหรัฐอเมริกาสำหรับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา คือ กฎหมายรัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญของสหพันธรัฐหรือส่วนกลาง (Federal Constitution) โดยเฉพาะบรรดาบทบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมให้หลักประกันแก่ผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญาแต่ละขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมของทุกมลรัฐเนื่องจากศาลสูงสุดของสหรัฐอเมริกา (U.S. Supreme Court) ซึ่งเป็นองค์กรที่มีอำนาจและมีบทบาทในการตีความรัฐธรรมนูญในลักษณะที่เป็นการขยายความให้เข้าไปคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาและจำเลยอย่างแท้จริง และในขณะเดียวกันก็เป็นการกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำให้กับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมทั้งในระดับสหพันธรัฐและมลรัฐ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายหลักคือ เจ้าหน้าที่ตำรวจและพนักงานอัยการที่จะต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่ศาลสูงสุดได้กำหนดไว้²⁵

²³ The Law Library of Congress, Global Legal Research Center, (2009), Habeas Corpus Rights: Canada, Egypt, France, Germany, Iraq, Italy, Japan, Pakistan, Russia, Saudi Arabia, Syria, United Kingdom, and Yemen, Retrieved 12 April 2021 from <https://www.loc.gov/law/help/habeas-corpus/habeas-corpus-rights.pdf>

²⁴ น้ำแท้ มีบุญสร้าง, (2563), รายงานการศึกษาการปฏิรูประบบสอบสวนคดีอาญาตามมาตรฐานสากล, ใน คณะกรรมการการกฤษฎีกา การยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน สภาผู้แทนราษฎร, (2563), รายงานการพิจารณาการศึกษาเรื่อง การปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในชั้นสอบสวน, กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

²⁵ กิตติพงษ์ กิตยารักษ์. (2543). กระบวนการยุติธรรมบนเส้นทางของการเปลี่ยนแปลง. กรุงเทพฯ: วิทยุชน. หน้า 129-130.

บทบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญฉบับที่ 4 (The Fourth Amendment) ได้รับรองสิทธิของประชาชน ไม่ว่าจะเป็นตัวบุคคล ที่อยู่อาศัย เอกสาร และทรัพย์สินต้องไม่ถูกค้นและยึดโดยไม่มีเหตุอันควร ซึ่งโดยปกติศาลต้องมีการออกหมายหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจต้องมีเหตุอันควรเชื่อได้ จึงจะดำเนินการควบคุมตัวหรือค้นตัวและทรัพย์สินหรือยึดทรัพย์สินได้ โดยมุ่งคุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัวและเสรีภาพของประชาชนในขั้นตอนต่าง ๆ ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา²⁶

บทบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญฉบับที่ 5 (The Fifth Amendment) ได้รับรองสิทธิในกระบวนการนิติธรรม (Due Process of Law) การห้ามมิให้ปรักปรำตนเอง (Self-incrimination) และการห้ามฟ้องซ้ำ (Double jeopardy)²⁷ ซึ่งกระบวนการนิติธรรมเป็นการคุ้มครองผู้ต้องหาจากความล่าช้าอันไม่สมควรในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ไม่ว่าจะเป็นขั้นตอนการสืบสวน การสอบสวน การฟ้องคดี และวิธีพิจารณาคดี

ในส่วนของหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายของรัฐบาลกลาง พนักงานสอบสวนจะดำเนินการรวบรวมและให้ข้อมูลในทางคดีแก่หน่วยงานอัยการในพื้นที่ที่มีเขตอำนาจ หน่วยงานบังคับใช้กฎหมายที่มีอำนาจสอบสวน²⁸ ได้แก่ สำนักงานสอบสวนกลาง (Federal Bureau of Investigation : FBI) สำนักงานปราบปรามยาเสพติด (Drug Enforcement Administration) สำนักงานควบคุมแอลกอฮอล์ ยาสูบ อาวุธปืน และวัตถุระเบิด (Bureau of Alcohol, Tobacco, Firearms and Explosive) หน่วยสืบสวนเพื่อความมั่นคงแห่งมาตุภูมิ (Homeland Security Investigation) หน่วยสืบราชการลับสหรัฐอเมริกา (United States Secret Service)

เมื่อได้รับทราบว่ามีเหตุการณ์กระทำความผิด หน่วยงานบังคับใช้กฎหมายของรัฐบาลกลางจะเริ่มดำเนินการสืบสวนสอบสวนเพื่อทราบข้อเท็จจริง และระบุว่าเป็นการกระทำความผิดตามกฎหมายรัฐบาลกลางหรือไม่ โดยจะดำเนินการสอบสวนเฉพาะเมื่อมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าอาชญากรรมนั้นเป็นความผิดตามกฎหมายรัฐบาลกลางเท่านั้น หากสรุปได้ว่ามีอาชญากรรมเกิดขึ้นและระบุตัวผู้ต้องหาได้ เจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายของรัฐบาลกลางอาจทำการจับกุมโดยไม่มีหมายจับหรืออาจต้องมีหมายจับที่ระบุชื่อบุคคล ในบางพฤติการณ์อาจชะลอการจับกุมออกไปเพื่อหาพยานหลักฐานเพิ่มเติมมาพิสูจน์ความผิดของผู้ต้องหา ในกรณีที่เป็นอาชญากรรมคอปกขาว (white-collar crime) ซึ่งเป็นการกระทำความผิดตามกฎหมายรัฐบาลกลาง เจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายรัฐบาลกลางต้องแสวงหาหรือได้รับเอกสารจากผู้ต้องหาและบุคคลภายนอกที่เป็นผู้บริสุทธิ์มาเป็นส่วนหนึ่งของการสอบสวน เจ้าหน้าที่จึงสามารถร้องขอให้ผู้พิพากษาออกหมายค้นพื้นที่ที่ระบุไว้เพื่อหาหลักฐานที่เกี่ยวข้องหรือออกหมายจับผู้ต้องหาโดยพิจารณาจากหนังสือแจ้งการตั้งข้อหาหรือคำร้องที่ยื่นต่อศาลพร้อมกัน

²⁶ Cornell Law School, Legal Information Institute, (June, 2017), Fourth Amendment, Retrieved 9 April 2021 from https://www.law.cornell.edu/wex/fourth_amendment

²⁷ National Constitution Center, (n.d.), Grand Jury, Double Jeopardy, Self-Incrimination, Due Process, Takings, Retrieved 9 April 2021 from <https://constitutioncenter.org/interactive-constitution/amendment/amendment-v>

²⁸ United States Department of Justice, (n.d.), Investigation, Retrieved 9 April 2021 from <https://www.justice.gov/usao/justice-101/investigation>.

หรืออาจแยกจากคำแถลงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับข้อกล่าวหา พฤติกรรมของผู้ต้องหา และเหตุอันควรเชื่อได้ว่าผู้ต้องหากระทำความผิดอาญา²⁹

เจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายรัฐบาลกลางสามารถที่จะร้องขอให้คณะลูกขุนใหญ่ ออกหมายเรียกพยานที่มีหลักฐานเกี่ยวข้องกับการสอบสวนที่อยู่ในอำนาจตามกฎหมายของคณะลูกขุนใหญ่ได้ (เฉพาะคดีความผิดอาญาร้ายแรง) ซึ่งคณะลูกขุนใหญ่สอบสวนโดยฟังคำให้การจากผู้เสียหายและเมื่อสรุปได้ว่ามีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าผู้ต้องหากระทำความผิดอาญา คณะลูกขุนใหญ่จะจัดทำหนังสือแจ้งการตั้งข้อหา ในกรณีนี้เจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายกลางจะทำงานอย่างใกล้ชิดกับพนักงานอัยการ ก่อนทำการจับกุม ไม่ว่าจะป็นกรณีที่มีการออกหมายจับหรือหนังสือแจ้งการตั้งข้อหาหรือไม่ หรือกรณีที่ไม่ได้ออกหมายจับหรือหนังสือแจ้งการตั้งข้อหาและต้องนำตัวผู้ต้องหามายังศาล³⁰ เพื่อแจ้งข้อหา แล้วจึงจัดการเรื่องการหาทนายความมาสู้คดี

จะเห็นได้ว่าทั้งพนักงานสอบสวนของหน่วยงานตำรวจและพนักงานสอบสวนของหน่วยงานอื่นของรัฐข้างต้นซึ่งปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายเฉพาะ ต่างก็มีอำนาจหน้าที่สืบสวนสอบสวน อาชญากรรมและรวบรวมพยานหลักฐาน และช่วยให้พนักงานอัยการซึ่งเป็นผู้ฟ้องคดีอาญาเข้าใจ รายละเอียดของคดี โดยพนักงานอัยการอาจทำงานร่วมกับหนึ่งหน่วยงานหรือร่วมกับหลายหน่วยงาน³¹ โดยมีส่วนร่วมในการสอบสวน ให้คำแนะนำ และคำปรึกษาแก่พนักงานสอบสวนในการรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิดของผู้ต้องหาในคดีอาญา เมื่อสอบสวนเสร็จสิ้นแล้ว พนักงานสอบสวนจึงยื่นสำนวนคดีและพยานหลักฐานต่าง ๆ ให้แก่พนักงานอัยการเพื่อกลั่นกรองและตัดสินใจว่าจะฟ้องคดีผู้ต้องหาหรือไม่ ซึ่งจะดำเนินการ 2 รูปแบบ คือ³²

(1) สำหรับคดีอาญาความผิดร้ายแรง (felony) ซึ่งมีบทกำหนดโทษจำคุก 1 ปีขึ้นไป เมื่อตัดสินใจว่าให้เสนอคดีต่อคณะลูกขุนใหญ่ ซึ่งจะพิจารณาสำนวนคดีและพยานหลักฐานต่อไป โดยหากเชื่อว่าผู้ต้องหาน่าจะกระทำความผิดอาญา ก็จะออกหนังสือแจ้งการตั้งข้อหาซึ่งเป็นเหมือนคำสั่งอนุญาตให้ฟ้องคดีได้

(2) สำหรับคดีอาญาความผิดเล็กน้อย (misdemeanor) ซึ่งมีบทกำหนดโทษจำคุก 1 ปีหรือน้อยกว่า เมื่อเชื่อว่าผู้ต้องหาน่าจะกระทำความผิด จึงตัดสินใจฟ้องคดีผู้ต้องหาดังกล่าวต่อไป

ดังนั้นเมื่อกระบวนการนิติธรรมในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ตั้งแต่แรกเริ่ม จนมาถึงการฟ้องคดีอาญาต่อศาลดังกล่าวข้างต้นมีการกำหนดและการปฏิบัติตามวิธีการ ขั้นตอน ระยะเวลาการสอบสวนที่ชัดเจน และเหมาะสม จะช่วยให้การบังคับใช้กฎหมายอำนวยความยุติธรรมแก่ผู้คนที่ทั้งหลายในสังคม

2) กฎเกณฑ์และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนคดีอาญา

หน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่และกระบวนการสอบสวนคล้ายคลึงกับการสอบสวนคดีพิเศษ ได้แก่ สำนักงานสอบสวนกลาง (Federal Bureau of Investigation : FBI) หรือเอฟบีไอ

²⁹ United States Department of Justice, (2015, May 1), Criminal Procedures, Retrieved 9 April 2021 from <https://www.justice.gov/usao-mn/criminal-procedures>.

³⁰ Ibid.

³¹ United States Department of Justice, op.cit.

³² United States Department of Justice, (n.d.), Charging, Retrieved 9 April 2021 from <https://www.justice.gov/usao/justice-101/investigation>

ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ตาม United States Code Annotated (U.S.C.A.) §3052 เป็นหน่วยงานด้านข่าวกรองและความมั่นคงภายใน บังคับใช้กฎหมาย สืบสวน สอบสวนในกรณีหรือคดีที่ตำรวจท้องถิ่นไม่สามารถดำเนินการได้ หรือช่วยเหลือและสนับสนุนงานของหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายระดับมลรัฐและระดับท้องถิ่น ทั้งตำรวจและหน่วยงานอื่นๆ ในคดีใหญ่หรือคดีที่ซับซ้อน อาทิ การก่อการร้ายภายในประเทศและระหว่างประเทศ ต่อด้านข่าวกรองของต่างประเทศ อาชญากรรมทางไซเบอร์ การทุจริตสาธารณะที่คุกคามต่อความมั่นคงของชาติ การละเมิดสิทธิพลเมือง อาชญากรรมจัดตั้งหรือยาเสพติด อาชญากรรมคอกบขาว อาชญากรรมที่รุนแรง อาวุธที่มีอำนาจการทำลายล้างสูง เป็นต้น³³

เอฟบีไอมีอำนาจหน้าที่สอบสวนหลากหลายประเภทตามที่ปรากฏในข้อเสนอแนะแนวทางของอัยการสูงสุดสหรัฐอเมริกา (US Attorney General's Guidelines) ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมหลายครั้ง ล่าสุดคือฉบับปี ค.ศ. 2008 และคู่มือการสอบสวนและการปฏิบัติการภายในประเทศ (FBI Domestic Investigations and Operations Guide (DIOG)) ฉบับปรับปรุงเดือนกันยายน ค.ศ. 2016³⁴ โดยแบ่งการสอบสวนเป็น 3 ระดับ เรียงจากระดับต่ำไประดับสูง ได้แก่ การประเมิน (assessment) การสอบสวนเบื้องต้น (Preliminary Investigation) และการสอบสวนเต็มรูปแบบ (Full Investigation)³⁵

(1) การประเมิน (assessment)

ในเบื้องต้นก่อนที่จะทำการสอบสวนคดีใด เอฟบีไออาจกระทำการบางอย่างในเชิงสอบสวนที่เกี่ยวข้องกับคดีนั้น ๆ ได้บ้างตามสมควรในการสอบถาม ข้อเท็จจริงจากผู้เสียหายและบุคคลที่เกี่ยวข้อง เอกสารข้อมูลของภาครัฐ จนกระทั่งได้เปิดการสอบสวนคดี แล้วจึงสามารถที่จะริเริ่มการสอบสวนอย่างเป็นทางการ โดยเข้าสู่การสอบสวนในระดับต่ำในลักษณะของ การประเมิน (assessment) โดยใช้เครื่องมือการสอบสวน 9 วิธี จากทั้งหมด 25 วิธี หรือเครื่องมือตามที่กำหนดไว้ในคู่มือการสอบสวนและการปฏิบัติการภายในประเทศ หรือ DIOG เช่น สามารถรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ได้อย่างกว้างขวางตามอำนาจหน้าที่และวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างชัดเจน โดยไม่ต้องมีข้อบ่งชี้ว่าเป็นผู้ก่อการร้ายหรือผู้ก่ออาชญากรรม สัมภาษณ์บุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เผ่าจับตาดูและสามารถให้ผู้แจ้งเบาะแสความเคลื่อนไหวที่เกี่ยวข้อง โดยคำนึงถึงความเป็นส่วนตัว สอบถามคนทั่วไป โดยไม่ต้องเปิดเผยตัวตน ค้นหาและตรวจสอบข้อมูลจากฐานข้อมูลเชิงพาณิชย์ ภาครัฐหรือสาธารณะ เผ่าจับตาดูความเคลื่อนไหวของบุคคล ร้องขอข้อมูลจากหน่วยงานอื่นหรือหน่วยงานต่างประเทศ เป็นต้น³⁶

³³ Federal Bureau of Investigation, (n.d.), *What we investigate*, Retrieved 9 April 2021 from <https://www.fbi.gov/investigate>

³⁴ Federal Bureau of Investigation, (2016), *FBI Domestic Investigations and Operations Guide (DIOG)*, Retrieved 29 April 2021 from [https://vault.fbi.gov/FBI%20Domestic%20Investigations%20and%20Operations%20Guide%20\(DIOG\)](https://vault.fbi.gov/FBI%20Domestic%20Investigations%20and%20Operations%20Guide%20(DIOG))

³⁵ Brennan Center For Justice, (2013), *Just What Is an FBI Investigation?*, Retrieved 29 April 2021 from <https://www.brennancenter.org/sites/default/files/analysis/FBI%20Investigation%20Fact%20Sheet%202013.pdf>

³⁶ Nora Ellingsen, (2016), *The Life Cycle of an FBI Terrorism Investigation*, in Lawfare Blog, Retrieved 29 April 2021 from <https://www.lawfareblog.com/life-cycle-fbi-terrorism-investigation>

การดำเนินการสอบสวนยังไม่ถึงขั้นสอบสวนหา “เหตุอันควรสงสัย (Probable cause)” หรือมีข้อสงสัยอันควร (reasonable suspicion) ในกรณีที่มีหลักฐานที่ชัดเจนมากขึ้นว่าเกิดการคุกคามต่อความมั่นคงของชาติหรืออาชญากรรม เอฟบีไอสามารถใช้เครื่องมือสอบสวนในเชิงลึกมากขึ้นได้โดยไม่ต้องไปเริ่มต้นจากการประเมินแล้วจึงดำเนินการในขั้นตอนหรือระดับต่อไป สามารถที่จะเริ่มต้นสอบสวนในขั้นตอนหรือระดับที่สูงขึ้นได้เลยตามความเหมาะสม

ระยะเวลาการสอบสวน

ในภาพรวมของระยะเวลาการสอบสวนของการประเมิน เจ้าหน้าที่สามารถดำเนินการประเมินในช่วงระยะเวลา 30 วัน โดยไม่ต้องได้รับความเห็นชอบตามสายบังคับบัญชา หลังจากนั้นก่อนที่จะพ้นระยะเวลาดังกล่าว ต้องรายงานไปยังผู้บังคับบัญชาและสามารถขอขยายระยะเวลาสอบสวนออกไปทุก 30 วัน ทั้งนี้ไม่มีกำหนดกรอบระยะเวลาว่านานที่สุดเท่าใด โดยระบุเพียงว่า “พึงสอบสวนให้เสร็จสิ้นภายในระยะเวลาที่ค่อนข้างสั้น (relatively short)” ทั้งนี้ DIOG ข้อ 5.6.3 ระบุลักษณะการดำเนินการสอบสวนในขั้นตอนการประเมิน (assessment) ไว้ 5 ประเภท และระยะเวลาการสอบสวนในแต่ละประเภทไว้ดังนี้

(1.1) การประเมินประเภทที่ 1 และ 2 (ข้อ 5.6.3.1) คือ ปฏิบัติการเสาะหาหรือรวบรวมข้อมูลเชิงรุกหรือตอบสนองต่อข้อมูลเชิงสอบสวนที่รวบรวมได้เกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ ที่เข้าข่ายผิดกฎหมาย หรือการที่ปัจเจกชน กลุ่มหรือองค์กรเข้าไปมีส่วนร่วมหรือมีบทบาทในกิจกรรมเหล่านั้น ซึ่งเป็นความผิดตามกฎหมายอาญากลางหรือคุกคามต่อความมั่นคงของชาติ การรวบรวมข้อมูลข่าวกรอง และปฏิบัติตามข้อกำหนดในการจัดทำเอกสาร

หากพบว่าการประเมินประเภทที่ 1 และ 2 มีการดำเนินการเชิงสอบสวนที่อ่อนไหว (Sensitive Investigative Matter (SIM)) ต้องผ่านการพิจารณาทบทวนและผ่านการให้ความเห็นชอบจากเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจ ในระยะเวลาที่เร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้ แต่ต้องไม่เกินกว่าห้าวันทำการ

ตามข้อ 5.7.1 ระบุไว้ว่า การดำเนินการเชิงสอบสวนที่อ่อนไหว หมายถึง การดำเนินการเชิงสอบสวนเกี่ยวกับกิจกรรมของเจ้าหน้าที่รัฐภายในประเทศหรือผู้ลงชิงตำแหน่งทางการเมืองภายในประเทศที่เกี่ยวกับการทุจริตหรือคุกคามต่อความมั่นคงของชาติ องค์กรทางการเมืองภายในประเทศ หรือทางศาสนา หรือบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในองค์กรดังกล่าว หรือสื่อสารมวลชนด้านข่าวหรือความเชื่อมโยงทางวิชาการกับสถาบันการศึกษาและเสรีภาพทางวิชาการ หรือเรื่องอื่นใดซึ่งเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจเห็นว่าควรแจ้งต่อสำนักงานใหญ่ของเอฟบีไอ และเจ้าหน้าที่กระทรวงยุติธรรม ซึ่งอยู่ในดุลยพินิจในการตัดสินใจของเจ้าหน้าที่ที่มอบหมายให้ดำเนินการสอบสวน ต้องผ่านการพิจารณาปัจจัยต่าง ๆ และได้รับความเห็นชอบจากเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจ และควรแจ้งต่อสำนักงานใหญ่ของเอฟบีไอ และเจ้าหน้าที่กระทรวงยุติธรรม

ระยะเวลาการสอบสวน

ไม่ได้กำหนดกรอบระยะเวลาการสอบสวนสำหรับการประเมินประเภทที่ 1 และ 2 แต่พึงสอบสวนให้เสร็จสิ้นภายในระยะเวลาที่ค่อนข้างสั้น ตั้งแต่มีการเปิดการสอบสวนเข้าสู่การประเมิน ซึ่ง DIOG ไม่ได้ระบุชัดเจนว่าระยะเวลาที่ค่อนข้างสั้นนั้นนานเพียงใด อย่างไรก็ตาม ข้อ 5.6.3.1.6 ระบุว่า หากไม่ได้ข้อสรุปการประเมินประเภทที่ 1 และ 2 ภายใน 30 วัน เจ้าหน้าที่พิเศษที่กำกับดูแล (SSA)

หรือนักวิเคราะห์ข่าวกรองที่กำกับดูแล (SIA) ต้องพิจารณาทบทวนความเหมาะสมตามกฎหมาย (justification review) ทุก ๆ 30 วัน จนกว่าจะจบสิ้นหรือปิดการสอบสวนในชั้นการประเมินนี้

(1.2) การประเมินประเภทที่ 3 (ข้อ 5.6.3.2) คือ การสอบสวนที่ระบุ ได้รับ และใช้ประโยชน์ข้อมูลเกี่ยวกับการกระทำที่เป็นหรือเข้าข่ายว่าคุกคามต่อความมั่นคงของชาติหรือมีความผิดทางอาญาตามกฎหมายกลาง หรือมีความเปราะบางที่จะเป็นการคุกคามหรือเป็นความผิดอาญาดังกล่าว เพื่อวิเคราะห์หรือกำหนดว่ามีการกระทำที่คุกคามต่อความมั่นคงของชาติหรือความผิดทางอาญาตามกฎหมายกลางอยู่หรือไม่ภายในพื้นที่ที่รับผิดชอบ และมีผู้เสียหายหรือเป้าหมายภายในพื้นที่ที่รับผิดชอบซึ่งเปราะบางต่อการกระทำที่เป็นหรือเข้าข่ายว่าคุกคามดังกล่าวหรือไม่ โดยต้องไม่ใช่การดำเนินการสอบสวนอันเป็นการประเมินโดยใช้วิธีตามใจชอบหรือไม่มีเหตุผลที่จะอ้างได้ในการประเมินประเภทที่ 3 มุ่งเน้นไปที่ปัจเจกชน กลุ่มหรือองค์การโดยเฉพาะที่มีการกระทำอันอาจผิดกฎหมายอาญาตามกฎหมายกลางหรือคุกคามต่อความมั่นคงของชาติ ต้องมีการเปิดการสอบสวนแยกต่างหาก โดยมีการประเมินประเภทที่ 1 และ 2 หรือการสอบสวนที่นำไปสู่ขั้นตอนต่อไปต่อปัจเจกชน กลุ่มหรือองค์การที่มีการกระทำหรือเข้าข่ายว่าคุกคามหรือเป็นอาชญากรรมดังกล่าว

หากพบว่าการประเมินมีการดำเนินการเชิงสอบสวนที่อ่อนไหว (Sensitive Investigative Matter (SIM)) ต้องผ่านการพิจารณาทบทวนและผ่านการให้ความเห็นชอบจากเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจให้ความเห็นชอบก่อนเปิดการประเมินประเภทนี้ แต่หากว่าการดำเนินการเชิงสอบสวนที่อ่อนไหวเกิดขึ้นภายหลัง ต้องให้เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจพิจารณาทบทวนและให้ความเห็นชอบภายในระยะเวลาที่เร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้ แต่ต้องไม่เกินกว่าห้าวันทำการหลังจากการดำเนินการเชิงสอบสวนที่อ่อนไหวเกิดขึ้น

ระยะเวลาการสอบสวน

การเริ่มต้นประเมินประเภทที่ 3 นี้ต้องได้รับความเห็นชอบจากผู้บังคับบัญชาก่อน โดยให้มีผลในวันที่หน่วยงานที่ให้ความเห็นชอบขั้นสุดท้ายได้เห็นชอบในเอกสารที่สื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ (EC) ทั้งนี้อาจทำการประเมินต่อไปได้เท่าที่จำเป็นต่อการบรรลุเป้าหมายที่ได้รับมอบอำนาจและตามวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้อย่างชัดเจน ถึงแม้ว่าจะไม่ได้มีการกำหนดระยะเวลาการสอบสวนไว้ก็ตาม เมื่อไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้อย่างชัดเจน ต้องปิดการสอบสวนในชั้นการประเมินนี้ โดยได้รับความเห็นชอบทางในเอกสารที่สื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์จากผู้บังคับบัญชา

(1.3) การประเมินประเภทที่ 4 (ข้อ 5.6.3.3) คือ การสอบสวนที่ได้รับและเก็บข้อมูลเพื่อแจ้งหรือเฝ้าอำนาจให้มีการวิเคราะห์และการวางแผนด้านข่าวกรอง โดยต้องมาจากหรือเกี่ยวข้องกับความต้องการที่จะรวบรวมหรือได้ข้อมูลเพื่อทำการวิเคราะห์และการวางแผนด้านข่าวกรองในปัจจุบันและอนาคต ทั้งนี้การประเมินหลักอาจนำไปสู่การชี้ให้เห็นช่องว่างทางข่าวกรองและการ พัฒนาคำหนดการเก็บข้อมูลของเอฟบีไอ หรือเปิดการประเมินหรือการสอบสวนที่นำไปสู่ขั้นตอนต่อไปในการประเมินประเภท ซึ่งมุ่งเน้นไปที่ปัจเจกชน กลุ่มหรือองค์การโดยเฉพาะที่มีการกระทำอันอาจผิดกฎหมายอาญาตามกฎหมายกลางหรือคุกคามต่อความมั่นคงของชาติ ต้องมีการเปิดการสอบสวนแยกต่างหาก โดยมีการประเมินประเภทที่ 1 และ 2 หรือการสอบสวนที่นำไปสู่ขั้นตอนต่อไป หากการประเมินประเภทที่ 4 ระบุว่ามีการคุกคามต่อความมั่นคงของชาติหรือการกระทำผิดอาญาภายในพื้นที่

ที่รับผิดชอบ หรือระบุผู้เสียหายหรือผู้ที่เป็นเป้าหมายภายในพื้นที่ที่รับผิดชอบที่เปราะบางต่อการคุกคามหรือเข้าข่ายว่าคุกคาม ต้องมีการประเมินประเภทที่ 3 หรือการสอบสวนที่นำไปสู่ขั้นตอนต่อไป หากพบว่าการประเมินมีการดำเนินการเชิงสอบสวนที่อ่อนไหว (SIM) ต้องให้เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจให้ความเห็นชอบก่อนเปิดการประเมินประเภทนี้ แต่หากว่าการดำเนินการเชิงสอบสวนที่อ่อนไหวเกิดขึ้นภายหลัง ต้องเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจพิจารณาทบทวนและให้ความเห็นชอบภายในระยะเวลาที่เร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้ แต่ต้องไม่เกินกว่าห้าวันทำการหลังจากการดำเนินการเชิงสอบสวนที่อ่อนไหวเกิดขึ้น

ระยะเวลาการสอบสวน

การเริ่มต้นประเมินประเภทที่ 4 นี้ต้องได้รับความเห็นชอบจากผู้บังคับบัญชาก่อน โดยให้มีผลในวันที่หน่วยงานที่ให้ความเห็นชอบขั้นสุดท้ายได้เห็นชอบในเอกสารที่สื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ (EC) อาจทำการประเมินประเภทที่ 4 นี้ต่อไปได้เท่าที่จำเป็นต่อการบรรลุเป้าหมายที่ได้รับมอบอำนาจและตามวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้อย่างชัดเจน ถึงแม้ว่าจะไม่ได้มีการกำหนดกรอบระยะเวลาการสอบสวนไว้ก็ตาม เมื่อไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้อย่างชัดเจน ต้องปิดการสอบสวนในขั้นการประเมินนี้ โดยได้รับความเห็นชอบทางเอกสารที่สื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์จากผู้บังคับบัญชา

(1.4) การประเมินประเภทที่ 5 (ข้อ 5.6.3.4) คือ การหาข้อมูลเพื่อระบุทรัพยากรมนุษย์/หรือบุคลากรของเอฟบีไอ เพื่อประเมินความเหมาะสม ความน่าเชื่อถือ หรือคุณค่าของปัจเจกชนที่เป็นทรัพยากรมนุษย์หรือบุคลากรของเอฟบีไอที่สามารถปฏิบัติภารกิจในงานสอบสวน เก็บข้อมูลและกระจายข้อมูลข่าวกรองตามข้อกำหนด กฎเกณฑ์ ระเบียบ บันทึกรายละเอียดความเข้าใจระหว่างหน่วยงาน บังคับใช้กฎหมาย พันธมิตร และเครือข่ายด้านการข่าวต่าง ๆ การประเมินประเภทที่ 5 ให้เจ้าหน้าที่และกลไกระบุ ประเมินผล และดำเนินการรับผู้ที่เกี่ยวข้องที่เข้าข่ายว่าอาจจะให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์และน่าเชื่อถือในทางลับต่อการประเมินนี้ หรือ Potential Confidential Human Resource (PCHS) เข้าร่วมการประเมินนี้ ก่อนเปิดการประเมินนี้

ระยะเวลาการสอบสวน

การเริ่มต้นประเมินประเภทที่ 5 นี้ ให้มีผลในวันที่เจ้าหน้าที่ระดับสูงที่สุดตามที่กำหนดได้ให้ความเห็นชอบเอกสารที่สื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ (EC) ที่เปิดการประเมิน อาจทำการประเมินต่อไปได้เท่าที่จำเป็นต่อการบรรลุเป้าหมายที่ได้รับมอบอำนาจและตามวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้อย่างชัดเจน ถึงแม้ว่าจะไม่ได้มีการกำหนดกรอบระยะเวลาการสอบสวนไว้ก็ตาม จะต้องปิดการประเมินในขั้นการประเมินนี้ ในกรณีทีระบุไว้ในข้อ 5.6.3.4.9 คือ

1) ในกรณีที่เปิดการประเมินนี้โดยไม่ได้ระบุชื่อบุคคล เกณฑ์ค้นหาที่ใช้ในการระบุตัวบุคคลและเข้าถึงข้อมูลที่ต้องการไม่ประสบความสำเร็จในการระบุตัวบุคคลดังกล่าว หรือเอฟบีไอไม่ต้องการผู้ที่ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์และน่าเชื่อถือในทางลับ (Potential Confidential Human Resource (PCHS)) อีกต่อไป

2) เมื่อประสบความสำเร็จในการระบุตัวบุคคลที่อาจให้หรือเข้าถึงข้อมูลได้

3) ในกรณีที่เปิดการประเมินนี้โดยระบุชื่อบุคคล แล้วพบว่าผู้ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์และน่าเชื่อถือในทางลับ ไม่เป็นบุคคลที่เหมาะสมในการประเมินและ/หรือการรับเข้าร่วมประเมิน

4) ในกรณีที่เปิดการประเมินนี้โดยระบุชื่อบุคคล แล้วประสบความสำเร็จโดยพบว่า ผู้ที่ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์และนำเชื่อถือในทางลับ PCHS สามารถให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์และนำเชื่อถือในทางลับได้

5) ในกรณีที่เปิดการประเมินนี้โดยระบุชื่อบุคคล แล้วไม่ประสบความสำเร็จในการรับ ผู้ที่ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์และนำเชื่อถือในทางลับเข้าร่วมประเมิน หรือการพยายามหาผู้ที่ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์และนำเชื่อถือในทางลับต่อไปดูเหมือนว่าจะไม่ประสบความสำเร็จอีก

(1.5) การประเมินประเภทที่ 6 (ข้อ 5.6.3.5) คือ การสอบสวนที่หาข้อมูลเชิงรุกหรือ ตอบสนองต่อข้อมูลเชิงสอบสวนที่รวบรวมได้ ข้อมูลที่เกี่ยวกับเรื่องที่เกิดขึ้นอันเกี่ยวข้องกับส่วนได้เสีย ในข่าวกรองต่างประเทศซึ่งสนองต่อข้อกำหนดด้านข่าวกรองต่างประเทศ การประเมินประเภทนี้ทำให้ เอฟบีไอกำหนดได้ว่าพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจะทำให้สำนักงานภาคสนามดำเนินการสอบสวนเต็มรูปแบบ เพื่อรวบรวมข้อมูลที่เป็นไปตามข้อกำหนดเกี่ยวกับข่าวกรองต่างประเทศที่เป็นคุณ (Positive Foreign Intelligence (PFI)) โดยมุ่งเน้นความสามารถของสำนักงานภาคสนามในการรวบรวมข้อมูล ไม่มีข้อกำหนดให้ต้องยืนยันในข้อเท็จจริง และไม่อาจทำการประเมินตามใจชอบหรือไม่มีเหตุผลที่จะอ้างได้

หากพบว่าการประเมินมีการดำเนินการเชิงสอบสวนที่อ่อนไหว (SIM) ต้องให้ เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจพิจารณาทบทวนและให้ความเห็นชอบก่อนเปิดการประเมินประเภทนี้ แต่หากว่า การดำเนินการเชิงสอบสวนที่อ่อนไหวเกิดขึ้นภายหลัง ต้องเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจพิจารณาทบทวนและ ให้ความเห็นชอบภายในระยะเวลาที่เร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้ แต่ต้องไม่เกินกว่าห้าวันทำการหลังจาก การดำเนินการเชิงสอบสวนที่อ่อนไหวเกิดขึ้น

ระยะเวลาการสอบสวน

การเริ่มต้นประเมินประเภทที่ 6 นี้ต้องได้รับความเห็นชอบจากผู้บังคับบัญชา ก่อน โดยให้มีผลในวันที่หน่วยงานที่ให้ความเห็นชอบขั้นสุดท้ายได้เห็นชอบในเอกสารที่สื่อสารทาง อิเล็กทรอนิกส์ (EC) อาจทำการประเมินประเภทที่ 6 นี้ต่อไปได้เท่าที่จำเป็นต่อการบรรลุเป้าหมาย ที่ได้รับมอบอำนาจและตามวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้อย่างชัดเจน ถึงแม้ว่าจะไม่ได้มีการกำหนดกรอบ ระยะเวลาการสอบสวนไว้ก็ตาม เมื่อไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้อย่างชัดเจน ต้องปิดการสอบสวน ในขั้นการประเมินนี้ หรือเปลี่ยนไปสู่การสอบสวนเต็มรูปแบบโดยได้รับความเห็นชอบในเอกสารที่สื่อสาร ทางอิเล็กทรอนิกส์ (EC) จากเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจและหน่วยจัดการข่าวกรองภาคสนาม (FIMU)

(2) การสอบสวนเบื้องต้น (Preliminary Investigation)

ในกรณีที่มีข้อมูลหรือการกล่าวหาซึ่งบ่งชี้ถึงการคุกคามต่อความมั่นคงของชาติหรือ อาชญากรรม เอฟบีไออาจเปิดการสอบสวนเบื้องต้นเพื่อสืบเสาะหาข้อมูล หรือเพื่อป้องกัน หรือ ปกป้องจากการกระทำผิดอาญาต่อกฎหมายกลาง หรือการคุกคามต่อความมั่นคงของชาติ ส่วนแรกคือ การสอบสวนเบื้องต้นว่ามีการกระทำผิดอาญาต่อกฎหมายกลางได้เกิดขึ้นแล้วหรือกำลังเกิดขึ้นหรือไม่ หรือในส่วนของวางแผนหรือการเตรียมการต่ออาชญากรรมที่กำลังเกิดขึ้น พร้อมกับระบุตัวตน ค้นหา และจับกุมผู้กระทำผิด รวบรวมหลักฐานที่จำเป็นต่อการฟ้องคดี ส่วนที่สองคือ การสอบสวนเบื้องต้น เพื่อระบุเกี่ยวกับการคุกคามต่อความมั่นคงของชาติ เป็นการใช้อำนาจเพื่อสืบเสาะ แก้ไขปัญหา อาชญากรรม จับกุมและฟ้องคดีผู้กระทำผิดที่คุกคามบ่อนทำลายความมั่นคงของชาติ ซึ่งนำไปสู่การ กำหนดมาตรการที่จำเป็นเพื่อปกป้องความมั่นคงของชาติ

การสอบสวนเบื้องต้นเริ่มต้นหลังจากได้รับความเห็นชอบ ไม่ว่าจะเปลี่ยนลายลักษณ์อักษรผ่านการสื่อสารอิเล็กทรอนิกส์ (EC) หรือด้วยวาจาให้ดำเนินการสอบสวนเบื้องต้นได้ ในส่วนการให้ความเห็นชอบด้วยวาจานั้นจะต้องจัดทำเป็นเอกสารทันทีที่ทำได้แต่ต้องไม่เกินกว่าห้าวันทำการ หลังจากได้รับอำนาจด้วยวาจาดังกล่าว

เอฟบีไอสามารถใช้หลากหลายเทคนิคในขั้นตอนการสอบสวนเบื้องต้น พร้อมกับเครื่องมือสอบสวนต่าง ๆ ในเชิงลึก ขึ้นอยู่กับพฤติการณ์แห่งคดี แต่ต้องได้รับความเห็นชอบจากผู้บังคับบัญชาที่มีอำนาจก่อน เช่น สืบค้นจากหมายเลขหรือสัญญาณโทรศัพท์ บันทึกการใช้งานอินเทอร์เน็ต บันทึกข้อมูลของธนาคาร ผู้ให้บริการโทรศัพท์และผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต การดักฟังบทสนทนาส่วนบุคคลด้วยไมโครโฟนพลังสูง เป็นต้น แต่ไม่ได้รับอนุญาตให้เปิดจดหมาย

ระยะเวลาการสอบสวน

วันที่มีผลเริ่มต้นการสอบสวนเบื้องต้นคือ วันที่เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจให้ความเห็นชอบขั้นสุดท้าย หรือให้ความเห็นชอบผ่านการสื่อสารอิเล็กทรอนิกส์ (EC) ให้เปิดการสอบสวนเบื้องต้น หากเป็นกรณีที่ให้ความเห็นชอบด้วยวาจา ให้มีผลนับตั้งแต่วันที่เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจให้ความเห็นชอบดังกล่าวด้วยวาจา และต้องสรุปผลการสอบสวนเบื้องต้นให้เสร็จสิ้นภายใน 6 เดือนนับตั้งแต่มีการเปิดการสอบสวนเบื้องต้น โดยได้รับความเห็นชอบจากเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจตามสายบังคับบัญชาตามที่กำหนดไว้ให้ปิดการสอบสวนเบื้องต้น ทั้งนี้ อาจได้รับอนุญาตจากเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจให้ขยายระยะเวลาการสอบสวนเบื้องต้นนี้ออกไปอีก 6 เดือน แต่ไม่สนับสนุนให้มีการขยายระยะเวลาออกไปเกิน 1 ปี หากต้องการขอขยายออกไปเกินกว่า 1 ปี ต้องได้รับความเห็นชอบจากสำนักงานใหญ่ของเอฟบีไอ ซึ่งพิจารณาแล้วว่ามีเหตุผลที่ควรให้ขยายระยะเวลาได้ เช่น จะทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นการกล่าวโทษหรือทำให้ ผู้ต้องหาพ้นผิดหรือไม่ มีความคืบหน้าที่ทำให้กำหนดได้ว่าควรเปิดการสอบสวนเต็มรูปแบบได้หรือว่าจะปิดการสอบสวนเบื้องต้นหรือไม่ เป็นต้น

(3) การสอบสวนเต็มรูปแบบ (Full Investigation)

เมื่อมีข้อมูลที่อยู่บนฐานข้อเท็จจริงที่เชื่อมโยงได้ หรือชี้ให้เห็นว่าเป็นไปได้ที่มีการคุกคามต่อความมั่นคงของชาติหรือการก่ออาชญากรรม เช่น มีข้อมูลว่าบางคนกำลังวางแผนก่ออาชญากรรมและเป็นไปได้ที่จะเป็นการคุกคามต่อความมั่นคงของชาติ ซึ่งข้อมูลที่อยู่บนพื้นฐานข้อเท็จจริงที่เชื่อมโยงได้นี้อยู่ในระดับที่ต่ำกว่าการชี้ให้เห็นเหตุอันควรเชื่อได้ (probable cause) ในกรณีที่ร้องขอศาลให้ออกหมายค้นหรือขอดักฟังโทรศัพท์³⁷ จึงจะสามารถขอเปิดการสอบสวนเต็มรูปแบบได้

การสอบสวนเต็มรูปแบบ มีจุดมุ่งหมายเพื่อ

- 1) กำหนดว่ากำลังมีการวางแผน ตรีเตรียมอาชญากรรมที่ผิดกฎหมายกลาง หรืออาชญากรรมดังกล่าวได้เกิดขึ้นแล้วหรือกำลังเกิดขึ้น
- 2) ระบุตัวตน ค้นหาตัวและจับกุมผู้กระทำผิด
- 3) ได้มาซึ่งหลักฐานเพื่อการฟ้องคดี

³⁷ Faiza Patel, (2016), More Surveillance Doesn't Mean Greater Safety, in Brennan Center for Justice, Retrieved 2 May 2021 from <https://www.brennancenter.org/our-work/analysis-opinion/more-surveillance-doesnt-mean-greater-safety>

- 4) ระบุว่ามีการคุกคามต่อความมั่นคงของชาติ
- 5) สอบสวนวิสาหกิจ/องค์กรธุรกิจ
- 6) รวบรวมข่าวกลางต่างประเทศที่เป็นคุณ ซึ่งเอฟบีไอมีอำนาจที่จะหาข้อมูลได้อย่างกว้างขวางเกี่ยวกับเรื่องที่เกิดขึ้นอันเกี่ยวข้องกับอำนาจ องค์กร หรือบุคคลต่างชาติที่อาจส่งผลกระทบต่อส่วนได้เสียต่อการดำเนินการด้านกิจการต่างประเทศของสหรัฐอเมริกา

เอฟบีไอสามารถดำเนินการด้วยเทคนิควิธีที่ชอบด้วยกฎหมายในการสอบสวนเต็มรูปแบบ หากการสอบสวนไม่ได้เป็นการรวบรวมข่าวกรองต่างประเทศ เช่น ใช้เครื่องมือการดักฟังการติดต่อสื่อสาร และความเคลื่อนไหวต่าง ๆ เปิดจดหมาย ติดตามตรวจสอบหรือสกัดกั้นไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ และการสื่อสารทางคอมพิวเตอร์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ เก็บข้อมูลการดักฟังการติดต่อสื่อสารในรูปแบบต่าง ๆ รวมถึงการให้ได้มาซึ่งข้อมูลข่าวกรองต่างประเทศ การแอบค้นบ้านและสำนักงาน ติดเครื่องมือติดตามการเดินทางของรถยนต์ เป็นต้น ซึ่งหลายเทคนิควิธีในการสอบสวนอาจต้องได้รับความเห็นชอบจากศาล

หากพบว่าการสอบสวนเต็มรูปแบบมีการดำเนินการเชิงสอบสวนที่อ่อนไหว (SIM) ซึ่งอยู่ในดุลยพินิจในการตัดสินใจของเจ้าหน้าที่ที่มอบหมายให้ดำเนินการสอบสวน ต้องผ่านการพิจารณาปัจจัยต่าง ๆ และได้รับความเห็นชอบจากเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจ และควรแจ้งต่อสำนักงานใหญ่ของเอฟบีไอและเจ้าหน้าที่กระทรวงยุติธรรม

ระยะเวลาการสอบสวน

เจ้าหน้าที่เอฟบีไอหรืออาจเป็นคณะทำงาน ดำเนินการสอบสวนโดยได้รับความเห็นชอบตามสายบังคับบัญชาโดยไม่มีกำหนดกรอบระยะเวลาการสอบสวนถึงแม้ว่าต้องพิจารณาทบทวนการสอบสวนเหล่านี้ในลักษณะที่สม่ำเสมอ เจ้าหน้าที่สอบสวนต้องได้รับความเห็นชอบในหลายระดับ จึงจะปิดการสอบสวนได้³⁸ ทั้งนี้ ผู้บังคับบัญชาที่มีอำนาจเห็นชอบให้ปิดการสอบสวนเต็มรูปแบบต้องตรวจทบทวนและให้ความเห็นชอบในผลการสอบสวนที่มีข้อมูลตามที่กำหนดไว้ในกฎเกณฑ์และมีรายละเอียดที่เพียงพอต่อการตัดสินใจปิดการสอบสวนเต็มรูปแบบได้

จากข้อมูลขั้นตอน ประเภท และระยะเวลาการสอบสวนดังกล่าวข้างต้น กฎเกณฑ์และแนวปฏิบัติของสำนักงานสอบสวนกลางหรือเอฟบีไอแสดงให้เห็นว่าในภาพรวมมีความยืดหยุ่นในการสอบสวน เห็นได้จากกฎเกณฑ์ที่ไม่ได้กำหนดกรอบระยะเวลาการสอบสวนที่ชัดเจนในระดับต่ำหรือการประเมิน (assessment) ซึ่งแบ่งเป็น 5 ประเภท ที่กำหนดเพียงให้ผู้บังคับบัญชาให้ความเห็นชอบทุก ๆ 30 วัน ในบางคดีใช้เวลาสอบสวน 3 เดือน³⁹ การสอบสวนเบื้องต้น (preliminary investigation) กำหนดเพียงว่า เมื่อปรากฏข้อมูลหรือข้อกล่าวหา ซึ่งเป็นเหตุให้สามารถเปิดการสอบสวนที่เริ่มต้นจากระยะเวลา 6 เดือน แต่อาจได้รับความเห็นชอบในระดับสำนักงานภาคสนามให้ขยายระยะเวลาออกไปได้อีก 6 เดือน และหากต้องการขยายระยะเวลาการสอบสวนออกไปอีก ต้องได้รับความเห็นชอบจากเจ้าหน้าที่ผู้มียอำนาจของสำนักงานใหญ่ สำหรับการสอบสวนเต็มรูปแบบ (full investigation) เมื่อมีข้อมูลที่อยู่บนฐานข้อเท็จจริงที่เชื่อมโยงได้หรือชี้ให้เห็นอย่างสมเหตุสมผลว่ามีการคุกคามต่อความมั่นคง

³⁸ Nora Ellingsen, (2016), op.cit.

³⁹ Faiza Patel, (2016), op.cit.

ของชาติหรือการก่ออาชญากรรม สามารถเริ่มต้นการสอบสวนในระดับนี้ได้ ซึ่งไม่ได้กำหนดกรอบระยะเวลาการสอบสวนไว้ ทั้งนี้ระยะเวลาการสอบสวนในคดีอาญาดังกล่าวแตกต่างจากอายุความ (the statute of limitation) ซึ่งกำหนดระยะเวลาสำหรับการฟ้องคดีอันเป็นการนำตัวผู้กระทำความผิดอาญามาลงโทษโดยขึ้นอยู่กับอัตราโทษของแต่ละฐานความผิด

กฎหมายรัฐบาลกลางว่าด้วยอายุความ (federal law relating to the statute of limitation) ในคดีอาญาของสหรัฐอเมริกา ซึ่งกำหนดช่วงระยะเวลาที่จะต้องตั้งข้อหาทางอาญาเป็นทางการหลังจากเกิดการกระทำความผิดทางอาญาหรืออาชญากรรมขึ้น⁴⁰ กฎหมายนี้มุ่งหมายจำกัดช่วงระยะเวลาหลังจาก เกิดการกระทำความผิดที่มีบทลงโทษทางอาญาเพื่อให้มีการฟ้องคดีอาญา เพื่อคุ้มครองบุคคลทั้งหลายที่จะต้องต่อสู้กับข้อกล่าวหาในขณะที่เมื่อเวลาผ่านไปข้อเท็จจริงพื้นฐานต่าง ๆ อาจคล่องแคล่วไปหรือไม่ชัดเจนเช่นเดิมหรืออาจสูญหายไปตามกาลเวลา และเพื่อกระตุ้นให้เจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายสืบสวนสอบสวนการกระทำและเหตุการณ์ทางอาญาในพื้นที่⁴¹

โดยส่วนใหญ่แล้วไม่อาจฟ้องคดีได้หากว่าจำเลยสามารถแสดงให้เห็นว่าไม่มีหนังสือแจ้งข้อหาหรือไม่มีการตั้งข้อหาเป็นทางการยื่นภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ ซึ่งในหลายคดีศาลได้พิจารณาประเด็นที่คู่ความอาจหยิบยกประเด็นอายุความเป็นข้อต่อสู้ได้ หากคู่ความไม่ได้หยิบยกเป็นข้อต่อสู้ก่อนหรือขณะพิจารณาคดีในศาล อาจส่งผลทำให้แพ้คดีได้ ในปัจจุบันมีการอ้างถึงอายุความเฉพาะกฎหมายหรือกระบวนการนิติธรรมที่รับรองในประเด็นนี้ไว้ สภากองเกรสและฝ่ายนิติบัญญัติของมลรัฐส่วนใหญ่ได้ประกาศใช้อายุความเป็นกรอบระยะเวลานับตั้งแต่เกิดอาชญากรรมขึ้นไปจนถึงการยื่นฟ้องคดีต่อศาล แต่ได้ประกาศด้วยว่า อาจมีการฟ้องคดีในบางความผิดอาญาได้ในเวลาใดก็ได้ ทั้งนี้ไม่มีการใช้อายุความหรือไม่มีอายุความสำหรับความผิดอาญาตามกฎหมายกลางที่กำหนดบทลงโทษประหารชีวิต บางอาชญากรรมเกี่ยวกับการก่อการร้าย บางความผิดทางเพศ ส่วนใหญ่แล้วกำหนดอายุความมาตรฐานที่ 5 ปีนับตั้งแต่กระทำความผิด หากเป็นความผิดที่ร้ายแรงหรือมีความยุ่งยากในการสอบสวน จึงกำหนดอายุความหรือข้อจำกัดเวลาในการฟ้องคดีอาญาไว้มากกว่า 5 ปี เช่น การลอบวางเพลิง อายุความ 10 ปี การลักทรัพย์งานศิลปะ อายุความ 20 ปี อาชญากรรม บางอย่าง ที่กระทำต่อสถาบันการเงิน อายุความ 10 ปี และความผิดตามกฎหมายคนเข้าเมือง อายุความ 20 ปี)⁴²

2.3.2 ประเทศสหราชอาณาจักร

ประเทศสหราชอาณาจักร ใช้วิธีพิจารณาคดีอาญาระบบกล่าวหา แยกการสอบสวนและการฟ้องคดีออกจากกัน นั่นคือ ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญากฎหมายกำหนดให้เจ้าหน้าที่ตำรวจมีอำนาจหน้าที่หลักในระบบงานสอบสวนและการดำเนินการสอบสวน พนักงานอัยการเป็นผู้พิจารณาสั่งฟ้องคดีต่อศาลที่มีเขตอำนาจ

⁴⁰ Black's Law Dictionary, (2014), 10th ed., Statute of Limitations.

⁴¹ Toussie v. United States, 397 U.S. 112, 114-15 (1970).

⁴² Charles Doyle, (2017), Statute of Limitations in Federal Criminal Cases: An Overview, Washington D.C.: Congressional Research Service, pp. Summary-2.

1) กฎหมายและระบบการสอบสวน

กฎหมายของสหราชอาณาจักรเกี่ยวกับการสอบสวนคดีอาญา ได้แก่ Criminal Procedure and Investigations Act 1996 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมเมื่อปี ค.ศ. 2018 (พ.ศ. 2561) กำหนดกฎเกณฑ์กระบวนการสอบสวนและการฟ้องคดีสำหรับความผิดทางอาญา กฎหมายให้คำจำกัดความคำว่า “การสอบสวนทางอาญา” คือ การสอบสวนโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจมุ่งหมายให้แน่ใจว่าบุคคลหนึ่งควรจะถูกตั้งข้อหาในความผิดตามกฎหมายหรือไม่ หรือบุคคลหนึ่งที่ถูกตั้งข้อหาได้กระทำความผิดหรือไม่ โดยกฎหมายนี้ได้กำหนดวิธีปฏิบัติ (Code of practice) สำหรับหน่วยงานตำรวจที่มีเจ้าหน้าที่ตำรวจที่เป็นพนักงานสอบสวนในการรวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดหรือต้องสงสัยว่ากระทำความผิดเพื่อพิจารณาว่าเป็นการกระทำความผิดทางอาญาหรือไม่ บันทึก จัดทำสำนวน และสรุปสำนวนการสอบสวนและมีความเห็นทางคดีส่งให้พนักงานอัยการ รวมทั้งการดำเนินการอื่น ๆ

กฎหมายยังให้อำนาจหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายอาญาอื่นซึ่งมีพนักงานสอบสวนที่ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายเฉพาะ และ Police and Criminal Evidence Act 1984 (PACE) ในการดำเนินการสอบสวนคดีอาญาตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญาจนสรุปเป็นสำนวนคดีส่งไปยังอัยการเพื่อฟ้องคดีต่อศาล เช่น สำนักงานป้องกันการค้าฉ้อโกงร้ายแรง (Serious Fraud Office หรือ SFO) หน่วยงานกำกับดูแลด้านการเงิน (Financial Conduct Authority หรือ FCA) เป็นต้น หากแต่เจ้าหน้าที่ของสำนักงานป้องกันการค้าฉ้อโกงร้ายแรงยังมีอำนาจพิเศษในการฟ้องคดีที่อยู่ในอำนาจสอบสวนของสำนักงานได้ด้วย

ในส่วนของระยะเวลาการสอบสวนคดีอาญาของเจ้าหน้าที่ตำรวจและเจ้าหน้าที่อื่นที่มีอำนาจสอบสวนปรากฏอยู่ใน Police and Criminal Evidence Act 1984 (PACE) ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมต่อเนื่องมาจนถึงเดือนธันวาคม ค.ศ. 2020⁴³ ระบุว่าเมื่อมีการรายงานว่ามีอาชญากรรมเกิดขึ้น เจ้าหน้าที่ตำรวจจะตัดสินใจสอบสวนหรือไม่ขึ้นอยู่กับพฤติการณ์และความซับซ้อนของคดี ทั้งนี้ พนักงานอัยการมีหน้าที่ให้คำปรึกษาในช่วงแรกเริ่มของการสอบสวน และเจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถเข้าพบพนักงานอัยการตั้งแต่แรกเริ่มของการสอบสวนเพื่อขอคำปรึกษาเกี่ยวกับพยานหลักฐานที่พนักงานอัยการต้องการให้รวบรวม เพื่อความชัดเจนและรัดกุมเพียงพอที่จะนำไปพิจารณาในการสั่งฟ้องคดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสอบสวนกรณีที่มีการเสียชีวิต คดีความผิดทางเพศ และบางฐานความผิดอื่น เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องเข้าปรึกษาพนักงานอัยการในทุกกรณี

สำหรับหน่วยงานอัยการของอังกฤษคือ Crown Prosecution Service (CPS) เป็นหน่วยงานอิสระ ยึดถือหลักการความเป็นอิสระในระบบยุติธรรมทางอาญา มีอธิบดีอัยการ (Director of Public Prosecutions (DPP)) เป็นผู้บังคับบัญชา มีอำนาจฟ้องคดีอาญาและตรวจสอบดูแลการสอบสวนของตำรวจและหน่วยงานสอบสวนอื่น ทั้งในอังกฤษ เวลส์ สกอตแลนด์ และไอร์แลนด์เหนือ โดยอธิบดีอัยการจะได้รับการแต่งตั้งจากอัยการสูงสุด (Attorney General) ซึ่งมีหน้าที่กำกับดูแลอธิบดีอัยการและรายงานต่อคณะรัฐมนตรี การปฏิบัติงานของพนักงานอัยการเป็นไปตามหลักการทั่วไปและแนวทางปฏิบัติที่ระบุไว้ในประมวลพนักงานอัยการ (The Code for Crown

⁴³ The National Archives, (2020), Police and Criminal Evidence Act 1984, Retrieved 27 April 2021 from <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1984/60/part/IV#reference-c18890021>

Prosecutors) ฉบับ ค.ศ. 2018⁴⁴ ซึ่งประมวลนี้ระบุไว้ในส่วนของการตัดสินใจว่าจะฟ้องคดีหรือไม่ (The decision whether to prosecute) ข้อ 3.2 ระบุว่า เจ้าพนักงานตำรวจและเจ้าหน้าที่อื่นที่มีอำนาจสอบสวนรับผิดชอบสอบสวนอาชญากรรมที่ถูกกล่าวหา ตัดสินใจเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรของตน ตัดสินใจเริ่มต้นสอบสวนหรือทำการสอบสวนต่อไปตามขอบเขตการสอบสวน พนักงานอัยการควรแนะนำเจ้าหน้าที่ตำรวจและเจ้าหน้าที่อื่นที่มีอำนาจสอบสวนเกี่ยวกับแนวทางการสอบสวนที่เป็นไปได้ กลยุทธ์การสอบสวน กลั่นกรองหรือทำให้ขอบเขตของการกระทำผิดทางอาญาแคบลง จำนวนผู้ต้องหาในการสอบสวน ซึ่งคำแนะนำดังกล่าวช่วยให้เจ้าพนักงานตำรวจและเจ้าหน้าที่อื่นที่มีอำนาจสอบสวนสามารถสอบสวนเสร็จสิ้นภายในระยะเวลาอันสมควรและเพื่อก่อให้เกิดการฟ้องคดีที่มีประสิทธิผลมากที่สุด และข้อ 5.5 ระบุว่า ต้องเป็นที่พอใจแก่พนักงานอัยการว่ามีเหตุผลอันควรที่จะเชื่อได้ว่าการสอบสวนต่อไปจะได้พยานหลักฐานมากขึ้นภายในระยะเวลาอันควร เพื่อประโยชน์ในการพิจารณาพยานหลักฐานทั้งหมดด้วยกัน สามารถชี้ให้เห็นโอกาสที่เป็นจริงได้ในการพิสูจน์การกระทำ ความผิด โดยระยะเวลาที่กำหนดเพื่อให้ได้หลักฐานเพิ่มเติม พนักงานอัยการต้องพิจารณาว่า สามารถที่จะได้รับมาภายในช่วงระยะเวลาที่มีการควบคุมตัวโดยชอบหรือไม่ ทั้งนี้ประมวลพนักงานอัยการไม่ได้ระบุรายละเอียดเกี่ยวกับระยะเวลาการสอบสวนคดีอาญาไว้ นอกจากนี้สหราชอาณาจักรยังมีกฎระเบียบที่รับรองสิทธิบางประการของผู้ต้องสงสัยและผู้ต้องหาเกี่ยวกับการสอบสวน ได้แก่ ประมวลวิธีปฏิบัติสำหรับผู้เสียหายจากอาชญากรรมในอังกฤษและเวลส์ (Code of Practice for Victim of Crime in England and Wales) ซึ่งเสนอต่อรัฐสภาสหราชอาณาจักรตามมาตรา 33 แห่ง Domestic Violence, Crime and Victims Act 2004 รับรองสิทธิที่จะได้รับข้อมูลเกี่ยวกับสอบสวน และการฟ้องคดี โดยเป็นข้อมูลที่เป็นปัจจุบันของคดีและได้รับแจ้งเมื่อมีการตัดสินใจที่สำคัญ และร้องขอให้ผู้ให้บริการพิจารณาตัดสินใจทบทวนการตัดสินใจ นั่นคือ มีสิทธิได้รับแจ้งภายใน 5 วันทำการจากเจ้าหน้าที่ตำรวจเกี่ยวกับการถูกจับกุม การสัมภาษณ์ด้วยความระมัดระวัง การปล่อยตัวโดยไม่ได้ถูกตั้งข้อหา การปล่อยตัวโดยมีการประกันตัวหรือหากว่าเงื่อนไขการประกันตัวเปลี่ยนแปลงไปหรือถูกยกเลิก รวมถึงมีสิทธิได้รับทราบเหตุผลที่เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่ดำเนินการสอบสวน วิธีการที่นำไปสู่การสรุปสำนวนก่อนยื่นต่อพนักงานอัยการ⁴⁵

2) กฎเกณฑ์และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนคดีอาญา

ในกฎหมาย Police and Criminal Evidence Act 1984 (PACE) ของสหราชอาณาจักร ได้กำหนดระยะเวลาในการสอบสวนคดีอาญา ซึ่งบังคับใช้โดยหน่วยงานตำรวจและหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายอื่นที่มีอำนาจสอบสวนทางอาญา ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐซึ่งมีอำนาจหน้าที่และกระบวนการสอบสวนที่มีลักษณะคล้ายกับคดีพิเศษ เช่น Her Majesty's Revenue and Customs, Ministry of Defense Police, Serious Fraud Office (SFO), Financial Conduct Authority (FCA) เป็นต้น

⁴⁴ Crown Prosecution Service, (2018), Code for Crown Prosecutors, 8th ed., UK: CPS, pp. 5-12.

⁴⁵ Ministry of Justice, (2020), Code of Practice for Victim of Crime in England and Wales, UK: APS Group on behalf of the Controller of Her Majesty's Stationery Office, pp.

(1) หน่วยงานตำรวจ

กระบวนการขั้นตอนของการบังคับใช้กฎหมายทางอาญาก่อนปี ค.ศ. 2017 ตามกฎหมาย Police and Criminal Evidence Act 1984 กำหนดให้มีระยะเวลาการสอบสวนในช่วงระยะเวลาที่ผู้ต้องสงสัยได้รับการปล่อยชั่วคราว ในความผิดส่วนใหญ่เจ้าหน้าที่ตำรวจมีอำนาจควบคุมตัวบุคคลที่ผู้ต้องสงสัยได้ไม่เกิน 24 ชั่วโมง โดยไม่ต้องมีการตั้งข้อหา เว้นแต่อยู่ภายใต้มาตรา 42 และ 43 เริ่มต้นนับตั้งแต่วันที่ที่เหมาะสมตามกฎหมาย ซึ่งระบุไว้หลายประการ เช่น ตั้งแต่นำตัวบุคคลดังกล่าวมาถึงสถานีตำรวจ หรือครบ 24 ชั่วโมงหลังจากเวลาที่บุคคลดังกล่าวถูกจับกุม หรือเวลาที่จับกุมในกรณีที่มีครีโอมอบตัวที่สถานีตำรวจ เป็นต้น

ตามมาตรา 40 ต้องมีการพิจารณาทบทวนการคุมตัวผู้ต้องสงสัยเป็นระยะ ๆ โดยเจ้าพนักงานควบคุมตัว (Custody officer) ในกรณีที่บุคคลถูกจับกุมและถูกตั้งข้อหาแล้ว ส่วนในกรณีที่บุคคลถูกจับกุมแต่ยังไม่ได้ถูกตั้งข้อหา กำหนดให้มีการพิจารณาทบทวนโดยเจ้าพนักงานพิจารณาทบทวน (Review officer) เพื่อพิจารณาว่าควรควบคุมตัวผู้ต้องสงสัยไว้ที่สถานีที่ตำรวจในระหว่างการสอบสวนหรือไม่ เพื่อเป็นการรักษาพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับความผิดหรือต้องการสอบปากคำเพิ่มเติม ซึ่งต้องพิจารณาทบทวนตามหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

ระยะแรก ภายใน 6 ชั่วโมง เจ้าพนักงานควบคุมตัวพิจารณาจากการสอบสวนว่าได้พยานหลักฐานพอที่จะฟ้องคดีหรือไม่ ถ้ายังได้พยานหลักฐานไม่เพียงพอจะฟ้องคดีและประสงค์ที่จะควบคุมตัวต่อไป เจ้าหน้าที่ตำรวจระดับสารวัตรหรือตำแหน่งที่สูงกว่าจะต้องทำความเห็นพร้อมเหตุผลในการควบคุมตัวไว้ในการบันทึกการควบคุม

ระยะที่สอง ภายใน 15 ชั่วโมง จากความจำเป็นในการควบคุมตัวข้างต้น หากเจ้าหน้าที่ตำรวจเห็นว่าควรต้องควบคุมตัวต่อไป เจ้าหน้าที่ตำรวจระดับหัวหน้าสถานีตำรวจนั้นจะต้องนำความเห็นเสนอเจ้าพนักงานควบคุมตัวว่าควรควบคุมตัวผู้ต้องหาต่อไป และต้องเสนอความเห็นนี้ภายใน 9 ชั่วโมงหลังจากที่นำตัวผู้ต้องหาไปที่สถานีตำรวจ

ระยะที่สาม ภายใน 24 ชั่วโมง ต้องพิจารณาว่าควรที่จะฟ้องร้องผู้ต้องหา หรือให้ปล่อยตัวผู้ต้องหาไป แต่ถ้าหากยังพิจารณาไม่ได้และประสงค์ที่จะควบคุมตัวต่อไปต้องปรากฏว่าความผิดที่กล่าวหาบุคคลที่ดังกล่าวเป็นความผิดคดีอาญา และต้องเสนอไว้ในบันทึกควบคุมตัว

ทั้งนี้มาตรา 42 (1) และ (2) ยังให้อำนาจในการควบคุมตัวต่อไป โดยอาจได้รับอนุญาตจากเจ้าหน้าที่ตำรวจระดับผู้กำกับหรือตำแหน่งที่สูงกว่า ให้ขยายระยะเวลาออกไปอีกได้ไม่เกิน 12 ชั่วโมง รวมไม่เกิน 36 ชั่วโมงนับตั้งแต่วันที่ที่เหมาะสมตามกฎหมาย ในกรณีที่มีเหตุผลอันสมควรทำให้เชื่อได้ว่า

- ก. การควบคุมตัวบุคคลที่ไม่ได้ถูกตั้งข้อหาจำเป็นต่อการทำให้แน่ใจหรือรักษาหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับความผิดที่เป็นเหตุให้จับกุม หรือเพื่อให้ได้หลักฐานมาโดยการสอบปากคำบุคคลนั้น
- ข. ความผิดที่เป็นเหตุให้จับกุมเป็นความผิดที่ร้ายแรง (indictable offense)
- ค. กำลังดำเนินการสอบสวนอย่างบากบั่นและรีบเร่ง

นอกจากนี้มาตรา 43 (1) และ (5) ยังให้อำนาจศาลในการออกหมายควบคุมตัวต่อไป ในกรณีที่มีการยื่นคำขอต่อศาลก่อนครบระยะเวลา 36 ชั่วโมงนับตั้งแต่วันที่ที่เหมาะสมตามกฎหมาย โดยระบุว่า การควบคุมตัวบุคคลที่ผู้ต้องสงสัยต่อไปนั้นด้วยเหตุผลอันสมควร ซึ่งทำให้ศาลเชื่อได้ว่า

ก. การควบคุมตัวบุคคลที่ไม่ได้ถูกตั้งข้อหาขึ้นจำเป็นต่อการทำให้แน่ใจหรือรักษาหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับความผิดที่เป็นเหตุให้จับกุม หรือเพื่อให้ได้หลักฐานมาโดยการสอบปากคำบุคคลนั้น

ข. ความผิดที่เป็นเหตุให้จับกุมเป็นความผิดที่ร้ายแรง (indictable offense)

ค. กำลังดำเนินการสอบสวนอย่างบากบั่นและรีบเร่ง

เมื่อศาลชั้นต้น (Magistrate Court) พิจารณาตามหลักฐานที่เกี่ยวข้องแล้วเห็นว่าเหมาะสม อาจออกหมายให้อำนาจตำรวจควบคุมตัวบุคคลนั้นต่อไป โดยต้องไม่เกินกว่า 36 ชั่วโมง และอาจอนุญาตขยายระยะเวลาให้อำนาจตำรวจควบคุมตัวบุคคลนั้นต่อไปได้อีกไม่เกินกว่า 96 ชั่วโมง นับตั้งแต่วันที่เหมาะสมตามกฎหมาย หลังจาก 96 ชั่วโมงหรือ 4 วันแล้ว เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่มีอำนาจควบคุมตัวผู้ต้องหาได้ต่อไป ต้องปล่อยตัวผู้ต้องหาไป ทั้งนี้หากถูกจับกุมบุคคลที่ต้องสงสัยตามกฎหมายก่อการร้าย (the Terrorism Act 2006) จะมีอำนาจคุมตัวบุคคลนั้นได้ไม่เกิน 14 วัน ก่อนที่จะตั้งข้อหาหรือปล่อยตัวบุคคลนั้นไป โดยในแต่ละปีรัฐบาลอาจขอความเห็นชอบจากรัฐสภาให้ขยายระยะเวลาควบคุมตัวเป็น 28 วัน หากไม่ได้ตั้งข้อหาผู้ต้องสงสัยดังกล่าวภายในระยะเวลาที่คุมตัวได้ดังกล่าว จะต้องปล่อยตัวผู้ต้องสงสัยไป ทั้งนี้เมื่อเดือนมกราคม ค.ศ. 2011 รัฐบาลสหราชอาณาจักรไม่ได้ขอต่ออายุข้อจำกัดระยะเวลาควบคุมตัว 28 วัน ส่งผลให้อำนาจคุมตัวบุคคลนั้นจึงจำกัดอยู่เพียงไม่เกิน 14 วัน⁴⁶ จึงแสดงให้เห็นว่า ก่อนปี ค.ศ. 2017 ตามกฎหมาย Police and Criminal Evidence Act 1984 (PACE) เจ้าหน้าที่ตำรวจดำเนินการสอบสวนโดยสอบคำให้การผู้ต้องสงสัยส่วนใหญ่ที่สถานีตำรวจเมื่อผู้ต้องสงสัยถูกจับกุมแล้ว และผู้ต้องสงสัยจะถูกปล่อยชั่วคราวพร้อมกับต้องปฏิบัติตามเงื่อนไข โดยเฉพาะต้องมารายงานตัวที่สถานีตำรวจหรือศาลในวันและเวลาที่กำหนด โดยไม่ได้กำหนดกรอบระยะเวลาการสอบสวน ซึ่งผู้ต้องสงสัยอาจถูกปล่อยชั่วคราวเป็นระยะเวลานานในระหว่างการสอบสวน หรือไม่มีข้อจำกัดว่านานเพียงใดที่ผู้ต้องสงสัยถูกปล่อยชั่วคราวในชั้นตำรวจก่อนตั้งข้อหา (police bail หรือ pre-charge bail) พร้อมกับการปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้จนกว่าการสอบสวนเสร็จสิ้น นั่นคือ หากเจ้าหน้าที่ตำรวจแจ้งว่าการสอบสวนยังไม่เสร็จสิ้น ผู้ต้องสงสัยก็จะได้รับการปล่อยชั่วคราวในชั้นสอบสวนไปเรื่อย ๆ อีกหลายเดือนไปจนถึงหลายปี ก่อให้เกิดผลกระทบอันประเมินมูลค่าไม่ได้ต่อชีวิตผู้ต้องสงสัยหรือผู้เสียหายที่ถูกกล่าวหา⁴⁷ ถึงแม้ว่าศาลได้กำหนดกรอบระยะเวลาขึ้นฟ้องคดีในฐานะความผิดที่อยู่ในเขตอำนาจศาลชั้นต้นไว้ภายใน 6 เดือนนับตั้งแต่วันที่กระทำความผิด นั่นคือเจ้าหน้าที่ตำรวจต้องส่งสำนวนคดีให้พนักงานอัยการหรือยื่นสำนวนคดีต่อศาลชั้นต้น ภายใน 6 เดือนนับตั้งแต่วันที่กระทำความผิด (มาตรา 127 (1) แห่ง Magistrate's Courts Act 1980)⁴⁸ เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่นอย่างชัดเจน

⁴⁶ UK Home Office, (2011), Protection of Freedoms Bill, Fact Sheet-Part 4: Counter-Terrorism Powers, Retrieved 12 April 2021 from https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/98407/fact-sheet-part4.pdf

⁴⁷ Steve Roberts, (2017, April 25), Everything you need to know about the 28 day-pre-charge bail limit, Retrieved 27 April 2021 from <https://www.richardnelsonllp.co.uk/28-day-pre-charge-bail-limit/>

⁴⁸ Brettwilson, (2020, November 17), How long are the police permitted to investigate an alleged crime?, Retrieved 12 April 2021 from <https://www.brettwilson.co.uk/blog/how-long-are-the-police-permitted-to-investigate-an-alleged-crime/#:~:text=Effectively%2C%20this%20means%20the%20police,is%20no%20statutory%20time%20limit.>

ตั้งแต่ ค.ศ. 2017 เป็นต้นมา กฎหมาย Policing and Crime Act 2017 ได้แก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย Police and Criminal Evidence Act 1984 (PACE) เปลี่ยนจากระบบปล่อยชั่วคราวในชั้นตำรวจก่อนตั้งข้อหาที่ไม่มีกรอบระยะเวลาเป็นระบบปล่อยชั่วคราวในชั้นตำรวจก่อนตั้งข้อหาที่มีกรอบระยะเวลา 28 วัน (the 28-day Pre-charge Bail (PCB) Limit) และการปล่อยตัวภายใต้การสอบสวน (released under investigation) ซึ่งเป็นการจำกัดอำนาจของตำรวจในการปล่อยชั่วคราวโดยไม่ได้ตั้งข้อหา⁴⁹ กำหนดข้อจำกัดพฤติกรรมซึ่งผู้ต้องสงสัยที่ถูกจับกุมจะได้รับการปล่อยชั่วคราวในชั้นตำรวจ (police bail) สำหรับคดีที่เกี่ยวกับฐานความผิดที่กฎหมายกำหนดไว้ต้องปฏิบัติตาม และหากปล่อยตัวชั่วคราวในชั้นตำรวจได้ก็มีการกำหนดข้อจำกัดระยะเวลาที่ศาลกำกับดูแล หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นการกำหนดกรอบระยะเวลาในการสอบสวนในบางฐานความผิดทางอาญาที่อยู่ในเขตอำนาจพิจารณาคดีของศาลชั้นต้น ซึ่งพิจารณาพิพากษาโดยรวบรัดได้ โดยทั่วไปครอบคลุมฐานความผิดที่ร้ายแรงน้อยกว่าประเภทความผิดอื่น ซึ่งความผิดร้ายแรง (Indictable offenses) เช่น การร่วมกันทำร้ายร่างกาย การคุกคามหลายฐานความผิดเกี่ยวกับการข่มขืนผิดกฎหมาย เป็นต้น ถึงแม้ว่าบางฐานความผิดดังกล่าวอาจลงโทษจำคุกและ/หรือปรับเงินโดยไม่จำกัดจำนวนได้ก็ตาม⁵⁰

ฐานความผิดที่ศาลมีอำนาจพิจารณาพิพากษาโดยรวบรัดมีอยู่มากมาย และอยู่ภายใต้บังคับของหลากหลายกฎหมาย ทั้งนี้กฎเกณฑ์ในปี ค.ศ. 2014 จำแนกเป็นสองประเภทหลักดังต่อไปนี้⁵¹

ก. ความผิดที่นอกเหนือจากการใช้รถยนต์ (Summary non-motoring offenses) เช่น การปลอมพยานและยาเสพติด การทำร้ายหรือขัดขวางการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่รัฐ การร่วมกันทำร้ายร่างกาย การพนัน การกระทำความรุนแรงต่อสัตว์ การกระทำความรุนแรงต่อเด็ก ความผิดบางอย่างตามกฎหมายอาชญากรรม ความผิดบางอย่างตามกฎหมายประมง การบุกรุกเข้าไปล่าสัตว์ตอนกลางวันหรือตอนกลางคืน การเมาก่อความรำคาญในที่สาธารณะ การครอบครองเกมบางอย่างที่ผิดกฎหมาย การคุกคามผู้อื่น การสูบบุหรี่ในพื้นที่ห้าม เป็นต้น

ข. ความผิดที่เกี่ยวกับการใช้รถยนต์ (Summary motoring offenses) เช่น การดื่มเหล้าหรือเสพยาขณะขับรถ การขับรถในลักษณะหวาดเสียวหรือด้วยความประมาท การไม่หยุดรถหรือไม่ให้ข้อมูลหลังจากเกิดอุบัติเหตุ การขโมยรถยนต์ ความผิดเกี่ยวกับใบอนุญาตขับรถ ความผิดเกี่ยวกับการประกันภัยรถยนต์ ความผิดเกี่ยวกับทะเบียนรถยนต์และภาษีรถยนต์ การขับรถเร็วเกินอัตราที่กำหนด เป็นต้น

⁴⁹ Brettwilson, (2020, June 23), Police bail: what happens now?, Retrieved 12 April 2021 from <https://www.brettwilson.co.uk/blog/police-bail-what-happens-now/>

⁵⁰ LexisNexis, (n.d.), Summary Only Offence definition, Retrieved 11 April 2021 from <https://www.lexisnexis.co.uk/legal/glossary/summary-only-offence#:~:text=A%20criminal%20offence%20which%20is,imprisonment%20and%20For%20unlimited%20fines.>

⁵¹ UK Government, (2014), Offence classification numbers used for court proceedings, Retrieved 28 April 2021 from https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/428953/offence-group-classification.xls

การแก้ไขกฎหมาย Police and Criminal Evidence ในปี ค.ศ. 2017 โดยให้มีการปล่อยตัวภายใต้การสอบสวนหลังจากการสอบปากคำเบื้องต้นหรือการควบคุมตัว ซึ่งหากเจ้าหน้าที่ตำรวจต้องการระยะเวลาเพิ่มขึ้นเพื่อทำการสอบสวนก็ต้องปล่อยตัวผู้ต้องสงสัยส่วนใหญ่ไปโดยไม่มีอำนาจกำหนดให้ผู้ต้องสงสัยดังกล่าวมารายงานตัวต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจและกำหนดเงื่อนไขสำหรับการปล่อยตัว โดยไม่มีการกำหนดวันที่ผู้ต้องสงสัยต้องกลับมารายงานตัวที่สถานีตำรวจ หากต้องการสอบปากคำเพิ่มเติมก็ต้องเรียกตัวมาหรืออาจต้องจับกุมผู้ต้องสงสัยมา โดยอาศัยเหตุแห่งการจับกุมในตอนแรกเริ่ม

ทั้งนี้ การปล่อยตัวภายใต้การสอบสวนมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้การสอบสวนเกี่ยวกับการกระทำความผิดยังคงดำเนินต่อไป โดยไม่ก่อให้เกิดความล่าช้าที่กระทบต่อผู้ต้องสงสัยหรือผู้ต้องหา จึงได้กำหนดกรอบระยะเวลาการสอบสวนคดีอาญาดังกล่าวให้เสร็จสิ้นภายใน 28 วัน ซึ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจพึงต้องดำเนินการสอบสวนให้เสร็จสิ้นจนสรุปผลการสอบสวนและตัดสินใจว่าจะตั้งข้อหาต่อผู้ต้องสงสัยหรือไม่ ในขณะเดียวกันกฎหมายดังกล่าวกำหนดให้ปล่อยชั่วคราวผู้ต้องสงสัยในชั้นตำรวจได้เป็นระยะเวลา 28 วัน⁵²

หากว่าก่อนที่จะสิ้นสุดระยะเวลา 28 วันดังกล่าวนับตั้งแต่วันที่เริ่มปล่อยชั่วคราวได้แก่ วันถัดจากวันที่ผู้ต้องสงสัยถูกจับกุมตามความผิดนั้น ๆ แล้วเจ้าหน้าที่ตำรวจยังไม่ส่งสำนวนคดีไปยังพนักงานอัยการ เจ้าหน้าที่ตำรวจอาจขอขยายระยะเวลาของการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องสงสัยเพื่อทำการสอบสวนต่อไป เฉพาะเมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจอาวุโส (ระดับสารวัตรหรือตำแหน่งที่สูงกว่า) เห็นว่าเป็นไปตามเงื่อนไข 4 ประการ ดังนี้

เงื่อนไข A มีเหตุผลอันควรสงสัยว่าผู้ต้องสงสัยกระทำความผิด

เงื่อนไข B ต้องการระยะเวลาเพิ่มเติมเพื่อการตัดสินใจตั้งข้อหาหรือเพื่อการสอบสวน

เงื่อนไข C อยู่ระหว่างการสอบสวนอย่างบากบั่นและรีบเร่ง

เงื่อนไข D การปล่อยตัวชั่วคราวต่อไปมีความจำเป็นและได้สัดส่วน

ทั้งนี้มีข้อสังเกตว่า ไม่ได้ให้จำกัดความว่า อะไรคือ “จำเป็นและได้สัดส่วน”

ตามแนวทางการปฏิบัติงานของตำรวจ (Police Guidance) ได้ระบุเหตุผลที่จำเป็นสำหรับการปล่อยชั่วคราวเพื่อปกป้องความมั่นคงของชาติ หรือความยุติธรรมทางเศรษฐกิจของสหราชอาณาจักร⁵³

เจ้าหน้าที่ตำรวจอาวุโส (ระดับสารวัตรหรือตำแหน่งที่สูงกว่า) สามารถขยายระยะเวลาการปล่อยชั่วคราวออกไปได้อีกเพียงไม่เกิน 3 เดือนนับตั้งแต่วันที่เริ่มปล่อยชั่วคราว ทั้งนี้เจ้าหน้าที่ตำรวจดังกล่าวไม่มีอำนาจที่จะขยายระยะเวลาออกไปได้อีก หากเกินกำหนดระยะเวลาดังกล่าวหากไม่มีเหตุผลตามเงื่อนไข 4 ประการข้างต้น เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องปล่อยตัวผู้ต้องสงสัยให้เป็นอิสระไปภายใต้การสอบสวน โดยไม่มีการดำเนินการตามระบบและเงื่อนไขการปล่อยชั่วคราว อย่างไรก็ตามผู้ต้องสงสัยที่ได้รับอนุญาตให้ขยายระยะเวลาปล่อยชั่วคราว (ไม่เกิน 3 เดือน) ในคดีที่เป็นคดีที่ซับซ้อนที่ได้รับการยกเว้น อาจได้รับอนุญาตจากเจ้าหน้าที่ตำรวจระดับผู้บังคับการหรือผู้ช่วย

⁵² Steve Roberts, (2017, April 25), op. cit.

⁵³ Jennifer Brown, (2020, January 6), Why is police bail being reviewed again?, House of Commons Library, UK Parliament, Retrieved 27 April 2021 from <https://commonslibrary.parliament.uk/why-is-police-bail-being-reviewed-again/>

ผู้บัญชาการหรือตำแหน่งที่สูงกว่า (qualifying police officer) ให้ขยายระยะเวลาการปล่อยชั่วคราวได้ไม่เกิน 6 เดือนนับตั้งแต่วันที่เริ่มปล่อยชั่วคราว โดยต้องทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจดังกล่าวเชื่อตามเงื่อนไขทั้ง 4 ประการข้างต้น ซึ่งการขยายระยะเวลาการปล่อยชั่วคราวดังกล่าวเป็นไปเพื่อประโยชน์ในการดำเนินการสอบสวนต่อไปในระยะเวลาที่ขยายออกไปนั่นเอง

ในกรณีที่ต้องการขอขยายระยะเวลาปล่อยชั่วคราวผู้ต้องสงสัยออกไปมากกว่า 3 เดือนในกรณีข้างต้นนั้น บุคคลที่กำหนดไว้ต้องยื่นคำขอและได้รับอนุญาตจากศาลชั้นต้น โดยต้องทำให้ศาลเชื่อว่าต้องการระยะเวลาเพิ่มเติมเพื่อการตัดสินใจตั้งข้อหาหรือเพื่อการสอบสวนที่เป็นการดำเนินการสอบสวนอย่างบากบั่นและรีบเร่ง และการปล่อยชั่วคราวต่อไปนั้นจำเป็นและได้สัดส่วนตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ เมื่อพิจารณาตามลักษณะของการตัดสินใจตั้งข้อหาหรือการสอบสวนต่อไปไม่อาจชี้ให้ศาลเห็นได้ว่า จำเป็นต้องขยายระยะเวลาปล่อยชั่วคราวผู้ต้องสงสัยออกไปเพื่อให้สามารถตัดสินใจได้หรือสอบสวนให้เสร็จสิ้นได้ ศาลชั้นต้นอาจอนุญาตให้ขยายระยะเวลาออกไปอีกโดยไม่เกิน 6 เดือน หรือไม่เกิน 9 เดือนนับตั้งแต่วันที่เริ่มปล่อยตัวชั่วคราว แล้วแต่กรณี และหากต้องการขอขยายระยะเวลาการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องสงสัยออกไปมากกว่า 3 เดือน หรือ 6 เดือน ในกรณีดังกล่าวข้างต้น บุคคลที่กำหนดไว้ต้องยื่นคำขอและได้รับอนุญาตจากศาลชั้นต้น โดยต้องทำให้ศาลเชื่อว่าต้องการระยะเวลาเพิ่มเติมเพื่อการตัดสินใจตั้งข้อหาหรือเพื่อการสอบสวนที่เป็นการดำเนินการสอบสวนอย่างบากบั่นและรีบเร่ง และการปล่อยชั่วคราวต่อไปนั้นจำเป็นและได้สัดส่วนตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ รวมทั้งชี้ให้ศาลเห็นตามลักษณะของการตัดสินใจตั้งข้อหาหรือการสอบสวนต่อไป หากไม่ขยายระยะเวลาปล่อยชั่วคราวผู้ต้องสงสัยออกไปอีก 3 เดือนหรือ 6 เดือนนับตั้งแต่วันเริ่มปล่อยตัว ไม่อาจตัดสินใจได้หรือไม่อาจสอบสวนให้เสร็จสิ้นได้ ศาลชั้นต้นอาจอนุญาตให้ขยายระยะเวลาออกไปอีกไม่เกิน 9 เดือน หรือไม่เกิน 12 เดือน นับตั้งแต่วันที่เริ่มปล่อยตัวชั่วคราว แล้วแต่กรณี

การที่ศาลอนุญาตให้ขยายระยะเวลาปล่อยชั่วคราวผู้ต้องสงสัยในชั้นสอบสวนออกไปอีก 3 เดือนหรือ 6 เดือนแล้วแต่กรณี เพราะกฎหมายไม่ยอมให้การสอบสวนเกิดความล่าช้าหรือถูกถ่วงเวลา แต่ให้มีการใช้อำนาจตามกฎหมายในลักษณะที่มีการถ่วงดุลอำนาจ⁵⁴ ตามแนวทางการปฏิบัติงานของตำรวจแนะนำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจทำแผนงานการสอบสวนให้ชัดเจนเพื่อให้แน่ใจว่าการปล่อยชั่วคราวในชั้นสอบสวนอยู่ในช่วงระยะเวลาตามที่กฎหมายกำหนดไว้⁵⁵ สำหรับฐานความผิดอื่น เช่น ความผิดร้ายแรง กฎหมายไม่ได้กำหนดกรอบระยะเวลาการสอบสวนไว้ ดังนั้นจึงเท่ากับว่าไม่มีข้อจำกัดระยะเวลาในการสอบสวน อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่เกิดความล่าช้าในการฟ้องคดีและพบความผิดพลาดของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ซึ่งส่งผลกระทบต่อคดีอาญา อาจเข้าข่ายว่าไม่ปฏิบัติตามกระบวนการจนส่งผลเสียหาย (abuse of process)⁵⁶

⁵⁴ Brettwilson, (2020, June 23), Police bail: what happens now?, Retrieved 12 April 2021 from <https://www.brettwilson.co.uk/blog/police-bail-what-happens-now/>

⁵⁵ Jennifer Brown, (2020, January 6), op.cit.

⁵⁶ Brettwilson, (2020, November 17), op.cit.

(2) สำนักงานป้องกันการฉ้อโกงร้ายแรง (The Serious Fraud Office หรือ SFO) เป็นหน่วยงานของรัฐที่มีเขตอำนาจในพื้นที่อังกฤษ เวลส์ และไอร์แลนด์เหนือ แต่ไม่รวมถึงสกอตแลนด์ เกาะแมนหรือหมู่เกาะแซนเนล ก่อตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติความยุติธรรมทางอาญา ค.ศ. 1987 (The Criminal Justice Act 1987) มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินคดีประเภท การฉ้อโกง การติดสินบน และการทุจริตที่มีลักษณะร้ายแรงหรือซับซ้อน ซึ่งอาจส่งผลเสียหายต่อสาธารณะ ชื่อเสียง และบูรณภาพเศรษฐกิจและความเจริญรุ่งเรืองของสหราชอาณาจักร และมีอำนาจเพิ่มเติมในการสอบสวนและฟ้องคดีในกรณีที่ยังคงกระตุกรกิจไม่ป้องกันการหลบเลี่ยงภาษีในต่างประเทศ ซึ่งคดีเหล่านี้มีลักษณะซับซ้อน เกี่ยวข้องกับการกระทำในหลายประเทศ โดยผู้ต้องหาที่แอบซ่อน อาชญากรรมและเงินที่ได้จากการก่ออาชญากรรมดังกล่าว ดังนั้นจึงต้องมีการวิเคราะห์ข้อมูล จำนวนมหาศาลและใช้ระยะเวลาในการสอบสวนมากกว่าคดีอาญาทั่วไป⁵⁷

สำนักงานป้องกันการฉ้อโกงร้ายแรง มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้⁵⁸

1) รวบรวมข่าวกรองหรือขั้นตอน “การสอบสวนล่วงหน้า” เมื่อได้รับข้อมูล เกี่ยวกับการกระทำผิดทางอาญาที่อาจเกิดขึ้นจากแหล่งต่าง ๆ รวมถึงผู้แจ้งเบาะแส (Whistleblowers) ผู้เสียหาย (Victims) หน่วยงานบังคับใช้กฎหมายอื่น ๆ (Other Law Enforcement Agencies) สื่อ (The Media) บริษัท (“รายงานตนเอง”) และผู้ที่แข่งขัน ข้อมูลนี้ได้รับการวิเคราะห์และศักยภาพของ กิจกรรมที่ถูกกล่าวหา ที่จะกลายเป็นหัวข้อของการสอบสวนทางอาญานั้น ได้รับการประเมินโดย หน่วยข่าวกรอง (Our Intelligence Unit) ทีมข่าวกรอง (A Team Of Intelligence Operatives) ทนายความ (Lawyer) เจ้าหน้าที่ข่าวกรองทางการเงินที่ได้รับการรับรอง (Accredited Financial Intelligence Officers) นักวิเคราะห์ (Analysts) และผู้ตรวจสอบ (Investigators)

หน่วยข่าวกรองยังดำเนินการวิจัยของตนเองและพัฒนาข้อมูลในเชิงรุก นอกจากนี้หน่วยนี้มีอำนาจในการสอบสวนล่วงหน้า เฉพาะที่มีอยู่ในมาตรา 2A ของพระราชบัญญัติ ความยุติธรรมทางอาญา ค.ศ. 1987 เพื่อช่วยในการพิจารณาว่าจะเริ่มการสอบสวนในที่ที่ดูเหมือนว่า จะมีการติดสินบนและการทุจริตหรือไม่

ผู้อำนวยการสำนักงานป้องกันการฉ้อโกงร้ายแรงสามารถรับคดีเพื่อสอบสวนได้ หากในการพิจารณาพบว่าเป็นไปตามหลักการและหากเห็นว่ามีเหตุ อันสมควรที่จะสงสัยว่ามีการฉ้อโกง ที่ร้ายแรงหรือซับซ้อน การยอมรับอย่างเป็นทางการในเรื่องฉ้อโกงสำหรับการสอบสวน ทำให้สำนักงาน ป้องกันการฉ้อโกงร้ายแรงสามารถใช้อำนาจการสอบสวนตาม มาตรา 2 แห่งพระราชบัญญัติความ ยุติธรรมทางอาญา ค.ศ. 1987 เพื่อดำเนินการ ไม่สามารถใช้อำนาจเหล่านี้ในการฉ้อโกงได้ แม้ว่าจะ สามารถใช้ขั้นตอนก่อนการสอบสวนในคดีติดสินบนและการทุจริตได้ก็ตาม

2) การสอบสวนและดำเนินคดี เมื่อผู้อำนวยการสำนักงานป้องกันการฉ้อโกงร้ายแรง ยอมรับคดีแล้ว ผู้สอบสวนและทนายความจะทำงานร่วมกันตั้งแต่เริ่มต้น วิธีการทำงานนี้เป็นที่รู้จัก

⁵⁷ Serious Fraud Office, (n.d.), About us, Retrieved 30 April 2021 from <https://www.sfo.gov.uk/about-us/>

⁵⁸ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, สหราชอาณาจักรบริเตนใหญ่และไอร์แลนด์เหนือกับการป้องกัน และปราบปรามการทุจริต, https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_parcy/ewt_dl_link.php?nid=88524&filename=Thai_National_Assembly

ในสหราชอาณาจักรในชื่อ Roskill model และเป็นข้อยกเว้นสำหรับการปฏิบัติตามปกติ ซึ่งโดยทั่วไปแล้ว อาชญากรรมจะถูกสอบสวนโดยกองกำลังตำรวจและหลักฐานที่ส่งไปยังสำนักงานอัยการ (Crown Prosecution Service: CPS) เพื่อตัดสินใจว่าจะดำเนินคดีหรือไม่ สำนักงานป้องกันการฉ้อโกงร้ายแรงได้รับการจัดตั้งขึ้นแตกต่างกัน เนื่องจากคดีดังกล่าวต้องการความร่วมมือและการจัดการที่เข้มแข็งทั้งทนายความและผู้สอบสวน เพื่อให้แน่ใจว่าแนวทางการสอบสวนเป็นแนวทางที่ดีที่สุด เพื่อให้ใช้พิสูจน์ได้ในชั้นศาล หากผลการสอบสวนมีหลักฐานเพียงพอที่จะสนับสนุนให้มีการพิพากษาลงโทษตามความเป็นจริง และหากการดำเนินคดีถูกพิจารณาว่าเป็นสาธารณประโยชน์จะมีการดำเนินคดีตามปกติ การดำเนินงานขององค์กร การรับพิจารณาคดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจขนาดใหญ่ ผู้อำนวยการสำนักงานป้องกันการฉ้อโกงร้ายแรงอาจสอบสวนการกระทำความผิดที่ต้องสงสัย ซึ่งปรากฏโดยมีเหตุผลอันสมควรเชื่อว่าเกี่ยวข้องกับการฉ้อโกง การติดสินบน หรือการทุจริตที่ร้ายแรงหรือซับซ้อนในการพิจารณาว่าจะอนุญาตให้สอบสวนหรือไม่ ผู้อำนวยการสำนักงานป้องกันการฉ้อโกงร้ายแรงจะเป็นผู้พิจารณาถึงอันตรายที่เกิดขึ้นจริง เพื่อเป็นการปกป้องประชาชนและชื่อเสียงในภาพลักษณ์ของสหราชอาณาจักรในฐานะศูนย์กลางทางการเงินระหว่างประเทศ หรือเศรษฐกิจและความเจริญรุ่งเรืองของสหราชอาณาจักร และความซับซ้อนและลักษณะของความผิดที่ต้องสงสัย รับประกันการใช้ทักษะอำนาจ และความสามารถของผู้เชี่ยวชาญของสำนักงานป้องกันการฉ้อโกงร้ายแรงในการตรวจสอบและดำเนินคดีหรือไม่

การกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนของสำนักงานป้องกันการฉ้อโกงร้ายแรงเป็นไปตามกฎหมาย Police and Criminal Evidence Act 1984 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ค.ศ. 2017 ซึ่งกำหนดระยะเวลาการสอบสวนเริ่มแรกตามระยะเวลาในการปล่อยชั่วคราวก่อนตั้งข้อหา ได้แก่ ระยะเวลา 3 เดือน ตามมาตรา 47ZB (1)(a) สำหรับความผิดที่อยู่ในอำนาจสอบสวนของผู้อำนวยการสำนักงานป้องกันการฉ้อโกงร้ายแรง และเจ้าหน้าที่ตำรวจระดับสารวัตรหรือตำแหน่งที่สูงกว่าได้ยืนยันว่าเป็นความผิดที่อยู่ในอำนาจสอบสวนของสำนักงานป้องกันการฉ้อโกงร้ายแรง อย่างไรก็ตามมาตรา 47ZE ในคดีความผิดที่อยู่ในอำนาจสอบสวนของสำนักงานป้องกันการฉ้อโกงร้ายแรงซึ่งเป็นคดีที่อธิบดีอัยการ (Director of Public Prosecutions) กำหนดว่าเป็นคดีที่ซับซ้อนได้รับยกเว้น เรียกว่า “คดีที่กำหนด” อาจได้รับอนุญาตจากเจ้าหน้าที่อาวุโส (Senior Civil Service) ให้ขยายระยะเวลาการปล่อยชั่วคราวได้ไม่เกิน 6 เดือนนับตั้งแต่วันที่เริ่มปล่อยชั่วคราว โดยต้องแสดงให้เห็นว่าเป็นไปตามเงื่อนไข 4 ประการ ดังนี้

เงื่อนไข A มีเหตุผลอันควรสงสัยว่าผู้ต้องสงสัยกระทำความผิด

เงื่อนไข B ต้องการระยะเวลาเพิ่มเติมเพื่อการตัดสินใจตั้งข้อหาหรือเพื่อการสอบสวน

เงื่อนไข C อยู่ระหว่างการสอบสวนอย่างบากบั่นและรีบเร่ง

เงื่อนไข D การปล่อยตัวชั่วคราวต่อไปมีความจำเป็นและได้สัดส่วน

ทั้งนี้การขยายระยะเวลาการปล่อยชั่วคราวดังกล่าวเพื่อประโยชน์ในการดำเนินการสอบสวนต่อไปในระยะเวลาที่ขยายออกไปนั่นเอง

ตามมาตรา 47ZF (2) (3) (4) ในกรณีที่ต้องการขอขยายระยะเวลาปล่อยชั่วคราวผู้ต้องสงสัยออกไปมากกว่า 6 เดือนในกรณีข้างต้น เจ้าหน้าที่ของสำนักงานป้องกันการฉ้อโกงร้ายแรงต้องยื่นคำขอและได้รับอนุญาตจากศาลชั้นต้น โดยต้องทำให้ศาลเชื่อได้ว่าต้องการระยะเวลาเพิ่มเติม

เพื่อการตัดสินใจตั้งข้อหาหรือเพื่อการสอบสวน มีการดำเนินการสอบสวนอย่างบากบั่นและรีบเร่ง และการปล่อยตัวชั่วคราวต่อไปนั้นจำเป็นและได้สัดส่วน เมื่อพิจารณาตามลักษณะของการตัดสินใจตั้งข้อหาหรือการสอบสวนต่อไปไม่อาจชี้ให้ศาลเห็นได้ว่า จำเป็นต้องขยายระยะเวลาปล่อยชั่วคราวผู้ต้องสงสัยออกไปเพื่อให้สามารถตัดสินใจได้หรือสอบสวนให้เสร็จสิ้นได้ ศาลชั้นต้นอาจอนุญาตให้ขยายระยะเวลาออกไปอีกโดยไม่เกิน 6 เดือน (ขยายจากระยะเวลาตามมาตรา 47ZB) หรือไม่เกิน 9 เดือน (ขยายจากระยะเวลาตามมาตรา 47ZE) นับตั้งแต่วันที่เริ่มปล่อยชั่วคราว แล้วแต่กรณี

หากต้องการขอขยายระยะเวลาปล่อยชั่วคราวผู้ต้องสงสัยออกไปมากกว่า 3 เดือน หรือ 6 เดือน เจ้าหน้าที่ของสำนักงานป้องกันการฉ้อโกงร้ายแรงต้องยื่นคำขอและได้รับอนุญาตจากศาลชั้นต้น โดยต้องทำให้ศาลเชื่อได้ว่าต้องการระยะเวลาเพิ่มเติมเพื่อการตัดสินใจตั้งข้อหาหรือเพื่อ การสอบสวน มีการดำเนินการสอบสวนอย่างบากบั่นและรีบเร่ง และการปล่อยชั่วคราวต่อไปนั้น จำเป็นและได้สัดส่วน รวมทั้งชี้ให้ศาลเห็นตามลักษณะของการตัดสินใจตั้งข้อหาหรือการสอบสวนต่อไป หากไม่ขยายระยะเวลาปล่อยชั่วคราวผู้ต้องสงสัยออกไปอีก 3 เดือนหรือ 6 เดือนนับตั้งแต่เริ่มปล่อยตัว ไม่อาจตัดสินใจได้หรือไม่อาจสอบสวนให้เสร็จสิ้นได้ ตามมาตรา 47ZF (2) (5) (6) (7) ศาลชั้นต้นอาจ อนุญาตให้ขยายระยะเวลาออกไปอีกไม่เกิน 9 เดือน (ขยายจากระยะเวลาตามมาตรา 47ZB) หรือไม่เกิน 12 เดือน (ขยายจากระยะเวลาตามมาตรา 47ZE) นับตั้งแต่วันที่เริ่มปล่อยตัวชั่วคราว แล้วแต่กรณี

สำนักงานป้องกันการฉ้อโกงร้ายแรงมีเวลามากในการวางแผนสืบสวนและสอบสวน การยื่นขอให้ศาลออกหมายจับและออกคำสั่งห้ามกระทำการหรือมิให้ยกย้ายถ่ายเททรัพย์สิน ในช่วงปี ค.ศ. 2009–2019 ระยะเวลาโดยเฉลี่ยของการสอบสวนคือ 4 ปี 7 เดือน ซึ่งระยะเวลาของการสอบสวนหมายถึง ระยะเวลาตลอดอายุทั้งหมดของคดีตั้งแต่วันที่เริ่มต้นทำคดีไปจนถึงวันสิ้นสุด มิใช่ระยะเวลาตั้งแต่รับคดีไปจนถึงวันที่ตั้งข้อหาครั้งแรก การสอบสวนในบางคดีใช้เวลาหลายปีด้วย หลายเหตุผล รวมถึงกรณีที่ผู้ต้องสงสัยหลบหนีจนพ้นจากเขตอำนาจสอบสวน กรณีที่มีหมายจับ ภายในประเทศ/ระหว่างประเทศแต่ไม่ได้บังคับตามหมายจับดังกล่าว

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เกษมศานต์ โขติชาครพันธุ์ และคณะ (ม.ป.ป.) ได้ทำการวิจัยเรื่อง โครงการสำรวจระยะเวลา การดำเนินคดีอาญาของประเทศไทย⁵⁹ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลด้านระยะเวลาการให้บริการในการ ดำเนินคดีอาญาจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และใช้เป็นฐานในการเปรียบเทียบระยะเวลาในการ นำไปพัฒนา กำหนดนโยบายในการลดขั้นตอนและระยะเวลาการดำเนินคดีอาญาในขั้นตอนต่าง ๆ ต่อไป และ เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องถึงสาเหตุที่มีผลกระทบต่อระยะเวลาในการดำเนินคดีอาญาในขั้นตอนต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงการให้บริการในการดำเนินคดีอาญาให้รวดเร็วขึ้นเพื่อสร้างความพึงพอใจ แก่ประชาชนผู้เข้ารับบริการ ผลการศึกษาเป็นดังนี้

ข้อมูลเชิงปริมาณเรื่องระยะเวลาในการดำเนินคดีอาญาของพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ และผู้พิพากษา พบว่า ประเภทคดีอาญาที่แตกต่างกันใน 7 กลุ่มประเภทคดีตามกรอบที่กำหนดในการ ศึกษา นั้นมีระยะเวลาการดำเนินคดีอาญาแตกต่างกันไม่มากนัก หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า ประเภทคดี

⁵⁹ เกษมศานต์ โขติชาครพันธุ์ และคณะ, โครงการสำรวจระยะเวลาการดำเนินคดีอาญาของประเทศไทย, ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์, หน้า จ-ช

มีผลต่อระยะเวลาในการดำเนินคดีอาญาไม่มากนัก ทั้งในชั้นสอบสวนของพนักงานสอบสวน ชั้นพิจารณา
 สั่งคดีของพนักงานอัยการ หรือแม้แต่ในชั้นพิจารณาคดีของศาลยุติธรรม แต่พบว่าลักษณะของการ
 ดำเนินคดีในชั้นพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการที่ได้จำแนกออกเป็น 4 ลักษณะ คือ 1) คดีที่
 รู้ตัวผู้กระทำผิด จับกุมตัวได้ และควบคุมตัวระหว่างการสอบสวน 2) คดีที่รู้ตัวผู้กระทำผิด จับกุมตัวได้
 และปล่อยตัวชั่วคราว 3) คดีที่รู้ตัวผู้กระทำผิด แต่จับกุมผู้กระทำผิดไม่ได้ และ 4) คดีที่ไม่ปรากฏตัว
 ผู้กระทำผิดมีความผิดมีผลต่อระยะเวลาการดำเนินคดีอาญาทั้งในชั้นพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการ
 รวมถึงการจำแนกลักษณะการดำเนินคดีในชั้นพิจารณาคดีของศาลยุติธรรม คือ 1) จำเลยรับสารภาพ
 และศาลไม่พิจารณาสืบพยานหลักฐานประกอบ 2) จำเลยรับสารภาพ และศาลพิจารณาสืบพยานหลักฐาน
 ประกอบ และ 3) จำเลยปฏิเสธ มีผลต่อระยะเวลาการดำเนินคดีอาญาในชั้นศาลยุติธรรมเช่นกัน
 การดำเนินคดีอาญาชั้นสอบสวนของพนักงานสอบสวน และชั้นพิจารณาสั่งคดีของพนักงานอัยการ
 ส่วนใหญ่แล้วคดีที่รู้ตัวผู้กระทำผิด จับกุมตัวได้ และควบคุมตัวระหว่างการสอบสวน ใช้ระยะเวลาในการ
 สอบสวนน้อยที่สุด รองลงมาเป็นคดีที่รู้ตัวผู้กระทำผิด จับกุมตัวได้ และปล่อยตัวชั่วคราว คดีที่รู้ตัว
 ผู้กระทำผิดแต่จับกุมผู้กระทำผิดไม่ได้ และคดีที่ไม่ปรากฏตัวผู้กระทำผิดมากตามลำดับ ซึ่งเป็นตามที่
 กฎหมายกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนไว้โดยชัดแจ้งในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
 และตามคำสั่งกรมตำรวจที่ 960/2537 ที่กำหนดให้พนักงานสอบสวนต้องทำสำนวนการสอบสวน
 ให้เสร็จสิ้นภายในเวลา 48 วัน (มาตรา 84 วรรคห้า)

หากเป็นคดีที่มีอัตราโทษไม่เกิน 10 ปี และ 84 วัน ในกรณีอัตราโทษสูงกว่า 10 ปี (มาตรา 84
 วรรคหก) ซึ่งเป็นกรอบระยะเวลาที่ควบคุมการปฏิบัติที่กระชับกว่าคดีลักษณะอื่น โดยถ้าเป็นกรณีที่รู้ตัว
 ผู้กระทำผิด จับกุมได้ แต่ปล่อยตัวชั่วคราวนั้น กฎหมายและคำสั่งที่เกี่ยวข้องได้กำหนดระยะเวลา
 ควบคุมการปฏิบัติให้ทำสำนวนการสอบสวนให้เสร็จสิ้นภายในเวลาสูงสุดไม่เกิน 6 เดือน หรือ 180 วัน
 (มาตรา 113 วรรคหนึ่ง) ซึ่งเป็นเหตุผลที่สอดคล้องกับการดำเนินคดีอาญาในชั้นพนักงานอัยการ
 ส่วนกรณีคดีที่ไม่ปรากฏตัวผู้กระทำผิดที่ใช้ระยะเวลาการดำเนินคดีอาญาในชั้นสอบสวนมากที่สุด
 รองลงมาเป็นคดีที่รู้ตัวผู้กระทำผิด แต่จับกุมตัวไม่ได้ นั้น เนื่องด้วยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา
 ความอาญาไม่ได้กำหนดกรอบระยะเวลาควบคุมการปฏิบัติไว้เป็นการเฉพาะ เช่นเดียวกับกรณี
 ความผิดที่รู้ตัวผู้กระทำผิด จับกุมผู้ต้องหาได้ มีเพียงข้อกำหนดตามคำสั่งกรมตำรวจที่ 960/2537
 ที่กำหนดการปฏิบัติไว้เท่านั้น และถึงแม้ว่าพนักงานสอบสวนจะทำการสอบสวนเกินระยะเวลาตามที่คำสั่ง
 กำหนดไว้ก็ตาม แต่พนักงานอัยการก็ยังมีอำนาจฟ้องคดีนั้นต่อศาล ส่วนในชั้นพนักงานอัยการ ถ้าเป็นกรณี
 ที่รู้ตัวผู้กระทำผิด แต่เรียกหรือจับกุมตัวไม่ได้ และถ้าเป็นกรณีมีพยานหลักฐานว่ากระทำผิดจริง
 พนักงานอัยการก็จะมีคำสั่งให้จัดการเพื่อให้ได้ตัวผู้ต้องหาดำเนินคดีภายในอายุความตามอัตราโทษ
 ทำให้สำนวนการสอบสวนคดีลักษณะดังกล่าวต้องใช้ระยะเวลานาน เพื่อรอจนกว่าจะได้ตัวผู้ต้องหา
 มาฟ้องคดีตามกฎหมาย ส่วนคดีที่ไม่ปรากฏตัวผู้กระทำผิด พนักงานอัยการจะพิจารณาว่าให้ทำการ
 สอบสวนต่อไป หรืองดการสอบสวน (มาตรา 140) จึงไม่ปรากฏข้อมูลระยะเวลาคดีลักษณะดังกล่าว
 ในชั้นพนักงานอัยการ กรณีระยะเวลาการดำเนินคดีอาญาในชั้นพิจารณาคดีของศาลยุติธรรม หากเป็น
 คดีที่จำเลยให้การรับสารภาพตามคำฟ้องในชั้นพิจารณา ศาลสามารถมีคำพิพากษาได้โดยไม่ต้องสืบ
 พยานหลักฐานประกอบ ทำให้คดีลักษณะดังกล่าวใช้ระยะเวลาในการดำเนินคดีน้อยที่สุด แต่หากเป็นคดี
 มีความผิดตามฟ้องนั้น กฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำไว้ให้จำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไป หรือสถานหนัก

กว่านั้น ศาลต้องพิจารณาให้สืบพยานหลักฐานโจทก์ประกอบจนกว่าจะพอใจว่าจำเลยกระทำผิดจริง (มาตรา 176) จึงทำให้การดำเนินคดีใช้ระยะเวลาเกินกว่ากรณีที่ไม่ต้องสืบพยานประกอบ และถ้าเป็นกรณีที่จำเลยปฏิเสธแล้ว จะใช้ระยะเวลาในการดำเนินคดีชั้นพิจารณาคดีของศาลยุติธรรมมากที่สุด เนื่องจากศาลต้องรับฟังพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องเพื่อทราบข้อเท็จจริงและพิสูจน์ความผิดของจำเลย ทั้งพยานหลักฐานฝ่ายโจทก์และฝ่ายจำเลยโดยละเอียด ก่อนจะแน่ใจว่าจำเลยได้กระทำผิดจริงและมี คำพิพากษาตามลำดับต่อไป อย่างไรก็ตาม เนื่องด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ การกำหนดกลุ่มตัวอย่างเป็นคดีอาญาที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2553 ซึ่งเป็นระยะเวลาก่อนที่ศาลจะเริ่มนำระบบ การพิจารณาคดีครบองค์คณะและต่อเนื่องมาเป็นวิธีปฏิบัติ เพื่อลดขั้นตอนและระยะเวลาดำเนิน คดีอาญาในชั้นพิจารณาคดีของศาลในปี พ.ศ. 2554 ปรากฏความตามระเบียบราชการฝ่ายตุลาการ ศาลยุติธรรม ว่าด้วยแนวปฏิบัติในการนั่งพิจารณาคดีครบองค์คณะและต่อเนื่อง พ.ศ. 2554 ดังนั้น ในปัจจุบันระยะเวลาการดำเนินคดีอาญาในชั้นพิจารณาคดีของศาล ได้รับการปรับปรุงให้ทันสมัย ซึ่งทำให้ระยะเวลาในการดำเนินคดีอาญาของศาลในปัจจุบันอาจมีความแตกต่างจากข้อมูลที่ได้รับ ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้

ในการศึกษาเชิงคุณภาพเพื่อทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อระยะเวลาการดำเนินคดีอาญาในชั้น พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ และผู้พิพากษา พบปัจจัยที่มีผลต่อระยะเวลาการดำเนินคดี หลากหลายปัจจัย สามารถจำแนกตามมิติการศึกษา ได้ดังนี้มีติด้านนโยบายของผู้บังคับบัญชา พนักงานสอบสวน และหน่วยงานสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ประกอบด้วย 1) โครงสร้างการบริหารงาน ภายในสถานีตำรวจที่ขาดความเป็นอิสระ กำหนดให้สายงานสอบสวนอยู่ใต้การกำกับดูแลของฝ่ายบริหาร หรือหัวหน้าสถานีตำรวจส่งผลต่อความเป็นอิสระของพนักงานสอบสวน และการเอาใจใส่ของผู้บังคับบัญชา 2) การให้ความสนใจของผู้บังคับบัญชาต่อคดี ถ้าคดีที่เกิดขึ้นอยู่ในความสนใจของผู้บังคับบัญชา ประชาชน หรือสื่อมวลชน แล้ว ก็มีผลทำให้การดำเนินคดีอาญานั้นเป็นไปด้วยความรวดเร็วเกินกว่าคดีอื่น 3) นโยบายการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมที่มุ่งเน้นสถิติการจับกุม และสถิติการเกิดคดี มากำหนด เป็นตัวชี้วัดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานควบคุมอาชญากรรมของสถานีตำรวจ ทำให้ผู้บริหารแต่ละสถานี มุ่งที่จะควบคุมปริมาณคดีไม่ให้สูง เพื่อให้อยู่ภายในกรอบตัวชี้วัดที่กำหนด ซึ่งทำให้ตัวเลขปริมาณคดี ไม่สะท้อนความเป็นจริง ส่งผลกระทบต่อการกำหนดอัตรากำลังพนักงานสอบสวน 4) อัตรากำลังของ พนักงานสอบสวนไม่มีความเหมาะสม ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญต่อเนื่องมาโดยตลอดจากอดีตถึงปัจจุบัน เนื่องด้วยอัตรากำลังพนักงานสอบสวนมีไม่เพียงพอ ไม่เหมาะสมกับปริมาณ จำนวนคดีอาญาที่ต้อง รับผิดชอบ ซึ่งจะกระทบต่อคุณภาพของสำนวนการสอบสวนในภาพรวม และ 5) ความขาดแคลน ผู้สนับสนุนการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวน โดยปัจจุบันพนักงานสอบสวนต้องรับผิดชอบสำนวนคดี เพียงลำพัง ขาดแคลนผู้ช่วยเหลือแบ่งเบาภาระการปฏิบัติงาน มิติด้านกระบวนการ ประกอบด้วย 1) งานธุรการงานสอบสวนที่มีความยุ่งยาก และข้อจำกัดของกฎหมายที่ทำให้การสอบสวนต้องใช้ ระยะเวลาในการปฏิบัติ รวมถึงการประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 2) ความซับซ้อนของคดี คดีความผิดใด ที่พยานหลักฐานซับซ้อนต้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินคดีอาญา ทั้งการรวบรวมพยานหลักฐาน หรือ พิจารณาคดีต้องใช้ระยะเวลามากกว่าคดีที่พยานหลักฐานทางคดีที่ชัดเจน 3) การปฏิบัติตามข้อตกลง ระหว่างอัยการสูงสุดกับสำนักงานตำรวจแห่งชาติเรื่อง ระยะเวลาการส่งสำนวนการสอบสวน เป็นไปตาม หนังสือกรมตำรวจที่ 0603.2/2798 ลงวันที่ 17 เมษายน 2532 ที่กำหนดให้ พนักงานสอบสวนต้อง

สรุปสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการตามระยะเวลาที่กำหนดในข้อตกลง แต่พนักงานสอบสวน บางส่วนกลับละเลยไม่ปฏิบัติตาม ส่งผลต่อคุณภาพในการสั่งสำนวน และระยะเวลาการดำเนินคดี 4) ประเภทคดีหรืออัตราโทษ ถ้าเป็นคดีที่มีอัตราโทษสูง จะได้รับความสนใจมาก ทำให้ใช้ระยะเวลา ในการดำเนินคดีค่อนข้างมากกว่าคดีที่มีอัตราโทษน้อย 5) การบริหารจัดการคดีของอธิบดีผู้พิพากษา หรือหัวหน้าศาล หากหัวหน้าศาลสามารถบริหารจัดการงานภายในได้อย่างมีประสิทธิภาพ ก็จะทำให้ การดำเนินคดีเป็นไปด้วยรวดเร็ว และ 6) เขตอำนาจของศาลยุติธรรม โดยในบางศาลยังไม่ได้แยกศาลแขวง ออกจากศาลจังหวัด ทำให้งานของศาลจังหวัดมีจำนวนมาก ซึ่งจะมีผลกระทบต่อระยะเวลาในการ ดำเนินคดี มิติด้านสำนวนการสอบสวน ประกอบด้วย 1) เอกสารประกอบสำนวนการสอบสวนที่มี จำนวนมากเกินความจำเป็น หรือบางกรณีสำนวนการสอบสวนมีเอกสารไม่ครบถ้วน 2) คุณภาพของ สำนวนการสอบสวน ที่ปัจจุบันมีคุณภาพลดลง ทำให้เป็นภาระของพนักงานอัยการต้องส่งสอบสวนเพิ่มเติม กระทั่งต่อระยะเวลาการดำเนินคดีในภาพรวม ซึ่งส่วนสำคัญเป็นผลมาจากมิติด้านบุคลากร ประกอบด้วย 1) ความผูกพันต่อวิชาชีพสอบสวนน้อย ทำให้พนักงานสอบสวนมุ่งจะโอนย้ายไปทำงานในตำแหน่งอื่น ที่ภาระงานสบายกว่างานสอบสวน กระทั่งต่ออัตรากำลังของพนักงานสอบสวน ซึ่งในประเด็นนี้เป็น ปัญหาสำคัญที่งานวิจัยในอดีตต่างชี้ให้เห็นในทิศทางเดียวกัน แสดงให้เห็นถึงความต่อเนื่องของปัญหา ที่ยังคงสภาพอยู่ 2) ความรู้ความสามารถของพนักงานสอบสวนที่บางส่วนยังมีทักษะ ความรู้ ความสามารถในการสอบสวนไม่มากนัก สอดคล้องกับงานวิจัยในอดีตหลายชิ้นในอดีต ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ปัญหาดังกล่าวยังคงมีอยู่มาอย่างต่อเนื่อง ส่งผลทำให้สำนวนการสอบสวนมีคุณภาพไม่ดีพอ กระทั่งต่อ ระยะเวลาการดำเนินคดี ทั้งในช่วงเวลาดำเนินการของตนเอง และในขั้นตอนต่อมาของพนักงานอัยการ และศาล 3) การจัดลำดับความสำคัญในแต่ละคดีของพนักงานสอบสวน เกิดขึ้นเมื่อพนักงานสอบสวน ต้องแบกรับภาระสำนวนคดีที่ต้องรับผิดชอบมากเกินไปเกินความเหมาะสม ทำให้พนักงานสอบสวนเลือกทำ สำนวนที่คิดว่ามีความเร่งด่วนเป็นลำดับแรก 4) การเอาใจใส่ดูแลของผู้บังคับบัญชาพนักงานสอบสวน ผู้บังคับบัญชาไม่เอาใจใส่ในงานสอบสวนเท่าที่ควร รวมถึงผู้บังคับบัญชาเองก็ขาดความรู้ความเข้าใจ ในงานสอบสวน ทำให้ไม่สามารถช่วยเหลือแนะนำการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวนได้ นอกจากนี้ ยังปรากฏปัจจัยอื่นที่มีผลต่อระยะเวลาการดำเนินคดีอาญา ประกอบด้วย 1) ปริมาณคดีที่มีจำนวนมาก และ 2) การให้ความรู้ทางคดีแก่ผู้ต้องหาหรือจำเลย

ศศิวิมล ช่วยดำรงค์ และสมเกียรติ แก้วเกาะสะบ้า (2558) ได้ทำการวิจัยเรื่อง สาเหตุความล่าช้า ในการดำเนินคดีอาญาของศาลยุติธรรมภายในจังหวัดสงขลา⁶⁰ การศึกษาวิจัยนี้มุ่งศึกษาถึงปัญหาและ อุปสรรคในกระบวนการพิจารณาคดีอาญาของศาลยุติธรรมจังหวัดสงขลา และเพื่อศึกษาความคิดเห็น ของผู้ที่เกี่ยวข้องถึงสาเหตุความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญาของศาลยุติธรรมจังหวัดสงขลา กลุ่มตัวอย่าง แบ่งเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 คือ ผู้พิพากษา อัยการ พนักงานสอบสวน และพยาน จำนวน 346 คน กลุ่มที่ 2 คือ จำเลย ทนายความ และประชาชนทั่วไป จำนวน 227 คน ผลการวิจัยพบว่า

1. ผู้พิพากษา พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน และพยาน มีความคิดเห็นต่อสาเหตุความล่าช้า ในการพิจารณาคดีอาญาว่าอยู่ในระดับมาก ทั้งในภาพรวมและในภาพย่อย กล่าวคือ ในภาพรวมมีคะแนน

⁶⁰ ศศิวิมล ช่วยดำรงค์ และสมเกียรติ แก้วเกาะสะบ้า, สาเหตุความล่าช้าในการดำเนินคดีอาญาของศาล ยุติธรรมภายในจังหวัดสงขลา, วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยหาดใหญ่, 2558, หน้า ก-ค

เฉลี่ย 4.01 คะแนน ด้านการประสานงานและการให้บริการข้อมูลของศาล มีคะแนนเฉลี่ย 4.12 คะแนน ด้านกระบวนการระหว่างพิจารณาของศาล มีคะแนนเฉลี่ย 3.85 คะแนน และด้านความต่อเนื่องของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีคะแนนเฉลี่ย 3.90 คะแนน

2. จำเลย ทนายความ และประชาชนทั่วไป มีความคิดเห็นต่อสาเหตุความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญาว่าอยู่ในระดับมาก ทั้งในภาพรวมและในภาพย่อย กล่าวคือ ในภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ย 3.76 คะแนน ด้านการประสานงานและการให้บริการข้อมูลของศาลมีคะแนนเฉลี่ย 4.23 คะแนน ด้านกระบวนการระหว่างพิจารณาของศาลมีคะแนนเฉลี่ย 3.54 คะแนน และด้านความต่อเนื่องของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีคะแนนเฉลี่ย 3.70 คะแนน

3. ผลการเปรียบเทียบสาเหตุความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญาของศาลยุติธรรมจังหวัดสงขลา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

3.1 ผลการเปรียบเทียบจำแนกตามสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กล่าวคือ พนักงานอัยการและพยาน/ประชาชนทั่วไป เห็นว่าสาเหตุความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญาด้านกระบวนการระหว่างพิจารณาของศาลสูงกว่าผู้พิพากษาที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

3.2 ผลการเปรียบเทียบจำแนกตามประสบการณ์ทำงานด้านคดีอาญา ได้แก่ ประสบการณ์ 1-5 ปี 6-10 ปี 11-15 ปี 16-20 ปี และมากกว่า 25 ปี พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันทั้งในภาพรวมและพิจารณาแยกแต่ละด้าน

3.3 ผลการเปรียบเทียบจำแนกตามสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันในด้านการพิจารณาของศาล ส่วนอีกสามด้านที่เหลือ พบว่า 1) ทนายความฝ่ายจำเลย มีความเห็นต่อสาเหตุความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญาเฉลี่ยสูงกว่าจำเลย ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 2) ทนายความฝ่ายโจทก์และทนายความฝ่ายจำเลยมีความเห็นต่อสาเหตุความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญาด้านการประสานงานและการให้บริการข้อมูลของศาล และด้านความต่อเนื่องของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสูงกว่าจำเลย ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

4. ผู้ที่เกี่ยวข้องกับคดีเกี่ยวกับยาเสพติด คดีเกี่ยวกับทรัพย์สิน และคดีเกี่ยวกับชีวิต มีความคิดเห็นต่อสาเหตุความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญาของศาลยุติธรรมจังหวัดสงขลา ในด้านการพิจารณาของศาลไม่แตกต่างกัน นอกจากนั้นพบว่าผู้ที่เกี่ยวข้องกับคดีเกี่ยวกับทรัพย์สินมีความคิดเห็นต่อสาเหตุความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญาของศาลสูงกว่าผู้ที่เกี่ยวข้องกับคดียาเสพติดในสามด้าน คือ ด้านการประสานงานและการให้บริการข้อมูลของศาล ด้านความต่อเนื่องของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และสาเหตุความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญาเฉลี่ยที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

5. ปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการพิจารณาคดีอาญาของศาลยุติธรรมจังหวัดสงขลา สามารถสรุปได้ดังนี้คือ 1) ปริมาณคดีอาญาขึ้นมาสู่ศาลเพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็ว ซึ่งไม่ได้สัดส่วนกับอัตรากำลังของผู้พิพากษา เจ้าหน้าที่ธุรการ และอาคารสถานที่ 2) ยังไม่มีหลักเกณฑ์ในทางกฎหมาย คำสั่ง ระเบียบ หรือคำแนะนำใดที่กำหนดว่าคดีอาญาจะต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาเท่าใด 3) ถึงแม้ว่าทางศาลยุติธรรมภายในจังหวัดสงขลาจะมีมาตรการต่าง ๆ มาใช้เพื่อที่จะให้คดีที่อยู่ในศาลยุติธรรมเสร็จไปโดยเร็วไม่ค้างการพิจารณาก็ตาม แต่บุคลากรที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมในบางขั้นตอนยังขาดความรู้ความเข้าใจในกระบวนการพิจารณาคดี ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งในการเกิด ความล่าช้าในการ

พิจารณาคดีอาญา 4) กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ยังมีความยุ่งยากและซับซ้อน ซึ่งจากการวิจัยพบว่า ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาได้มีความพยายามแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นโดยการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในส่วนต่าง ๆ การนำระบบการบริหารงานคดีในศาลมาใช้ (Case Management) และการนำวิธีการระงับข้อพิพาทที่เป็นทางเลือกอื่น (Alternative Dispute Resolution) มาใช้ ที่นิยมใช้กันอยู่ในปัจจุบัน มี 3 วิธี คือ การเจรจาต่อรอง การไกล่เกลี่ย และการอนุญาโตตุลาการ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง โครงการพัฒนาตัวชี้วัดด้านระยะเวลาเพื่อส่งเสริมหลักนิติธรรมในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา⁶¹ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาองค์ความรู้และระเบียบวิธีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการจัดเก็บข้อมูลสถิติในประเด็นเรื่องระยะเวลาที่ใช้ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ศึกษาเฉพาะเขตศาลอาญา กรุงเทพมหานคร (รัชดาภิเษก) เพื่อพัฒนาฐานข้อมูลสถิติและตัวชี้วัดด้านระยะเวลาที่ใช้ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และเพื่อนำผลการศึกษาวินิจฉัยไปใช้ส่งเสริมการขับเคลื่อนประเด็นการปฏิรูปประเทศด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน และนโยบายการบริหารงานยุติธรรมที่เกี่ยวข้อง ผลการศึกษาพบว่า

ระยะเวลาในการดำเนินคดีอาญาในชั้นพนักงานสอบสวนนั้น ไม่ว่าจะเป็นการควบคุมตัว 48 ชั่วโมงแรก และการขออำนาจศาลในการฝากขังระหว่างสอบสวนนั้นควรใช้ดุลพินิจอย่างถูกต้อง และเหมาะสมกับความร้ายแรงของคดี ต้องพิจารณาความเป็นจริงของคดีที่เกิดขึ้นประกอบกับควรนำหลักความจำเป็นเท่าที่เหมาะสมมาปฏิบัติร่วมด้วย

ระยะเวลาการสอบสวนในชั้นพนักงานสอบสวนนั้น หากเป็นคดีอาญาที่มักจะทำขออำนาจศาลในการควบคุมตัวโดยวิธีการฝากขัง ทำให้เกิดกำหนดระยะเวลาโดยผลของกฎหมายทันที พนักงานสอบสวนมีหน้าที่ต้องทำการสอบสวนให้อยู่ภายใต้กรอบของระยะเวลานั้น ๆ ในปัจจุบันคดีอาญาที่ชั้นตอนที่น่ากลัวคือ การรอผลการตรวจพิสูจน์สารเพื่อเอาผิดกับจำเลย ทำให้มีผลกระทบต่อระยะเวลาที่พนักงานอัยการจะพิจารณาฟ้องคดีต่อไป ตามตารางสถิติคดีอาญาเสพติดพนักงานอัยการมีระยะเวลาด่วนข้างน้อย ทำให้เกิดการฟ้องไปก่อนได้แม้จะมีพยานหลักฐานที่ไม่เพียงพอทำให้เกิดผลกระทบต่อจำเลยได้

หากเป็นคดีอาญาทั่วไป จะมีความหลากหลายในการจัดการกับผู้ต้องหา ระหว่างสอบสวน คือ ขอควบคุมตัวโดยวิธีการฝากขัง ประกันตัว หรือนัดฟังคำสั่งเพื่อรายงานตัวต่อเจ้าพนักงาน หากเป็นการควบคุมตัวโดยวิธีการฝากขังแล้วนั้น จะมีหลักการเหมือนกับคดีอาญาเสพติด แต่หากผู้ต้องหาได้รับการประกันตัว หรือนัดฟังคำสั่งเพื่อรายงานตัวต่อเจ้าพนักงาน ไม่ว่าจะคดีจะอยู่ในชั้นพนักงานสอบสวนหรือชั้นพนักงานอัยการก็ตาม ตามสถิติบ่งบอกว่าใช้ระยะเวลานานกว่ากรณีมีการควบคุมตัวโดยวิธีการฝากขัง เนื่องจากไม่มีการกำหนดให้ต้องฟ้องคดีภายในกรอบระยะเวลาของกฎหมาย

ระยะเวลาในการดำเนินพิจารณาคดีชั้นศาล สรุปได้ว่า หากเป็นคดีอาญาเสพติดจะใช้ระยะเวลาที่พิจารณาและพิพากษาเสร็จภายใน 1 วัน เป็นส่วนมาก และคดีอาญาเสพติดในภาพรวมใช้ระยะเวลาเฉลี่ย 2-10 วันเท่านั้น เนื่องจากจำเลยรับสารภาพ แต่อาจจะทำให้มีโอกาสผิดพลาดในการตรวจสอบค้นหาความจริง แสดงให้เห็นว่า ศาลเชื่อพยานหลักฐานของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการเป็นอย่างมาก และ

⁶¹ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช, โครงการพัฒนาตัวชี้วัดด้านระยะเวลาเพื่อส่งเสริมหลักนิติธรรมในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา, 2560, หน้า 144-145

หากพิจารณาจากสถิติการร้องเรียนในคดีอาญาเสพติดมีค่อนข้างมาก แสดงให้เห็นว่าจำเลยส่วนใหญ่ มักจะยอมรับสารภาพตามฟ้องกันมากเนื่องจากมีเหตุแห่งการร้องเรียน อาจจะทำให้ความจริงทางคดีที่ควรจะปรากฏนั้นยากที่จะปรากฏในการพิจารณาของศาล

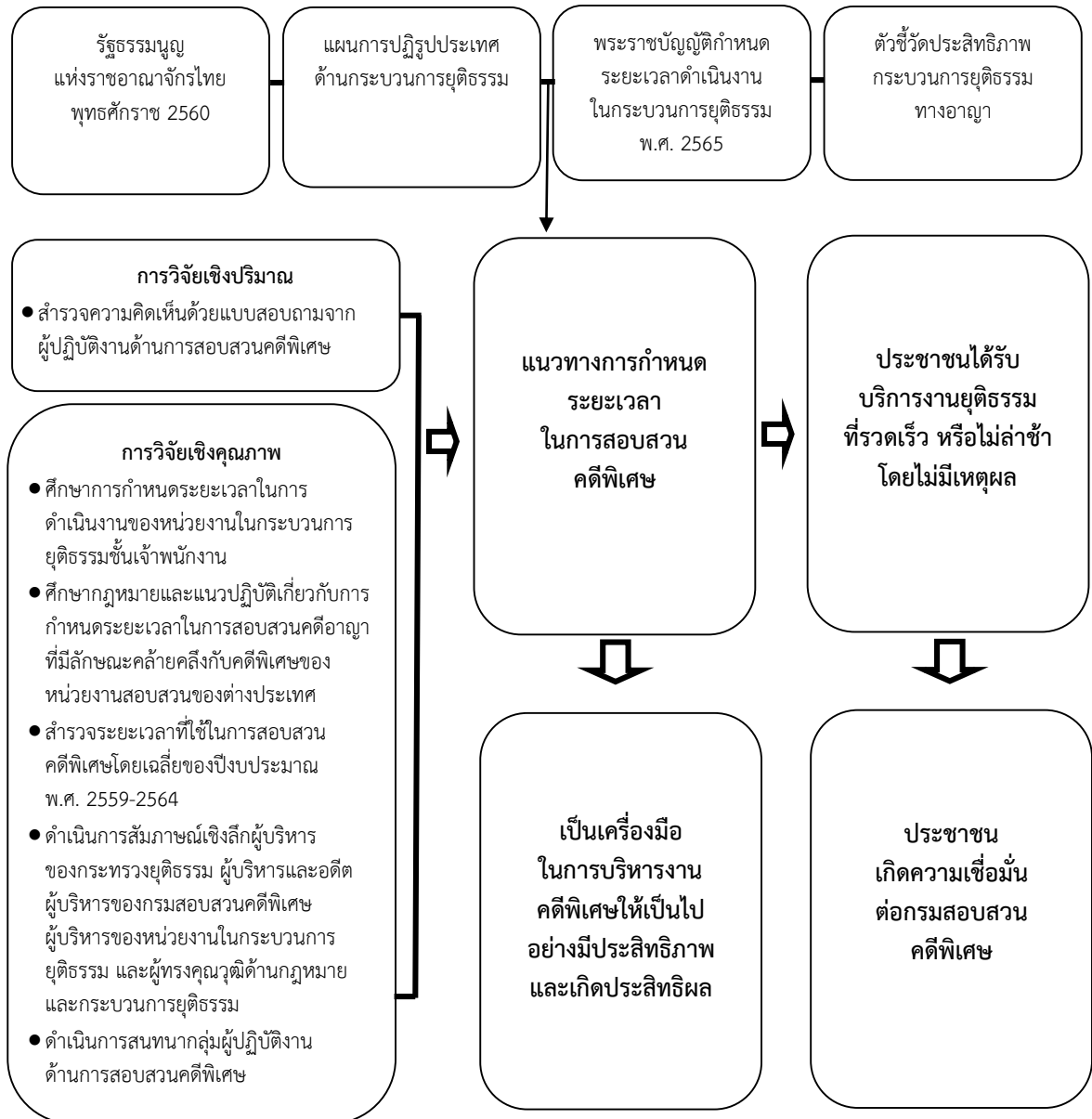
การควบคุมตัวผู้ต้องหาไว้ในอำนาจของรัฐ เป็นวิธีที่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาประเทศไทย นิยมนำมาใช้จัดการกับผู้ต้องหาขณะรอการสอบสวนเสร็จสิ้น ทำให้กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน หากไม่ใช่โดยจำเป็นและเหมาะสมกับพฤติการณ์ ตามสถิติที่ปรากฏนั้นในภาพรวมทุกคดี กว่า 90 % จะถูกควบคุมตัวโดยวิธีการฝากขัง เป็นสถิติที่สะท้อนถึงกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทยที่ดำเนินการโดยใช้วิธีควบคุมตัวไว้ก่อน เนื่องจากเกรงไม่มีผู้ต้องหาไปฟ้องคดีตามกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญาได้กำหนดไว้ ทำให้เกิดผลกระทบต่อหลักนิติธรรม แสดงให้เห็นถึงการควบคุมตัวผู้ต้องหาในประเทศไทยนั้นกระทำโดยเกินกว่าความจำเป็น

การที่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทยที่ดำเนินการโดยใช้วิธีควบคุมตัวไว้ก่อนโดยส่วนใหญ่ นั้นเกิดผลกระทบต่ออีกมากมาย หากจำเลยถูกศาลพิพากษาขังหรือลงโทษต่ำกว่าที่ตนเองนั้นถูกคุมขังระหว่างพิจารณามาแล้ว การควบคุมตัวผู้ต้องหาระหว่างสอบสวนหรือจำเลยระหว่างพิจารณานั้น จะถูกควบคุมตัวในสถานที่เดียวกับนักโทษเด็ดขาด ไม่มีการแยกการควบคุม ในส่วนนี้ทำให้บุคคลเหล่านี้เหมือนถูกลงโทษไปก่อน ทำให้ส่งผลกระทบต่อตัวบุคคลนั้น ๆ ทั้งร่างกายและจิตใจ สูญเสียโอกาสหลากหลายโอกาส

ทั้งนี้ตามสถิติก็มีผลคำพิพากษาที่ต่ำกว่าการที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นถูกควบคุมตัวไว้ในเรือนจำ 37 คดี จาก 4,821 คดี แม้เป็นจำนวนที่อาจจะมีอัตราส่วนกับคดีทั้งหมดที่เป็นส่วนน้อย แต่ข้อเท็จจริงดังกล่าวไม่ควรจะเกิดขึ้นกับบุคคลบุคคลหนึ่งที่ต้องเสียหายจากการดำเนินการกระบวนการพิจารณาคดีที่ผิดพลาด

ปัจจัยที่ทำให้การดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทยมีความบกพร่อง มีหลากหลายประการ เช่น กระบวนการค้นหาความจริงศาลไม่ใช่อำนาจในการไต่สวนให้ได้มูลความจริงจนสิ้นข้อสงสัยเท่าที่ควร พนักงานอัยการมิได้เข้าร่วมการสอบสวนในคดีตั้งแต่ต้น การขออำนาจศาลฝากขังเพื่อควบคุมตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้ก่อนเสมอ หากจำเลยไม่มีหลักทรัพย์ในการประกันตัว การควบคุมตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ศาลยังไม่มีคำพิพากษาถึงที่สุดไว้ในเรือนจำเช่นเดียวกับนักโทษเด็ดขาด ระยะเวลาการทำสำนวนคดีอาญาเสพติดในชั้นพนักงานอัยการมีความเร่งรัดมากเกินไป และศาลใช้ระยะเวลาในการดำเนินคดีที่เร็วเกินไป

2.5 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางการกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษ” เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Reserach) ทั้งการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

3.1 วิธีกรวิจัย ใช้วิธีการวิจัย 2 วิธี คือ

3.1.1 การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ด้วยการสำรวจความคิดเห็นด้วยแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ปฏิบัติงานด้านการสอบสวนคดีพิเศษ เพื่อให้ได้ข้อมูลปัจจัยที่มีผลต่อระยะเวลาที่ใช้ในการสอบสวนคดีพิเศษ แนวทางการกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษที่เหมาะสม และแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการสอบสวนคดีพิเศษ

3.1.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

1) การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ด้วยการศึกษาค้นคว้า และรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยจากแหล่งต่าง ๆ ในประเด็นเกี่ยวกับแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยประเด็นเกี่ยวกับการกำหนดระยะเวลาในการดำเนินงานของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมชั้นเจ้าพนักงาน ประเด็นเกี่ยวกับกฎหมายและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนคดีอาญาที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับคดีพิเศษของหน่วยงานสอบสวนของต่างประเทศ และระยะเวลาที่ใช้ในการสอบสวนคดีพิเศษโดยเฉลี่ย ของปีงบประมาณ พ.ศ. 2559-2564

2) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อให้ได้ข้อมูลปัจจัยที่มีผลต่อระยะเวลาที่ใช้ในการสอบสวนคดีพิเศษ แนวทางการกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษที่เหมาะสม และแนวทางที่จะทำให้การสอบสวนคดีพิเศษไม่ล่าช้าหรือรวดเร็วขึ้น และเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการสอบสวนคดีพิเศษ จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่

- (1) ผู้บริหารของกระทรวงยุติธรรม
- (2) ผู้บริหาร และอดีตผู้บริหารของกรมสอบสวนคดีพิเศษ
- (3) ผู้บริหารของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม
- (4) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม

3) การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ด้วยการดำเนินการสนทนาของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อให้ได้ข้อมูลปัจจัยที่มีผลต่อระยะเวลาที่ใช้ในการสอบสวนคดีพิเศษ ระยะเวลาที่ใช้ในการสอบสวนคดีพิเศษ และแนวทางในการกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษที่เหมาะสม จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติงานด้านการสอบสวนคดีพิเศษ โดยแบ่งออกเป็น 10 กลุ่ม ได้แก่

- (1) กองกิจการต่างประเทศและคดีอาชญากรรมระหว่างประเทศ และกองคดีความมั่นคง
- (2) กองคดีการค้ามนุษย์
- (3) กองคดีการเงินการธนาคารและการฟอกเงิน
- (4) กองคดีความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ
- (5) กองคดีคุ้มครองผู้บริโภค
- (6) กองคดีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- (7) กองคดีทรัพย์สินทางปัญญา
- (8) กองคดีเทคโนโลยีและสารสนเทศ
- (9) กองคดีธุรกิจการเงินนอกระบบ
- (10) กองคดีภาษีอากร

3.2 ประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

3.2.1 ประชากร

1) การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ประชากรในการสำรวจความคิดเห็นด้วยแบบสอบถาม คือ ผู้ปฏิบัติงานด้านการสอบสวนคดีพิเศษ จำนวน 399 คน ได้แก่ พนักงานสอบสวนคดีพิเศษและเจ้าหน้าที่คดีพิเศษที่ปฏิบัติหน้าที่ด้านการสืบสวนสอบสวนในหน่วยงาน ดังต่อไปนี้

- (1) กองกิจการต่างประเทศและคดีอาชญากรรมระหว่างประเทศ
- (2) กองคดีการค้ามนุษย์
- (3) กองคดีการเงินการธนาคารและการฟอกเงิน
- (4) กองคดีความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ
- (5) กองคดีความมั่นคง
- (6) กองคดีคุ้มครองผู้บริโภค
- (7) กองคดีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- (8) กองคดีทรัพย์สินทางปัญญา
- (9) กองคดีเทคโนโลยีและสารสนเทศ
- (10) กองคดีธุรกิจการเงินนอกระบบ
- (11) กองคดีภาษีอากร
- (12) กองปฏิบัติการคดีพิเศษภาค

2) การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

- (1) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ประชากรในการสัมภาษณ์เชิงลึก

ได้แก่

- (1.1) ผู้บริหารของกระทรวงยุติธรรม
- (1.2) ผู้บริหารของกรมสอบสวนคดีพิเศษ
- (1.3) อดีตผู้บริหารของกรมสอบสวนคดีพิเศษ
- (1.4) ผู้บริหารของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม
- (1.5) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม

(2) การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ประชากรในการสนทนากลุ่มคือ ผู้ปฏิบัติงานด้านการสอบสวนคดีพิเศษ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านคดีพิเศษ และพนักงานสอบสวนคดีพิเศษและเจ้าหน้าที่คดีพิเศษที่ปฏิบัติหน้าที่ในหน่วยงาน ดังต่อไปนี้

- (2.1) กองกิจการต่างประเทศและคดีอาชญากรรมระหว่างประเทศ
- (2.2) กองคดีการคุ้มครองผู้เสียหาย
- (2.3) กองคดีการเงินการธนาคารและการฟอกเงิน
- (2.4) กองคดีความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ
- (2.5) กองคดีความมั่นคง
- (2.6) กองคดีคุ้มครองผู้บริโภค
- (2.7) กองคดีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- (2.8) กองคดีทรัพย์สินทางปัญญา
- (2.9) กองคดีเทคโนโลยีและสารสนเทศ
- (2.10) กองคดีธุรกิจการเงินนอกระบบ
- (2.11) กองคดีภาษีอากร

3.2.2 การสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

1) การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากผู้ปฏิบัติงานด้านการสอบสวนคดีพิเศษ ได้แก่ พนักงานสอบสวนคดีพิเศษและเจ้าหน้าที่คดีพิเศษที่ปฏิบัติหน้าที่ด้านการสืบสวนสอบสวนในหน่วยงานที่กำหนด ซึ่งมีความเข้าใจและประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องสามารถให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยมีจำนวนกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 185 คน น้อยกว่าขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูปของเครจซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan) กำหนด คือ ประชากร จำนวน 400 คน จะมีขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 196 คน ทั้งนี้ เนื่องจากประชากรเป้าหมายบางส่วนไม่สะดวกในการให้ข้อมูลบางส่วนได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่อื่นที่มีใช้การสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษ และบางส่วนให้ข้อมูลที่ไม่ครบถ้วน

2) การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

(1) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 19 คน ได้แก่

(1.1) ผู้บริหารของกระทรวงยุติธรรม จำนวน 2 คน คือ

- นายวัลลภ นาคบัว
รองปลัดกระทรวงยุติธรรม หัวหน้ากลุ่มภารกิจด้านบริหารความยุติธรรม
- พันตำรวจโท ดร.พงษ์ธร ธีญญศิริ
ผู้อำนวยการสำนักงานกิจการยุติธรรม

(1.2) ผู้บริหารของกรมสอบสวนคดีพิเศษ ประกอบด้วย ผู้บริหารระดับสูงและหัวหน้าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย จำนวน 7 คน คือ

- นายไตรยฤทธิ์ เตมทิววงศ์
อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ

- พันตำรวจโท สุภัทธ์ ธรรมธนาภิรักษ์
รองอธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ
- พันตำรวจโท ปกรณ์ สุขีวงกุล
รองอธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ
- พันตำรวจโท สมบูรณ์ สาระสิทธิ์
รองอธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ
- พันตำรวจโทหญิง พรทิพย์ ล.วีระพรรค
ผู้อำนวยการกองพัฒนาและสนับสนุนคดีพิเศษ
- นายนิคม สุวรรณรุ่งเรือง
ผู้อำนวยการกองนโยบายและยุทธศาสตร์
- ร้อยตำรวจโท ภลลภ เพ็ชรรุ่ง
รองผู้อำนวยการกองบริหารคดีพิเศษ

(1.3) อดีตผู้บริหารของกรมสอบสวนคดีพิเศษ จำนวน 2 คน คือ

- พันตำรวจโท ประวุธ วงศ์สินิล
รองปลัดกระทรวงยุติธรรม
อดีตรองอธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ
- พันตำรวจเอก ทรงศักดิ์ รักศักดิ์สกุล
ผู้อำนวยการสถาบันนิติวิทยาศาสตร์
อดีตรองอธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ

(1.4) ผู้บริหารของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม จำนวน 4 คน คือ

- พลตำรวจตรี คมกฤษ ไวสืบข่าว
ผู้บังคับการกองคดีอาญา สำนักงานกฎหมายและคดี
ผู้แทนผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ
- นายกุลธนิต มงคลสวัสดิ์
รองอธิบดีอัยการ สำนักงานคดีพิเศษ
ผู้แทนอัยการสูงสุด
- นายเผ่าพันธ์ ชอบน้ำตาล
ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลประจำสำนักประธานศาลฎีกา ช่วยทำงานชั่วคราว

ในตำแหน่งรองเลขาธิการประธานศาลฎีกา

- ผู้แทนประธานศาลฎีกา
- ว่าที่ร้อยตรี ดร.ภวัลย์ รุยาพร
นายกสภาทนายความ และกรรมการคดีพิเศษ

(1.5) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม จำนวน 4 คน คือ

- พลตำรวจเอก วันชัย ศรีนวลนัต
กรรมการกฤษฎีกา คณะที่ 13

- รองศาสตราจารย์ ดร.จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย
อาจารย์พิเศษคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- รองศาสตราจารย์ พ.ต.ท.ดร.เกษมศานต์ โชติชาครพันธุ์
ผู้อำนวยการใหญ่ บริษัท อสมท จำกัด (มหาชน)
- นายน้ำแท้ มีบุญสร้าง
ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาการสอบสวนและการดำเนินคดี

สำนักงานวิชาการ สำนักงานอัยการสูงสุด

(2) การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) คือผู้ปฏิบัติงานด้านการสอบสวนคดีพิเศษ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านคดีพิเศษ และพนักงานสอบสวนคดีพิเศษและเจ้าหน้าที่คดีพิเศษที่ปฏิบัติหน้าที่ด้านการสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษในหน่วยงาน จำนวน 94 คน ได้แก่

- กองกิจการต่างประเทศและคดีอาชญากรรมระหว่างประเทศ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านกิจการระหว่างประเทศและคดีอาชญากรรมระหว่างประเทศ จำนวน 5 คน
- กองคดีการคุ้มครองผู้บริโภค และผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านคดีการคุ้มครองผู้บริโภคและคดียาเสพติด จำนวน 9 คน

- กองคดีการเงินการธนาคารและการฟอกเงิน จำนวน 10 คน
 - กองคดีความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ จำนวน 9 คน
 - กองคดีความมั่นคง จำนวน 5 คน
 - กองคดีคุ้มครองผู้บริโภค จำนวน 8 คน
 - กองคดีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จำนวน 10 คน
 - กองคดีทรัพย์สินทางปัญญา จำนวน 10 คน
 - กองคดีเทคโนโลยีและสารสนเทศ จำนวน 7 คน
 - กองคดีธุรกิจการเงินนอกระบบ และผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านคดีว่าด้วยการกู้ยืมเงิน
- ที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนและคดีว่าด้วยการเล่นแชร์ จำนวน 11 คน
- กองคดีภาษีอากร และผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านคดีภาษีอากร จำนวน 10 คน

3.3 เครื่องมือในการวิจัยและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

3.3.1 เครื่องมือในการวิจัย

1) การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษ ได้แก่ ระยะเวลาที่ใช้ในการสอบสวนคดีพิเศษ ปัจจัยที่มีผลต่อระยะเวลาที่ใช้ในการสอบสวนคดีพิเศษ และระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษที่เหมาะสม และแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการสอบสวนคดีพิเศษ

2) การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

(1) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบ่งแบบสัมภาษณ์ออกเป็น 3 ชุด มีประเด็นการสัมภาษณ์ ดังนี้

(1.1) แบบสัมภาษณ์ชุดที่ 1 สำหรับอธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ และผู้อำนวยการกองบริหารคดีพิเศษซึ่งเป็นหน่วยงานรับผิดชอบด้านการบริหารงานคดีพิเศษ

- หลักการและแนวคิดในการกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนตามระเบียบกรมสอบสวนคดีพิเศษว่าด้วยการบริหารงานคดีพิเศษ พ.ศ. 2562

- ความคิดเห็นต่อการใช้เวลาในการสอบสวนคดีพิเศษที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน

- ความคิดเห็นต่อการดำเนินการควบคุม ตรวจสอบ เร่งรัดงานคดีพิเศษของหน่วยงานภายในกรมสอบสวนคดีพิเศษ

- ระบบการติดตามความคืบหน้าของคดีพิเศษกรมสอบสวนคดีพิเศษ

- การเตรียมความพร้อมของกรมสอบสวนคดีพิเศษในการดำเนินงาน

ให้สอดคล้องกับกฎหมายว่าด้วยระยะเวลาในการดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรม แผนดำเนินงานปรับปรุงแก้ไขในประเด็นการกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษ การควบคุม ตรวจสอบ เร่งรัดงานคดีพิเศษ และระบบการติดตามความคืบหน้าของคดีพิเศษ

- ข้อเสนอแนะต่อแนวทางที่จะทำให้การสอบสวนคดีพิเศษไม่ล่าช้าหรือรวดเร็วขึ้น และแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการสอบสวนคดีพิเศษ

(1.2) แบบสัมภาษณ์ชุดที่ 2 สำหรับผู้บริหารของกรมสอบสวนคดีพิเศษ และอดีตผู้บริหารของกรมสอบสวนคดีพิเศษ

- ความคิดเห็นต่อการดำเนินงานของกรมสอบสวนคดีพิเศษในประเด็นการดำเนินการบังคับใช้กฎหมาย การดำเนินการสอบสวนคดีพิเศษ และดำเนินการด้านอื่น ๆ

- ความคิดเห็นต่อการกำหนดระยะเวลาการดำเนินงานของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม

- ปัจจัยที่มีผลต่อระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษ

- ความคิดเห็นต่อการกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษในปัจจุบัน และการกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษที่เหมาะสม

- ข้อเสนอแนะต่อแนวทางที่จะทำให้การสอบสวนคดีพิเศษไม่ล่าช้าหรือรวดเร็วขึ้น และแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการสอบสวนคดีพิเศษ

(1.3) แบบสัมภาษณ์ชุดที่ 3 สำหรับผู้บริหารของกระทรวงยุติธรรม ผู้บริหารของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม และผู้ทรงคุณวุฒิด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม

- ความคิดเห็นต่อการดำเนินงานของกรมสอบสวนคดีพิเศษในประเด็นการดำเนินการบังคับใช้กฎหมาย การดำเนินการสอบสวนคดีพิเศษ และดำเนินการด้านอื่น ๆ

- ความคิดเห็นต่อการกำหนดระยะเวลาการดำเนินงานของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม

- ความคิดเห็นต่อการกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษ
ที่เหมาะสม

- ข้อเสนอแนะต่อแนวทางที่จะทำให้การสอบสวนคดีพิเศษไม่ล่าช้า
หรือรวดเร็วขึ้น และแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการสอบสวนคดีพิเศษ

(2) การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ใช้แบบรายการประเด็นที่ใช้
ในการสนทนากลุ่มเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีประเด็นการสนทนา ดังนี้

- ปัจจัยที่มีผลต่อระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษ เช่น มูลค่าความเสียหาย
หรือระดับของผลกระทบ จำนวนพยานบุคคล ระยะเวลาในการรอข้อมูลหรือผลการตรวจพิสูจน์
พยานหลักฐานจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

- พิจารณาคดีตัวอย่างที่ใช้ระยะเวลาในการสอบสวนน้อยที่สุดและมากที่สุด
โดยการวิเคราะห์ความแตกต่างของคดี และปัจจัยที่มีผลต่อระยะเวลาในการสอบสวน เช่น ความแตกต่าง
ของมูลค่าความเสียหายหรือระดับของผลกระทบ ความแตกต่างของจำนวนพยานบุคคล ความแตกต่าง
ของระยะเวลาในการรอข้อมูลหรือผลการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

- แนวทางการกำหนดระยะเวลาในการสอบสวน 3 แนวทาง และระยะเวลาในการ
สอบสวนที่เหมาะสมของแต่ละแนวทาง

แนวทางที่ 1 กำหนดระยะเวลาเท่ากันทุกคดีความผิด (เช่นเดียวกับที่กำหนด
ในระเบียบกรมสอบสวนคดีพิเศษว่าด้วยการบริหารงานคดีพิเศษ พ.ศ. 2562) และระยะเวลาในการ
สอบสวนคดีพิเศษที่เหมาะสม

แนวทางที่ 2 กำหนดระยะเวลาเท่ากันตามกลุ่มคดี (เช่นเดียวกับที่กำหนดนี้
ตัวชี้วัดการประเมินประสิทธิภาพองค์การตามมาตรฐานการปรับปรุงประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ
และตามนโยบายกระทรวงยุติธรรม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565) ควรแบ่งเป็นก๊กลุ่ม และ
ระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษที่เหมาะสม

แนวทางที่ 3 กำหนดระยะเวลาแตกต่างกันในแต่ละคดีความผิด โดยแบ่งตาม
ขนาดของคดี โดยอาจแบ่งเป็น 3 ระดับ คือ คดีขนาดเล็ก คดีขนาดกลาง คดีขนาดใหญ่ ตามขนาด/
ปริมาณ/ผลกระทบของปัจจัยที่มีผลต่อระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษ

3.3.2 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1) การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม
ซึ่งเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

(1) นำร่างแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญในหน่วยงาน (ที่ปรึกษาโครงการวิจัย)
จำนวน 3 ท่าน ทำการตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของเนื้อหา

(2) นำร่างแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับประชากรอื่นที่ไม่ใช่ประชากร
ที่ศึกษา จำนวน 20 ชุด แล้วนำมาวิเคราะห์ความถูกต้องของคำตอบในแต่ละประเด็นคำถาม

(3) ปรับปรุงประเด็นคำถามให้เหมาะสม แล้วนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปใช้
ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2) การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

(1) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ตรวจสอบคุณภาพของแบบสัมภาษณ์ ซึ่งเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

(1.1) นำร่างแบบสัมภาษณ์ให้ผู้เชี่ยวชาญในหน่วยงาน (ที่ปรึกษาโครงการวิจัย) จำนวน 3 ท่าน ทำการตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของเนื้อหา

(1.2) ปรับปรุงประเด็นคำถามให้เหมาะสม แล้วนำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแล้วไปใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก

(2) การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ตรวจสอบคุณภาพของแบบรายการประเด็นที่ใช้ในการสนทนากลุ่มหรือการประชุมกลุ่มย่อย ดังนี้

(2.1) นำร่างประเด็นการสนทนากลุ่มให้ผู้เชี่ยวชาญในหน่วยงาน (ที่ปรึกษาโครงการวิจัย) จำนวน 3 ท่าน ทำการตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของเนื้อหา

(2.2) ปรับปรุงประเด็นการสนทนากลุ่มให้เหมาะสม แล้วนำประเด็นการสนทนากลุ่มที่ปรับปรุงแล้วไปใช้ในการสนทนากลุ่ม

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.4.1 การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการทำหนังสือขอความร่วมมือจากหน่วยงานในสังกัดกรมสอบสวนคดีพิเศษแจ้งให้ข้าราชการที่เป็นผู้ปฏิบัติงานด้านการสอบสวนคดีพิเศษ ได้แก่ พนักงานสอบสวนคดีพิเศษและเจ้าหน้าที่คดีพิเศษที่ปฏิบัติหน้าที่ด้านการสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษดำเนินการตอบแบบสอบถามในรูปแบบเอกสารและในรูปแบบออนไลน์ภายในระยะเวลาที่กำหนด

3.4.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

1) การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการศึกษาทำความเข้าใจและวิเคราะห์แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ประเด็นเกี่ยวกับการกำหนดระยะเวลาในการดำเนินงานของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมชั้นเจ้าพนักงาน ประเด็นเกี่ยวกับกฎหมายและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนคดีอาญาที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับคดีพิเศษของหน่วยงานสอบสวนของต่างประเทศ และระยะเวลาที่ใช้ในการสอบสวนคดีพิเศษโดยเฉลี่ยของปีงบประมาณ พ.ศ. 2559-2564

2) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ดำเนินการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) แล้วเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นรายบุคคลทั้งในแบบเผชิญหน้า (face-to-face Interview) และผ่านระบบการประชุมทางไกล (Video Conference)

3) การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการทำหนังสือขอความร่วมมือจากหน่วยงานในสังกัดกรมสอบสวนคดีพิเศษพิจารณาคัดเลือกข้าราชการที่เป็นผู้ปฏิบัติงานด้านการสอบสวนคดีพิเศษ ได้แก่ พนักงานสอบสวนคดีพิเศษและเจ้าหน้าที่คดีพิเศษที่ปฏิบัติหน้าที่ด้านการสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษ เพื่อเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ในการเข้าร่วมการสนทนากลุ่ม

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจความคิดเห็น ด้วยแบบสอบถาม โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยวิธีการหาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Arithmetic Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และบรรยายประกอบตาราง

3.5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาข้อมูลจากการวิจัยเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม โดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) และสรุปแนวคิดและประเด็นสำคัญในรูปแบบของการพรรณนา หลังจากนั้นจึงกำหนดเป็นแนวทางในการกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษ

บทที่ 4 ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงระยะเวลาที่ใช้ในการสอบสวนคดีพิเศษและปัจจัยที่มีผลต่อระยะเวลาที่ใช้ในการสอบสวนคดีพิเศษ และเพื่อให้ได้แนวทางในการกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษที่เหมาะสม โดยเป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Reserach) ทั้งการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ด้วยการสำรวจความคิดเห็นด้วยแบบสอบถาม ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพใช้วิธีการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผลการวิจัยเป็นดังนี้

4.1 ผลการวิจัยเชิงปริมาณ

ผลการวิจัยเชิงปริมาณด้วยการสำรวจความคิดเห็นด้วยแบบสอบถามจากผู้ปฏิบัติงานด้านการสอบสวนคดีพิเศษ ได้แก่ พนักงานสอบสวนคดีพิเศษและเจ้าหน้าที่คดีพิเศษที่ปฏิบัติหน้าที่ด้านการสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษ จำนวน 185 คน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นดังนี้

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย ตำแหน่ง วุฒิการศึกษาสูงสุด คุณวุฒิการศึกษาระดับสูงสุด อายุราชการ ระยะเวลาในการปฏิบัติงานด้านการสอบสวนคดีอาญา ระยะเวลาในการปฏิบัติงานภายในกรมสอบสวนคดีพิเศษ ระยะเวลาในการปฏิบัติงานด้านการสอบสวนคดีพิเศษ ประสบการณ์การปฏิบัติหน้าที่ในคณะพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ และประสบการณ์ในการสอบสวนคดีพิเศษ นำเสนอโดยการแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ ดังรายละเอียดตามตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 แสดงข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (n=185)	ร้อยละ (100.00)
1. ตำแหน่ง		
เจ้าหน้าที่คดีพิเศษ	106	57.30
พนักงานสอบสวนคดีพิเศษ	79	42.70
2. วุฒิการศึกษา		
ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	55	29.70
ปริญญาโทหรือเทียบเท่า	118	63.80
ปริญญาเอกหรือเทียบเท่า	2	1.10
เนติบัณฑิต	10	5.40

ตารางที่ 4.1 แสดงข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (n=185)	ร้อยละ (100.00)
3. คุณวุฒิการศึกษาในระดับสูงสุด		
สาขาวิชานิติศาสตร์	93	50.30
สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์หรือการบัญชี	9	4.90
สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศหรือวิทยาการคอมพิวเตอร์	5	0.70
สาขาวิชาอื่น ๆ (อาทิ รัฐศาสตร์หรือรัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม วิศวกรรมศาสตร์ อักษรศาสตร์)	78	44.10
4. อายุราชการ		
ไม่เกิน 5 ปี	12	6.47
ระหว่าง 6-10 ปี	10	5.41
ระหว่าง 11-15 ปี	37	20.00
ระหว่าง 16-20 ปี	60	32.43
มากกว่า 20 ปี	66	35.68
5. ระยะเวลาในการปฏิบัติงานด้านการสอบสวนคดีอาญา		
ไม่เกิน 5 ปี	30	16.27
ระหว่าง 6-10 ปี	68	36.76
ระหว่าง 11-15 ปี	47	25.41
ระหว่าง 16-20 ปี	26	14.05
มากกว่า 20 ปี	14	7.57
6. ระยะเวลาในการปฏิบัติงานภายในกรมสอบสวนคดีพิเศษ		
ไม่เกิน 5 ปี	19	10.27
ระหว่าง 6-10 ปี	70	37.83
ระหว่าง 11-15 ปี	47	25.41
มากกว่า 15 ปี	49	26.48
7. ระยะเวลาในการปฏิบัติงานด้านการสอบสวนคดีพิเศษ		
ไม่เกิน 5 ปี	38	20.54
ระหว่าง 6-10 ปี	72	38.92
ระหว่าง 11-15 ปี	49	26.48
ระหว่าง 16-20 ปี	25	13.51
มากกว่า 20 ปี	1	0.54

ตารางที่ 4.1 แสดงข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (n=185)	ร้อยละ (100.00)
8. ประสบการณ์การปฏิบัติหน้าที่ในคณะพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ		
คณะพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ	150	81.10
เลขานุการ/ผู้ช่วยเลขานุการคณะพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ	156	84.30
หัวหน้าคณะพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ	27	14.60
9. ประสบการณ์ในการสอบสวนคดีพิเศษ		
คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกักขังเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน	95	51.40
คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน	9	4.90
คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ	35	18.90
คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยเครื่องหมายการค้า	42	22.70
คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยบริษัทมหาชนจำกัด	11	5.90
คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน	49	26.50
คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยลิขสิทธิ์	42	22.70
คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยสิทธิบัตร	19	10.30
คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์	12	6.50
คดีความผิดตามประมวลรัษฎากร	15	8.10
คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร	50	27.00
คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยภาษีสรรพสามิต	20	10.80
คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์	41	22.20
คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว	27	14.60
คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์	26	14.10
คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยแร่	31	16.80
คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยธุรกิจสถาบันการเงิน	10	5.40
คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยวัตถุอันตราย	25	13.50
คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า	4	2.20
คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้	51	27.60
คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติ	46	24.90
คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยอุทยานแห่งชาติ	29	15.70
คดีความผิดตามประมวลกฎหมายที่ดิน	47	25.40

ตารางที่ 4.1 แสดงข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (n=185)	ร้อยละ (100.00)
คติความผิดตามกฎหมายอื่น ได้แก่ คติความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค คติความผิดตามกฎหมายว่าด้วยมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม คติความผิดตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติด และคติความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน	7	3.50

จากตารางที่ 4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นดังนี้

ตำแหน่ง พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีตำแหน่งเจ้าหน้าที่คดีพิเศษ ร้อยละ 57.30 และที่เหลือมีตำแหน่งพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ ร้อยละ 42.70

วุฒิการศึกษาสูงสุด พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาโทหรือเทียบเท่า ร้อยละ 63.80 รองลงมา มีวุฒิการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ร้อยละ 29.70 เนติบัณฑิต ร้อยละ 5.40 และที่เหลือระดับปริญญาเอกหรือเทียบเท่า ร้อยละ 1.10

คุณวุฒิการศึกษาระดับสูงสุด พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีคุณวุฒิการศึกษาระดับสูงสุดในสาขาวิชานิติศาสตร์ ร้อยละ 50.30 รองลงมา มีคุณวุฒิการศึกษาระดับสูงสุดในสาขาวิชาอื่น ๆ ร้อยละ 44.10 สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์หรือการบัญชี ร้อยละ 4.90 และที่เหลือสาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศหรือวิทยาการคอมพิวเตอร์ ร้อยละ 0.70

อายุราชการ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุราชการมากกว่า 20 ปี ร้อยละ 35.68 รองลงมา มีอายุราชการระหว่าง 16.20 ปี ร้อยละ 32.43 อายุราชการระหว่าง 11-15 ปี ร้อยละ 20.00 ไม่เกิน 5 ปี ร้อยละ 6.47 และที่เหลือระหว่าง 6-10 ปี ร้อยละ 5.41

ระยะเวลาในการปฏิบัติงานด้านการสอบสวนคดีอาญา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานด้านการสอบสวนคดีอาญาระหว่าง 6-10 ปี ร้อยละ 36.76 รองลงมา มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานด้านการสอบสวนคดีอาญาระหว่าง 11-15 ปี ร้อยละ 25.41 ไม่เกิน 5 ปี ร้อยละ 16.27 ระหว่าง 16-20 ปี ร้อยละ 14.05 และที่เหลือมากกว่า 20 ปี ร้อยละ 7.57

ระยะเวลาในการปฏิบัติงานภายในกรมสอบสวนคดีพิเศษ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานภายในกรมสอบสวนคดีพิเศษระหว่าง 5.10 ปี ร้อยละ 37.83 รองลงมา มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานภายในกรมสอบสวนคดีพิเศษมากกว่า 15 ปี ร้อยละ 26.48 ระหว่าง 11-15 ปี ร้อยละ 25.41 และที่เหลือไม่เกิน 5 ปี ร้อยละ 10.27

ระยะเวลาในการปฏิบัติงานด้านการสอบสวนคดีพิเศษ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานด้านการสอบสวนคดีพิเศษระหว่าง 6-10 ปี ร้อยละ 37.83 รองลงมา มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานด้านการสอบสวนคดีพิเศษมากกว่า 15 ปี ร้อยละ 26.48 ระหว่าง 11-15 ปี ร้อยละ 25.41 และที่เหลือไม่เกิน 5 ปี ร้อยละ 10.27

ประสบการณ์การปฏิบัติหน้าที่ในคณะพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีประสบการณ์การปฏิบัติหน้าที่เป็นเลขานุการหรือผู้ช่วยเลขานุการคณะพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ ร้อยละ 84.30 รองลงมา มีประสบการณ์การปฏิบัติหน้าที่เป็นคณะพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ ร้อยละ 81.10 และที่เหลือเป็นหัวหน้าคณะพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ ร้อยละ 14.60

ประสบการณ์ในการสอบสวนคดีพิเศษ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เคยดำเนินการสอบสวนคดีความผิดทางอาญาตามกฎหมายที่กำหนดไว้ในบัญชีท้ายพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษและตามประกาศ กคพ. (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2562 เรื่อง กำหนดรายละเอียดของลักษณะของการกระทำ ความผิดที่เป็นคดีพิเศษตามมาตรา 21 วรรคหนึ่ง (1) แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 มากที่สุด 3 ลำดับ ได้แก่ คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน ร้อยละ 51.40 รองลงมาคือ คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ ร้อยละ 27.60 และคดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร ร้อยละ 27.00 และเคยดำเนินการสอบสวนคดีความผิดทางอาญาตามกฎหมายที่กำหนดไว้ในบัญชีท้ายพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษและตามประกาศ กคพ. (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2562 เรื่อง กำหนดรายละเอียดของลักษณะของการกระทำ ความผิดที่เป็นคดีพิเศษตามมาตรา 21 วรรคหนึ่ง (1) แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 น้อยที่สุด 3 ลำดับ ได้แก่ คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า ร้อยละ 2.20 รองลงมาคือ คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุม การแลกเปลี่ยนเงิน ร้อยละ 4.90 และคดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยธุรกิจสถาบันการเงิน ร้อยละ 5.40

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษ ผลการวิเคราะห์ที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย ปัจจัยที่มีผลต่อระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษ ระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษที่เหมาะสม และแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพการสอบสวนคดีพิเศษ นำเสนอโดยการแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ ดังรายละเอียดตามตารางที่ 4.2-4.4

ตารางที่ 4.2 แสดงข้อมูลปัจจัยที่มีผลต่อระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษ

ปัจจัยที่มีผลต่อระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษ	จำนวน (n=185)	ร้อยละ (100.00)
พื้นที่ที่เกิดการกระทำความผิดหรือสถานที่เกิดเหตุ (เช่น พยานหลักฐานหรือพยานบุคคลอยู่ห่างไกล)	126	68.10
เป็นการกระทำเกี่ยวพันกับความผิดหลายฐานหลายข้อหา	121	65.40
จำนวนพยานบุคคล	131	70.80
เอกสิทธิ์และความคุ้มกันของผู้ต้องหา	29	15.70
สถานะและอิทธิพลทางสังคมของผู้ต้องหา	53	28.60
จำนวนผู้ต้องหา	86	46.50
ความซับซ้อนของสำนวนการสอบสวน	133	71.90
ขั้นตอนการรับส่งมอบสำนวนการสอบสวน	47	25.40
กรณีที่ต้องขอความร่วมมือจากหน่วยงานของรัฐที่มีกฎหมายให้อำนาจไว้เป็นการเฉพาะ เช่น สำนักงาน ป.ป.ช. สำนักงาน ป.ป.ท. กรมศุลกากร กรมสรรพากร กรมสรรพสามิต เป็นต้น	97	52.40

ตารางที่ 4.2 แสดงข้อมูลปัจจัยที่มีผลต่อระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษ (ต่อ)

ปัจจัยที่มีผลต่อระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษ	จำนวน (n=185)	ร้อยละ (100.00)
กรณีที่ต้องขอความร่วมมือจากภาคเอกชน สถาบันการเงิน หรือ องค์กรพัฒนาเอกชน	103	55.70
กรณีที่ต้องดำเนินการตามประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 8 (ลงวันที่ 8 พฤศจิกายน 2520 ข้อ 2)	26	14.10
กรณีที่ต้องขอความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา และ การส่งผู้ร้ายข้ามแดน	80	43.20
การดำเนินคดีพิเศษมีความเกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่ของหน่วยงาน ที่มีอำนาจสอบสวนอื่น เช่น สำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงาน ป.ป.ช. สำนักงาน ป.ป.ท. เป็นต้น	75	40.50
กรณีที่ต้องรอคำสั่งหรือคำพิพากษาของศาล หรือการพิจารณา ของบุคคล คณะบุคคล ส่วนราชการ หน่วยงานอื่นที่อาศัยอำนาจ ตามบทกฎหมายที่เกี่ยวข้อง (เช่น คำสั่งของศาลปกครอง หรือ คณะกรรมการตามกฎหมาย เป็นต้น)	41	22.20
ความเห็นของคณะพนักงานสอบสวนคดีพิเศษขัดแย้งกับพนักงาน อัยการหรืออัยการทหารที่ร่วมสอบสวน	47	25.40
การร้องเรียนหรือร้องขอความเป็นธรรมของผู้ต้องหาหรือผู้เสียหาย	58	31.90
การแทรกแซงจากอำนาจภายนอกองค์กร	62	33.50
กรณีที่พนักงานอัยการส่งคืนสำนวนการสอบสวนคดีพิเศษ โดยเห็นว่าการสอบสวนยังไม่แล้วเสร็จ หรือยังไม่สิ้นกระแสความ	52	28.10
นโยบายการบริหารคดีพิเศษของผู้บริหาร	58	31.40
ความรู้และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับคดีของคณะพนักงาน สอบสวนคดีพิเศษ	61	33.00
ความเห็นของคณะพนักงานสอบสวนคดีพิเศษไม่ตรงกัน	37	20.00
การพิจารณาทำความเห็นของผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น	46	24.90
ปริมาณคดีพิเศษที่รับผิดชอบ	76	41.10
กรณีมีการโยกย้ายหรือปรับเปลี่ยนตำแหน่งของพนักงานสอบสวน คดีพิเศษ	89	48.10
ระบบงานสนับสนุนคดีพิเศษ (เช่น การประสานความร่วมมือ เกี่ยวกับการตรวจหรือการส่งตรวจพยานหลักฐานหรือ การตรวจสอบข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการสอบสวนคดีพิเศษ การเบิกจ่ายงบประมาณในการสอบสวนคดีพิเศษ การขอใช้ รถยนต์ส่วนกลางในการเดินทางไปราชการ เป็นต้น)	71	38.40
งบประมาณในการสอบสวนคดีพิเศษ	70	37.80

จากตารางที่ 4.2 ปัจจัยที่มีผลต่อระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เห็นว่าปัจจัยที่มีผลต่อระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษมากที่สุด 3 ลำดับ ได้แก่ ความซับซ้อนของสำนวนการสอบสวน ร้อยละ 71.90 รองลงมาคือ จำนวนพยานบุคคล ร้อยละ 70.80 และพื้นที่ที่เกิดการกระทำความผิดหรือสถานที่เกิดเหตุ เช่น พยานหลักฐานหรือพยานบุคคลอยู่ห่างไกล ร้อยละ 68.10 และเห็นว่าปัจจัยที่มีผลต่อระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษ น้อยที่สุด 3 ลำดับ ได้แก่ กรณีที่ต้องดำเนินการตามประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 8 ลงวันที่ 8 พฤศจิกายน 2520 ข้อ 2 ร้อยละ 14.10 รองลงมาคือ เอกสิทธิ์และความคุ้มกันของผู้ต้องหา ร้อยละ 15.70 และความเห็นของคณะพนักงานสอบสวนคดีพิเศษไม่ตรงกัน ร้อยละ 20.00

ตารางที่ 4.3 แสดงข้อมูลระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษที่เหมาะสม

คดีความผิดตามกฎหมาย	ระยะเวลาที่เหมาะสม (ปี)	ร้อยละ (100.00)
คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน	2	32.04
คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน	2	23.94
คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ	1	30.86
คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยเครื่องหมายการค้า	1	38.55
คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยบริษัทมหาชนจำกัด	1	24.09
คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน	2	30.77
คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยลิขสิทธิ์	1	41.25
คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยสิทธิบัตร	1	36.99
คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์	2	34.78
คดีความผิดตามประมวลรัษฎากร	2	27.78
คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร	2	32.47
คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยภาษีสรรพสามิต	2	25.71
คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์	1	28.58
คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว	1	30.99
คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์	2	30.67
คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยแร่	2	35.21
คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยธุรกิจสถาบันการเงิน	2	36.29
คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยวัตถุอันตราย	2	32.86
คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า	2	36.36
คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้	2	36.71
คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติ	2	38.96
คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยอุทยานแห่งชาติ	2	37.33
คดีความผิดตามประมวลกฎหมายที่ดิน	2	32.47

จากตารางที่ 4.3 ระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษที่เหมาะสม พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เห็นว่าควรกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษที่เหมาะสม 1 ปี และ 2 ปี ดังนี้

- 1) คดีความผิดที่ควรกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษ 1 ปี ได้แก่
 - 1.1) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยลิขสิทธิ์
 - 1.2) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยเครื่องหมายการค้า
 - 1.3) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยสิทธิบัตร
 - 1.4) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว
 - 1.5) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ
 - 1.6) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์
 - 1.7) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยบริษัทมหาชนจำกัด
- 2) คดีความผิดที่ควรกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษ 2 ปี ได้แก่
 - 2.1) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติ
 - 2.2) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยอุทยานแห่งชาติ
 - 2.3) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้
 - 2.4) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า
 - 2.5) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยธุรกิจสถาบันการเงิน
 - 2.6) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยแร่
 - 2.7) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์
 - 2.8) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร
 - 2.9) คดีความผิดตามประมวลกฎหมายที่ดิน
 - 2.10) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยวัตถุอันตราย
 - 2.11) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน
 - 2.12) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน
 - 2.13) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์
 - 2.14) คดีความผิดตามประมวลรัษฎากร
 - 2.15) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยภาษีสรรพสามิต
 - 2.16) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน

ตารางที่ 4.4 แสดงข้อมูลแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการสอบสวนคดีพิเศษ

แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการสอบสวนคดีพิเศษ	จำนวน (n=185)	ร้อยละ (100.00)
จัดสรรบุคลากรอย่างเหมาะสม และสอดคล้องกับภาระงานของหน่วยงาน	149	80.54
เพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับคดีให้กับบุคลากรด้วยรูปแบบที่เหมาะสม	132	71.35
นำเทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิบัติงานให้มากขึ้น	116	62.70
ลดขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ไม่จำเป็น	104	56.22
ถ่ายโอนภารกิจให้เอกชนดำเนินการแทน	27	14.59
แนวทางอื่น ๆ	22	11.89

จากตารางที่ 4.4 แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการสอบสวนคดีพิเศษ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการสอบสวนคดีพิเศษเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยเป็นดังนี้

1) จัดสรรบุคลากรอย่างเหมาะสม และสอดคล้องกับภาระงานของหน่วยงาน ร้อยละ 80.54 โดยเสนอรูปแบบการจัดสรรบุคลากรที่เหมาะสม ได้แก่

1.1) กำหนดให้ตำแหน่งพนักงานสอบสวนคดีพิเศษและเจ้าหน้าที่คดีพิเศษปฏิบัติหน้าที่ในกองคดีเป็นหลัก ลดจำนวนพนักงานสอบสวนคดีพิเศษและเจ้าหน้าที่คดีพิเศษที่ปฏิบัติหน้าที่ในหน่วยงานสนับสนุนโดยให้เหลือเท่าที่จำเป็น หรือให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษทุกรายปฏิบัติหน้าที่ในกองคดีและต้องรับผิดชอบสำนวนการสอบสวนคดีพิเศษในฐานะผู้ช่วยเลขานุการ เลขานุการ หรือหัวหน้าคณะพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ แล้วแต่กรณี

1.2) แต่งตั้งโยกย้ายพนักงานสอบสวนคดีพิเศษและเจ้าหน้าที่คดีพิเศษโดยพิจารณาจากความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ และความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง อย่างแท้จริง

1.3) จัดสรรบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ และความเชี่ยวชาญให้มีจำนวนเหมาะสม สอดคล้องกับปริมาณงานของแต่ละหน่วยงาน

1.4) กำหนดคณะพนักงานสอบสวนคดีพิเศษหรือชุดปฏิบัติการคดีพิเศษที่มีขนาดกะทัดรัด และองค์ประกอบเหมาะสมกับบริบทของประเภทคดี

2) เพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับคดีให้กับบุคลากรด้วยรูปแบบที่เหมาะสม ร้อยละ 71.35 โดยเสนอรูปแบบการเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ที่เหมาะสม ได้แก่

2.1) ฝึกอบรมเกี่ยวกับรูปแบบวิธีการกระทำความผิดที่เปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลาและกฎหมายที่เกี่ยวข้องที่เปลี่ยนแปลงไป นำคำพิพากษาศาลฎีกาและคดีตัวอย่างมาศึกษาวิเคราะห์เพื่อวางแนวทางการสืบสวนสอบสวน โดยใช้ผู้ปฏิบัติงานที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญอย่างแท้จริงทั้งภายในและภายนอกเป็นวิทยากร เน้นการฝึกปฏิบัติ แทนการฝึกอบรมภาคทฤษฎี

2.2) จัดทำคู่มือการปฏิบัติงานหรือมาตรฐานการปฏิบัติงานทุกลักษณะงาน เพื่อให้ใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานให้ถูกต้อง และรวดเร็วขึ้น

2.3) จัดเวทีแลกเปลี่ยนความรู้ และสัมมนาแลกเปลี่ยนประสบการณ์การสืบสวนสอบสวน
 2.4) นำระบบพีแอลและการสอนงานที่มีประสิทธิภาพ และการฝึกปฏิบัติงานหรือการเรียนรู้จากการทำงานจริงมาใช้พัฒนาข้าราชการบรรจุใหม่และข้าราชการที่โอนย้ายมารับราชการในกรมสอบสวนคดีพิเศษหรือเมื่อมีการโยกย้ายภายในกรมสอบสวนคดีพิเศษ

3) นำเทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิบัติงานให้มากขึ้น ร้อยละ 62.70 โดยเสนอขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ควรนำเทคโนโลยีมาใช้เพิ่มเติมจากที่มีอยู่ในปัจจุบัน ได้แก่

3.1) จัดหาและศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาโปรแกรมพิเศษในการวิเคราะห์ข้อมูล เครื่องมืออุปกรณ์พิเศษด้านการสืบสวนสอบสวน

3.2) ควรมีการจัดทำบันทึกความเข้าใจในการเชื่อมโยงข้อมูลกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เช่น ฐานข้อมูลประวัติอาชญากรของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ฐานข้อมูลธุรกรรมทางการเงินของสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (สำนักงาน ปปง.) ฐานข้อมูลส่วนบุคคลที่หน่วยงานภาครัฐหรือเอกชนเป็นผู้จัดเก็บ เช่น ข้อมูลการเสียภาษีอากร ข้อมูลทางการเงิน เช่น การเปิดบัญชี (หมายเลขบัญชีและข้อกำหนดการลงลายมือชื่อการเบิกถอน) เป็นต้น ข้อมูลส่วนบุคคลที่ให้ไว้ในการจัดทำบัตรเครดิต ข้อมูลจากผู้ใช้บริการอินเทอร์เน็ตและเครือข่ายโทรศัพท์มือถือ ทั้งนี้เพื่อให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษสามารถตรวจสอบข้อมูลต่าง ๆ ได้เอง

3.3) นำอากาศยานไร้คนขับหรือโดรนและเทคโนโลยีการสื่อสารอื่นมาใช้ในการตรวจพื้นที่สถานที่เกิดเหตุ หรือการตรวจค้นจับกุม

3.4) นำระบบการบันทึกถ้อยคำพยาน การสอบปากคำโดยบันทึกภาพและเสียง โปรแกรมแปลงเสียงเป็นข้อความ ฯลฯ มาใช้เพื่อช่วยลดระยะเวลาในการสอบสวน

3.5) นำเทคโนโลยีมาใช้ในการติดต่อประสานงานภายในกรมให้มากกว่าการติดต่อประสานงานผ่านตัวบุคคลซึ่งใช้เวลามาก

4) ลดขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ไม่จำเป็น ร้อยละ 56.22 โดยเห็นว่าขั้นตอนการปฏิบัติงานที่สามารถลดได้ ได้แก่

4.1) กำหนดแนวทางการปฏิบัติด้านงานธุรการ ธุรการคดีให้มีมาตรฐานเดียวกัน มีความยืดหยุ่นในเรื่องที่ไม่ใช่ประเด็นสำคัญหากเป็นเรื่องเร่งด่วน ลดขั้นตอนการทำงานที่ซ้ำซ้อน

4.2) ลดการรายงานข้อมูลที่ซ้ำซ้อนและมีจำนวนมาก เช่น การรายงานผลการดำเนินงานตามแผนงานต่าง ๆ ภายในกรม การรายงานผลการใช้จ่ายงบประมาณ การรายงานความคืบหน้าของคดี การรายงานการตรวจสำนวน

4.3) ลดขั้นตอนทางธุรการเกี่ยวกับการเบิกจ่ายงบประมาณ ลดกระบวนการในการขออนุมัติเดินทางไปราชการและการยืมเงินทรงพระราชการ

4.4) ลดสายการบังคับบัญชาในระดับกอง ลดลำดับชั้นการบังคับบัญชาหรือการตรวจแก้ไขสำนวนการสอบสวน

4.5) ยกเลิกการเขียนรายงานการปฏิบัติหน้าที่ของตำแหน่งพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ และเจ้าหน้าที่คดีพิเศษ (Timesheet) เนื่องจากไม่ได้ทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพขึ้นแต่อย่างใด

5) ถ่ายโอนภารกิจให้เอกชนดำเนินการแทน ร้อยละ 14.59 โดยเห็นว่าเสนอภารกิจที่สามารถให้เอกชนดำเนินการแทนได้ ได้แก่

5.1) งานด้านการจัดฝึกอบรม การวิจัยและพัฒนาด้านวิชาการทั่วไปและด้านเทคโนโลยี และเครื่องมืออุปกรณ์พิเศษ การให้บริการเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศ งานธุรการ งานด้านการประชาสัมพันธ์การสื่อสารองค์กร

5.2) งานด้านการบริหารจัดการของกลางและการจัดการสำนวนการสอบสวน ได้แก่ การจัดเก็บดูแลรักษาของกลาง การทำลายของกลาง การขายทอดตลาด การจัดเก็บสำนวนการสอบสวน

5.3) งานด้านการจัดทำแผนที่ การรังวัดพื้นที่ การสำรวจพื้นที่

5.4) งานด้านการตรวจข้อมูลในคอมพิวเตอร์ การจัดเก็บ สำเนาเอกสาร และการนำเข้าข้อมูล เพื่อวิเคราะห์ความเชื่อมโยง ภายใต้การกำกับควบคุมและรักษาความลับของทางราชการ

5.5) งานด้านการสืบสวน ตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางดิจิทัล การเข้าตรวจค้นในคดีทรัพย์สินทางปัญญา

6) แนวทางอื่น ๆ ร้อยละ 11.89 โดยเห็นว่าแนวทางอื่น ๆ ที่จะเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการสอบสวนคดีพิเศษ ได้แก่

6.1) กำหนดให้ประสบการณ์การทำงานเกี่ยวกับคดีพิเศษเป็นคุณสมบัติในการเข้าสู่ตำแหน่งของอธิบดีและรองอธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ และเพิ่มเงื่อนไขในการรับสมัครสอบสำนวนการสอบสวนเป็นหลักเกณฑ์ในการเลื่อนตำแหน่งในระดับที่สูงขึ้นของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ เพื่อให้ผู้บริหารและพนักงานสอบสวนคดีพิเศษเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการสอบสวนคดีพิเศษอย่างแท้จริง

6.2) กำหนดให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษปฏิบัติงานด้านการสอบสวนเท่านั้น ไม่มอบหมายงานลักษณะอื่นที่ไม่ใช่งานสอบสวน และการมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบให้กับคณะพนักงานสอบสวนทุกคนให้เหมาะสม พิจารณาถึงปริมาณงานที่อยู่ในความรับผิดชอบ

6.3) กำหนดให้ระยะเวลาในการสอบสวนเป็นตัวชี้วัดในการปฏิบัติงานของคณะพนักงานสอบสวนอย่างจริงจังและสอดคล้องกับลักษณะของคดีพิเศษที่รับผิดชอบ

6.3) หาวิธีการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในการสอบสวนคดีพิเศษ ได้แก่ การขอเลื่อนการเข้าพบพนักงานสอบสวนคดีพิเศษของพยานและผู้ต้องหา ระยะเวลาในการขอข้อมูลหรือหลักฐานจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชน การติดตามพยานกรณีพยานไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง

6.4) กำหนดระยะเวลาของการสอบสวนคดีพิเศษตามรายละเอียดของคดี เช่น จำนวนผู้ต้องหา 1 คน ใช้เวลาเท่าใด การรวบรวมพยานหลักฐานประเภทไหนใช้เวลาเท่าใด เพราะคดีพิเศษแต่ละคดีจะมีความยุ่งยากซับซ้อนที่ต่างกัน บางคดีอาจจะต้องใช้เวลารวบรวมพยานหลักฐานมาก จึงจำเป็นที่จะต้องมีการจัดกลุ่มและกำหนดระยะเวลาให้เหมาะสมกับการสอบสวนเพื่อให้สำนวนการสอบสวนมีความสมบูรณ์และมีคุณภาพ

6.5) กำหนดระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษ 2 ลักษณะ คือ คดีทั่วไปที่เป็นคดีพิเศษ เห็นว่าระยะเวลาการสอบสวนอย่างน้อยต้องมีระยะเวลาไม่เกิน 1 ปี ส่วนคดีที่มีความจำเป็นจะต้องสอบสวนเกินเวลาดังกล่าวให้ขออนุญาตเป็นการเฉพาะคดี

4.2 ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นดังนี้

4.2.1 ข้อมูลระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษโดยเฉลี่ยของปีงบประมาณ พ.ศ. 2559-2564 ตารางที่ 4.5 แสดงระยะเวลาที่ใช้ในการสอบสวนคดีพิเศษโดยเฉลี่ยของปีงบประมาณ พ.ศ. 2559-2564 จำแนกตามคดีความผิดที่เป็นคดีพิเศษตามมาตรา 21 วรรคหนึ่ง (1) แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547

	คดีความผิดตามกฎหมาย	ระยะเวลาโดยเฉลี่ย (เดือน)
1.	ประมวลรัษฎากร	20
2.	กฎหมายว่าด้วยการกักเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน	25
3.	กฎหมายว่าด้วยเครื่องหมายการค้า	7
4.	กฎหมายว่าด้วยลิขสิทธิ์	4
5.	กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์	10
6.	กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน	20
7.	กฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว	22
8.	กฎหมายว่าด้วยศุลกากร	33
9.	กฎหมายว่าด้วยการควบคุมแลกเปลี่ยนเงิน	41
10.	กฎหมายว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์	23
11.	ประมวลกฎหมายที่ดิน กฎหมายว่าด้วยป่าไม้ กฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติ และกฎหมายว่าด้วยอุทยานแห่งชาติ	18
12.	กฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์	30
13.	กฎหมายว่าด้วยวัตถุอันตราย	38
14.	กฎหมายว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับเสนาอราคาด่อหน่วยงานของรัฐ	20
15.	กฎหมายว่าด้วยแร่	18
16.	กฎหมายว่าด้วยยา	21
17.	กฎหมายว่าด้วยอาหาร	18
18.	กฎหมายว่าด้วยมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม	15
19.	กฎหมายว่าด้วยธุรกิจสถาบันการเงิน	15
20.	กฎหมายว่าด้วยบริษัทมหาชนจำกัด	-
21.	กฎหมายว่าด้วยภาษีสรรพสามิต	-
22.	กฎหมายว่าด้วยการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า	-
23.	กฎหมายว่าด้วยสิทธิบัตร	10

จากตารางที่ 4.5 ระยะเวลาที่ใช้ในการสอบสวนคดีพิเศษโดยเฉลี่ยของปีงบประมาณ พ.ศ. 2559-2564 จำแนกตามคดีความผิดที่เป็นคดีพิเศษตามมาตรา 21 วรรคหนึ่ง (1) แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 พบว่า คดีความผิดที่ใช้ระยะเวลาในการสอบสวนมากที่สุด 3 ลำดับ ได้แก่ คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมแลกเปลี่ยนเงิน ใช้ระยะเวลาในการสอบสวนโดยเฉลี่ย 41 เดือน รองลงมาคือ คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยวัตถุอันตราย ใช้ระยะเวลาในการสอบสวนโดยเฉลี่ย 38 เดือน และคดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร ใช้ระยะเวลาในการสอบสวนโดยเฉลี่ย 33 เดือน และคดีความผิดที่ใช้ ระยะเวลาในการสอบสวนน้อยที่สุด 3 ลำดับ ได้แก่ คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยลิขสิทธิ์ ใช้ระยะเวลาในการสอบสวนโดยเฉลี่ย 4 เดือน รองลงมาคือ คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยเครื่องหมายการค้า ใช้ระยะเวลาในการสอบสวนโดยเฉลี่ย 7 เดือน และคดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ ใช้ระยะเวลาในการสอบสวนโดยเฉลี่ย 10 เดือน

4.2.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษกับการกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนคดีอาญาที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับคดีพิเศษของหน่วยงานสอบสวนของต่างประเทศ

1) ระเบียบกรมสอบสวนคดีพิเศษว่าด้วยการบริหารงานคดีพิเศษ พ.ศ. 2562 หมวด 6 การควบคุม ตรวจสอบ เฝ้าระวังงานคดีพิเศษ ข้อ 30 ได้กำหนดระยะเวลาการสอบสวนคดีพิเศษไว้ดังนี้

(1) คดีที่ไม่ปรากฏว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิดให้คณะพนักงานสอบสวนคดีพิเศษทำการสืบสวนสอบสวนมีกำหนด 1 ปี นับแต่วันออกเลขสำนวนคดีพิเศษ

เมื่อคณะพนักงานสอบสวนคดีพิเศษทำการสืบสวนสอบสวนครบระยะเวลาที่กำหนดแล้ว ยังไม่ปรากฏว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิด เห็นควรงดการสอบสวนให้หัวหน้าคณะพนักงานสอบสวนคดีพิเศษเสนอสำนวนการสอบสวนภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ครบกำหนด พร้อมความเห็นผ่านผู้บังคับบัญชาตามลำดับไปยังอธิบดี เพื่อพิจารณาและดำเนินการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 140 ต่อไป

กรณีมีความจำเป็นต้องทำการสืบสวนสอบสวนเกินระยะเวลาที่กำหนดให้หัวหน้าคณะพนักงานสอบสวนคดีพิเศษเสนอสำนวนการสอบสวนพร้อมทั้งเหตุแห่งความจำเป็นและความเห็นเพื่อขออนุมัติขยายระยะเวลาการสืบสวนสอบสวน ผ่านผู้บังคับบัญชาตามระดับไปยังอธิบดี เพื่อพิจารณา ก่อนวันครบกำหนดไม่น้อยกว่า 7 วัน และเมื่อได้รับอนุมัติให้ขยายเวลาการสืบสวนสอบสวนแล้ว ให้นำความในวรรคสองมาใช้บังคับโดยอนุโลม

(2) คดีที่รู้ตัวผู้กระทำความผิดแต่เรียกหรือจับตัวยังไม่ได้ให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษทำการสืบสวนสอบสวนมีกำหนด 1 ปี นับแต่วันออกเลขสำนวนคดีพิเศษ

เมื่อคณะพนักงานสอบสวนคดีพิเศษทำการสืบสวนสอบสวนครบกำหนดระยะเวลาที่กำหนดแล้ว ยังไม่สามารถนำตัวผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดีได้ โดยได้รวบรวมพยานหลักฐานเสร็จสิ้นแล้ว ให้หัวหน้าคณะพนักงานสอบสวนคดีพิเศษเสนอสำนวนการสอบสวนภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ครบกำหนด พร้อมความเห็นผ่านผู้บังคับบัญชาตามลำดับไปยังอธิบดี เพื่อพิจารณาและดำเนินการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 141 ต่อไป

กรณีมีความจำเป็นต้องทำการสืบสวนสอบสวนเกินระยะเวลาที่กำหนด ให้หัวหน้าคณะพนักงานสอบสวนคดีพิเศษเสนอสำนวนการสอบสวนพร้อมทั้งเหตุแห่งความจำเป็น และความเห็นเพื่อขออนุมัติขยายระยะเวลาการสืบสวนสอบสวน ผ่านผู้บังคับบัญชาตามลำดับไปยังอธิบดี เพื่อพิจารณาก่อนวันครบกำหนดไม่น้อยกว่า 7 วัน และเมื่อได้รับอนุมัติให้ขยายเวลาการสืบสวนสอบสวนแล้วให้นำความในวรรคสองมาใช้บังคับโดยอนุโลม

(3) คดีที่ผู้ต้องหาได้รับการปล่อยชั่วคราวให้คณะพนักงานสอบสวนคดีพิเศษทำการสืบสวนสอบสวนให้แล้วเสร็จภายในกำหนดเวลา 3 เดือน นับแต่วันแรกที่ผู้ต้องหาได้รับการปล่อยชั่วคราว เมื่อทำการสอบสวนเสร็จสิ้นภายในกำหนดแล้ว ให้หัวหน้าคณะพนักงานสอบสวนคดีพิเศษเสนอสำนวนการสอบสวนภายใน 15 วัน นับแต่วันที่สอบสวนเสร็จสิ้นพร้อมความเห็นผ่านผู้บังคับบัญชาตามลำดับไปยังอธิบดี เพื่อพิจารณาและดำเนินการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 142 ต่อไป

หากมีความจำเป็นไม่อาจทำการสอบสวนให้เสร็จสิ้นในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้หัวหน้าคณะพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ เสนอสำนวนการสอบสวนพร้อมทั้งเหตุแห่งความจำเป็น และความเห็นเพื่อขออนุมัติขยายระยะเวลาการสืบสวนสอบสวน ผ่านผู้บังคับบัญชาตามลำดับไปยังอธิบดี เพื่อพิจารณาก่อนครบกำหนดเวลาไม่น้อยกว่า 7 วัน ให้อธิบดีพิจารณาอนุมัติขยายระยะเวลาการสอบสวนต่อไปอีกตามความจำเป็นได้ครั้งละไม่เกิน 1 เดือน รวมแล้วต้องไม่เกิน 6 เดือน นับแต่วันแรก ที่ผู้ต้องหาได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยให้บันทึกเหตุแห่งความจำเป็นในการอนุมัติแต่ละครั้งไว้ในสำนวนการสอบสวน

กรณีได้รับอนุมัติให้ขยายระยะเวลาการสอบสวน เมื่อดำเนินการสอบสวนเสร็จสิ้น ให้หัวหน้าคณะพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ เสนอสำนวนการสอบสวนก่อนครบระยะเวลาตามวรรคสอง ไม่น้อยกว่า 7 วัน พร้อมความเห็นผ่านผู้บังคับบัญชาตามลำดับไปยังอธิบดี เพื่อพิจารณาดำเนินการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 142

เมื่อทำการสอบสวนครบกำหนด 6 เดือน นับแต่วันแรกที่มีการปล่อยชั่วคราว และ ยังจำเป็นต้องควบคุมผู้ต้องหาไว้ต่อไป ให้หัวหน้าคณะพนักงานสอบสวนคดีพิเศษบันทึกเหตุแห่งความจำเป็นไว้ในสำนวนการสอบสวน ก่อนที่จะนำตัวผู้ต้องหาไปศาลเพื่อยื่นคำร้องต่อศาลออกหมายขังผู้ต้องหานั้นไว้เมื่อศาลมีคำสั่งอย่างไรแล้วรีบรายงานผลต่อผู้บังคับบัญชาตามลำดับถึงอธิบดีทราบ

(4) คดีที่ผู้ต้องหาถูกควบคุม หรือถูกฝากขังไว้ในระหว่างการสอบสวนให้คณะพนักงานสอบสวนคดีพิเศษทำการสอบสวนให้เสร็จสิ้นก่อนวันครบกำหนดผิดฟ้องหรือฝากขังตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ โดยให้หัวหน้าคณะพนักงานสอบสวนคดีพิเศษรีบสรุปสำนวนการสอบสวนพร้อมความเห็นผ่านผู้บังคับบัญชาตามลำดับไปยังอธิบดี เพื่อพิจารณาก่อนวันครบกำหนดผิดฟ้องหรือฝากขัง ไม่น้อยกว่า 7 วัน

(5) คดีที่ได้แจ้งข้อกล่าวหาแก่ผู้ต้องหาแล้ว แต่คณะพนักงานสอบสวนคดีพิเศษไม่ได้ควบคุมตัวผู้ต้องหาไว้ ให้คณะพนักงานสอบสวนคดีพิเศษทำการสืบสวนสอบสวนมีกำหนด 1 ปี นับแต่วันออกเลขสำนวนคดีพิเศษ

เมื่อทำการสอบสวนเสร็จสิ้นภายในกำหนดแล้ว ให้หัวหน้าคณะพนักงานสอบสวนคดีพิเศษเสนอสำนวนการสอบสวนภายใน 15 วัน นับแต่วันที่สอบสวนเสร็จสิ้นพร้อมความเห็นผ่าน

ผู้บังคับบัญชาตามลำดับไปยังอธิบดี เพื่อพิจารณาและดำเนินการตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 142 ต่อไป

กรณีมีความจำเป็นต้องทำการสืบสวนสอบสวนเกินระยะเวลาที่กำหนด ให้หัวหน้า คณะพนักงานสอบสวนคดีพิเศษเสนอสำนวนการสอบสวนพร้อมทั้งเหตุแห่งความจำเป็น และความเห็นเพื่อขออนุมัติขยายระยะเวลาการสืบสวนสอบสวนผ่านผู้บังคับบัญชาตามลำดับไปยังอธิบดี เพื่อพิจารณาก่อนวันครบกำหนดไม่น้อยกว่า 7 วัน และเมื่อได้รับอนุมัติให้ขยายระยะเวลาการสืบสวน สอบสวนแล้ว ให้นำความในวรรคสองมาใช้บังคับโดยอนุโลม

การดำเนินการสืบสวนสอบสวนตาม 1) ถึง 5) ต้องให้แล้วเสร็จภายในกำหนดอายุความ ตามกฎหมาย

2) กฎหมายและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนคดีอาญา ของสำนักงานสอบสวนกลาง (Federal Bureau of Investigation : FBI) ประเทศสหรัฐอเมริกา

(1) การสอบสวนแบ่งเป็น 3 ระดับ เรียงจากระดับต่ำไปสู่ระดับสูง ได้แก่ การประเมิน (Assessment) การสอบสวนเบื้องต้น (Preliminary Investigation) การสอบสวนเต็มรูปแบบ (Full Investigation) ซึ่งแต่ละระดับมีการกำหนดขั้นตอนวิธีการ ตั้งแต่ก่อนเปิดการประเมิน/การสอบสวน ไปจนถึงปิดการประเมิน/การสอบสวน

(2) โดยทั่วไปการนับระยะเวลาการสอบสวนเริ่มนับตั้งแต่วันที่ได้รับความเห็นชอบ จากผู้บังคับบัญชาให้เปิดการประเมิน/การสอบสวนในแต่ละระดับและประเภท

(3) ส่วนใหญ่การสอบสวนไม่ได้กำหนดกรอบระยะเวลาการสอบสวนไว้ การสอบสวน ดำเนินการต่อไปได้เท่าที่จำเป็นต่อการบรรลุเป้าหมายที่ได้รับมอบอำนาจและตามวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้ อย่างชัดเจน เว้นแต่

ก. การประเมินประเภทที่ 1 และ 2 พึงสอบสวนให้เสร็จสิ้นภายในระยะเวลา ที่ค่อนข้างสั้น (relatively short) หากไม่ได้ข้อสรุปการประเมินภายใน 30 วัน เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจอาจต้อง พิจารณาทบทวนความเหมาะสมตามกฎหมาย (justification review) ทุก ๆ 30 วัน จนกว่าจะจบสิ้น หรือปิดการสอบสวนในขั้นการประเมินนี้

ข. ต้องสรุปผลการสอบสวนเบื้องต้น (Preliminary Investigation) ให้เสร็จสิ้น ในกรอบระยะเวลา 6 เดือนนับตั้งแต่มีการเปิดการสอบสวนเบื้องต้น ทั้งนี้อาจได้รับอนุญาตจาก เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจระดับหัวหน้าสำนักงานให้ขยายระยะเวลาการสอบสวนออกไปได้อีก 6 เดือน แต่หาก ต้องการขอขยายออกไปเกินกว่า 1 ปี ต้องได้รับความเห็นชอบจากสำนักงานใหญ่ หลังจากพิจารณา เห็นว่ามีเหตุผลที่ดี (good cause) ตามข้อ 6.7.2.1 ของ DIOG

(4) หากพบว่ามีกรณีการดำเนินการเชิงสอบสวนที่อ่อนไหว (sensitive investigative matter) ในการสอบสวนทุกระดับ ซึ่งหมายถึง การดำเนินการเชิงสอบสวนเกี่ยวกับกิจกรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ภายในประเทศหรือผู้ลงชิงตำแหน่งทางการเมืองภายในประเทศที่เกี่ยวกับการทุจริตหรือคุกคามต่อ ความมั่นคงของชาติ องค์การทางการเมืองภายในประเทศหรือทางศาสนา หรือบุคคลที่มีบทบาทสำคัญ ในองค์การดังกล่าว หรือสื่อสารมวลชนด้านข่าว ความเชื่อมโยงทางวิชาการกับสถาบันการศึกษาและ เสรีภาพทางวิชาการ หรือเรื่องอื่น ๆ ต้องผ่านการพิจารณาทบทวนและความเห็นชอบในระยะเวลา ที่เร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้ แต่ต้องไม่เกินกว่าห้าวันทำการหลังจากเกิดการดำเนินการเชิงสอบสวนที่อ่อนไหว

ดังกล่าว เมื่อได้รับความเห็นชอบแล้วจึงจะสามารถดำเนินการสอบสวนต่อไปได้โดยถูกต้องและมีผลสมบูรณ์ตามกฎหมาย

(5) ถึงแม้ว่าการสอบสวนเต็มรูปแบบ (Full Investigation) ไม่ได้มีการกำหนดกรอบระยะเวลาการสอบสวนไว้ หากแต่ต้องพิจารณาทบทวนการสอบสวนตามสายบังคับบัญชาอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ได้ข้อสรุปบนพื้นฐานข้อเท็จจริงที่เชื่อมโยงกับกรณี

ก. กำลังมีการวางแผนเตรียมอาชญากรรมที่ผิดกฎหมายของรัฐบาลกลางหรืออาชญากรรมดังกล่าวได้เกิดขึ้นแล้วหรือกำลังเกิดขึ้น

ข. ระบุตัวตน ค้นหาตัวและจับกุมผู้กระทำผิด

ค. ได้มาซึ่งหลักฐานเพื่อการฟ้องคดี

ง. มีการคุกคามต่อความมั่นคงของชาติ

จ. สอบสวนวิสาหกิจ/องค์กรธุรกิจ

ฉ. รวบรวมข่าวกรองต่างประเทศที่เป็นประโยชน์ รวมถึงหาข้อมูลที่อาจส่งผลกระทบต่อส่วนได้เสียต่อการดำเนินการด้านกิจการต่างประเทศของสหรัฐอเมริกา

3) กฎหมายและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนคดีอาญาของหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายของประเทศสหราชอาณาจักร

กฎหมาย Criminal Procedure and Investigations Act 1996 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมถึงปี ค.ศ. 2018 ได้กำหนดกฎเกณฑ์กระบวนการสอบสวนและการฟ้องคดีสำหรับความผิดทางอาญา และกฎหมาย Police and Criminal Evidence Act 1984 (PACE) ได้กำหนดระยะเวลาในการสอบสวนคดีอาญาของหน่วยงานตำรวจและหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายอื่นที่มีอำนาจสอบสวนคดีอาญา

(1) ระยะเวลาการสอบสวนคดีอาญาในสหราชอาณาจักรมีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กับระยะเวลาการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องสงสัยหรือผู้ต้องหาในคดีอาญา

(2) แนวปฏิบัติเกี่ยวกับระยะเวลาการสอบสวนคดีอาญาตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานตำรวจสัมพันธ์เชื่อมโยงกับกำหนดระยะเวลาของการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องสงสัยหรือผู้ต้องหา โดยกำหนดให้มีระยะเวลาต่าง ๆ ดังนี้

ก. ระยะเวลาการสอบสวนเริ่มแรก 28 วันนับตั้งแต่วันที่เริ่มปล่อยชั่วคราว ให้ใช้ระบบการปล่อยชั่วคราวภายใต้การสอบสวน

ข. ระยะเวลาการสอบสวนที่ขอขยายต่อไป อาจได้รับอนุญาตจากเจ้าหน้าที่ตำรวจระดับสารวัตรหรือตำแหน่งที่สูงกว่า ให้ขยายระยะเวลาออกไปได้ไม่เกิน 3 เดือนนับตั้งแต่วันที่เริ่มปล่อยชั่วคราว หรือหากเป็นกรณีที่เป็นคดีที่ซับซ้อนหรือคดีที่กำหนดอาจได้รับอนุญาตให้ขยายระยะเวลาออกไปได้ไม่เกิน 6 เดือนนับตั้งแต่วันที่เริ่มปล่อยชั่วคราว หลังจากนั้นไม่อยู่ในอำนาจของเจ้าหน้าที่ตำรวจอาวุโสอีกต่อไป

ค. กรณีขอศาลขยายระยะเวลาครั้งแรก เจ้าหน้าที่ที่กำหนดไว้ตามกฎหมายต้องยื่นคำร้องขอต่อศาลชั้นต้น (Magistrate) เป็นครั้งแรกเพื่อขอระยะเวลาการปล่อยชั่วคราวต่อไปอีก ซึ่งส่งผลเป็นการขยายระยะเวลาการสอบสวนออกไปอีก โดยอาจได้รับอนุญาตจากศาลให้ขยายระยะเวลาออกไปได้ไม่เกิน 6 เดือนนับตั้งแต่วันที่เริ่มปล่อยชั่วคราว (ขยายจากระยะเวลา 3 เดือน

ในคดีปกติ) หรือไม่เกิน 9 เดือนนับตั้งแต่วันที่เริ่มปล่อยชั่วคราว (ขยายจากระยะเวลา 6 เดือนในคดีที่กำหนด) แล้วแต่กรณี

ง. กรณีขอศาลขยายระยะเวลาครั้งต่อไป โดยอาจได้รับอนุญาตจากศาลชั้นต้น (Magistrate) ให้ขยายระยะเวลาออกไปได้ไม่เกิน 9 เดือนนับตั้งแต่วันที่เริ่มปล่อยชั่วคราว (ขยายจากระยะเวลา 6 เดือนในคดีปกติ) หรือไม่เกิน 12 เดือนนับตั้งแต่วันที่เริ่มปล่อยชั่วคราว (ขยายจากระยะเวลา 9 เดือนในคดีที่กำหนด) แล้วแต่กรณี

(3) แนวปฏิบัติเกี่ยวกับระยะเวลาการสอบสวนคดีอาญาตามอำนาจหน้าที่ของสำนักงานป้องกันกร้อโกงร้ายแรง (Serious Fraud Office : SFO) สัมพันธ์เชื่อมโยงกับกำหนดระยะเวลาของการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องสงสัยหรือผู้ต้องหา โดยกำหนดให้มีระยะเวลาต่าง ๆ ดังนี้

ก. ระยะเวลาการสอบสวนเริ่มแรก 3 เดือนนับตั้งแต่วันที่เริ่มปล่อยชั่วคราว

ข. หากเป็นกรณีที่เป็นคดีที่ซับซ้อนหรือคดีที่กำหนด พนักงานสอบสวนสามารถร้องขอให้ขยายระยะเวลาการสอบสวนจากเจ้าหน้าที่ระดับ Senior Civil Service โดยให้ขยายระยะเวลาการสอบสวนออกไปได้อีกตามการขยายระยะเวลาปล่อยชั่วคราว ได้ไม่เกิน 6 เดือนนับตั้งแต่วันที่เริ่มปล่อยชั่วคราว

ค. กรณีขอศาลขยายระยะเวลาครั้งแรก เจ้าหน้าที่ที่กำหนดไว้ตามกฎหมายต้องยื่นคำร้องขอต่อศาลชั้นต้น (Magistrate) เป็นครั้งแรกเพื่อขอขยายระยะเวลาการปล่อยชั่วคราวต่อไปอีกซึ่งส่งผลเป็นการขยายระยะเวลาการสอบสวนออกไปอีก โดยอาจได้รับอนุญาตจากศาลชั้นต้นให้ขยายระยะเวลาออกไปได้ไม่เกิน 6 เดือนนับตั้งแต่วันที่เริ่มปล่อยชั่วคราว (ขยายจากระยะเวลา 3 เดือนในคดีปกติ) หรือไม่เกิน 9 เดือนนับตั้งแต่วันที่เริ่มปล่อยชั่วคราว (ขยายจากระยะเวลา 6 เดือนในคดีที่กำหนด) แล้วแต่กรณี

ง. กรณีขอศาลขยายระยะเวลาครั้งต่อไป โดยอาจได้รับอนุญาตจากศาลชั้นต้น (Magistrate) ให้ขยายระยะเวลาออกไปได้อีกไม่เกิน 9 เดือนนับตั้งแต่วันที่เริ่มปล่อยชั่วคราว (ขยายจากระยะเวลา 6 เดือนในคดีปกติ) หรือไม่เกิน 12 เดือนนับตั้งแต่วันที่เริ่มปล่อยชั่วคราว (ขยายจากระยะเวลา 9 เดือนในคดีที่กำหนด) แล้วแต่กรณี

จากข้อมูลการกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษกับการกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนคดีอาญาที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับคดีพิเศษของหน่วยงานสอบสวนของต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศสหราชอาณาจักร พบว่า

1) กระบวนการสอบสวนของสำนักงานสอบสวนกลางหรือเอฟบีไอ ประเทศสหรัฐอเมริกา แบ่งการสอบสวนเป็น 3 ระดับ เรียงจากระดับต่ำไปสู่ระดับสูง ได้แก่ การประเมิน (Assessment) การสอบสวนเบื้องต้น (Preliminary Investigation) การสอบสวนเต็มรูปแบบ (Full Investigation) ซึ่งกำหนดลักษณะและแนวทางการสอบสวน เครื่องมือการสอบสวนตั้งแต่ก่อนเปิดการประเมิน/การสอบสวนจนถึงปิดการประเมิน/การสอบสวน ที่มีรายละเอียดปลีกย่อยแตกต่างไปจากกระบวนการสอบสวนตามกฎหมายของประเทศไทย ในขณะที่กระบวนการสอบสวนของประเทศไทยมีความคล้ายคลึงกับประเทศสหราชอาณาจักร ซึ่งมีกระบวนการสอบสวนและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนที่กำหนดเป็นขั้นตอนตั้งแต่ระยะเวลาเริ่มแรกในการสอบสวน การขออนุญาตให้ขยาย

ระยะเวลาการสอบสวนโดยเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจและโดยศาลในคดีปกติและคดีที่มีลักษณะซับซ้อน เมื่อมีการร้องขอโดยพนักงานสอบสวนของหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจสอบสวนคดีอาญา

2) แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนของสำนักงานสอบสวนกลาง หรือเอฟบีไอ ประเทศสหรัฐอเมริกา โดยส่วนใหญ่ไม่ได้กำหนดกรอบระยะเวลาการสอบสวนในระดับต่าง ๆ ไว้ ซึ่งส่งผลให้ดำเนินการสอบสวนต่อไปได้เท่าที่จำเป็นต่อการบรรลุเป้าหมายที่ได้รับมอบอำนาจ และตามวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้อย่างชัดเจน เว้นแต่การประเมินประเภทที่ 1 และ 2 ต้องให้เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจพิจารณาทบทวนความเหมาะสมตามกฎหมายทุก ๆ 30 วันจนกว่าจะเสร็จสิ้น การที่ไม่ได้กำหนดกรอบระยะเวลาการสอบสวนไว้นั้นแตกต่างจากระบบและกฎเกณฑ์ของหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายของประเทศสหราชอาณาจักรและประเทศไทย ซึ่งกำหนดเป็นช่วงระยะเวลาไว้ตั้งแต่เริ่มแรก การขอและการอนุญาตให้ขยายระยะเวลาที่อยู่ในอำนาจของเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจ การขอและการอนุญาตให้ขยายระยะเวลาที่อยู่ในอำนาจของศาล การกำหนดเงื่อนไขในการขอขยายระยะเวลา ซึ่งจำเป็นต้องแสดงให้เห็นถึงเหตุจำเป็นและประโยชน์จากการอนุญาตให้ขยายระยะเวลาออกไป

4.2.3 ผลการสัมภาษณ์เชิงลึก

การสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นเครื่องมือหนึ่งของการรวบรวมข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลปัจจัยที่มีผลต่อระยะเวลาที่ใช้ในการสอบสวนคดีพิเศษ แนวทางในการกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษที่เหมาะสม และแนวทางที่จะทำให้การสอบสวนคดีพิเศษไม่ล่าช้าหรือรวดเร็วขึ้นและเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการสอบสวนคดีพิเศษ จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ได้แก่ ผู้บริหารของกระทรวงยุติธรรม ผู้บริหารและอดีตผู้บริหารของกรมสอบสวนคดีพิเศษ ผู้บริหารของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม และผู้ทรงคุณวุฒิด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม ผลการสัมภาษณ์แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 รายนามผู้ให้สัมภาษณ์ ประกอบด้วย

1. นายไตรยฤทธิ์ เตมทิวังศ์	อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ
2. ร้อยตำรวจโท ภาณุ ทรัพย์รุ่ง	รองผู้อำนวยการกองบริหารคดีพิเศษ
- ข้อสรุปเป็นดังนี้

ประเด็นที่ 1 หลักการและแนวคิดในการกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษ ตามระเบียบกรมสอบสวนคดีพิเศษว่าด้วยการบริหารงานคดีพิเศษ พ.ศ. 2562 หมวด 6 การควบคุม ตรวจสอบ เร่งรัดงานคดีพิเศษ ข้อ 30

ระเบียบกรมสอบสวนคดีพิเศษว่าด้วยการบริหารงานคดีพิเศษ พ.ศ. 2562 กำหนดขึ้นเพื่อเป็นกรอบในการกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษ โดยอ้างอิงตามหลักการของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในการกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนให้เป็นไปตามกรอบอายุความ เพื่อเป็นการสร้างมาตรฐานการสอบสวนให้เป็นไปในแนวทางเดียวกันในการอำนวยความสะดวก เพราะหากไม่มีระบบควบคุม ตรวจสอบ หรือเร่งรัดการดำเนินการ อาจทำให้เกิดผลเสียบางประการ เช่น การดำเนินการที่ล่าช้าอาจทำให้พยานหลักฐานสูญหายไป ทำให้ผู้ต้องหาถูกละเมิดสิทธิและเสรีภาพ จึงเป็นที่มาในการกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษ สำหรับการกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนตามระเบียบนี้ถือเป็นกรอบระยะเวลาในเบื้องต้น สำหรับคดีพิเศษที่ไม่มีความยุ่งยาก

ซับซ้อนมากขึ้น ซึ่งกำหนดจากสถิติเฉลี่ยของระยะเวลาในการสอบสวนคดีทุกประเภทที่กรมสอบสวนคดีพิเศษรับผิดชอบในช่วงเวลาที่จัดทำระเบียบนี้ ส่วนคดีพิเศษที่มีความยุ่งยากซับซ้อนเป็นพิเศษที่ไม่สามารถดำเนินการสืบสวนสอบสวนได้แล้วเสร็จตามระยะเวลาที่กำหนดได้ ก็สามารถขอขยายระยะเวลาได้ตามความจำเป็นตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ ในระเบียบนี้ยังได้กำหนดให้มีการควบคุมตรวจสอบการสอบสวนโดยผู้บังคับบัญชา เพื่อให้คำแนะนำและเร่งรัดการปฏิบัติงานและเพื่อป้องกันความเสียหายที่เกิดจากการสอบสวนล่าช้า ซึ่งเป็นการดำเนินการที่สอดคล้องกับแนวทางของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 258 ง (1) กำหนดหลักการปฏิรูปประเทศ กระบวนการยุติธรรม ดังนั้นความเหมาะสมในการรวบรวมพยานหลักฐานและการควบคุมการสอบสวนคดีพิเศษจึงต้องมีระยะเวลาที่เหมาะสม

ประเด็นที่ 2 การใช้ระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบันมีความเหมาะสมหรือไม่

โดยหลักการแล้วการดำเนินคดีพิเศษควรจะจบได้อย่างรวดเร็ว เว้นแต่คดีพิเศษนั้นจะมีเหตุบางประการที่ทำให้ไม่สามารถดำเนินการสืบสวนสอบสวนได้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนดตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ส่วนใหญ่จะมาจากกรณีที่พยานหลักฐาน ผู้เสียหาย หรือผู้ถูกกล่าวหาเป็นจำนวนมาก จึงต้องใช้เวลาในการรวบรวมและตรวจสอบมาก การต้องรอข้อมูลหรือการต้องรอการดำเนินการของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องก็จะทำให้ไม่สามารถดำเนินการสืบสวนสอบสวนต่อไปได้ จนกว่าจะได้รับข้อมูลดังกล่าว แต่ก็อาจมีบางคดีที่มีความบกพร่องของการดำเนินการทำให้เกิดความล่าช้าอยู่บางส่วน เนื่องจากเมื่อคดีใดที่มีอายุความมาก มักจะดำเนินการในช่วงใกล้หมดอายุความและการดำเนินการติดต่อประสานงาน การดำเนินการเกี่ยวกับเอกสารยังมีความล่าช้า จำเป็นต้องใช้ความเร่งด่วนในการติดต่อประสานงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ประเด็นที่ 3 การดำเนินการควบคุม ตรวจสอบ เร่งรัดงานคดีพิเศษ และระบบการติดตามความคืบหน้าคดีพิเศษของกรมสอบสวนคดีพิเศษ

กำหนดให้กองบริหารคดีพิเศษเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบในการควบคุม ตรวจสอบ และเร่งรัดคดีพิเศษ โดยการควบคุมระยะเวลาดำเนินการ ควบคุมมาตรฐานของสำนวนการสอบสวน ติดตามตรวจสอบข้อมูลในระบบบริหารงานคดีและรวบรวมรายงานเสนอต่อผู้บริหารเพื่อทราบทุกเดือน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามระเบียบกรมสอบสวนคดีพิเศษว่าด้วยการบริหารงานคดีพิเศษ พ.ศ. 2562 ซึ่งในปัจจุบันกรมอยู่ระหว่างการพัฒนากระบวนการบริหารงานคดีพิเศษด้วยการนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการติดตามความคืบหน้าของคดี โดยการแสดงสถานะของคดีว่าอยู่ในขั้นตอนใด และดำเนินการแล้วเสร็จไปเท่าใด เพื่อให้ผู้บริหารและประชาชนสามารถติดตามความคืบหน้าของคดีพิเศษอย่างเป็นปัจจุบัน

ประเด็นที่ 4 แผนดำเนินงานปรับปรุงแก้ไขด้านการควบคุม ตรวจสอบ เร่งรัดงานคดีพิเศษ และระบบติดตามความคืบหน้าของคดีพิเศษ เพื่อเตรียมความพร้อมการดำเนินงานให้สอดคล้องกับกฎหมายว่าด้วยระยะเวลาในการดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรม

กรมได้ดำเนินการเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารงานคดีพิเศษด้วยการแก้ไขเพิ่มเติมระเบียบกรมสอบสวนคดีพิเศษว่าด้วยการบริหารงานคดีพิเศษ ฉบับปัจจุบันคือ ระเบียบกรมสอบสวนคดีพิเศษว่าด้วยการบริหารงานคดีพิเศษ พ.ศ. 2562 และมีการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ

เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารงานคดีพิเศษคือระบบ “DSI Case Intelligent System (CIS)” ซึ่งจะเป็นการเตรียมความพร้อมการดำเนินงานให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติกำหนดระยะเวลาดำเนินงานในกระบวนการยุติธรรม พ.ศ. 2565 ไปด้วย ในส่วนของการกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษจะได้มีการทบทวนอีกครั้ง

ประเด็นที่ 5 ข้อเสนอแนะต่อแนวทางที่จะทำให้การสอบสวนคดีพิเศษไม่ล่าช้าหรือรวดเร็วขึ้น

ต้องนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาใช้ในการสืบสวนสอบสวนให้มากขึ้น ซึ่งอาจจะต้องมีการแก้ไขระเบียบหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องด้วย บริหารจัดการองค์กรและบริหารจัดการคดีด้วยการบูรณาการภายในองค์กรด้วยการสร้างแนวคิดในการทำคดีร่วมกัน และการให้ความสำคัญในบทบาทผู้นำของผู้บังคับบัญชาที่จะต้องให้ความใส่ใจในการควบคุม ตรวจสอบ การกล้าตัดสินใจให้กำลังใจคนทำงานและอาจจะสร้างมาตรการในเรื่องการให้รางวัลหน่วยงานที่ปฏิบัติได้ตามกรอบระยะเวลาหรือเสร็จก่อนระยะเวลาที่กำหนด

ประเด็นที่ 6 ข้อเสนอแนะต่อแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการสอบสวนคดีพิเศษ เพิ่มศักยภาพเจ้าหน้าที่ด้วยการทดสอบความรู้ความสามารถหรือทักษะด้านต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการสืบสวนสอบสวนหรือกำหนดคุณสมบัติสำหรับการดำรงตำแหน่งเป็นรายบุคคล

ฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ใหม่หรือเจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติให้เริ่มเรียนรู้งานด้านการสืบสวนสอบสวนในกองคดีที่รับผิดชอบงานคดีที่มียุ่งยากน้อยไปจนถึงงานคดีที่มียุ่งยากมาก

เพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินการส่งเรื่องต่อระหว่างหน่วยงานภายในกรม มีการติดตามและทราบถึงขั้นตอนและสถานะของแต่ละคดี โดยดูทุกขั้นตอนผ่านระบบตั้งแต่ต้นทางไปจนถึงปลายทาง

พัฒนาระบบการสอบสวนคดีพิเศษให้ทันสมัยโดยการนำเทคโนโลยีสารสนเทศต่าง ๆ เข้ามาช่วยให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ใช้เทคโนโลยี Blockchain มาทดแทนงานเอกสาร และเปลี่ยนหลักคิดจากระบบกระดาษเป็นระบบไร้กระดาษ ส่วนเรื่องการนำระบบการสอบสวนทางไกลดังเช่นศาลยุติธรรมนำระบบการสืบพยานทางไกลมาเป็นแนวทางในการสอบสวนคดีพิเศษ ในเบื้องต้นจะต้องพัฒนาห้องสอบสวนหรือห้องสอบปากคำให้มีมาตรฐานเพื่อให้มีความน่าเชื่อถือเสียก่อน หลังจากนั้นจึงศึกษาและพัฒนาระบบการสอบสวนทางไกล

กลุ่มที่ 2 รายนามผู้ให้สัมภาษณ์ ประกอบด้วย

1. นายวัลลภ นาคบัว	รองปลัดกระทรวงยุติธรรม
หัวหน้ากลุ่มภารกิจด้านบริหารความยุติธรรม
2. พันตำรวจโท พงษ์ธร ธัญญสิริ	ผู้อำนวยการสำนักงานกิจการยุติธรรม
3. พันตำรวจโท ประวุธ วงศ์สินิล	รองปลัดกระทรวงยุติธรรม
4. พันตำรวจเอก ทรงศักดิ์ รักศักดิ์สกุล	ผู้อำนวยการสถาบันนิติวิทยาศาสตร์
5. พันตำรวจโท สุภภัทร์ ธรรมธนารักษ์	รองอธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ
6. พันตำรวจโท ปกรณ์ สุชีวกุล	รองอธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ
7. พันตำรวจโท สมบูรณ์ สาระสิทธิ์	รองอธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ

8. พันตำรวจโทหญิง พรทิพย์ ล.วีระพรรค	ผู้อำนวยการกองพัฒนาและสนับสนุนคดีพิเศษ
9. นายนิคม สุวรรณรุ่งเรือง	ผู้อำนวยการกองนโยบายและยุทธศาสตร์
10. พลตำรวจตรี คมกฤษ ไวสืบข่าว	ผู้บังคับการกองคดีอาญา
สำนักงานกฎหมายและคดี
ผู้แทนผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ
11. นายกุลธนิต มงคลสวัสดิ์	รองอธิบดีอัยการ สำนักงานคดีพิเศษ
ผู้แทนอัยการสูงสุด
12. นายเผ่าพันธุ์ ขอบน้ำตาล	ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลประจำสำนัก
ประธานศาลฎีกา ช่วยทำงานชั่วคราว
ในตำแหน่งรองเลขาธิการประธานศาลฎีกา
ผู้แทนประธานศาลฎีกา
13. ว่าที่ร้อยตรี ดร.ถวัลย์ รุยาพร	นายกสภานายความและกรรมการคดีพิเศษ
14. พลตำรวจเอก วันชัย ศรีนวลนิต	กรรมการกฤษฎีกา คณะที่ 13
15. รศ.ดร.จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย	อาจารย์พิเศษคณะรัฐศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
16. รศ.พ.ต.ท.ดร.เกษมศานต์ โชติชาครพันธุ์	ผู้อำนวยการใหญ่ บริษัท อสมท จำกัด (มหาชน)
17. นายน้ำแท้ มีบุญสร้าง	ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยเพื่อพัฒนา
การสอบสวนและการดำเนินคดี
สำนักงานวิชาการ สำนักงานอัยการสูงสุด

ข้อสรุปเป็นดังนี้

ประเด็นที่ 1 ความคิดเห็นต่อการดำเนินงานของกรมสอบสวนคดีพิเศษ

กรมสอบสวนคดีพิเศษยังไม่ได้ดำเนินงานให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ในการก่อตั้งหน่วยงานเท่าใดนัก ซึ่งเป็นไปเพื่ออุดช่องว่างของการดำเนินการกับอาชญากรรมลักษณะพิเศษ เป็นหน่วยงานหลักในการบังคับใช้กฎหมายรองจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ตามวัตถุประสงค์ ในขณะที่ร่างกฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดีพิเศษต้องการให้กรมสอบสวนคดีพิเศษมีอำนาจหน้าที่ในการสอบสวนคดีอาญาที่มีความยุ่งยากซับซ้อนโดยใช้อำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และกฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดีพิเศษซึ่งกำหนดมาตรการพิเศษที่เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพให้การปฏิบัติหน้าที่ ทำให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษมีอำนาจหรือเครื่องมือพิเศษในการปฏิบัติงานมากกว่าพนักงานสอบสวนอื่น นับว่าเป็นกลไกสำคัญที่ถือว่าเป็นจุดแข็งที่เอื้อต่อการปฏิบัติงานและเป็นประโยชน์ต่อการอำนวยความสะดวกให้กับประชาชน การปฏิบัติงานจะต้องเป็นไปอย่างถูกต้อง เสมอภาค และเท่าเทียม หากแต่การสอบสวนคดีพิเศษที่ผ่านมา ยังไม่ได้้นำการสืบสวนและมาตรการพิเศษตามกฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดีพิเศษเข้ามามีบทบาทในการบังคับใช้กฎหมายเท่าที่ควร ซึ่งไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดีพิเศษที่มีความทันสมัย ต้องการให้นำการสืบสวนและมาตรการพิเศษมาใช้ในการป้องกันปราบปรามการกระทำความผิดทางอาญาที่เป็นคดีพิเศษ นอกจากนี้ยังไม่ได้ให้ความสำคัญกับการรับเป็นคดีพิเศษตามมาตรา 21 วรรคหนึ่ง (2) เท่าที่ควร ทั้งที่เป็นความคาดหวังของสังคมที่จะให้กรมเป็นหน่วยงานที่ตรวจสอบถ่วงดุลหน่วยงานอื่น

ดำเนินคดีความผิดทางอาญาที่เป็นคดีสำคัญนอกเหนือจากคดีความผิดทางอาญาตามกฎหมายที่กำหนดไว้ในบัญชีท้ายพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 การขาดการวางระบบการดำเนินการสืบสวนสอบสวน การรวบรวมข่าว ข่าวกรอง การถ่ายทอดประสบการณ์ระหว่างเพื่อนร่วมงานและจากภายนอกหน่วยงาน กรมยังไม่ได้สร้างกลไกการทำงานครอบคลุมทุกพื้นที่และกลไกในการสร้างความร่วมมือในการทำงานอย่างยั่งยืนร่วมกับภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน และที่สำคัญคือสังคมมีความรู้สึกว่ากรมไม่มีอิสระในการทำงาน ยังถูกแทรกแซงการทำงานจากฝ่ายการเมือง ทำให้การอำนวยความสะดวกยุติธรรมอาจถูกบิดเบือนได้

ประเด็นที่ 2 ความคิดเห็นต่อการกำหนดระยะเวลาการดำเนินงานของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมและการกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษที่เหมาะสม

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกฉบับที่ผ่านมาจนถึงฉบับปัจจุบันบัญญัติให้กระบวนการยุติธรรมต้องไม่ล่าช้า มีความรวดเร็ว ดังนั้นจึงต้องเร่งรัดการทำงานของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทั้งระบบ หากแต่ทุกขั้นตอนในกระบวนการยุติธรรมต่างต้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินการ ต้องใช้ระยะเวลาในการตรวจสอบ พิสูจน์ความจริงเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมต่อทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง การกำหนดระยะเวลาในกระบวนการยุติธรรมถูกควบคุมด้วยอายุความอยู่แล้ว แต่ไม่ควรนำอายุความมาเป็นกรอบการทำงาน เพราะวัตถุประสงค์ของการกำหนดระยะเวลาในกระบวนการยุติธรรมไม่ใช่อายุความหากแต่เป็นการหาระยะเวลาที่เหมาะสมต่อการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพซึ่งในปัจจุบันหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมในชั้นสอบสวนต่างมีการกำหนดระยะเวลาในการดำเนินงานอยู่แล้ว

การกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษที่เหมาะสมนั้น เนื่องจากการสอบสวนเป็นการแสวงหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิด คดีบางลักษณะที่มีความยุ่งยากซับซ้อนไม่มากนัก สามารถดำเนินการได้ด้วยพนักงานสอบสวนคดีพิเศษและเจ้าหน้าที่ของกรมก็จะสามารถกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนได้ แต่คดีบางลักษณะที่มีความยุ่งยากซับซ้อนมาก การดำเนินการบางอย่างไม่สามารถดำเนินการได้ด้วยพนักงานสอบสวนคดีพิเศษและเจ้าหน้าที่ของกรมต้องอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอก ก็จะไม่สามารถกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนได้ และการกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนที่เคร่งครัดอาจจะส่งผลกระทบต่อการทำงานของเจ้าหน้าที่ต่อความยุติธรรมที่ประชาชนจะได้รับ และต่อสังคมส่วนรวม ดังนั้นหากต้องกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษต้องมีความเหมาะสมสอดคล้องกับการปฏิบัติงาน นอกจากนี้การกำหนดให้ระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษเป็นตัวชี้วัดการประเมินผลการปฏิบัติราชการยังส่งผลทำให้การปฏิบัติงานมีความยุ่งยากมากขึ้น ส่งผลกระทบต่อกระบวนการสอบสวนบางลักษณะ ดังนั้นการกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนควรมีความยืดหยุ่น เมื่อกำหนดไปแล้วควรมีการทบทวนร่วมกันกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการอำนวยความสะดวกยุติธรรมและประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน ทั้งนี้ระเบียบกรมสอบสวนคดีพิเศษว่าด้วยการบริหารงานคดีพิเศษ พ.ศ. 2562 ได้กำหนดระยะเวลาการสอบสวนคดีพิเศษไว้แล้วและถือว่ามีความเหมาะสมพอสมควร แต่อาจต้องทบทวนระยะเวลาการสอบสวนของบางลักษณะคดีและบางประเภทคดีให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

ในการกำหนดระยะเวลาการสอบสวนคดีพิเศษที่เหมาะสมควรต้องมีการศึกษาปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสอบสวน ทั้งที่เป็นปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายใน รวมทั้งต้องมีการเรียนรู้

จากการดำเนินคดีที่ผ่านมาที่ใช้ระยะเวลาการสอบสวนมากที่สุดและคดีที่ใช้ระยะเวลาการสอบสวนน้อยที่สุดนำมาหาค่าเฉลี่ยเพื่อกำหนดระยะเวลาที่เหมาะสม หรือการนำคดีแต่ละประเภทมากำหนดขนาด โดยแบ่งตามความยากง่ายและความยุ่งยากซับซ้อนของคดี อาจแบ่งได้ 3 ประเภทคือ ประเภทที่ 1 มีผลกระทบที่น้อยและไม่มีความยุ่งยากซับซ้อนของคดีมากนัก ควรกำหนดระยะเวลาการสอบสวนให้แล้วเสร็จภายใน 1 ปี หรือน้อยกว่า 1 ปี ประเภทที่ 2 มีการเพิ่มปริมาณของผลกระทบและความยุ่งยากซับซ้อนของคดีขึ้นอีกระดับ ควรกำหนดระยะเวลาการสอบสวนให้แล้วเสร็จภายใน 1 ปี 6 เดือน และประเภทที่ 3 เป็นขั้นสูงสุดของผลกระทบและความยุ่งยากซับซ้อนของคดี ควรกำหนดระยะเวลาการสอบสวนให้แล้วเสร็จเกินกว่า 1 ปี ทั้งนี้หากสอบสวนไม่แล้วเสร็จตามระยะเวลาที่กำหนด และมีเหตุผลความจำเป็นสามารถขยายระยะเวลาได้แต่ต้องคำนึงถึงอายุความ หากคดีใดปล่อยให้เกิดการขาดอายุความควรมีบทลงโทษ และประการที่สำคัญกรอบระยะเวลาที่ดีที่สุดและเร็วที่สุดต้องเป็นไปตามหลักสากล คือ การมีพยานหลักฐานที่เพียงพอที่จะทำให้ผู้กระทำความผิดได้รับการลงโทษ

ประเด็นที่ 3 ความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษ

ปัจจัยที่ส่งผลต่อระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษ แบ่งเป็นปัจจัยภายในองค์กรและปัจจัยภายนอกองค์กร ดังนี้

ปัจจัยภายในองค์กรเป็นปัจจัยที่สามารถควบคุมหรือบริหารจัดการได้ ได้แก่ ความรู้ ความเชี่ยวชาญของพนักงานสอบสวนซึ่งจะทำให้การวางแผนการสืบสวนสอบสวน กำหนดประเด็น การสอบสวน การบริหารงานคดีที่มีประสิทธิภาพ ไม่สิ้นเปลืองเวลาและทรัพยากร การแต่งตั้งโยกย้าย หรือเปลี่ยนแปลงตัวพนักงานสอบสวนบ่อยครั้งจะทำให้ต้องเริ่มต้นศึกษาคดี วางแผนการสืบสวนสอบสวนใหม่ทุกครั้งตามไปด้วย ปริมาณคดีในความรับผิดชอบของหน่วยงานและของพนักงานสอบสวน การเร่งรัดติดตามผลคดีอย่างสม่ำเสมอทำให้การสืบสวนสอบสวนเป็นตามแผนหรือแนวทางการสอบสวนที่กำหนดไว้ และนโยบายการบริหารงานของกรมที่ทำให้เกิดความคล่องตัว ไม่เป็นการเพิ่มขึ้นตอนหรือเสียเวลากับเรื่องที่ไม่จำเป็น เป็นต้น

ปัจจัยภายนอกองค์กรเป็นปัจจัยที่สามารถควบคุมหรือบริหารจัดการได้ยากหรือไม่อาจควบคุมหรือบริหารจัดการได้เลย ได้แก่ ภาวะวิกฤติหรือช่วงเวลาที่เกิดสถานการณ์ไม่ปกติ เช่น เกิดโรคระบาด เหตุการณ์ไม่สงบ กรณีที่มีพยานหลักฐานที่ต้องรวบรวมจำนวนมาก กรณีที่ต้องมีการขอความร่วมมือระหว่างประเทศในทางอาญาหรือการส่งผู้ร้ายข้ามแดน กรณีการรื้อพยานหลักฐานจากหน่วยงานหรือบุคคล การรื้อผลการตรวจ ตรวจพิสูจน์จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การรื้อคำสั่งหรือการพิจารณาจากศาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

ประเด็นที่ 4 ข้อเสนอแนะต่อแนวทางที่ทำให้การสอบสวนคดีพิเศษไม่ล่าช้าหรือรวดเร็วขึ้น

จะต้องคัดสรรบุคคลที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเข้าสู่ตำแหน่งพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ และเพิ่มทักษะความเชี่ยวชาญให้กับบุคลากร โดยเน้นการเรียนรู้จากการทำงาน ฝึกปฏิบัติจากสถานการณ์จำลองและคดีตัวอย่างแทนการเรียนรู้จากการฟังการบรรยาย

สร้างระบบการบริหารงานคดีที่มีประสิทธิภาพ กำหนดรูปแบบการสืบสวนสอบสวน กำหนดรูปแบบการติดตามตรวจสอบการสืบสวนสอบสวน ลดขั้นตอนการทำงานที่ซ้ำซ้อนและขั้นตอนการทำงานที่ไม่จำเป็น

ทบทวน ประเมินผลการทำงาน เพื่อนำไปสู่การปรับปรุง พัฒนาระบบการทำงาน พัฒนากฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับเพื่อให้การสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น นำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการและในการสืบสวนสอบสวนให้มากขึ้น อาทิ การสอบปากคำออนไลน์ การเชื่อมโยงแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกรมสอบสวนคดีพิเศษกับหน่วยงานอื่น ประเด็นที่ 5 ข้อเสนอแนะต่อแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการสอบสวนคดีพิเศษ ส่งเสริมให้นำมาตรการพิเศษตามพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 มาใช้เพิ่มประสิทธิภาพในการสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษ

ปรับปรุงแก้ไขหรือเสนอให้ปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่เป็นอุปสรรคต่อการทำงานและเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษ

พัฒนาทักษะของพนักงานสอบสวนให้ทันเหตุการณ์อย่างสม่ำเสมอ เน้นการฝึกปฏิบัติ ถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนประสบการณ์จากรุ่นพี่และผู้เชี่ยวชาญทั้งภายนอกและภายในควบคู่กับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม

เพิ่มช่องทางการประสานงานระหว่างรัฐกับเอกชนซึ่งบางเรื่องเอกชนเข้ามาช่วยเหลือ ในลักษณะเอกชนดำเนินการแต่ภาครัฐเป็นผู้รับรอง

สร้างมาตรการการทำงานที่มีความเป็นอิสระปราศจากการแทรกแซงจากอำนาจภายนอก

ใช้หลักการทำงานในลักษณะ Function approach ด้วยการแบ่งงานภายในให้มีความชัดเจนและเป็นไปตามเจตนารมณ์ของการก่อตั้งหน่วยงาน และในลักษณะ Area approach ด้วยการดำเนินงานของหนึ่งหน่วยงานสามารถทำงานได้ทั่วประเทศ

ต้องสร้างระบบการวัดคุณภาพการสอบสวน และมีการเทียบเคียงคุณภาพการทำงานกับหน่วยงานอื่น เพื่อแสดงให้เห็นถึงการมีมาตรฐานในการสอบสวนและความคุ้มค่าในการทำงานขององค์กร

ต้องดำเนินการทบทวนและประเมินผลการบริหารจัดการองค์กรและการบริหารงานคดีพิเศษอย่างสม่ำเสมอ ทบทวนวิเคราะห์ผลการดำเนินคดีพิเศษที่เป็นแบบอย่างที่ดีและที่มีความบกพร่อง เพื่อให้ทราบถึงข้อบกพร่องหรือความผิดพลาดที่เกิดขึ้นหรืออาจเกิดขึ้น เพื่อนำไปสู่การพัฒนาต่อไป

ให้ความสำคัญและเน้นการสืบสวนก่อนเป็นคดีพิเศษให้มากขึ้น เพราะจะทำให้ได้พยานหลักฐานมากพอสมควรและเมื่อเป็นคดีพิเศษแล้วก็จะทำให้ใช้เวลาในการสอบสวนไม่มาก

เน้นการป้องกันการเกิดคดีพิเศษด้วยสร้างความรู้ให้กับประชาชน

4.2.4 ผลการสนทนากลุ่ม

การสนทนากลุ่มเป็นเครื่องมือหนึ่งของการรวบรวมข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลปัจจัยที่มีผลต่อระยะเวลาที่ใช้ในการสอบสวนคดีพิเศษ ระยะเวลาที่ใช้ในการสอบสวนคดีพิเศษ และแนวทางในการกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษที่เหมาะสม จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) คือ ผู้ปฏิบัติงานด้านการสอบสวนคดีพิเศษ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านคดีพิเศษ พนักงานสอบสวนคดีพิเศษ และเจ้าหน้าที่คดีพิเศษที่ปฏิบัติหน้าที่ด้านการสืบสวนสอบสวนในกองคดีในสังกัดกรมสอบสวนคดีพิเศษ ทั้งนี้ แนวทางในการกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษที่เหมาะสม แบ่งเป็น 3 แนวทาง ได้แก่

แนวทางที่ 1 กำหนดระยะเวลาเท่ากันทุกคดีความผิด

แนวทางที่ 2 กำหนดระยะเวลาเท่ากันตามกลุ่มคดี โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ตามความยุ่งยากซับซ้อนของคดี

แนวทางที่ 3 กำหนดระยะเวลาแตกต่างกันในแต่ละประเภทคดี โดยแบ่งตามขนาดของคดี ตามขนาดหรือปริมาณของปัจจัยที่มีผลต่อระยะเวลาในการสอบสวน

ผลการสนทนากลุ่มจำแนกตามหน่วยงาน เป็นดังนี้

1) กองกิจการต่างประเทศและคดีอาชญากรรมระหว่างประเทศ มีอำนาจหน้าที่ในการป้องกัน การปราบปราม การสืบสวน และการสอบสวนคดีความผิดตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542 ซึ่งตามบัญชีท้ายประกาศ กคพ. (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2565 ได้กำหนดรายละเอียดของลักษณะการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542 ที่เป็นคดีพิเศษ คือ คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 34 มาตรา 35 มาตรา 36 มาตรา 37 มาตรา 38 และมาตรา 41 แห่งพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542 ที่เป็นการกล่าวหาหนีบุคคล หรือคนต่างด้าวซึ่งมีสินทรัพย์ตามงบแสดงฐานะการเงินรวมกันตั้งแต่หนึ่งร้อยล้านบาทขึ้นไป และต้องมีลักษณะเฉพาะเป็นการกระทำความผิดที่สำคัญหรือเป็นองค์การอาชญากรรมข้ามชาติระหว่างประเทศ

ในช่วงปีงบประมาณ พ.ศ. 2559-2564 กองกิจการต่างประเทศและคดีอาชญากรรมระหว่างประเทศไม่มีคดีพิเศษที่เป็นคดีความผิดตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542 ที่ต้องดำเนินการสืบสวนสอบสวนแต่อย่างใด คดีพิเศษที่ดำเนินการสืบสวนสอบสวนที่ผ่านมาเป็นคดีความผิดอาญาตามมาตรา 21 วรรคหนึ่ง (2) พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อระยะเวลาในการสอบสวนคือ จำนวนผู้ที่เกี่ยวข้องในคดี ความยุ่งยากในการติดตามรวบรวมพยานหลักฐาน โดยเฉพาะพยานหลักฐานที่อยู่นอกราชอาณาจักร และกรณีที่ต้องมีการประสานความร่วมมือทางอาญาและการส่งผู้ร้ายข้ามแดนกับสำนักงานอัยการสูงสุดและหน่วยงานระหว่างประเทศเกี่ยวกับความร่วมมือระหว่างประเทศทางอาญาและการส่งผู้ร้ายข้ามแดนตามพระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2551 และสนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา

แนวทางในการกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษที่เหมาะสม เป็นดังนี้

แนวทางที่ 1 กำหนดระยะเวลาเท่ากันทุกคดีความผิด ควรเป็น 24 เดือน ในกรณีที่ไม่ต้องดำเนินการเกี่ยวกับความร่วมมือระหว่างประเทศทางอาญาและการส่งผู้ร้ายข้ามแดน หากมีกรณีดังกล่าวควรเป็น 28 เดือน

แนวทางที่ 2 กำหนดระยะเวลาเท่ากันตามกลุ่มคดี ควรอยู่ในกลุ่มคดีที่ 2 คดีความผิดที่ต้องใช้ระยะเวลา 28 เดือน

แนวทางที่ 3 กำหนดระยะเวลาแตกต่างกันในแต่ละประเภทคดี โดยแบ่งตามขนาดของคดีซึ่งพิจารณาจากปัจจัยที่มีผลต่อระยะเวลาในการสอบสวน ได้แก่ จำนวนผู้ที่เกี่ยวข้องในคดี การรื้อเอกสารหรือพยานหลักฐานจากหน่วยงานอื่น กรณีที่ต้องมีการประสานความร่วมมือทางอาญาและการส่งผู้ร้ายข้ามแดน

2) กองคดีการค้ามนุษย์ มีอำนาจหน้าที่ในการป้องกัน การปราบปราม การสืบสวน และการสอบสวนคดีความผิดตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ซึ่งตามบัญชีท้ายประกาศ กคพ. (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2565 ได้กำหนดรายละเอียดของลักษณะการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ที่เป็นคดีพิเศษ คือ คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 52 มาตรา 52/1 มาตรา 53 มาตรา 53/1 มาตรา 53/2 มาตรา 54 มาตรา 55 มาตรา 56 และมาตรา 56/1 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ที่มีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

- (1) มีเจ้าหน้าที่ของรัฐมาเกี่ยวข้องหรือมีความเชื่อมโยงกับต่างประเทศ
- (2) ได้รับคำร้องขอจากหน่วยงานภาครัฐ หรือหน่วยงานภาครัฐของต่างประเทศ หรือองค์การเอกชน
- (3) ได้รับการร้องขอจากผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
- (4) มีรายได้หรือเงินทุนหมุนเวียนในธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์มากกว่าหนึ่งแสนบาทต่อวัน
- (5) ผู้กระทำความผิดที่มีลักษณะต่อเนื่อง เป็นเครือข่ายทั้งในประเทศและต่างประเทศ
- (6) มีการกระทำในลักษณะเปิดเป็นสถานบริการที่มีขนาดใหญ่ เปิดทำการอย่างเห็นได้ชัด โดยไม่เกรงกลัวกฎหมาย

ระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษของกองคดีการค้ามนุษย์ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จในปีงบประมาณ พ.ศ. 2559-2564 โดยเฉลี่ยคดีละ 10 เดือน ปัจจัยที่ผลต่อระยะเวลาในการสอบสวน คือ พฤติการณ์การกระทำความผิดแต่ละคดี ความร่วมมือของผู้เสียหายหรือพยานในคดีฐานความผิดอื่นที่เกี่ยวข้อง การขอข้อมูลจากต่างประเทศ การประสานงานกับพนักงานอัยการที่ร่วมสอบสวน การวางแผนการสอบสวน การใช้การสืบสวนนำการสอบสวน และนโยบายของผู้บริหารในแต่ละช่วงเวลา

- แนวทางในการกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษที่เหมาะสม เป็นดังนี้
- แนวทางที่ 1 กำหนดระยะเวลาเท่ากันทุกคดีความผิด ควรเป็น 24 เดือน
 - แนวทางที่ 2 กำหนดระยะเวลาเท่ากันตามกลุ่มคดี ควรอยู่ในกลุ่มคดีที่ 2 คดีความผิดที่ต้องใช้ระยะเวลา 24 เดือน
 - แนวทางที่ 3 กำหนดระยะเวลาแตกต่างกันในแต่ละประเภทคดี โดยแบ่งตามขนาดของคดี ซึ่งพิจารณาจากปัจจัยที่มีผลต่อระยะเวลาในการสอบสวน ได้แก่ จำนวนผู้เกี่ยวข้องในคดี การรอข้อมูลหรือผลการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐาน และฐานความผิดอื่นที่เกี่ยวข้อง

3) กองคดีการเงินการธนาคารและการฟอกเงิน มีอำนาจหน้าที่ในการป้องกัน การปราบปราม การสืบสวน และการสอบสวนคดีความผิดตามพระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ. 2485 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ซึ่งตามบัญชีท้ายประกาศ กคพ. (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2565 ได้กำหนดรายละเอียดของลักษณะการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ. 2485 และแก้ไขเพิ่มเติม ที่เป็นคดีพิเศษ คือ คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 8 และมาตรา 8 ทวิ แห่งพระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ. 2485 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ที่มีหรือมีมูลน่าเชื่อว่ามิราคา

หรือมูลค่าเป็นเงินตราต่างประเทศตั้งแต่ห้าสิบล้านบาทขึ้นไป ตามพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ซึ่งตามบัญชีท้ายประกาศ กคพ. (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2565 ได้กำหนดรายละเอียดของลักษณะการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติมที่เป็นคดีพิเศษ คือ คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 193 มาตรา 197 มาตรา 216 มาตรา 217 มาตรา 221 และมาตรา 222 แห่งพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ที่มีมูลค่าความเสียหายตั้งแต่ห้าสิบล้านบาทขึ้นไป ตามพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ซึ่งตามบัญชีท้ายประกาศ กคพ. (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2565 ได้กำหนดรายละเอียดของลักษณะการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ซึ่งเป็นคดีพิเศษ คือ คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 278 มาตรา 281/2 วรรคสอง มาตรา 288 มาตรา 289 มาตรา 296 มาตรา 296/1 มาตรา 300 เฉพาะความผิดตามมาตรา 278 มาตรา 288 มาตรา 289 และมาตรา 306 ถึงมาตรา 315 แห่งพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ที่มีมูลค่าความเสียหายตั้งแต่หนึ่งร้อยล้านบาทขึ้นไป ตามพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. 2551 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ซึ่งตามบัญชีท้ายประกาศ กคพ. (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2565 ได้กำหนดรายละเอียดของลักษณะการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. 2551 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ที่เป็นคดีพิเศษ คือ คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 121 มาตรา 132 มาตรา 139 มาตรา 140 มาตรา 141 มาตรา 142 มาตรา 143 มาตรา 144 มาตรา 145 มาตรา 146 มาตรา 147 มาตรา 148 มาตรา 149 และมาตรา 150 แห่งพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. 2551 และที่แก้ไขเพิ่มเติม และตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามฟอกเงิน พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ซึ่งตามบัญชีท้ายประกาศ กคพ. (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2565 ได้กำหนดรายละเอียดของลักษณะการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามฟอกเงิน พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติมที่เป็นคดีพิเศษ คือ คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 60 และมาตรา 61 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ที่มีความผิดมูลฐานเป็นคดีพิเศษซึ่งอยู่ในอำนาจของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษหรือคดีความผิดมูลฐานที่เป็นคดีอาญาอื่นที่มีมูลน่าเชื่อว่ามีทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดที่มีมูลค่าตั้งแต่สามร้อยล้านบาทขึ้นไป

ระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษของกองคดีการเงินการธนาคารและการฟอกเงิน ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2559-2564 เป็นดังนี้ ความผิดตามพระราชบัญญัติควบคุมแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ. 2485 และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยเฉลี่ยคดีละ 41 เดือน ความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยเฉลี่ยคดีละ 30 เดือน ความผิดตามพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. 2551 และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยเฉลี่ยคดีละ 15 เดือน ความผิดตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยเฉลี่ยคดีละ 20 เดือน ส่วนคดีพิเศษที่เป็นความผิดตามพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ไม่มีคดีพิเศษที่ต้องดำเนินการสืบสวนสอบสวนแต่อย่างใด สำหรับปัจจัยที่ผลกระทบต่อระยะเวลาในการสอบสวน คือ การตรวจสอบเส้นทางการเงินของผู้เกี่ยวข้อง ความชำนาญของผู้กระทำความผิดในการยกย้ายถ่ายเท และปกปิดการเคลื่อนไหวของเส้นทางการเงิน

ความร่วมมือในการส่งมอบข้อมูลและเอกสารของสถาบันการเงิน ระยะเวลาในการส่งมอบคดีและเอกสารที่เกี่ยวข้องจากหน่วยงานที่กำกับดูแลตั้งแต่ต้น และการมีฐานความผิดอื่นด้วย

แนวทางในการกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษที่เหมาะสม เป็นดังนี้

แนวทางที่ 1 กำหนดระยะเวลาเท่ากันทุกคดีความผิด ควรเป็น 28 เดือน

แนวทางที่ 2 กำหนดระยะเวลาเท่ากันตามกลุ่มคดี ควรอยู่ในกลุ่มคดีที่ 2 คดีความผิดที่ต้องใช้ระยะเวลา 28 เดือน

แนวทางที่ 3 กำหนดระยะเวลาแตกต่างกันในแต่ละประเภทคดี โดยแบ่งตามขนาดของคดี ซึ่งพิจารณาจากปัจจัยที่มีผลต่อระยะเวลาในการสอบสวน ได้แก่ ประเภทของผู้ร้องขอให้เป็นคดีพิเศษ ความยุ่งยากในการรวบรวมพยานหลักฐาน การตรวจพิสูจน์พยานหลักฐาน และจำนวนผู้เกี่ยวข้องในคดี

4) กองคดีความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ มีอำนาจหน้าที่ในการป้องกัน การปราบปราม การสืบสวน และการสอบสวนคดีความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2542 ซึ่งตามบัญชีท้ายประกาศ กคพ. (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2565 ได้กำหนดรายละเอียดของลักษณะการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2542 คือ คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 4 มาตรา 5 มาตรา 6 มาตรา 7 มาตรา 8 มาตรา 10 มาตรา 11 มาตรา 12 และมาตรา 13 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2542 ที่มีหรือมีมูลน่าเชื่อว่าการกระทำความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาเพื่อเป็นผู้มีสิทธิทำสัญญากับหน่วยงานของรัฐ ซึ่งมีวงเงินหรือมูลค่าตั้งแต่สามสิบล้านบาทขึ้นไป

ระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษของกองคดีความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2559-2564 โดยเฉลี่ยคดีละ 22 เดือน ปัจจัยที่ผลต่อระยะเวลาในการสอบสวน คือ การรวบรวมพยานหลักฐานได้ในชั้นการสืบสวนพื้นที่ที่เกิดการกระทำความผิด มูลค่าความเสียหายหรือวงเงินงบประมาณการจัดซื้อจัดจ้าง ฐานความผิดอื่นที่เกี่ยวข้อง จำนวนผู้เกี่ยวข้อง (พยาน/ผู้ต้องหา) จำนวนพยานเอกสาร (ประเภท/จำนวน) อิทธิพลที่มีผลต่อการให้การของพยาน และจำนวนพนักงานสอบสวนในขณะพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ

แนวทางในการกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษที่เหมาะสม เป็นดังนี้

แนวทางที่ 1 กำหนดระยะเวลาเท่ากันทุกคดีความผิด ควรเป็น 28 เดือน

แนวทางที่ 2 กำหนดระยะเวลาเท่ากันตามกลุ่มคดี ควรอยู่ในกลุ่มคดีที่ 2 คดีความผิดที่ต้องใช้ระยะเวลา 28 เดือน

แนวทางที่ 3 กำหนดระยะเวลาแตกต่างกันในแต่ละประเภทคดี โดยแบ่งตามขนาดของคดีซึ่งพิจารณาจากปัจจัยที่มีผลต่อระยะเวลาในการสอบสวน ได้แก่ ระยะเวลาในการรอผลตรวจพิสูจน์พยานหลักฐาน จำนวนผู้ที่เกี่ยวข้องในคดี (พยาน/ผู้ต้องหา) มูลค่าความเสียหาย ระยะเวลาในการรอผลตรวจพิสูจน์พยานหลักฐาน จำนวนผู้ที่เกี่ยวข้องในคดี (พยาน/ผู้ต้องหา) และมูลค่าความเสียหาย

5) กองคดีความมั่นคง มีอำนาจหน้าที่ในการป้องกัน การปราบปราม การสืบสวน และการสอบสวนคดีความผิดตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542 ซึ่งตามบัญชีท้ายประกาศ กคพ. (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2565 ได้กำหนดรายละเอียดของลักษณะการกระทำ

ความผิดตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542 ที่เป็นคดีพิเศษ คือ คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 34 มาตรา 35 มาตรา 36 มาตรา 37 มาตรา 38 และมาตรา 41 แห่งพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542 ที่เป็นการกล่าวหานิติบุคคล หรือคนต่างด้าว ซึ่งมีสินทรัพย์ตามงบแสดงฐานะการเงินรวมกันตั้งแต่หนึ่งร้อยล้านบาทขึ้นไป

ระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษของกองคดีความมั่นคง ที่ดำเนินการแล้วเสร็จในปีงบประมาณ พ.ศ. 2559-2564 โดยเฉลี่ยคดีละ 22 เดือน ปัจจัยที่ผลต่อระยะเวลาในการสอบสวน คือ จำนวนพยานเอกสาร ความเชี่ยวชาญของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ ระยะเวลาในการสืบเสาะเกี่ยวกับสินทรัพย์ การขอเอกสารจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ ฐานความผิดหลายฐานในคดีเดียวกัน จำนวนพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ และสถานที่ที่ต้องไปดำเนินการรวบรวมพยานหลักฐาน

แนวทางในการกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษที่เหมาะสม เป็นดังนี้

แนวทางที่ 1 กำหนดระยะเวลาเท่ากันทุกคดีความผิด ควรเป็น 28 เดือน

แนวทางที่ 2 กำหนดระยะเวลาเท่ากันตามกลุ่มคดี ควรอยู่ในกลุ่มคดีที่ 2 คดีความผิดที่ต้องใช้ระยะเวลา 28 เดือน

แนวทางที่ 3 กำหนดระยะเวลาแตกต่างกันในแต่ละประเภทคดี โดยแบ่งตามขนาดของคดีซึ่งพิจารณาจากปัจจัยที่มีผลต่อระยะเวลาในการสอบสวน ได้แก่ จำนวนผู้เกี่ยวข้องในคดี การเข้าลักษณะของความเป็นคดีพิเศษหลายองค์ประกอบ และจำนวนฐานความผิด

6) กองคดีคุ้มครองผู้บริโภค มีอำนาจหน้าที่ในการป้องกัน การปราบปราม การสืบสวน และการสอบสวนคดีความผิดตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ซึ่งตามบัญชีท้ายประกาศ กคพ. (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2565 ได้กำหนดรายละเอียดของลักษณะการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ที่เป็นคดีพิเศษ คือ คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 73 แห่งพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ที่มีหรือมีมูลน่าเชื่อว่ามีวัตถุอันตรายในความครอบครองตั้งแต่ห้าสิบลูกบาศก์เมตรหรือห้าสิบลิตรขึ้นไป หรือมีจำนวนผู้ที่ได้รับผลกระทบตั้งแต่หนึ่งร้อยคนขึ้นไป และคดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 74 มาตรา 75 มาตรา 76 และมาตรา 78 แห่งพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติมที่มีหรือมีมูลน่าเชื่อว่ามีมูลค่าวัตถุอันตราย ตั้งแต่สิบล้านบาทขึ้นไป หรือมีจำนวนผู้เสียหายตั้งแต่หนึ่งร้อยคนขึ้นไป ตามพระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511 ซึ่งตามบัญชีท้ายประกาศ กคพ. (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2565 ได้กำหนดรายละเอียดของลักษณะการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511 ที่เป็นคดีพิเศษ คือ คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 48 มาตรา 48 ทวิ แห่งพระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ที่มีหรือมีมูลน่าเชื่อว่ามีมูลค่าผลิตภัณฑ์ตั้งแต่สิบล้านบาทขึ้นไป หรือมีจำนวนผู้เสียหายตั้งแต่หนึ่งร้อยคนขึ้นไป หรือมีจำนวนผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวกับความปลอดภัยหรืออาจเป็นอันตรายต่อประชาชนจำนวนห้าหมื่นหน่วยขึ้นไปตามชนิดของผลิตภัณฑ์ และตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ซึ่งตามบัญชีท้ายประกาศ กคพ. (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2565 ได้กำหนดรายละเอียดของลักษณะการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ที่เป็นคดีพิเศษ คือ คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 47 และมาตรา 48

แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ที่มีหรือมีมูลน่าเชื่อว่ามีมูลค่าสินค้าหรือบริการตั้งแต่สิบล้านบาทขึ้นไป หรือมีจำนวนผู้เสียหายตั้งแต่หนึ่งร้อยคนขึ้นไป ทั้งนี้ ไม่รวมถึงการฝ่าฝืนมาตรา 23 มาตรา 24 มาตรา 25 และมาตรา 26 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 และคดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษ ตามมาตรา 58 และมาตรา 59

ระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษของกองคดีคุ้มครองผู้บริโภค ที่ดำเนินการแล้วเสร็จในปีงบประมาณ พ.ศ. 2559-2564 เป็นดังนี้ ความผิดตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยเฉลี่ยคดีละ 38 เดือน ตามพระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511 โดยเฉลี่ยคดีละ 16 เดือน ตามพระราชบัญญัติยา พ.ศ. 2510 โดยเฉลี่ยคดีละ 21 เดือน ตามพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 โดยเฉลี่ยคดีละ 18 เดือน ส่วนคดีพิเศษที่เป็นความผิดตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ไม่มีคดีพิเศษที่ต้องดำเนินการสืบสวนสอบสวนแต่อย่างใด สำหรับปัจจัยที่ผลต่อระยะเวลาในการสอบสวน คือ การสืบหาแหล่งผลิต การรอฟผลการตรวจพิสูจน์จากผู้เชี่ยวชาญซึ่งเป็นหน่วยงานภายนอก ความยากในการเข้าถึงตัวผู้กระทำความผิดที่อยู่เบื้องหลัง ผู้เสียหายบางรายไม่ให้ความร่วมมือ การตรวจค้น พิสูจน์ ขนย้ายและจัดเก็บของกลาง ฐานความผิดอื่นที่เกี่ยวข้องเกี่ยวพัน การติดตามพยานที่ไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง และจำนวนผู้เสียหายและความเสียหายที่ได้รับ

แนวทางในการกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษที่เหมาะสม เป็นดังนี้

แนวทางที่ 1 กำหนดระยะเวลาเท่ากันทุกคดีความผิด ควรเป็น 30 เดือน

แนวทางที่ 2 กำหนดระยะเวลาเท่ากันตามกลุ่มคดี ควรอยู่ในกลุ่มคดีที่ 2 คดีความผิดที่ต้องใช้ระยะเวลา 18 เดือน กรณีความผิดตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 และที่แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511 และต้องใช้เวลา 30 เดือน กรณีความผิดตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

แนวทางที่ 3 กำหนดระยะเวลาแตกต่างกันในแต่ละประเภทคดี โดยแบ่งตามขนาดของคดีซึ่งพิจารณาจากปัจจัยที่มีผลต่อระยะเวลาในการสอบสวน ได้แก่ ชนิด/ประเภท/จำนวนของของกลางในคดี ฐานความผิดอื่นที่เกี่ยวข้องในคดี และการรอฟผลการตรวจพิสูจน์จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

7) กองคดีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีอำนาจหน้าที่ในการป้องกัน การปราบปราม การสืบสวน และการสอบสวนคดีความผิดตามพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. 2560 ซึ่งตามบัญชีท้ายประกาศ กคพ. (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2565 ได้กำหนดรายละเอียดของลักษณะการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. 2560 ที่เป็นคดีพิเศษ คือ คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 159 แห่งพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. 2560 ที่เป็นการกระทำต่อแร่ปริมาณตั้งแต่ห้าพันตันขึ้นไป หรือเป็นเนื้อที่รวมกันตั้งแต่ห้าไร่ขึ้นไป หรือมูลค่าของแร่รวมกันตั้งแต่สิบล้านบาทขึ้นไป คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 163 แห่งพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. 2560 ที่มีการซื้อขาย ครอบครอง เก็บ หรือขนแร่ปริมาณตั้งแต่ห้าพันตันขึ้นไป หรือมูลค่าของแร่รวมกันตั้งแต่ห้าสิบล้านบาทขึ้นไป คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 166 แห่งพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. 2560 ที่ปรากฏว่าแร่ที่มีการฝ่าฝืนประกาศตามกฎหมายมีปริมาณตั้งแต่ห้าพันตันขึ้นไป หรือมูลค่าของแร่รวมกันตั้งแต่ห้าสิบล้านบาทขึ้นไป และคดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 169 และมาตรา 170 แห่งพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. 2560 ที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมเป็นวงกว้างมีเนื้อที่รวมกันตั้งแต่หนึ่งร้อยไร่ขึ้นไป หรือจำนวนคนในพื้นที่

ดังกล่าวมีจำนวนตั้งแต่หนึ่งร้อยคนขึ้นไป ตามพระราชบัญญัติการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ซึ่งตามบัญชีท้ายประกาศ กคพ. (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2565 ได้กำหนดรายละเอียดของลักษณะการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ที่เป็นคดีพิเศษ คือ คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 89 วรรคสอง เฉพาะความผิดตามมาตรา 22 วรรคหนึ่ง มาตรา 93 เฉพาะความผิดตามมาตรา 23 วรรคหนึ่ง และมาตรา 94 เฉพาะความผิดตามมาตรา 25 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 ที่มีหรือมีมูลน่าเชื่อว่ามีมูลค่าความเสียหายตั้งแต่ห้าสิบล้านบาทขึ้นไป ทั้งนี้ ตามราคาประเมินที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นผู้ประเมิน คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 99 แห่งพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 ที่มีการบุกรุกยึดถือครอบครองพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าซึ่งมีเนื้อที่ตั้งแต่ยี่สิบห้าไร่ขึ้นไป หรือการบุกรุกยึดถือครอบครองพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าที่ได้มีการออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินตามประมวลกฎหมายที่ดินโดยมิชอบด้วยกฎหมายมีเนื้อที่รวมกันตั้งแต่ยี่สิบห้าไร่ขึ้นไป หรือคดีที่มีมูลค่าความเสียหายตั้งแต่ห้าสิบล้านบาทขึ้นไป ทั้งนี้ ตามราคาประเมินที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นผู้ประเมิน ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ซึ่งตามบัญชีท้ายประกาศ กคพ. (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2565 ได้กำหนดรายละเอียดของลักษณะการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ที่เป็นคดีพิเศษ คือ คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 69 แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ที่มีหรือมีมูลน่าเชื่อว่ามีมูลค่าความเสียหายเป็นไม้สักหรือไม้พะยูนที่มีปริมาตรตั้งแต่สิบลูกบาศก์เมตรขึ้นไป คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 72 ตรี แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ที่มีการบุกรุกยึดถือครอบครองพื้นที่ป่ามีเนื้อที่ตั้งแต่ห้าสิบไร่ขึ้นไป หรือการบุกรุกยึดถือครอบครองพื้นที่ป่าที่ได้มีการออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินตามประมวลกฎหมายที่ดินโดยมิชอบด้วยกฎหมายมีเนื้อที่รวมกันตั้งแต่ห้าสิบไร่ขึ้นไป หรือคดีที่มีมูลค่าความเสียหายตั้งแต่หนึ่งร้อยล้านบาทขึ้นไป ทั้งนี้ ตามราคาประเมินที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นผู้ประเมิน คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 73 เฉพาะความผิดตามมาตรา 48 แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ที่มีหรือมีมูลน่าเชื่อว่ามีมูลค่าความเสียหายเป็นไม้สัก หรือไม้พะยูนที่มีปริมาตรตั้งแต่สิบลูกบาศก์เมตรขึ้นไป ตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ซึ่งตามบัญชีท้ายประกาศ กคพ. (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2565 ได้กำหนดรายละเอียดของลักษณะการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ที่เป็นคดีพิเศษ คือ คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 31 แห่งพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ที่มีการบุกรุกยึดถือครอบครองพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติมีเนื้อที่ตั้งแต่ห้าสิบไร่ขึ้นไป หรือการบุกรุกยึดถือครอบครองพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติที่ได้มีการออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินตามประมวลกฎหมายที่ดินโดยมิชอบด้วยกฎหมายมีเนื้อที่รวมกันตั้งแต่ห้าสิบไร่ขึ้นไป หรือคดีที่มีมูลค่าความเสียหายตั้งแต่หนึ่งร้อยล้านบาทขึ้นไป ทั้งนี้ ตามราคาประเมินที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นผู้ประเมิน ตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 ซึ่งตามบัญชีท้ายประกาศ กคพ. (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2565 ได้กำหนดรายละเอียดของลักษณะการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 ที่เป็นคดีพิเศษ คือ คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 41 แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 ที่มีการบุกรุกยึดถือครอบครองพื้นที่อุทยานแห่งชาติมีเนื้อที่ตั้งแต่ยี่สิบห้าไร่ขึ้นไป หรือการบุกรุก ยึดถือครอบครองพื้นที่อุทยานแห่งชาติที่ได้มีการออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดิน

ตามประมวลกฎหมายที่ดินโดยมิชอบด้วยกฎหมายมีเนื้อที่รวมกันตั้งแต่ยี่สิบห้าไร่ขึ้นไป หรือคดีที่มีมูลค่าความเสียหายตั้งแต่ห้าสิบล้านบาทขึ้นไป ทั้งนี้ ตามราคาประเมินที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นผู้ประเมิน ตามพระราชบัญญัติวัดถุอันตรราย พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ซึ่งตามบัญชีท้ายประกาศ กคพ. (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2565 ได้กำหนดรายละเอียดของลักษณะการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติวัดถุอันตรราย พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ซึ่งเป็นคดีพิเศษ คือ คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 73 แห่งพระราชบัญญัติวัดถุอันตรราย พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ที่มีหรือมีมูลน่าเชื่อว่ามีวัดถุอันตรรายในความครอบครองตั้งแต่ห้าสิบลูกบาศก์เมตรหรือห้าสิบตันขึ้นไปหรือมีจำนวนผู้ที่ได้รับผลกระทบตั้งแต่หนึ่งร้อยคนขึ้นไป คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 74 มาตรา 75 มาตรา 76 และมาตรา 78 แห่งพระราชบัญญัติวัดถุอันตรราย พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ที่มีหรือมีมูลน่าเชื่อว่ามีมูลค่าวัดถุอันตรราย ตั้งแต่สิบล้านบาทขึ้นไป หรือมีจำนวนผู้เสียหายตั้งแต่หนึ่งร้อยคนขึ้นไป โดยดำเนินการสืบสวนสอบสวนกรณีวัดถุอันตรรายชนิดที่ต้องได้รับอนุญาตและห้ามมิไว้ครอบครอง รวมถึงการห้ามใช้ และตามประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2497 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ซึ่งตามบัญชีท้ายประกาศ กคพ. (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2565 ได้กำหนดรายละเอียดของลักษณะการกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2497 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ซึ่งเป็นคดีพิเศษ คือ คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 108 และมาตรา 108 ทวิ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2497 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ที่มีการบุกรุกยึดถือครอบครองที่ดินของรัฐที่ยังมิได้มีบุคคลได้มา ตามประมวลกฎหมายที่ดินมีเนื้อที่ตั้งแต่ห้าสิบไร่ขึ้นไป หรือการบุกรุกยึดถือครอบครองที่ดินของรัฐที่ได้มีการออก หนังสือแสดงสิทธิในที่ดินตามประมวลกฎหมายที่ดินโดยมิชอบด้วยกฎหมายมีเนื้อที่รวมกันตั้งแต่ห้าสิบไร่ขึ้นไป หรือคดีที่มีมูลค่าความเสียหายตั้งแต่หนึ่งร้อยล้านบาทขึ้นไป ทั้งนี้ ตามราคาประเมินที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นผู้ประเมิน

ระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษของกองคดีคุ้มครองผู้บริโภค ที่ดำเนินการแล้วเสร็จในปีงบประมาณ พ.ศ. 2559-2564 เป็นดังนี้ ความผิดตามพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. 2560 โดยเฉลี่ยคดีละ 18 เดือน ตามประมวลกฎหมายที่ดิน พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 และพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 โดยเฉลี่ยคดีละ 19 เดือน ส่วนคดีพิเศษที่เป็นความผิดตามพระราชบัญญัติการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม และตามพระราชบัญญัติวัดถุอันตรราย พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ไม่มีคดีพิเศษที่ต้องดำเนินการสืบสวนสอบสวนแต่อย่างใด สำหรับปัจจัยที่ผลต่อระยะเวลาในการสอบสวน คือ ความสามารถในการรวบรวมพยานหลักฐานได้ในชั้นการสืบสวน การขยายผลไปถึงขบวนการกลุ่มนายทุนผู้อยู่เบื้องหลังการตรวจพิสูจน์ แผลภาพถ่ายทางอากาศ การติดตามพยาน คุณลักษณะของเอกสารสิทธิ์ และความไม่ชัดเจนของเส้นแบ่งและแนวเขตหรือพื้นที่ทับซ้อนซึ่งมีหลายหน่วยงานที่รับผิดชอบ

แนวทางในการกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษที่เหมาะสม เป็นดังนี้

แนวทางที่ 1 กำหนดระยะเวลาเท่ากันทุกคดีความผิด ควรเป็น 24 เดือน

แนวทางที่ 2 กำหนดระยะเวลาเท่ากันตามกลุ่มคดี ควรอยู่ในกลุ่มคดีที่ 2 คดีความผิดที่ต้องใช้ระยะเวลา 24 เดือน

แนวทางที่ 3 กำหนดระยะเวลาแตกต่างกันในแต่ละประเภทคดี โดยแบ่งตามขนาดของคดีซึ่งพิจารณาจากปัจจัยที่มีผลต่อระยะเวลาในการสอบสวน ได้แก่ ความยุ่งยากในการตรวจพิสูจน์

ตามประเภทของเอกสารสิทธิ์พื้นที่ที่บุกรุก การรอผลการตรวจพิสูจน์จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และ จำนวนพื้นที่ที่ต้องทำการตรวจพิสูจน์

8) กองคดีทรัพย์สินทางปัญญา มีอำนาจหน้าที่ในการป้องกัน การปราบปราม การสืบสวน และการสอบสวนคดีความผิดตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ซึ่งตามบัญชีท้ายประกาศ กคพ. (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2565 ได้กำหนดรายละเอียดของลักษณะการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ที่เป็นคดีพิเศษ คือ คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 108 มาตรา 109 มาตรา 109/1 มาตรา 110 และมาตรา 114 แห่งพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ที่มีหรือมีมูลค่าน่าเชื่อว่ามี การกระทำความผิดในลักษณะเป็นแหล่งผลิต แหล่งจำหน่าย สถานที่รับซื้อ สถานที่เก็บสินค้า หรือได้นำ เข้ามาในราชอาณาจักรโดยมีสิ่งของหรือสินค้าไว้ในความครอบครองเพื่อจะใช้ในการกระทำความผิด หรือซึ่งได้มาโดยการกระทำความผิด หรือซึ่งมีไว้เป็นความผิดอันมีมูลค่าตามราคาท้องตลาดตั้งแต่ห้าล้านบาทขึ้นไป หรือคดีที่น่าเชื่อว่ามีมูลค่าความเสียหายอันเกิดจากการกระทำความผิดตั้งแต่ห้าล้านบาท ขึ้นไป ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 ซึ่งตามบัญชีท้ายประกาศ กคพ. (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2565 ได้กำหนดรายละเอียดของลักษณะการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2522 ที่เป็น คดีพิเศษ คือ คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 69 มาตรา 69/1 มาตรา 70 และมาตรา 70/1 แห่งพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 ที่มีหรือมีมูลค่าน่าเชื่อว่ามี การกระทำความผิดในลักษณะ เป็นแหล่งผลิต แหล่งจำหน่าย สถานที่รับซื้อ สถานที่เก็บสินค้า หรือได้นำเข้ามาในราชอาณาจักร โดย มีสิ่งของหรือสินค้าไว้ในความครอบครองเพื่อจะใช้ในการกระทำความผิด หรือซึ่งได้มาโดยการ กระทำความผิด หรือซึ่งมีไว้เป็นความผิด อันมีมูลค่าตามราคาท้องตลาดตั้งแต่ห้าล้านบาทขึ้นไป หรือ คดีที่น่าเชื่อว่ามีมูลค่าความเสียหายอันเกิดจากการกระทำความผิดตั้งแต่ห้าล้านบาทขึ้นไป และตาม พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ซึ่งตามบัญชีท้ายประกาศ กคพ. (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2565 ได้กำหนดรายละเอียดของลักษณะการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ที่เป็นคดีพิเศษ คือ คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 85 มาตรา 86 และ มาตรา 88 แห่งพระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ที่มีหรือมีหรือมีมูลค่าน่าเชื่อ ว่ามีการกระทำความผิดในลักษณะเป็นแหล่งผลิต แหล่งจำหน่าย สถานที่รับซื้อ สถานที่เก็บสินค้า หรือ ได้นำเข้ามาในราชอาณาจักรโดยมีสิ่งของหรือสินค้าไว้ในความครอบครองเพื่อจะใช้ในการกระทำ ความผิด หรือซึ่งได้มาโดยการกระทำความผิด หรือซึ่งมีไว้เป็นความผิดอันมีมูลค่าตามราคาท้องตลาด ตั้งแต่ห้าล้านบาทขึ้นไป หรือคดีที่น่าเชื่อว่ามีมูลค่าความเสียหายอันเกิดจากการกระทำความผิดตั้งแต่ ห้าล้านบาทขึ้นไป

ระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษของกองคดีทรัพย์สินทางปัญญา ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2559-2564 เป็นดังนี้ ความผิดตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยเฉลี่ยคดีละ 7 เดือน ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 โดยเฉลี่ยคดีละ 4 เดือน ส่วนความผิดตามพระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยเฉลี่ยคดีละ 10 เดือน สำหรับปัจจัยที่ผลต่อระยะเวลาในการสอบสวน คือ ปริมาณ และประเภทของพยานวัตถุ การตรวจสอบและตรวจพิสูจน์พยานวัตถุ กระบวนการรวบรวมพยานหลักฐาน ขั้นตอนการตรวจสอบ

พยานหลักฐาน ฐานความผิดอื่นที่เกี่ยวข้องเนื่อง การรอข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและจากต่างประเทศ และจำนวนพื้นที่ที่เป็นสถานที่เกิดเหตุ

แนวทางในการกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษที่เหมาะสม เป็นดังนี้

แนวทางที่ 1 กำหนดระยะเวลาเท่ากันทุกคดีความผิด ควรเป็น 12 เดือน

แนวทางที่ 2 กำหนดระยะเวลาเท่ากันตามกลุ่มคดี ควรอยู่ในกลุ่มคดีที่ 1 คดีความผิดที่ต้องใช้ระยะเวลา 12 เดือน

แนวทางที่ 3 กำหนดระยะเวลาแตกต่างกันในแต่ละประเภทคดี โดยแบ่งตามขนาดของคดีซึ่งพิจารณาจากปัจจัยที่มีผลต่อระยะเวลาในการสอบสวน ได้แก่ ปริมาณและประเภทของพยานหลักฐาน จำนวนและประเภทของผู้ต้องหา ฐานความผิดอื่นที่เกี่ยวข้อง การรอผลการตรวจพิสูจน์จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และจำนวนพื้นที่ที่เป็นสถานที่เกิดเหตุ

9) กองคดีเทคโนโลยีและสารสนเทศ มีอำนาจหน้าที่ในการป้องกัน การปราบปราม การสืบสวน และการสอบสวนคดีความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ซึ่งตามบัญชีท้ายประกาศ กคพ. (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2565 ได้กำหนดรายละเอียดของลักษณะการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ที่เป็นคดีพิเศษ คือ คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 5 มาตรา 6 มาตรา 7 มาตรา 8 มาตรา 9 มาตรา 10 มาตรา 11 มาตรา 12 มาตรา 14 และมาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ที่มีลักษณะหนึ่งลักษณะใด ดังนี้

(1) มีผลกระทบต่อโครงสร้างพื้นฐานสำคัญทางสารสนเทศของประเทศด้านความมั่นคงและบริการภาครัฐที่สำคัญ ด้านการเงิน ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและโทรคมนาคม ด้านการขนส่งและโลจิสติกส์ ด้านพลังงานและสาธารณสุข ด้านสาธารณสุข หรือด้านกระบวนการยุติธรรม

(2) มีผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศ

(3) มีผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยของสังคมหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนอย่างร้ายแรง

(4) มีผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ การเงินการคลังของประเทศ

ระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษของกองคดีเทคโนโลยีและสารสนเทศ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2559-2564 โดยเฉลี่ยคดีละ 23 เดือน สำหรับปัจจัยที่มีผลต่อระยะเวลาในการสอบสวน คือ พื้นที่และจำนวนพื้นที่ที่กระทำความผิด จำนวนและประเภทของพยานหลักฐาน ฐานความผิดอื่นที่เกี่ยวข้อง การรอข้อมูลจากต่างประเทศ และการรอผลการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐาน

แนวทางในการกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษที่เหมาะสม เป็นดังนี้

แนวทางที่ 1 กำหนดระยะเวลาเท่ากันทุกคดีความผิด ควรเป็น 24 เดือน

แนวทางที่ 2 กำหนดระยะเวลาเท่ากันตามกลุ่มคดี ควรอยู่ในกลุ่มคดีที่ 2 คดีความผิดที่ต้องใช้ระยะเวลา 24 เดือน

แนวทางที่ 3 กำหนดระยะเวลาแตกต่างกันในแต่ละประเภทคดี โดยแบ่งตามขนาดของคดีซึ่งพิจารณาจากปัจจัยที่มีผลต่อระยะเวลาในการสอบสวน ได้แก่ พื้นที่และจำนวนพื้นที่ที่กระทำ

ความผิด จำนวนและประเภทของพยานหลักฐาน ฐานความผิดอื่นที่เกี่ยวข้อง ขนาดของผลกระทบจากการกระทำความผิด และการรอข้อมูลหรือผลการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐาน

10) กองคดีธุรกิจการเงินนอกระบบ มีอำนาจหน้าที่ในการป้องกัน การปราบปราม การสืบสวน และการสอบสวนคดีความผิดตามพระราชกำหนดการกักเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ซึ่งตามบัญชีท้ายประกาศ กคพ. (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2565 ได้กำหนดรายละเอียดของลักษณะการกระทำความผิดตามพระราชกำหนดการกักเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ที่เป็นคดีพิเศษ คือ คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 12 มาตรา 15 แห่งพระราชกำหนดการกักเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ที่มีหรือมีมูลค่าน่าเชื่อว่ามีจำนวนผู้เสียหายตั้งแต่สามร้อยคนขึ้นไปหรือมีจำนวนเงินที่กักยืมรวมกันตั้งแต่หนึ่งร้อยล้านบาทขึ้นไป

ระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษของกองคดีธุรกิจการเงินนอกระบบ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2559-2564 โดยเฉลี่ยคดีละ 25 เดือน สำหรับปัจจัยที่ผลกระทบต่อระยะเวลาในการสอบสวน คือ จำนวนผู้เสียหาย จำนวนและประเภทของผู้ต้องหา จำนวนและประเภทของพยานหลักฐาน พฤติการณ์การกระทำความผิด ความร่วมมือของผู้เสียหายหรือพยาน ฐานความผิดอื่นที่เกี่ยวข้อง การรอข้อมูลจากต่างประเทศ และการรอผลการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐาน

แนวทางในการกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษที่เหมาะสม เป็นดังนี้

แนวทางที่ 1 กำหนดระยะเวลาเท่ากันทุกคดีความผิด ควรเป็น 24 เดือน

แนวทางที่ 2 กำหนดระยะเวลาเท่ากันตามกลุ่มคดี ควรอยู่ในกลุ่มคดีที่ 2 คดีความผิดที่ต้องใช้ระยะเวลา 24 เดือน

แนวทางที่ 3 กำหนดระยะเวลาแตกต่างกันในแต่ละประเภทคดี โดยแบ่งตามขนาดของคดีซึ่งพิจารณาจากปัจจัยที่มีผลกระทบต่อระยะเวลาในการสอบสวน ได้แก่ จำนวนผู้เกี่ยวข้องในคดี พฤติการณ์การกระทำความผิด การรอข้อมูลหรือผลการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐาน และฐานความผิดอื่นที่เกี่ยวข้อง

11) กองคดีภาษีอากร มีอำนาจหน้าที่ในการป้องกัน การปราบปราม การสืบสวน และการสอบสวนคดีความผิดตามพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2560 ซึ่งตามบัญชีท้ายประกาศ กคพ. (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2565 ได้กำหนดรายละเอียดของลักษณะการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2560 ที่เป็นคดีพิเศษ คือ คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 205 มาตรา 206 มาตรา 242 มาตรา 243 มาตรา 244 มาตรา 245 มาตรา 246 มาตรา 247 และมาตรา 253 แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2560 ไม่ว่าจะมีความผิดกรรมเดียวหรือหลายกรรมต่างหากที่มีมูลค่าราคาของรวมค่าภาษีอากรทุกประเภทเข้าด้วยกันแล้วรวมเป็นเงินตั้งแต่สามสิบล้านบาทขึ้นไป หรือมีการฉ้อค่าอากรหรือขอคืนค่าอากร โดยทุจริต รวมเป็นเงินค่าภาษีอากรทุกประเภทตั้งแต่สามสิบล้านบาทขึ้นไป ตามพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 ซึ่งตามบัญชีท้ายประกาศ กคพ. (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2565 ได้กำหนดรายละเอียดของลักษณะการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 ที่เป็นคดีพิเศษ คือ คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 186 มาตรา 202 มาตรา 203 มาตรา 204

และมาตรา 208 แห่งพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 ไม่ว่าจะเป็ความผิดกรรมเดียว หรือหลายกรรมต่างกันที่มีหรือมีมูลน่าเชื่อว่ามีมูลค่าสินค้าหรือรายรับของสถานบริการรวมเป็นเงิน ตั้งแต่สิบล้านบาทขึ้นไป หรือมีปริมาณยาสูบหรือยาเส้นน้ำหนักตั้งแต่หนึ่งล้านกรัมขึ้นไป หรือมี ปริมาณสุราตั้งแต่ห้าพันลิตรขึ้นไป และตามประมวลรัษฎากร และที่แก้ไขเพิ่มเติม ซึ่งตามบัญชีท้าย ประกาศ กคพ. (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2565 ได้กำหนดรายละเอียดของลักษณะการกระทำความผิดตาม ประมวลรัษฎากร และที่แก้ไขเพิ่มเติม ที่เป็นคดีพิเศษ คือ คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 37 มาตรา 90/4 มาตรา 90/5 และมาตรา 91/21 (7) แห่งประมวลรัษฎากร และที่แก้ไขเพิ่มเติม ไม่ว่าจะเป็ ความผิดกรรมเดียวหรือหลายกรรมต่างกันที่มีหรือมีมูลน่าเชื่อว่าเป็นเหตุให้รัฐขาดรายได้เป็นเงินภาษีอากร รวมเบี้ยปรับและเงินเพิ่ม หรือทุจริตขอคืนภาษีอากรตั้งแต่หนึ่งร้อยล้านบาทขึ้นไป

ระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษของกองคดีภาษีอากร ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2559-2564 เป็นดังนี้ คดีความผิดตามพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2560 โดยเฉลี่ยคดีละ 33 เดือน ส่วนคดีความผิดตามพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 ไม่มีคดีพิเศษ ที่ต้องดำเนินการสืบสวนสอบสวนแต่อย่างใด และคดีความผิดตามประมวลรัษฎากร และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยเฉลี่ยคดีละ 20 เดือน สำหรับปัจจัยที่ผลต่อระยะเวลาในการสอบสวน คือ พฤติการณ์การกระทำความผิด ความร่วมมือของผู้เสียหายหรือพยาน ฐานความผิดอื่นที่เกี่ยวข้อง การวางแผนการสอบสวน การขอข้อมูลจากต่างประเทศ การประสานงานกับพนักงานอัยการที่ร่วมสอบสวน การใช้การสืบสวน นำการสอบสวน และนโยบายของผู้บริหารในแต่ละห้วงเวลา

แนวทางในการกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษที่เหมาะสม เป็นดังนี้

แนวทางที่ 1 กำหนดระยะเวลาเท่ากันทุกคดีความผิด ควรเป็น 36 เดือน

แนวทางที่ 2 กำหนดระยะเวลาเท่ากันตามกลุ่มคดี ควรอยู่ในกลุ่มคดีที่ 2 คดีความผิด ที่ต้องใช้ระยะเวลา 36 เดือน

แนวทางที่ 3 กำหนดระยะเวลาแตกต่างกันในแต่ละประเภทคดี โดยแบ่งตามขนาด ของคดีซึ่งพิจารณาจากปัจจัยที่มีผลต่อระยะเวลาในการสอบสวน ได้แก่ จำนวนและประเภทของ ผู้เกี่ยวข้องในคดี จำนวนและประเภทของพยานหลักฐาน ระยะเวลาที่เกิดเหตุก่อนรับเป็นคดีพิเศษ มูลค่าความเสียหาย ฐานความผิดอื่นที่เกี่ยวข้อง และระยะเวลาการรอผลการตรวจพิสูจน์หรือผลการ ประเมินจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการวิจัย

ความยุติธรรมที่ล่าช้าคือความไม่ยุติธรรมหรือการปฏิเสธความยุติธรรม (Justice delayed is justice denied) ภาชิตกกฎหมายที่มีความมุ่งหมายเพื่อขับเคลื่อนให้กระบวนการยุติธรรมรวดเร็วขึ้นเนื่องจากความล่าช้าทำให้เกิดความไม่แน่ชัดในผลของคดีอันจะส่งผลกระทบต่อสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบของคนที่เกี่ยวข้อง ซึ่งความล่าช้าในกระบวนการยุติธรรมเป็นเรื่องที่กระทบต่อมิติต่าง ๆ ได้แก่ มิติในด้านหลักนิติธรรม และหลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มิติของผู้ถูกบังคับใช้กฎหมาย มิติในเรื่องความคุ้มค่าของการบังคับใช้กฎหมาย นอกจากนี้กระบวนการยุติธรรมที่ล่าช้ายังเป็นอุปสรรคอย่างหนึ่งที่ขัดขวางการเข้าถึงความยุติธรรมของประชาชน ส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของสาธารณชน ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ปัญหาความล่าช้าของกระบวนการยุติธรรมเป็นประเด็นที่ถูกกล่าวถึง และถูกสาธารณชนเรียกร้องให้มีการปรับปรุงแก้ไขมาโดยตลอด ดังนั้น เพื่อให้การกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษมีความเหมาะสม เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ หลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี สอดคล้องรองรับแผนการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม และพระราชบัญญัติกำหนดระยะเวลาในการดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรม พ.ศ. 2565 รวมทั้งมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอันจะทำให้ประชาชนได้รับความยุติธรรมที่ไม่ล่าช้าเกินสมควร โดยไม่เกิดผลกระทบต่อความเป็นอิสระในการอำนวยความสะดวกหรือการดำเนินการโดยสุจริตของบุคคลใด จึงจำเป็นที่จะต้องดำเนินการศึกษาวิจัยเพื่อให้ได้แนวทางการกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงระยะเวลาที่ใช้ในการสอบสวนคดีพิเศษ และปัจจัยที่มีผลต่อระยะเวลาที่ใช้ในการสอบสวนคดีพิเศษ และเพื่อให้ได้แนวทางในการกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษที่เหมาะสม โดยมีขอบเขตการศึกษา ดังนี้

1) ศึกษาเฉพาะการกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษตามมาตรา 21 วรรคหนึ่ง (1) แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 และตามประกาศ กคพ. (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2565 เรื่อง กำหนดรายละเอียดของลักษณะของการกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษ ตามมาตรา 21 วรรคหนึ่ง (1) แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547

2) ศึกษาจากขั้นตอนการดำเนินการสอบสวนคดีพิเศษตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 ตั้งแต่วันที่กรมสอบสวนคดีพิเศษรับเป็นคดีพิเศษจนถึงการมีความเห็นทางคดีส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ทั้งการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ด้วยการสำรวจความคิดเห็นด้วยแบบสอบถาม ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพใช้วิธีการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผลการวิจัยเป็นดังนี้

ผลการวิจัยเชิงปริมาณ ด้วยการสำรวจความคิดเห็นด้วยแบบสอบถามจากผู้ปฏิบัติงานด้านการสอบสวนคดีพิเศษ ได้แก่ พนักงานสอบสวนคดีพิเศษและเจ้าหน้าที่คดีพิเศษที่ปฏิบัติหน้าที่ด้านการสืบสวนสอบสวน จำนวน 185 คน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า

1) ปัจจัยที่มีผลต่อระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษที่สูงสุด 10 ลำดับแรก คือ ความซับซ้อนของสำนวนการสอบสวน จำนวนพยาน จำนวนผู้เสียหาย พื้นที่ที่เกิดการกระทำความผิดหรือสถานที่เกิดเหตุเป็นการกระทำเกี่ยวพันกับความผิดหลายฐานหลายข้อหา กรณีที่ต้องขอความร่วมมือจากภาคเอกชน สถาบันการเงิน หรือองค์กรพัฒนาเอกชน กรณีที่ต้องขอความร่วมมือจากหน่วยงานของรัฐที่มีกฎหมายให้อำนาจไว้เป็นการเฉพาะ กรณีมีการโยกย้ายหรือปรับเปลี่ยนตำแหน่งของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ จำนวนผู้ต้องหา และกรณีที่ต้องขอความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญาและการส่งผู้ร้ายข้ามแดนตามลำดับ

2) ระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษที่เหมาะสม ระยะเวลาที่เหมาะสมควรไม่เกิน 1 ปี ได้แก่ คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยเครื่องหมายการค้า คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยบริษัทมหาชนจำกัด คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยลิขสิทธิ์ คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยสิทธิบัตร คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ และคดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว ส่วนคดีความผิดอื่นตามกฎหมายทั่วยุทธศาสตร์การสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 ระยะเวลาที่เหมาะสมควรเป็น 2 ปี

3) แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการสอบสวนคดีพิเศษแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการสอบสวนคดีพิเศษ สูงสุด 5 ลำดับแรก คือ จัดสรรบุคลากรอย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับภาระงานของหน่วยงาน เพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับคดีให้กับบุคลากรด้วยรูปแบบที่เหมาะสม นำเทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิบัติงานให้มากขึ้น ลดขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ไม่จำเป็น และถ่ายโอนภารกิจให้เอกชนดำเนินการแทน ตามลำดับ

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ แบ่งเป็น

1) การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ด้วยการศึกษา ค้นคว้า และรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยจากแหล่งต่าง ๆ ในประเด็นเกี่ยวกับแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ประเด็นเกี่ยวกับการกำหนดระยะเวลาในการดำเนินงานของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมชั้นเจ้าพนักงาน ประเด็นเกี่ยวกับกฎหมายและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนคดีอาญาที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับคดีพิเศษของหน่วยงานสอบสวนของต่างประเทศ และระยะเวลาที่ใช้ในการสอบสวนคดีพิเศษโดยเฉลี่ย ของปีงบประมาณ พ.ศ. 2559-2564 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า

1.1) การกำหนดระยะเวลาในการดำเนินงานของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมชั้นเจ้าพนักงาน ประกอบด้วย สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (สำนักงาน ป.ป.ช.) สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (สำนักงาน ป.ป.ท.) และกรมการปกครอง พบว่า ทุกหน่วยงานได้กำหนดระยะเวลาในการดำเนินงานทั้งสิ้น กล่าวคือ **สำนักงานตำรวจแห่งชาติ** กำหนดระยะเวลาการสอบสวนสำนวนคดีอาญาทั่วไปโดยจำแนกตาม

1) คดีที่ไม่ปรากฏว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิดและคดีที่รู้ตัวผู้กระทำความผิดแต่เรียกหรือจับตัวยังไม่ได้ แบ่งเป็นกรณีคดีอาญาทั่วไปและคดีอุกฉกรรจ์ 2) คดีที่ผู้ต้องหาถูกควบคุมตัว หรือถูกมัดฟ้อง หรือ

ถูกผิดฟ้องฝากขัง หรือฝากขังในระหว่างสอบสวน 3) คดีที่ผู้ต้องหาได้รับการปล่อยชั่วคราว และ 4) คดีที่ผู้ต้องหาถูกแจ้งข้อหาโดยไม่มีการจับกุม **สำนักงาน ป.ป.ช.** กำหนดระยะเวลาการไต่สวนและมีความเห็นหรือวินิจฉัยให้แล้วเสร็จภายในกำหนดเวลาที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด ซึ่งต้องไม่เกินสองปีนับแต่วันเริ่มดำเนินการไต่สวน และให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. คำนึงถึงความรวดเร็ว ความยากง่ายของการไต่สวน และอายุความของการดำเนินการในเรื่องนั้น โดยจะระบุระยะเวลาของการไต่สวน ข้อกล่าวหาแต่ละประเภทที่แตกต่างกันก็ได้ **สำนักงาน ป.ป.ท.** กำหนดระยะเวลาการแสวงหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐาน การไต่สวนข้อเท็จจริง และการจัดทำสำนวนการไต่สวนข้อเท็จจริงให้ดำเนินการโดยเร็ว **กรมการปกครอง** กำหนดระยะเวลาการทำสำนวนการสอบสวนให้เป็นไปตามระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด กล่าวคือ 1) กรณีปรากฏตัวผู้กระทำความผิด แบ่งเป็นคดีที่อยู่ในเขตอำนาจศาลแขวง คดีที่อยู่ในเขตอำนาจศาลจังหวัด และคดีที่อยู่ในเขตอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัว 2) กรณีไม่ปรากฏตัวผู้กระทำความผิด ทั้งนี้ ทุกหน่วยงานกำหนดให้สามารถขยายระยะเวลาการดำเนินงานได้ หากมีความจำเป็นและเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด

1.2) การศึกษาถึงการกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนคดีอาญาที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับคดีพิเศษของหน่วยงานสอบสวนต่างประเทศ ได้แก่ สำนักงานสอบสวนกลาง (Federal Bureau of Investigation : FBI) ประเทศสหรัฐอเมริกา และสำนักงานป้องกันการฉ้อโกงร้ายแรง (Serious Fraud Office : SFO) สรุปได้ว่า

(1) กระบวนการสอบสวนของสำนักงานสอบสวนกลางหรือเอฟบีไอ ประเทศสหรัฐอเมริกา แบ่งการสอบสวนเป็น 3 ระดับ เรียงจากระดับต่ำไปสู่ระดับสูง ได้แก่ การประเมิน (Assessment) การสอบสวนเบื้องต้น (Preliminary Investigation) การสอบสวนเต็มรูปแบบ (Full Investigation) ซึ่งกำหนดลักษณะและแนวทางการสอบสวน เครื่องมือการสอบสวนตั้งแต่ก่อนเปิดการสอบสวนจนถึงปิดการสอบสวน ที่มีรายละเอียดปลีกย่อยแตกต่างไปจากกระบวนการสอบสวนตามกฎหมายของประเทศไทย ในขณะที่กระบวนการสอบสวนของประเทศไทยมีความคล้ายคลึงกับประเทศสหราชอาณาจักร ซึ่งมีกระบวนการสอบสวนและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนที่กำหนดเป็นขั้นตอนตั้งแต่ระยะเวลาเริ่มแรกในการสอบสวน การขออนุญาตให้ขยายระยะเวลาการสอบสวนโดยเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจและโดยศาลในคดีปกติและคดีที่มีลักษณะซับซ้อน เมื่อมีการร้องขอโดยพนักงานสอบสวนของหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจสอบสวนคดีอาญา

(2) แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนของสำนักงานสอบสวนกลางหรือเอฟบีไอ ประเทศสหรัฐอเมริกา โดยส่วนใหญ่ไม่ได้กำหนดกรอบระยะเวลาการสอบสวนในระดับต่าง ๆ ไว้ ซึ่งส่งผลให้ดำเนินการสอบสวนต่อไปได้เท่าที่จำเป็นต่อการบรรลุเป้าหมายที่ได้รับมอบอำนาจและตามวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้อย่างชัดเจน เว้นแต่การประเมินประเภทที่ 1 และ 2 ต้องให้เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจพิจารณาทบทวนความเหมาะสมตามกฎหมายทุก ๆ 30 วันจนกว่าจะเสร็จสิ้น การที่ไม่ได้กำหนดกรอบระยะเวลาการสอบสวนไว้นั้นแตกต่างจากระบบและกฎเกณฑ์ของหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายของประเทศสหราชอาณาจักรและประเทศไทย ซึ่งกำหนดเป็นช่วงระยะเวลาไว้ตั้งแต่เริ่มแรก การขอและการอนุญาตให้ขยายระยะเวลาที่อยู่ในอำนาจของเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจ การขอและการอนุญาตให้ขยายระยะเวลาที่อยู่ในอำนาจของศาล การกำหนดเงื่อนไขในการขอขยายระยะเวลา ซึ่งจำเป็นต้องแสดงให้เห็นถึงเหตุจำเป็นและประโยชน์จากการอนุญาตให้ขยายระยะเวลาออกไป

1.3) ระยะเวลาที่ใช้ในการสอบสวนคดีพิเศษโดยเฉลี่ยของปีงบประมาณ พ.ศ. 2559-2564 ใช้ระยะเวลาแตกต่างกันในแต่ละคดีความผิด ดังนี้

ตารางที่ 5.1 แสดงระยะเวลาที่ใช้ในการสอบสวนคดีพิเศษโดยเฉลี่ยของปีงบประมาณ พ.ศ. 2559-2564 จำแนกตามคดีความผิดที่เป็นคดีพิเศษตามมาตรา 21 วรรคหนึ่ง (1) แห่งพระราชบัญญัติ การสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547

คดีความผิดตามกฎหมาย		ระยะเวลาโดยเฉลี่ย (เดือน)
1.	ประมวลรัษฎากร	20
2.	กฎหมายว่าด้วยการกักเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน	25
3.	กฎหมายว่าด้วยเครื่องหมายการค้า	7
4.	กฎหมายว่าด้วยลิขสิทธิ์	4
5.	กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์	10
6.	กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน	20
7.	กฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว	22
8.	กฎหมายว่าด้วยศุลกากร	33
9.	กฎหมายว่าด้วยการควบคุมแลกเปลี่ยนเงิน	41
10.	กฎหมายว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์	23
11.	ประมวลกฎหมายที่ดิน กฎหมายว่าด้วยป่าไม้ กฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติ และกฎหมายว่าด้วยอุทยานแห่งชาติ	18
12.	กฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์	30
13.	กฎหมายว่าด้วยวัตถุอันตราย	38
14.	กฎหมายว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับเสนาอราคาด่อหน่วยงานของรัฐ	20
15.	กฎหมายว่าด้วยแร่	18
16.	กฎหมายว่าด้วยยา	21
17.	กฎหมายว่าด้วยอาหาร	18
18.	กฎหมายว่าด้วยมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม	15
19.	กฎหมายว่าด้วยธุรกิจสถาบันการเงิน	15
20.	กฎหมายว่าด้วยบริษัทมหาชนจำกัด	-
21.	กฎหมายว่าด้วยภาษีสรรพสามิต	-
22.	กฎหมายว่าด้วยการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า	-
23.	กฎหมายว่าด้วยสิทธิบัตร	10

2) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อให้ได้ข้อมูลปัจจัยที่มีผลต่อระยะเวลาที่ใช้ในการสอบสวนคดีพิเศษ แนวทางในการกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษที่เหมาะสม และแนวทางที่จะทำให้การสอบสวนคดีพิเศษไม่ล่าช้าหรือรวดเร็วขึ้นและเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการ

สอบสวนคดีพิเศษจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่ ผู้บริหารของกระทรวงยุติธรรม ผู้บริหารของกรมสอบสวนคดีพิเศษ อดีตผู้บริหารของกรมสอบสวนคดีพิเศษ ผู้บริหารของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม และผู้ทรงคุณวุฒิด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อระยะเวลาที่ใช้ในการสอบสวนคดีพิเศษ ได้แก่ ความรู้ ความเชี่ยวชาญของพนักงานสอบสวน การวางแผนและการเร่งรัด ติดตาม ตรวจสอบการสอบสวน ปริมาณคดีในความรับผิดชอบ นโยบายการบริหารงานของกรม กรณีที่มีการขอข้อมูล เอกสารหลักฐานจากหน่วยงานอื่นทั้งหน่วยงานของรัฐและเอกชน กรณีที่มีการร้องขอความช่วยเหลือจากต่างประเทศตามกฎหมายว่าด้วยความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา แนวทางในการกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษที่เหมาะสมต้องมีความยืดหยุ่น คำนึงถึงความยากง่ายของคดี ภาระงานคดีที่รับผิดชอบ เทียบเคียงกับหน่วยงานอื่น และมีความคุ้มค่า และแนวทางที่จะทำให้ การสอบสวนคดีพิเศษไม่ล่าช้าหรือรวดเร็วขึ้นและเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการสอบสวนคดีพิเศษ ได้แก่ การวางแผนการสอบสวน การแผนการสอบสวน การวางระบบการติดตาม เร่งรัด ตรวจสอบการสอบสวน เพิ่มทักษะความเชี่ยวชาญให้บุคลากร ลดขั้นตอนการทำงานที่ไม่จำเป็น ขั้นตอนการทำงานที่มีความซ้ำซ้อนและเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงานให้ความสำคัญกับการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พัฒนากฎหมายให้มีความทันสมัย และพัฒนาเทคโนโลยีที่สนับสนุน การสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3) การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อระดมสมองให้ได้ข้อมูลปัจจัยที่มีผลต่อระยะเวลาที่ใช้ในการสอบสวนคดีพิเศษ ระยะเวลาที่ใช้ในการสอบสวนคดีพิเศษ และแนวทางในการกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษที่เหมาะสมจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) คือ ผู้ปฏิบัติงานด้านการสอบสวนคดีพิเศษ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านคดีพิเศษ พนักงานสอบสวนคดีพิเศษ และเจ้าหน้าที่คดีพิเศษที่ปฏิบัติหน้าที่ด้านการสืบสวนสอบสวนในกองคดีในสังกัดกรมสอบสวนคดีพิเศษ ได้แก่ กองกิจการต่างประเทศและคดีอาชญากรรมระหว่างประเทศ กองคดีการค้ามนุษย์ กองคดีการเงินการธนาคารและการฟอกเงิน กองคดีความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ กองคดีความมั่นคง กองคดีคุ้มครองผู้บริโภค กองคดีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กองคดีทรัพย์สินทางปัญญา กองคดีเทคโนโลยีและสารสนเทศ กองคดีธุรกิจการเงินนอกระบบ และกองคดีภาษีอากร ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อระยะเวลาที่ใช้ในการสอบสวนคดีพิเศษ ได้แก่ การระบุ เข้าถึง แสวงหา ได้มา ตรวจสอบ และวิเคราะห์พยานหลักฐาน ลักษณะและจำนวนของพยานหลักฐาน ทั้งพยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุ และหลักฐานอื่น ๆ ลักษณะและจำนวนของผู้ถูกกล่าวหา ผู้ต้องหา กรณีที่มีการขอข้อมูลเอกสารหลักฐานจากหน่วยงานอื่นทั้งหน่วยงานของรัฐและเอกชน กรณีที่มีการร้องขอความช่วยเหลือจากต่างประเทศตามกฎหมายว่าด้วยความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา ความเชี่ยวชาญและปริมาณของคณะพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ ระยะเวลาที่ใช้ในการสอบสวนคดีพิเศษเป็นไปตามตารางที่ 5.1 และแนวทางในการกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษที่เหมาะสมแบ่งเป็น 3 แนวทาง คือ แนวทางที่ 1 กำหนดระยะเวลาเท่ากันทุกคดีความผิด (เช่นเดียวกับที่กำหนดในระเบียบกรมสอบสวนคดีพิเศษว่าด้วยการบริหารงานคดีพิเศษ พ.ศ. 2562) ควรกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนไม่เกิน 2 ปี นับแต่วันออกเลขสำนวนคดีพิเศษ แนวทางที่ 2 กำหนดระยะเวลาเท่ากันตามกลุ่มคดี (เช่นเดียวกับที่กำหนดในตัวชี้วัดการประเมิน

ประสิทธิภาพองค์การตามมาตรการปรับปรุงประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ และตามนโยบายกระทรวงยุติธรรมประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565) โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่มคดี คือ กลุ่มคดีที่ 1 คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยลิขสิทธิ์ กฎหมายว่าด้วยเครื่องหมายการค้า กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค และกฎหมายว่าด้วยมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ควรกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนไม่เกิน 12-18 เดือน นับแต่วันออกเลขสำนวนคดีพิเศษ และกลุ่มคดีที่ 2 คดีความผิดตามกฎหมายอื่น นอกเหนือจากกลุ่มคดีที่ 1 ควรกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนไม่เกิน 24-30 เดือน และแนวทางที่ 3 กำหนดระยะเวลาแตกต่างกันในแต่ละประเภทคดี โดยแบ่งตามขนาดของคดี 3 ระดับ คือ เล็ก กลาง ใหญ่ โดยกำหนดองค์ประกอบในการแบ่งขนาดของคดีจากขนาดของผลกระทบของคดี คุณลักษณะหรือปริมาณของปัจจัยที่มีผลต่อระยะเวลาในการสอบสวน ควรกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนของคดีขนาดใหญ่ไม่เกิน 2 ปี และระยะเวลาในการสอบสวนของคดีขนาดกลางและคดีขนาดเล็กลดหลั่นลงมา

5.2 อภิปรายผล

จากวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 เพื่อศึกษาถึงระยะเวลาที่ใช้ในการสอบสวนคดีพิเศษ และปัจจัยที่มีผลต่อระยะเวลาที่ใช้ในการสอบสวนคดีพิเศษ ผลการวิจัยพบว่า

ระยะเวลาที่ใช้ในการสอบสวนคดีพิเศษ คดีความผิดทางอาญาที่เป็นคดีพิเศษตามมาตรา 21 วรรคหนึ่ง (1) แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 ใช้ระยะเวลาในการสอบสวนโดยเฉลี่ยของปีงบประมาณ พ.ศ. 2559-2564 เรียงจากน้อยไปหามาก เป็นดังนี้

คดีความผิดด้านทรัพย์สินทางปัญญา โดยเฉลี่ยคดีละ 7 เดือน

คดีความผิดด้านการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ โดยเฉลี่ยคดีละ 10 เดือน

คดีความผิดด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยเฉลี่ยคดีละ 18 เดือน (ยกเว้นคดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า)

คดีความผิดด้านการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ โดยเฉลี่ยคดีละ 20 เดือน

คดีความผิดด้านการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว โดยเฉลี่ยคดีละ 22 เดือน

คดีความผิดด้านการคุ้มครองผู้บริโภค โดยเฉลี่ยคดีละ 23 เดือน

คดีความผิดด้านการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ โดยเฉลี่ยคดีละ 23 เดือน

คดีความผิดด้านการกักเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน โดยเฉลี่ยคดีละ 25 เดือน

คดีความผิดด้านการเงินการธนาคารและการฟอกเงิน โดยเฉลี่ยคดีละ 26.5 เดือน (ยกเว้นคดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยบริษัทมหาชนจำกัด)

คดีความผิดด้านภาษีอากร โดยเฉลี่ยคดีละ 26.5 เดือน (ยกเว้นคดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยภาษีสรรพสามิต)

จากผลการวิจัยดังกล่าวจะเห็นได้ว่าการสอบสวนคดีพิเศษโดยส่วนใหญ่ใช้ระยะเวลาโดยเฉลี่ยมากกว่า 12 เดือน หรือมากกว่า 1 ปี ได้แก่ คดีความผิดด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คดีความผิดด้านการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ คดีความผิดด้านการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว คดีความผิดด้านการคุ้มครองผู้บริโภค คดีความผิดด้านการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ คดีความผิดด้านการกักเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน คดีความผิดด้านการเงินการธนาคารและการ

พอกเงิน และคดีความผิดด้านภาษีอากร ทั้งนี้เนื่องมาจากคดีความผิดทางอาญาทั้งหลายดังกล่าวจะต้องมีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

(1) คดีความผิดทางอาญาที่มีความซับซ้อน จำเป็นต้องใช้วิธีการสืบสวน สอบสวนและรวบรวมพยานหลักฐานเป็นพิเศษ

(2) คดีความผิดทางอาญาที่มีหรืออาจมีผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน ความมั่นคงของประเทศ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ หรือระบบเศรษฐกิจหรือการคลังของประเทศ

(3) คดีความผิดทางอาญาที่มีลักษณะเป็นการกระทำความผิดข้ามชาติที่สำคัญหรือเป็นการกระทำขององค์กรอาชญากรรม

(4) คดีความผิดทางอาญาที่มีผู้ทรงอิทธิพลที่สำคัญเป็นตัวการ ผู้ใช้หรือ ผู้สนับสนุน

(5) คดีความผิดทางอาญาที่มีพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ซึ่ง มิใช่พนักงานสอบสวน คดีพิเศษหรือเจ้าหน้าที่คดีพิเศษเป็นผู้ต้องสงสัยเมื่อมีหลักฐานตามสมควรว่า น่าจะได้กระทำความผิดอาญาหรือเป็นผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหา

ทั้งนี้ตามรายละเอียดของลักษณะของการกระทำความผิดที่คณะกรรมการคดีพิเศษกำหนด โดยเป็นไปตามประกาศ กคพ. (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2565 เรื่อง กำหนดรายละเอียดของลักษณะของการกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษ ตามมาตรา 21 วรรคหนึ่ง (1) แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 ซึ่งถือเป็นอาชญากรรมคอปกขาว อาชญากรรมพิเศษ และองค์กรอาชญากรรม ที่มีลักษณะเฉพาะหรือเป็นความผิดในทางเทคนิค หรือ Technical Offence ที่ก่อให้เกิดความเสียหายอย่างกว้างขวางต่อสังคมโดยรวมทั้งระดับประเทศและระดับโลก ด้วยเหตุนี้จึงส่งผลให้การดำเนินการสอบสวนคดีพิเศษทั้งหลายดังกล่าวต่างประสพกับความยุ่งยากในการรวบรวมพยานหลักฐาน และการดำเนินการทั้งหลายอื่นตามบทบัญญัติของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา รวมทั้งการดำเนินการตามพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 ซึ่งพนักงานสอบสวนคดีพิเศษได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหา เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิดและเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษ ดังนี้

กรณีการระบุ เข้าถึง แสวงหา ได้มา ตรวจสอบ และวิเคราะห์พยานหลักฐาน โดยในส่วนของ การระบุ การเข้าถึง การแสวงหา และการได้มาของพยานเอกสารและพยานวัตถุมีการปกปิด ปิดบัง ซ่อนเร้น อำพราง ไม่ให้ความร่วมมือในการส่งมอบพยานหลักฐาน และมีจำนวนไม่น้อยที่เป็นคดีที่การกระทำความผิดผ่านพ้นมาระยะเวลาหนึ่งแล้วทำให้ยากต่อการได้มาซึ่งพยานหลักฐาน เพราะหลักฐาน ถูกทำลายสูญหาย พยานลี้มเลือนข้อมูลเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น นอกจากนี้หากพื้นที่ที่เกิดการกระทำความผิดหรือสถานที่เกิดเหตุอยู่ห่างไกลหรือมีหลายสถานที่ที่ย่อมส่งผลกระทบต่อ การเข้าถึง การแสวงหา และการได้มาของพยานหลักฐานด้วย ในส่วนการตรวจสอบและการวิเคราะห์พยานหลักฐานต้องกระทำโดยเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญและมีอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง และในส่วนของพยานบุคคล บางส่วนที่ยากต่อการติดตามตัว ไม่ให้ความร่วมมือ ปกปิด ปิดบังข้อเท็จจริงและข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ หากการระบุ เข้าถึง แสวงหา ได้มา ตรวจสอบ และวิเคราะห์พยานหลักฐานมีความยุ่งยาก ย่อมทำให้ต้องใช้ระยะเวลาในการสอบสวนมากตามไปด้วย

กรณีลักษณะและจำนวนของพยานหลักฐาน ในส่วนของพยานบุคคล ซึ่งหมายรวมถึง ผู้เสียหาย และพยานในคดีที่มีความแตกต่างกันไปทั้งในด้านลักษณะทางกายภาพและภูมิหลังทางสังคม ที่ส่งผลต่อความร่วมมือในการให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับคดี และการได้มาซึ่งข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินคดีของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ ในส่วนของพยานเอกสาร พยานวัตถุ และหลักฐานอื่น ๆ เช่น พยานร่องรอย พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ กรณีที่เป็นพยานหลักฐานที่พนักงานสอบสวนคดีพิเศษหรือเจ้าหน้าที่ของกรมสอบสวนคดีพิเศษไม่สามารถตรวจสอบหรือตรวจวิเคราะห์ได้ ก็จะต้องรอผลการตรวจสอบหรือตรวจวิเคราะห์จากหน่วยงานหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ หากมีจำนวนหรือปริมาณของพยานหลักฐานดังกล่าวมาก ย่อมทำให้ต้องใช้ระยะเวลาในการสอบสวนมากตามไปด้วย

กรณีลักษณะและจำนวนของผู้ถูกกล่าวหา ผู้ต้องหา หากผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหาเป็นผู้ทรงอิทธิพล ผู้ที่มีความรู้ ผู้ที่มีฐานะและมีชื่อเสียงในสังคม เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือเจ้าพนักงาน ย่อมส่งผลให้มีขั้นตอนการดำเนินการเพิ่มขึ้น เกิดความยุ่งยากต่อการรวบรวมพยานหลักฐาน ทั้งนี้ หากมีจำนวนของผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหามาก ย่อมทำให้ต้องใช้ระยะเวลาในการสอบสวนมากตามไปด้วย

กรณีที่มีฐานความผิดหลายฐานความผิดและกฎหมายที่เกี่ยวข้องหลายฉบับ ย่อมทำให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษจะต้องดำเนินการรวบรวมพยานหลักฐานและการดำเนินการทั้งหลายอื่นตามบทบัญญัติของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา รวมทั้งการดำเนินการตามพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิดตามที่กล่าวหาทั้งหมด ทั้งนี้ หากมีจำนวนฐานความผิดหลายฐานความผิดและกฎหมายที่เกี่ยวข้องหลายฉบับมากเท่าใด ย่อมทำให้ต้องใช้ระยะเวลาในการสอบสวนมากตามไปด้วย

กรณีที่มีการขอข้อมูลเอกสารหลักฐานจากหน่วยงานอื่น ทั้งจากหน่วยงานของรัฐและเอกชน หากเป็นคดีที่การกระทำความผิดผ่านพ้นมาระยะเวลาหนึ่งแล้ว หรือหากเป็นคดีที่ขอข้อมูลเอกสารหลักฐานที่ต้องใช้ความละเอียดรอบคอบในการค้นหาหรือมีจำนวนมากก็ย่อมทำให้หน่วยงานนั้น ๆ ต้องใช้ระยะเวลาในการค้นหาและรวบรวมส่งให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษ ซึ่งก็จะส่งผลให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษยังไม่สามารถดำเนินการในบางส่วนของคดีที่เกี่ยวข้องกับพยานหลักฐานดังกล่าวได้ และไม่สามารถสรุปสำนวนการสอบสวนได้ด้วย

กรณีที่มีการร้องขอความช่วยเหลือจากต่างประเทศตามกฎหมายว่าด้วยความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา ซึ่งร้องขอความช่วยเหลือในเรื่องเกี่ยวกับการดำเนินการสืบสวน สอบสวน และการดำเนินการอื่น ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับคดีอาญา ได้แก่ คำร้องขอให้สอบปากคำพยานหรือรวบรวมพยานหลักฐานในชั้นสอบสวน คำร้องขอให้จัดหาเอกสารหรือข่าวสารที่อยู่ในความครอบครองของหน่วยงานของรัฐ คำร้องขอให้จัดส่งเอกสารทางกฎหมาย คำร้องขอให้ค้น อายัด ยึดและส่งมอบสิ่งของเพื่อประโยชน์ในการรวบรวมพยานหลักฐาน คำร้องขอให้สืบหาตัวบุคคล ซึ่งต้องดำเนินการจัดทำคำขอความช่วยเหลือจากต่างประเทศไปยังผู้ประสานงานกลางคือ อัยการสูงสุดหรือผู้ซึ่งอัยการสูงสุดมอบหมายเพื่อดำเนินการตามขั้นตอนของพระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ต่อไป ซึ่งต้องรอผลการพิจารณาและวินิจฉัยจากผู้ประสานงานกลางว่าสมควรจะขอความช่วยเหลือจากต่างประเทศหรือไม่ และหากผู้ประสานงานกลางมีคำวินิจฉัยว่า คำร้องขอนั้นสมควรจะขอความช่วยเหลือจากต่างประเทศก็ต้องรอการดำเนินการตามขั้นตอนการส่งคำร้องขอความช่วยเหลือให้ประเทศผู้รับคำร้องขอ และรอผลความช่วยเหลือจากประเทศผู้รับ

คำร้องขอ ซึ่งไม่สามารถคาดการณ์ระยะเวลาแล้วเสร็จได้แต่อย่างใด ซึ่งก็จะส่งผลให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษยังไม่สามารถดำเนินการในบางส่วนของคดีที่เกี่ยวข้องกับการร้องขอความช่วยเหลือ และไม่สามารถสรุปสำนวนการสอบสวนได้ด้วย

นอกจากนี้หากคดีพิเศษใดต้องรวบรวมพยานหลักฐานโดยใช้มาตรการพิเศษตามพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 เช่น การดักข้อมูลข่าวสาร การอำพรางหรือการแฝงตัว เป็นต้น ก็จะมีส่งผลให้ต้องใช้ระยะเวลาในการสอบสวนมากขึ้นตามไปด้วย เนื่องจากจะมีขั้นตอนให้ต้องดำเนินการเพื่อให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด อีกทั้งในปัจจุบันการแสวงหา การเข้าถึง และได้มาของพยานหลักฐาน รวมทั้งการพิสูจน์พยานหลักฐาน เป็นไปได้ยากยิ่งขึ้น เนื่องมาจากการกระทำความผิดได้เปลี่ยนแปลงรูปแบบไป เป็นการกระทำผ่านช่องทางออนไลน์เพิ่มมากขึ้น พยานหลักฐานส่วนใหญ่เป็นพยานหลักฐานทางอิเล็กทรอนิกส์ ข้อมูลคอมพิวเตอร์หรือพยานหลักฐานดิจิทัล ส่งผลให้ต้องใช้ระยะเวลาในการรวบรวมพยานหลักฐาน การรอการตรวจสอบ การตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานมากขึ้น ทำให้ต้องใช้ระยะเวลาในการสอบสวนมากขึ้นตามไปด้วย

ทั้งนี้ ปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งคือ ความรู้ความเข้าใจ ทักษะ และประสบการณ์ของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษเกี่ยวกับลักษณะของการกระทำความผิด แผนประทุษกรรมของการกระทำความผิด บทกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เทคนิคการสืบสวนสอบสวน ตลอดจนการบริหารงานสอบสวนหรือการบริหารงานคดีพิเศษ

สำหรับการสอบสวนคดีพิเศษที่ใช้ระยะเวลาโดยเฉลี่ยน้อยกว่า 12 เดือน หรือ 1 ปี ได้แก่ คดีความผิดด้านการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ และคดีความผิดด้านทรัพย์สินทางปัญญา นั้น เนื่องมาจากในการสอบสวนคดีความผิดด้านการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ แม้จะเป็นอาชญากรรมที่ร้ายแรง เป็นความผิดที่มีลักษณะซับซ้อนในแง่ที่เป็นความผิดที่ยากต่อการตีความและบังคับใช้กฎหมาย เกี่ยวข้องกับกฎหมายหลายฉบับ ผู้ที่เกี่ยวข้องในคดีมีจำนวนมากและในบางคดีจะมีเจ้าหน้าที่ของรัฐเข้ามาเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด พยานหลักฐานส่วนใหญ่อยู่ต่างประเทศและกระจัดกระจายอยู่หลายสถานที่ที่เป็นสถานที่เกิดเหตุและสถานที่ที่เกี่ยวข้อง การรวบรวมพยานหลักฐานมีความยากลำบากเนื่องจากผู้เสียหายส่วนใหญ่เป็นบุคคลที่มีการศึกษาน้อย ไม่สามารถให้เบาะแสและหลักฐานของการกระทำความผิด นอกจากนี้การให้ความร่วมมือจากเหยื่อหรือพยาน บางลักษณะของความผิดเหยื่อมักยินยอมให้นักค้ามนุษย์แสวงหาประโยชน์จากตนเอง หรือมีผลประโยชน์ต่างตอบแทนกันระหว่างเหยื่อกับนักค้ามนุษย์ ส่งผลให้เกิดการปกปิดข้อเท็จจริงหรือไม่ให้ความร่วมมือ ทำให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษไม่ได้รับข้อมูลที่แท้จริงและเป็นประโยชน์ต่อการสอบสวนตามสมควร แต่เนื่องเพราะการแก้ปัญหาการค้ามนุษย์เป็นหนึ่งในวาระแห่งชาติที่รัฐบาลไทยได้ดำเนินการปฏิรูปการทำงานเพื่อขจัดปัญหาการค้ามนุษย์ทั้งระบบ ส่งผลให้มีการเร่งรัดการดำเนินคดีการค้ามนุษย์ทุกขั้นตอนให้ต้องเสร็จสิ้นโดยเร็ว อีกทั้งมีการประสานและสนับสนุนการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และองค์กรพัฒนาเอกชนอย่างเข้มแข็งและเป็นระบบ นอกจากนี้บางคดีผู้ต้องหาได้รับการควบคุมตัว ทำให้คณะพนักงานสอบสวนคดีพิเศษต้องดำเนินการสอบสวนให้แล้วเสร็จภายในเวลาที่กำหนดตามระเบียบกรมสอบสวนคดีพิเศษว่าด้วยการบริหารงานคดีพิเศษ พ.ศ. 2562 ข้อ 30 (3) คดีที่ผู้ต้องหาได้รับการปล่อยชั่วคราว ให้คณะพนักงานสอบสวนคดีพิเศษทำการสืบสวนสอบสวนให้แล้วเสร็จภายในกำหนดเวลา 3 เดือนนับแต่วันแรกที่ผู้ต้องหาได้รับการปล่อยชั่วคราว

แต่หากมีเหตุจำเป็นไม่สามารถดำเนินการสอบสวนให้เสร็จสิ้นในกำหนดเวลาดังกล่าวสามารถขออนุมัติให้อธิบดีพิจารณาอนุมัติขยายระยะเวลาการสอบสวนต่อไปอีกตามความจำเป็นได้ครั้งละไม่เกินหนึ่งเดือนรวมแล้วต้องไม่เกินหกเดือนนับแต่วันแรกที่ต้องหาได้รับการปล่อยชั่วคราว และข้อ (4) คดีที่ผู้ต้องหาถูกควบคุมหรือถูกฝากขังไว้ในระหว่างการสอบสวนให้คณะพนักงานสอบสวนคดีพิเศษทำการสอบสวนให้เสร็จสิ้นก่อนวันครบกำหนดมัดฟ้องหรือฝากขังตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ โดยให้หัวหน้าคณะพนักงานสอบสวนคดีพิเศษรีบสรุปสำนวนการสอบสวนพร้อมความเห็นผ่านผู้บังคับบัญชาตามลำดับไปยังอธิบดีเพื่อพิจารณาก่อนวันครบกำหนดมัดฟ้องหรือฝากขังไม่น้อยกว่า 7 วัน แต่ทั้งนี้ การดำเนินการสืบสวนสอบสวนต้องให้แล้วเสร็จภายในกำหนดอายุความตามกฎหมาย ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้การสอบสวนคดีความผิดด้านการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ใช้ระยะเวลาในการสอบสวนโดยเฉลี่ย 10 เดือน ส่วนการสอบสวนคดีความผิดด้านทรัพย์สินทางปัญญา ได้แก่ การกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยเครื่องหมายการค้า กฎหมายว่าด้วยลิขสิทธิ์ และกฎหมายว่าด้วยสิทธิบัตร ซึ่งใช้ระยะเวลาในการสอบสวนน้อยที่สุด คือ โดยเฉลี่ยคดีละ 7 เดือน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการระบุ เข้าถึง แสวงหา และได้มาของพยานหลักฐานในคดีสามารถดำเนินการได้สะดวกกว่าคดีความผิดด้านอื่น ๆ เนื่องจากส่วนใหญ่จะได้รับมาจากผู้เสียหายและจากการสืบสวนอย่างเข้มข้นก่อนเป็นคดีพิเศษแล้ว นอกจากนี้จำนวนของผู้ที่เกี่ยวข้องในคดี ได้แก่ ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา และพยานบุคคล ยังมีจำนวนไม่มากเท่ากับคดีความผิดด้านอื่น ๆ อีกด้วย อย่างไรก็ตามหากคดีความผิดด้านการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์และคดีความผิดด้านทรัพย์สินทางปัญญาคดีใดที่มีลักษณะและจำนวนของพยานหลักฐานในคดี ทั้งพยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุ และหลักฐานอื่น ๆ มากและหรือหลากหลายก็จะส่งผลต่อการสอบปากคำ การตรวจสอบ การวิเคราะห์พยานหลักฐาน หรือกรณีลักษณะและจำนวนของผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหาที่เป็นผู้ทรงอิทธิพล ผู้ที่มีความรู้ ผู้ที่มีฐานะและมีชื่อเสียงในสังคม เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐบาล หรือหากมีจำนวนของผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหามาก หรือกรณีที่มีฐานความผิดหลายฐานความผิดและกฎหมายที่เกี่ยวข้องหลายฉบับ หรือเป็นกรณีที่มีการขอข้อมูลเอกสารหลักฐานจากหน่วยงานอื่น ทั้งหน่วยงานของรัฐและเอกชน หรือเป็นกรณีที่มีการร้องขอความช่วยเหลือจากต่างประเทศตามกฎหมายว่าด้วยความร่วมมือระหว่างประเทศ ก็ส่งผลให้ใช้ระยะเวลาในการสอบสวนมากขึ้นเช่นเดียวกับคดีความผิดด้านอื่น ๆ ด้วยเช่นกัน

ผลการศึกษาระยะเวลาในการสอบสวนโดยเฉลี่ยของปีงบประมาณ พ.ศ. 2559-2564 ดังกล่าวนี้อาจสอดคล้องกับเรวัต ฉ่ำเฉลิม⁶² ที่กล่าวถึงระยะเวลาของการสอบสวนไว้ว่า กฎหมายมิได้กำหนดระยะเวลาของการสอบสวนไว้แน่ชัดว่าแต่ละคดีจะต้องกระทำให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาเท่าใด เพียงแต่กำหนดไว้เป็นหลักว่าเมื่ออำนาจสอบสวนเกิดขึ้นแล้วการสอบสวนจะต้องกระทำโดยรวดเร็ว ต่อเนื่อง และเป็นธรรม ให้เริ่มการสอบสวนโดยมิชักช้าจะทำได้ เวลาใดก็ได้ โดยผู้ต้องหาต้องอยู่ด้วยการสอบสวนมิอาจกำหนดเวลาแน่นอนตายตัวลงได้อย่างแน่ชัดแล้วแต่พฤติการณ์ ลักษณะของแต่ละคดี ภูมิประเทศ จำนวนพยานหลักฐาน ความซับซ้อนของแต่ละคดี โดยพนักงานสอบสวนจะต้องรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดเท่าที่จะทำได้ เพื่อพิสูจน์ความผิดของผู้ต้องหา เพื่อทราบรายละเอียดแห่งความผิด เพื่อพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหานั่นเอง และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ

⁶² เรวัต ฉ่ำเฉลิม, การสอบสวนโดยมิชอบ, หน้า 10

โครงการพัฒนาตัวชี้วัดด้านระยะเวลาเพื่อส่งเสริมหลักนิติธรรมในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา⁶³ ที่ผลจากการเก็บข้อมูลสถิติการดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญาชั้นพนักงานสอบสวน ได้ผลว่า ค่าเฉลี่ยของระยะเวลาในการดำเนินคดีอาญาเสพติดโดยรวมอยู่ระหว่าง 40-66 วัน ซึ่งถือว่ามียุทธศาสตร์ระยะเวลาที่ใช้เวลาพอสมควรในการรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อทำสำนวนคดีในชั้นสอบสวน และค่าเฉลี่ยของระยะเวลาในการดำเนินคดีอาญาทั่วไปอยู่ระหว่าง 55-135 วัน แล้วแต่คดี ซึ่งจะเห็นว่าใช้เวลานานกว่าคดีอาญาเสพติด เนื่องจากมีความหลากหลายในการรวบรวมพยานหลักฐานในชั้นพนักงานสอบสวน มากกว่าคดีอาญาเสพติด การพิจารณาของความร้ายแรงในแต่ละคดีจากสถิติจะเห็นได้ว่า คดีอาญาส่วนใหญ่จะมีการพิจารณาการควบคุมผู้ต้องหาโดยวิธีการฝากขังผสมผสานกับการให้ผู้ต้องหาประกันตัวหรือนัดมารับทราบคำสั่งของเจ้าพนักงานเป็นคราว ๆ แต่เนื่องจากความหลากหลายในข้อเท็จจริงในคดีที่แตกต่างจากคดีอาญาเสพติดอย่างมากแล้ว ทำให้พนักงานสอบสวนสามารถใช้ดุลพินิจได้มากกว่าคดีอาญาเสพติด เว้นแต่เป็นคดีที่มีความร้ายแรง เช่น คดีอาญาฐานฆ่าผู้อื่นถึงแก่ความตาย ทั้งนี้ ระยะเวลาในการสอบสวนควรพิจารณาจากพยานหลักฐานและข้อเท็จจริงในคดีเป็นหลัก เช่น คดีที่มีการรับสารภาพและรูปคดีไม่สามารถพิจารณาไปในทางอื่นใดได้ ควรจะมีการพิจารณาที่รวดเร็วได้และปรับปรุงระบบการสอบสวนฟ้องร้องให้เป็นระบบเดียวกันจะทำให้มีระยะเวลาที่เหมาะสมและเป็นธรรมมากขึ้น

ปัจจัยที่มีผลต่อระยะเวลาที่ใช้ในการสอบสวนคดีพิเศษ แบ่งได้เป็น 2 ปัจจัย คือ 1) ปัจจัยภายใน ได้แก่ ความเชี่ยวชาญและปริมาณของคณะพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ และการวางแผนและการเร่งรัดติดตาม ตรวจสอบการสอบสวน และ 2) ปัจจัยภายนอก ได้แก่ พื้นที่ที่เกิดการกระทำความผิดหรือสถานที่เกิดเหตุ การระบุ เข้าถึง แสวงหา ได้มา ตรวจสอบ และวิเคราะห์พยานหลักฐาน ลักษณะและจำนวนของพยานหลักฐาน ทั้งพยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุ และหลักฐานอื่น ๆ ลักษณะและจำนวนของผู้ถูกกล่าวหา ผู้ต้องหา กรณีที่มีฐานความผิดหลายฐานความผิดและกฎหมายที่เกี่ยวข้องหลายฉบับ กรณีที่มีการขอข้อมูล เอกสารหลักฐานจากหน่วยงานอื่น ทั้งหน่วยงานของรัฐและเอกชน กรณีที่มีการร้องขอความช่วยเหลือจากต่างประเทศตามกฎหมายว่าด้วยความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยเรื่อง สาเหตุความล่าช้าในการดำเนินคดีอาญาของศาลยุติธรรมภายในจังหวัดสงขลา ที่พบว่า สาเหตุความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญา แบ่งเป็น 3 ด้าน คือ ด้านการประสานงานและการให้บริการข้อมูลของศาล อาทิ ความล่าช้าของการส่งและการรายงานผลการส่งหมายเรียกพยาน การขอคัดถ่ายสำนวนคดีต่าง ๆ ในศาล และการติดตามหรือเรียกพยานมายังศาลของเจ้าพนักงานตำรวจ ด้านความต่อเนื่องของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง อาทิ ปริมาณคดีมากไม่ได้สัดส่วนกับอัตราผู้พิพากษาและพนักงาน พยานป่วยหรือติดธุระจำเป็นไม่สามารถมาศาลได้และรอเพื่อเบิกความเป็นพยานในคดีหลังจากได้รับหมายเรียกหรือคู่ความนำมาศาล ด้านกระบวนการระหว่างพิจารณาของศาล อาทิ ผู้พิพากษาเจ้าของสำนวนพิพากษาคดีอื่นอยู่ยังไม่เสร็จ การสืบพยานในระหว่างพิจารณาคดี และขั้นตอนการดำเนินกระบวนการพิจารณาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และสอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการใช้ OKRs ลดความล่าช้าการทำสำนวนการสอบสวน

⁶³ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, โครงการพัฒนาตัวชี้วัดด้านระยะเวลาเพื่อส่งเสริมหลักนิติธรรมในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา, หน้า 131-132

คดีอาญาหมวดความผิดต่อชีวิต (มาตรา 288 และมาตรา 289)⁶⁴ ที่พบว่า สาเหตุของความล่าช้า การทำสำนวนการสอบสวนคดีอาญาหมวดความผิดต่อชีวิต ได้แก่ (1) หากผู้ทำการสอบสวนเป็น พนักงานสอบสวนที่ไม่มีประสบการณ์จะไม่สามารถตั้งรูปคดีได้ ไม่ทราบว่าจะต้องเริ่มต้นสอบสวนอย่างไร ไม่สามารถกำหนดพยานที่สำคัญ การสอบสวนไม่มีทิศทาง เกิดความล่าช้าอันเนื่องมาจากการสอบสวน ในประเด็นที่ไม่สำคัญต่อรูปคดี (2) พนักงานสอบสวนไม่มีความสามารถที่จะตรวจพิสูจน์พยานนิติ วิทยาศาสตร์จะต้องส่งวัตถุพยานดังกล่าวไปยังกองพิสูจน์หลักฐาน หรือส่งศพผู้ตายไปยังแพทย์นิติเวช เพื่อชันสูตรบาดแผล จึงต้องรอผลการตรวจพิสูจน์จากหน่วยงานดังกล่าวกลับมาก่อนที่จะสรุปสำนวน การสอบสวน (3) พนักงานสอบสวนแต่ละคนมีปริมาณคดีในความรับผิดชอบมาก ทำให้การสอบสวน ลดประสิทธิภาพเพราะจะต้องแบ่งเวลาไปทำคดีอื่น ๆ (4) คดีฆ่าผู้อื่นเป็นคดีที่มีขั้นตอนการสอบสวน เป็นจำนวนมาก และจะต้องนำพยานหลักฐานจากหลายแหล่งเข้าสู่สำนวนการสอบสวน จึงเกิดความล่าช้า เป็นธรรมดา นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยของโครงการสำรวจระยะเวลาการดำเนินคดี อาญา⁶⁵ ที่พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อระยะเวลาการดำเนินคดีอาญาในชั้นพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ และผู้พิพากษา สามารถจำแนกได้เป็น 3 มิติ ดังนี้ มิติทางด้านนโยบาย ประกอบด้วย อัตรากำลัง พนักงานสอบสวน นโยบายทางด้านการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมของผู้บังคับบัญชา เจ้าพนักงาน ผู้สนับสนุนการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวน โครงสร้างการบริหารงานในสถานีตำรวจ และความสนใจ ของผู้บังคับบัญชา มิติทางด้านกระบวนการ ประกอบด้วย ความซับซ้อนของแต่ละประเภทคดี และ ลักษณะงานธุรการในการจัดทำสำนวนการสอบสวน มิติทางด้านบุคลากร ประกอบด้วย ความรู้ ความสามารถของพนักงานสอบสวน ความผูกพันในวิชาชีพของพนักงานสอบสวน และการจัดลำดับ ความสำคัญของการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวน

จากวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 เพื่อให้ได้แนวทางในการกำหนดระยะเวลาในการสอบสวน คดีพิเศษที่เหมาะสม ผลการวิจัยพบว่า

จากผลการวิจัย พบว่า แนวทางในการกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษแบ่งได้เป็น 3 แนวทาง คือ แนวทางที่ 1 กำหนดระยะเวลาเท่ากันทุกคดีความผิด (เช่นเดียวกับที่กำหนดใน ระเบียบกรมสอบสวนคดีพิเศษว่าด้วยการบริหารงานคดีพิเศษ พ.ศ. 2562) ควรกำหนดระยะเวลาในการ สอบสวนไม่เกิน 2 ปี นับแต่วันออกเลขสำนวนคดีพิเศษ แนวทางที่ 2 กำหนดระยะเวลาเท่ากันตาม กลุ่มคดี (เช่นเดียวกับที่กำหนดในตัวชี้วัดการประเมินประสิทธิภาพองค์การตามมาตรการปรับปรุง ประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ และตามนโยบายกระทรวงยุติธรรมประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565) โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่มคดี คือ กลุ่มคดีที่ 1 คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยลิขสิทธิ์ กฎหมายว่าด้วย เครื่องหมายการค้า กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค และกฎหมายว่าด้วยมาตรฐานผลิตภัณฑ์ อุตสาหกรรม ควรกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนไม่เกิน 12-18 เดือน นับแต่วันออกเลขสำนวนคดีพิเศษ

⁶⁴ ภาณุรุจ เกตุกลิ่นหอม กองเกียรติ บูรณศรี และวีรศักดิ์ จันทรสีหราช แนวทางการใช้ OKRs ลดความ ล่าช้าการทำสำนวนการสอบสวนคดีอาญาหมวดความผิดต่อชีวิต (มาตรา 288 และมาตรา 289), https://publication.npru.ac.th/bitstream/123456789/1448/1/npru_193.pdf

⁶⁵ เกษมศานต์ โชติชาครพันธุ์ และคณะ, โครงการสำรวจระยะเวลาการดำเนินคดีอาญาของประเทศไทย, หน้า 89

และกลุ่มคดีที่ 2 คดีความผิดอื่นตามกฎหมายนอกเหนือจากกลุ่มคดีที่ 1 ควรกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนไม่เกิน 24-30 เดือน และแนวทางที่ 3 กำหนดระยะเวลาแตกต่างกันในแต่ละประเภทคดี โดยแบ่งตามขนาดของคดี 3 ระดับ คือ เล็ก กลาง ใหญ่ โดยกำหนดองค์ประกอบในการแบ่งขนาดของคดี จากขนาดของผลกระทบของคดี คุณลักษณะหรือปริมาณของปัจจัยที่มีผลต่อระยะเวลาในการสอบสวน ควรกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนของคดีขนาดใหญ่ไม่เกิน 2 ปี และระยะเวลาในการสอบสวนของคดีขนาดกลางและคดีขนาดเล็กลดหลั่นลงมา

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ จึงเสนอแนวทางในการกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษ โดยพิจารณาจากบริบทของคดีและรายละเอียดของลักษณะของการกระทำความผิดที่มีความแตกต่างกัน ในแต่ละประเภทคดี ในแง่ความหลากหลายของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง การระบุ เข้าถึง แสวงหา ได้มา ตรวจสอบ และวิเคราะห์พยานหลักฐาน ลักษณะและจำนวนของพยานหลักฐาน ความยุ่งยากซับซ้อนของการสอบสวน รวมทั้งอายุความของคดี โดยกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษตามขนาดของคดีพิเศษ จำนวน 3 ขนาด ซึ่งอาจจำแนกตามประเภทคดี หรือจำแนกตามกลุ่มงานคดีพิเศษ หรือจำแนกตามหน่วยงาน โดยกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษสูงสุดไม่เกิน 24 เดือน เว้นแต่กรณีที่มีกฎหมายอื่นกำหนดไว้เป็นการเฉพาะให้ดำเนินการให้เป็นไปตามกำหนดนั้น และกรณีที่มีการร้องขอความช่วยเหลือจากต่างประเทศตามกฎหมายว่าด้วยความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา ให้ขยายเวลาออกไปได้ตามที่จำเป็น ทั้งนี้ เพื่อให้การกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษมีความเหมาะสม อันจะทำให้ประชาชนได้รับความยุติธรรมที่ไม่ล่าช้าเกินสมควร โดยไม่เกิดผลกระทบต่อคุณภาพของพยานหลักฐาน ความเป็นอิสระในการอำนวยความยุติธรรมหรือการดำเนินการโดยสุจริตของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ อนึ่ง การกำหนดขนาดของคดีพิเศษดังกล่าวนอกจากจะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารงานคดีพิเศษด้านการควบคุม ตรวจสอบ และเร่งรัดงานคดีพิเศษ ให้มีมาตรฐาน และเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพแล้ว ยังเป็นประโยชน์ต่อการบริหารงานบุคคลในด้านการมอบหมายงาน การแต่งตั้ง การประเมินผลการปฏิบัติงาน และการเลื่อนเงินเดือนและค่าตอบแทน ได้อีกด้วย โดยมีรายละเอียดการกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษตามขนาดของคดีพิเศษ เป็นดังนี้

ตารางที่ 5.2 แสดงรายละเอียดการกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษตามขนาดของคดีพิเศษ

ชื่อประเภทคดี/ ชื่อกลุ่มงาน คดีพิเศษ/ ชื่อหน่วยงาน	ขนาด ของ คดี พิเศษ	องค์ประกอบในการกำหนดขนาดของคดีพิเศษ (ขนาดของผลกระทบของคดี คุณลักษณะหรือปริมาณ ของปัจจัยที่มีผลต่อระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษ)	ระยะเวลา ในการ สอบสวน คดีพิเศษ
	เล็ก	1. มูลค่าหรือขนาดของความเสียหาย ไม่เกิน XXXXXX บาท หรือ ไม่เกิน XX ลักษณะนามอื่น เช่น ไร่ ลิตร กิโลกรัม ตัน/ เป็นการกระทำที่ส่งผลกระทบต่อบุคคล 2. ลักษณะหรือจำนวนพยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุ ไม่เกิน X ลักษณะ หรือไม่เกิน XXX คนหรือขึ้น/ ลักษณะหรือจำนวนของผู้เสียหายหรือผู้ต้องหา ไม่เกิน X ลักษณะ หรือไม่เกิน XXX คน 3. จำนวนฐานความผิด ไม่เกิน X ฐานความผิด/ จำนวนกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ไม่เกิน X ฉบับ	X-X เดือน
	กลาง	1. มูลค่าหรือขนาดของความเสียหาย ระหว่าง XXXXXX-XXXXXX บาท หรือระหว่าง XX- XXX ลักษณะนามอื่น เช่น ไร่ ลิตร กิโลกรัม ตัน/ เป็นการกระทำที่ส่งผลกระทบต่อองค์กร 2. ลักษณะหรือจำนวนพยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุ ระหว่าง X-X ลักษณะ หรือระหว่าง XXX-XXX คนหรือขึ้น/ ลักษณะหรือจำนวนของผู้เสียหายหรือผู้ต้องหา ระหว่าง X-X ลักษณะ หรือระหว่าง XXX-XXX คน 3. จำนวนฐานความผิด ระหว่าง X-X ฐานความผิด/ จำนวนกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ระหว่าง X-X ฉบับ	X-XX เดือน
	ใหญ่	1. มูลค่าหรือขนาดของความเสียหาย มากกว่า XXXXXX บาท ขึ้นไป หรือมากกว่า XXX ลักษณะนามอื่น เช่น ไร่ ลิตร กิโลกรัม ตัน ขึ้นไป/ เป็นการกระทำที่ส่งผลกระทบต่อสังคมส่วนร่วม 2. ลักษณะหรือจำนวนพยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุ มากกว่า X ลักษณะ ขึ้นไป หรือมากกว่า XXX คนหรือขึ้น ขึ้นไป/ ลักษณะหรือจำนวนของผู้เสียหายหรือผู้ต้องหา มากกว่า X ลักษณะ ขึ้นไป หรือมากกว่า XXX XXX คน ขึ้นไป 3. จำนวนฐานความผิด มากกว่า X ฐานความผิด ขึ้นไป/ จำนวนกฎหมายที่เกี่ยวข้อง มากกว่า X ฉบับ ขึ้นไป	XX-24 เดือน

ซึ่งการกำหนดขนาดของคดีพิเศษดังกล่าวอาจเทียบเคียงได้กับการจำแนกประเภทคดีของศาลยุติธรรมให้เหมาะสมกับลักษณะและปริมาณคดีของศาลจังหวัด ศาลจังหวัดที่นำพระราชบัญญัติให้นำวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวงมาใช้บังคับในศาลจังหวัด พ.ศ. 2520 ศาลแขวง และศาลเยาวชนและครอบครัว ที่เป็นไปเพื่อให้การบริหารจัดการคดีดำเนินไปโดยมีมาตรฐาน มีประสิทธิภาพ และเป็นไปในแนวทางเดียวกัน โดยแบ่งคดีเป็น 3 ประเภท คือ คดีจัดการพิเศษ คดีสามัญ และคดีสามัญพิเศษ⁶⁶

⁶⁶ คู่มือสำหรับตุลาการในการนั่งพิจารณาคดีครบองค์คณะและต่อเนื่อง, สำนักงานศาลยุติธรรม 2548

และการแบ่งขนาดของเรื่องกล่าวหาของข้าราชการสำนักงาน ป.ป.ช. สาขากระบวนการยุติธรรม ที่ปฏิบัติงานด้านการไต่สวน ที่เป็นไปเพื่อให้การดำเนินการตรวจสอบและไต่สวนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ รวดเร็วยิ่งขึ้น และสอดคล้องกับบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 และเพื่อประโยชน์ในการบริหารทรัพยากรบุคคลของสำนักงาน ป.ป.ช. โดยแบ่งขนาดของเรื่องกล่าวหาเป็น 4 ขนาด คือ ขนาดเล็ก (S) ขนาดกลาง (M) ขนาดใหญ่ (L) และขนาดใหญ่มาก (XL)⁶⁷

5.3 ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. กรมสอบสวนคดีพิเศษควรดำเนินการกำหนดขนาดของคดีพิเศษให้เหมาะสมกับบริบทของคดีและรายละเอียดของลักษณะของการกระทำความผิด เพื่อเป็นเกณฑ์หรือมาตรฐานในการจำแนกคดีพิเศษแล้วจึงกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษตามขนาดของคดีพิเศษ ทั้งนี้ เมื่อกำหนดขนาดของคดีพิเศษแล้ว ควรกำหนดให้มีคณะกรรมการขึ้นมาทำหน้าที่เกี่ยวกับการพิจารณาขนาดของคดีพิเศษ พิจารณาการขอเปลี่ยนแปลงขนาดของคดีพิเศษ ตลอดจนพิจารณาการขอขยายระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษ

2. กรมสอบสวนคดีพิเศษควรเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานสอบสวนและการบริหารงานคดีพิเศษ เพื่อให้เกิดการส่งมอบบริการงานยุติธรรมที่รวดเร็วและมีมาตรฐาน โดยให้ความสำคัญเร่งด่วนกับการดำเนินการ ดังนี้

2.1 นำแนวคิดการบริหารโครงการ (Project Management) มาปรับประยุกต์ใช้ในการบริหารงานสอบสวน เพื่อให้การสอบสวนคดีพิเศษแล้วเสร็จอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยกำหนดแนวทางปฏิบัติให้ทุกคดีต้องดำเนินการตามขั้นตอนการบริหารโครงการ ได้แก่ การเริ่มต้นโครงการ (Project Initiation) ได้แก่ รายละเอียดเบื้องต้นของคดี ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหรือผู้เกี่ยวข้องในคดี การวางแผนโครงการ (Project Planning) ได้แก่ การวางแผนการดำเนินการบริหารงานสอบสวน ด้านการมอบหมายงาน การหาเส้นทางวิกฤต การบริหารความเสี่ยง การบริหารต้นทุน การบริหารคุณภาพ การบริหารผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การบริหารทรัพยากรในการสอบสวน การดำเนินโครงการ (Project Execution) ได้แก่ การดำเนินการให้เป็นไปตามแผนการดำเนินการบริหารงานสอบสวน และการติดตามและการควบคุม (Monitoring and Control) ได้แก่ การตรวจสอบการดำเนินการตามแผนการดำเนินการบริหารงานสอบสวนว่าเป็นไปตามกิจกรรม การใช้ทรัพยากร ผลผลิต และเป้าหมายที่กำหนดหรือไม่ อย่างไร เพื่อจะได้แก้ไขหรือปรับเปลี่ยนแผนการดำเนินงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์

2.2 กำหนดเกณฑ์คุณภาพการสอบสวนและการทำสำนวนการสอบสวนคดีพิเศษ เพื่อให้การสอบสวนคดีพิเศษเป็นไปตามกฎหมายและวัตถุประสงค์ของการสอบสวน และการทำสำนวนการสอบสวนคดีพิเศษมีแนวทางการปฏิบัติที่เป็นมาตรฐาน มีประสิทธิภาพ เป็นไปตามข้อกำหนดที่ต้องการ

⁶⁷ ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการมอบหมายเรื่องกล่าวหา และการประเมินผลการปฏิบัติราชการ ของข้าราชการสำนักงาน ป.ป.ช. สาขากระบวนการยุติธรรม ที่ปฏิบัติงานด้านการไต่สวน พ.ศ. 2562

อันจะเป็นเครื่องมือในการควบคุม ติดตาม และประเมินผลการสอบสวนและการทำสำนวนการสอบสวนคดีพิเศษ

2.3 กำชับการปฏิบัติหน้าที่ในการควบคุม ตรวจสอบ เร่งรัดงานคดีพิเศษ ตามระเบียบกรมสอบสวนคดีพิเศษว่าด้วยการบริหารงานคดีพิเศษ พ.ศ. 2562 อย่างเคร่งครัด นอกจากนี้ควรเพิ่มเติมแนวปฏิบัติในการตรวจสำนวนการสอบสวนคดีพิเศษ ให้มีรายละเอียดของประเด็นการตรวจของผู้บังคับบัญชา ที่แสดงให้เห็นถึงความถูกต้อง ครบถ้วน สมบูรณ์ของการสอบสวนและการทำสำนวนการสอบสวน โดยให้มีความสอดคล้องกับเกณฑ์คุณภาพการสอบสวนและการทำสำนวนการสอบสวนคดีพิเศษที่กำหนดขึ้น

2.4 ให้ความสำคัญกับคุณภาพการสืบสวน โดยจะต้องสืบสวนให้พบว่ามีมีการกระทำความผิดทางอาญาที่เป็นคดีพิเศษหรือไม่ ถ้ามีการกระทำความผิดจริงแล้วเป็นคดีความผิดทางอาญาใด และใครเป็นผู้กระทำความผิด กระทำความผิดเมื่อใด ที่ไหน อย่างไร และทำไมจึงกระทำความผิด ทั้งนี้จากการแสวงหาหลักฐานต่าง ๆ จากพยานบุคคล พยานเอกสาร และพยานวัตถุ เพื่อนำมาพิสูจน์ความผิดในชั้นสอบสวน เมื่อได้ข้อเท็จจริงและหลักฐานดังกล่าวจากการสืบสวนแล้วจึงดำเนินการขอออกเลขสำนวนการสอบสวนคดีพิเศษ เพื่อให้คณะพนักงานสอบสวนคดีพิเศษดำเนินการสอบสวนต่อไป ทั้งนี้จะเห็นได้ว่า หากได้ดำเนินการสืบสวนอย่างรอบคอบ ครบถ้วน สมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์ของการสืบสวนแล้ว ข้อเท็จจริงและหลักฐานที่ได้จะช่วยให้การสอบสวนคดีพิเศษใช้เวลาน้อยกว่าการไม่มีการสืบสวนมาก่อนหรือสืบสวนแต่มีข้อเท็จจริงและหลักฐานไม่เพียงพอ นอกจากนี้ควรกำหนดรูปแบบรายงานการสืบสวนที่แสดงให้เห็นถึงความถูกต้อง ครบถ้วน สมบูรณ์ของการสืบสวน เพื่อสร้างมาตรฐานในการสืบสวนและการจัดทำรายงานการสืบสวนคดีพิเศษ

3. กรมสอบสวนคดีพิเศษควรดำเนินการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการด้านอื่น ๆ ที่เหมาะสมกับบริบทขององค์กร ดังนี้

3.1 ด้านบุคลากร ด้วยการจัดสรรบุคลากรอย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับภาระงานของหน่วยงาน และพัฒนาบุคลากรด้วยแนวคิด 70 : 20 : 10 Learning Model โดยเน้นองค์ความรู้เกี่ยวกับอาชญากรรมและแผนประทุษกรรมที่เปลี่ยนแปลงไป ทักษะความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Literacy) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพยานหลักฐานดิจิทัลและทักษะการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานดิจิทัล ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์และทักษะการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบัญชีนิติการหรือการบัญชีเชิงสืบสวน (Forensic Accounting) ความรู้ความเข้าใจและทักษะเกี่ยวกับการตรวจสอบเอกสารและการตรวจสอบข้อมูลพยานหลักฐาน สำหรับทุกประเภทคดีและที่แตกต่างกันไปตามประเภทคดี เช่น การตรวจสอบและติดตามเส้นทางการเงิน การอ่านและวิเคราะห์งบการเงิน การตรวจสอบข้อมูลการเสียภาษี เป็นต้น นอกจากนี้รูปแบบการพัฒนาควรเน้นการฝึกปฏิบัติในการสืบสวนสอบสวนโดยใช้สถานการณ์จำลอง การอบรมเสมือนจริง (Virtual training) และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับหน่วยงานภายนอกเพื่อให้ได้ประสบการณ์ที่แตกต่างและหลากหลายยิ่งขึ้น

3.2 ด้านการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมในการปฏิบัติงาน ด้วยการพัฒนาและนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการภายในหน่วยงานและงานบริการประชาชน โดยให้ความสำคัญเร่งด่วนกับการพัฒนาระบบการสอบปากคำในลักษณะการประชุมทางจอภาพ ดังเช่น การสืบพยาน

คดีอาญาในลักษณะการประชุมทางจอภาพ ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นไม่อาจนำพยานมาเบิกความในศาลที่พิจารณาคดีได้ ตามข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการสืบพยานคดีอาญาในลักษณะการประชุมทางจอภาพ พ.ศ. 2556 ที่ออกตามความในมาตรา 230/1 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และการพัฒนาระบบฐานข้อมูลคดีพิเศษที่แสดงข้อมูลเชิงลึกที่ทำให้เข้าใจการกระทำ ความผิดแต่ละประเภทคดีได้ชัดเจน ข้อมูลของผู้กระทำผิด ข้อมูลของเหยื่อ เพื่อให้สามารถเปรียบเทียบคดีพิเศษที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงเวลาและแต่ละพื้นที่ได้ เพื่อใช้ในการคาดการณ์ นำไปสู่การวิเคราะห์แนวโน้มสถานการณ์คดีพิเศษในภาพรวมและในเชิงพื้นที่ นำมาใช้วิเคราะห์ สังเคราะห์ และใช้ประโยชน์ในการบริหารจัดการคดีพิเศษ เพิ่มประสิทธิภาพการสอบสวน และพยากรณ์แนวโน้มการเกิดคดีพิเศษ อันจะนำไปสู่การวางแผนการป้องกัน ปรามปราม และบริหารจัดการคดีพิเศษให้มีประสิทธิภาพต่อไป

3.3 ปรับปรุงกระบวนการทำงาน ด้วยการนำแนวคิดลีน ซิกซ์ซิกมา (Lean Six Sigma) ซึ่งเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการองค์กรมาประยุกต์ใช้กับการบริหารงานสอบสวนและการบริหารงานคดีพิเศษ เพื่อลดความสูญเปล่าในกระบวนการทำงาน ลดขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ไม่จำเป็น ลดความผิดพลาดที่เกิดขึ้นในกระบวนการต่าง ๆ อันจะเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพให้กับกระบวนการทำงาน อันจะเป็นการสร้างความพึงพอใจให้กับผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียด้วยการส่งมอบบริการงานยุติธรรมที่มีความรวดเร็วและมีคุณภาพ

3.4 ถ่ายโอนภารกิจให้ภาคเอกชนหรือภาคส่วนอื่นร่วมดำเนินการหรือดำเนินการแทน ในส่วนของภารกิจที่ไม่จำเป็นต้องดำเนินการด้วยบุคลากรของกรมสอบสวนคดีพิเศษ หรือเป็นภารกิจที่ภาคเอกชนหรือภาคส่วนอื่นมีความสามารถและความพร้อมของทรัพยากรในการดำเนินการมากกว่า เพื่อให้กรมสอบสวนคดีพิเศษดำเนินการเฉพาะบทบาทภารกิจหลักที่สำคัญ จำเป็น มีความคุ้มค่า สอดคล้องกับกำลังคนที่มี ได้แก่ งานด้านการวิจัยและพัฒนา การพัฒนาบุคลากร การสื่อสารองค์กร การให้บริการเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศ การบริหารจัดการของกลางและการจัดการสำนวนการสอบสวนคดีพิเศษ รวมถึงงานสนับสนุนการสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษ เช่น การสำรวจและรังวัดพื้นที่ การจัดทำแผนที่ การเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลจากโซเชียลมีเดีย การเก็บรวบรวมพยานหลักฐานดิจิทัล เป็นต้น

4. กรมสอบสวนคดีพิเศษควรดำเนินการทบทวนและปรับปรุงตัวชี้วัดการประเมินผล การปฏิบัติราชการในการวัดผลระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษให้สอดคล้องกับการกำหนดระยะเวลาการสอบสวนคดีพิเศษตามขนาดของคดีพิเศษ นอกจากนี้ระยะเวลาในการสอบสวนที่รวดเร็วจะต้องควบคู่ไปกับคุณภาพของงานสอบสวนและสำนวนการสอบสวนคดีพิเศษ ดังนั้นนอกจากการกำหนดตัวชี้วัดด้านระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษแล้ว ควรจะต้องมีการกำหนดตัวชี้วัดด้านคุณภาพ การสอบสวนและสำนวนการสอบสวนคดีพิเศษด้วย

ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

1. กรมสอบสวนคดีพิเศษควรดำเนินการศึกษาวิจัยเพื่อให้ทราบถึงแผนยุทธศาสตร์ของการกระทำ ความผิดที่เปลี่ยนแปลงไป และปัจจัยที่มีผลต่อการสอบสวนคดีพิเศษในเชิงลึกจำแนกตามประเภทคดี เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการกำหนดยุทธศาสตร์การป้องกัน ปรามปรามการกระทำ ความผิดที่เหมาะสมกับประเภทคดี การพัฒนาระบบงานสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษ และการพัฒนาระบบบริหารงานคดีพิเศษ

2. กรมสอบสวนคดีพิเศษควรดำเนินการศึกษาวิจัยเชิงอนาคต (Futures Research) เพื่อให้ทราบถึงแนวโน้มของอาชญากรรมในอนาคต เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการกำหนดยุทธศาสตร์การป้องกันปราบปรามการกระทำความผิดที่เหมาะสม กำหนดทิศทางในการจัดโครงสร้างองค์กร และการเตรียมกำลังคนเพื่อรองรับคดีพิเศษที่จะเกิดขึ้น

3. กรมสอบสวนคดีพิเศษควรดำเนินการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของการสอบสวนคดีพิเศษที่ใช้ระยะเวลาอย่างน้อยแตกต่างกัน เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการพัฒนาระบบงานสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษ และพัฒนาระบบบริหารงานคดีพิเศษ

4. กรมสอบสวนคดีพิเศษควรดำเนินการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการถ่ายโอนภารกิจให้ภาคเอกชนหรือภาคส่วนอื่นร่วมดำเนินการหรือดำเนินการแทน เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการพัฒนาองค์กร

บรรณานุกรม

บรรณานุกรมภาษาไทย

กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและทางการเมือง

กิตติพงษ์ กิตยารักษ์. (2543). *กระบวนการยุติธรรมบนเส้นทางของการเปลี่ยนแปลง*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิญญูชน.

กุลพล พลวัน. (ม.ป.ป.). *การบริหารกระบวนการยุติธรรม*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นิติธรรม.

เกษมศานต์ โชติชาครพันธ์ และคณะ. (ม.ป.ป.). *โครงการสำรวจระยะเวลาการดำเนินคดีอาญาของประเทศไทย*. (ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์).

คำสั่งคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ ที่ 523/2562 เรื่อง การแสวงหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐาน และการไต่สวนข้อเท็จจริงเรื่องกล่าวหาที่ได้รับการมอบหมายตามมาตรา 62 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561

คำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ 419/2556 ลงวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2556 เรื่อง การอำนวยความสะดวกยุติธรรมในคดีอาญา การทำสำนวนการสอบสวน และมาตรการควบคุม ตรวจสอบ เร่งรัดการสอบสวนคดีอาญา

คำอธิบายเกณฑ์มาตรฐานการสืบสวนสอบสวนคดีอาญาของพนักงานฝ่ายปกครอง ประจำปี พ.ศ. 2563 ของที่ทำการปกครองอำเภอ

ชัชฎาภา พันธุ์จินดา. (2552). *ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิเด็กระหว่างการสอบสวน ศีษษากรณีเด็กเป็นผู้ต้องหา*. (สารนิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีปทุม).

น้ำแท้ มีบุญสร้าง. (2563). *การปฏิรูประบบสอบสวนคดีอาญาตามมาตรฐานสากล*. (รายงานการพิจารณาศึกษาเรื่อง การปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในชั้นสอบสวน). (ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์).

น้ำแท้ มีบุญสร้าง. (2566). *กระบวนการยุติธรรมทางอาญาเปรียบเทียบ*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด.

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

ประกาศ กคพ. (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2562 เรื่อง กำหนดรายละเอียดของลักษณะของการกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษ ตามมาตรา 21 วรรคหนึ่ง (1) แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547

ประกาศ กคพ. (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2565 เรื่อง กำหนดรายละเอียดของลักษณะของการกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษ ตามมาตรา 21 วรรคหนึ่ง (1) แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547

พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561

พระราชบัญญัติมาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2551

ภาณุรุจ เกตุกลิ่นหอม กองเกียรติ บูรณศรี และวีรศักดิ์ จันทรสีหราช. *แนวทางการใช้ OKRs ลดความล่าช้า การทำสำนวนการสอบสวนคดีอาญาหมวดความผิดต่อชีวิต (มาตรา 288 และมาตรา 289).* (ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์).

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2560). *โครงการพัฒนาตัวชี้วัดด้านระยะเวลาเพื่อส่งเสริมหลักนิติธรรม ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา.* (ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์)

ระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการแสวงหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐาน พ.ศ. 2559

ระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการไต่สวนข้อเท็จจริง พ.ศ. 2554

ระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติว่าด้วยการตรวจสอบและไต่สวน พ.ศ. 2561

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

เรวัต ฉ่ำเฉลิม. (2563). *การสอบสวนมิชอบ*, วารสารการสอบสวนและนิติการ กรมการปกครอง, ฉบับพิเศษ เดือนมกราคม, 3.

ศิริณา สมภาร. (2560). ปัญหาอำนาจการสอบสวนคดีอาญาของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ. (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีปทุม).

ศศิวิมล ช่วยดำรงค์ และสมเกียรติ แก้วเกาะสะบ้า. (2558). *สาเหตุความล่าช้าในการดำเนินคดีอาญาของศาลยุติธรรมภายในจังหวัดสงขลา.* (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่).

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. *สหราชอาณาจักรบริเตนใหญ่และไอร์แลนด์เหนือกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริต.* (ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์).

สำนักงานศาลยุติธรรม. *คู่มือสำหรับบุคลากรในการนั่งพิจารณาคดีครบองค์คณะและต่อเนื่อง (2548) โครงการพัฒนาระบบการนั่งพิจารณาคดีครบองค์คณะและต่อเนื่อง.* (ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์).

บรรณานุกรมภาษาต่างประเทศ

Black's Law Dictionary. (2014). 10th ed. Statute of Limitations.

Brennan Center For Justice, (2013), *Just What Is an FBI Investigation?*, Retrieved 29 April 2021 from <https://www.brennancenter.org/sites/default/files/analysis/FBI%20Investigation%20Fact%20Sheet%202013.pdf>.

- Brettwilson, (2020, November 17), *How long are the police permitted to investigate an alleged crime?*, Retrieved 12 April 2021 from <https://www.brettwilson.co.uk/blog/how-long-are-the-police-permitted-to-investigate-an-alleged-crime/#:~:text=Effectively%2C%20this%20means%20the%20police,is%20no%20statutory%20time%20limit.>
- Brettwilson, (2020, June 23), *Police bail: what happens now?*, Retrieved 12 April 2021 from <https://www.brettwilson.co.uk/blog/police-bail-what-happens-now/>.
- Charles Doyle. (2017). *Statute of Limitations in Federal Criminal Cases: An Overview*, Washington D.C.: Congressional Research Service, pp. Summary and 1.
- Cornell Law School. *Legal Information Institute*. (June, 2017). *Fourth Amendment*. Retrieved 9 April 2021 from https://www.law.cornell.edu/wex/fourth_amendment.
- Crown Prosecution Service. (2018). *Code for Crown Prosecutors*. 8th ed. UK: CPS, pp. 5-12.
- Faiza Patel, (2016), *More Surveillance Doesn't Mean Greater Safety*, in Brennan Center for Justice, Retrieved 2 May 2021 from <https://www.brennancenter.org/our-work/analysis-opinion/more-surveillance-doesnt-mean-greater-safety>.
- Federal Bureau of Investigation, (2016), *FBI Domestic Investigations and Operations Guide (DIOG)*, Retrieved 29 April 2021 from [https://vault.fbi.gov/FBI%20Domestic%20Investigations%20and%20Operations%20Guide%20\(DIOG\)](https://vault.fbi.gov/FBI%20Domestic%20Investigations%20and%20Operations%20Guide%20(DIOG)).
- Federal Bureau of Investigation. (n.d.). *What we investigate*. Retrieved 9 April 2021 from <https://www.fbi.gov/investigate>.
- Federal Bureau of Investigation. (n.d.). *A Brief Description of the Federal Criminal Justice Process*. Retrieved 9 April 2021, from <https://www.fbi.gov/resources/victim-services/a-brief-description-of-the-federal-criminal-justice-process>.
- Jennifer Brown, (2020, January 6), *Why is police bail being reviewed again?*, House of Commons Library, UK Parliament, Retrieved 27 April 2021 from <https://commonslibrary.parliament.uk/why-is-police-bail-being-reviewed-again/>
- Kaisuwan, S. (2015). *Factors affecting the investigation of car theft arrest Case study Police Officer, Police Force Investigation Division 7*. Sociology Thesis and Anthropology. Kasetsart University.
- LexisNexis, (n.d.), *Summary Only Offence definition*, Retrieved 11 April 2021 from <https://www.lexisnexis.co.uk/legal/glossary/summary-only-offence#:~:text=A%20criminal%20offence%20which%20is,imprisonment%20and%20For%20unlimited%20fines.>

- Ministry of Justice. (2020). *Code of Practice for Victim of Crime in England and Wales*, UK: APS Group on behalf of the Controller of Her Majesty's Stationery Office.
- National Constitution Center. (n.d.). *Grand Jury, Double Jeopardy, Self-Incrimination, Due Process, Takings*. Retrieved 9 April 2021, from <https://constitutioncenter.org/interactive-constitution/amendment/amendment-v>.
- Nora Ellingsen, (2016), The Life Cycle of an FBI Terrorism Investigation, in *Lawfare Blog*, Retrieved 29 April 2021 from <https://www.lawfareblog.com/life-cycle-fbi-terrorism-investigation>.
- Serious Fraud Office, (2019), *FOI 2019-113- Length of SFO Investigations*, Retrieved 30 April 2021 from <https://www.sfo.gov.uk/foi-request/foi-2019-113-length-of-sfo-investigations/>
- Serious Fraud Office, (n.d.), *About us*, Retrieved 30 April 2021 from <https://www.sfo.gov.uk/about-us/>
- Serious Fraud Office, (n.d.), *SFO historical background and powers*, Retrieved 30 April 2021 from <https://www.sfo.gov.uk/publications/corporate-information/sfo-historical-background-powers/#roskill>.
- Steve Roberts, (2017, April 25), *Everything you need to know about the 28 day- pre-charge bail limit*, Retrieved 27 April 2021 from <https://www.richardnelsonllp.co.uk/28-day-pre-charge-bail-limit/>
- The Law Library of Congress, Global Legal Research Center, (2009), *Habeas Corpus Rights: Canada, Egypt, France, Germany, Iraq, Italy, Japan, Pakistan, Russia, Saudi Arabia, Syria, United Kingdom, and Yemen*, Retrieved 12 April 2021 from <https://www.loc.gov/law/help/habeas-corpus/habeas-corpus-rights.pdf>.
- The National Archives, (2020), *Police and Criminal Evidence Act 1984*, Retrieved 27 April 2021 from <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1984/60/part/IV#reference-c18890021>.
- UK Home Office, (2011), Protection of Freedoms Bill, Fact Sheet-Part 4: Counter-Terrorism Powers, Retrieved 12 April 2021 from https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/98407/fact-sheet-part4.pdf.
- UK Government, (2014), *Offence classification numbers used for court proceedings*, Retrieved 28 April 2021 from https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/428953/offence-group-classification.xls.

UK Home Office, (2011), *Protection of Freedoms Bill, Fact Sheet-Part 4: Counter-Terrorism Powers*, Retrieved 12 April 2021 from https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/98407/fact-sheet-part4.pdf.

United States Department of Justice, (2015, May 1), *Criminal Procedures*, Retrieved 9 April 2021 from <https://www.justice.gov/usao-mn/criminal-procedures>.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

เครื่องมือในการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย เรื่อง แนวทางการกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษ

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อระยะเวลาที่ใช้ในการสอบสวนคดีพิเศษ และเพื่อให้ได้แนวทางในการกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษที่เหมาะสมจากกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ พนักงานสอบสวนคดีพิเศษและเจ้าหน้าที่คดีพิเศษที่ปฏิบัติงานด้านการสอบสวนคดีพิเศษ

2. การวิจัยครั้งนี้กำหนดขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

2.1 ศึกษาเฉพาะการกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษตามมาตรา 21 วรรคหนึ่ง (1) แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 และตามประกาศ กคพ. (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2565 เรื่อง กำหนดรายละเอียดของลักษณะของการกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษ ตามมาตรา 21 วรรคหนึ่ง (1) แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547

2.2 ศึกษาจากขั้นตอนการดำเนินการสอบสวนคดีพิเศษตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 ตั้งแต่วันที่กรมสอบสวนคดีพิเศษรับเป็นคดีพิเศษจนถึงการมีความเห็นทางคดีเพื่อส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการ

3. แบบสอบถามฉบับนี้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 9 ข้อ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษ จำนวน 4 ข้อ

4. โปรดเติมข้อมูลลงในช่องว่างตามความเป็นจริง หรือเลือกข้อมูลที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. ตำแหน่ง

() พนักงานสอบสวนคดีพิเศษ

() เจ้าหน้าที่คดีพิเศษ

2. วุฒิการศึกษาสูงสุด

() ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า

() ปริญญาโทหรือเทียบเท่า

() ปริญญาเอกหรือเทียบเท่า

() เนติบัณฑิต

3. คุณวุฒิการศึกษาในระดับสูงสุด

() สาขาวิชานิติศาสตร์

() สาขาวิชารัฐศาสตร์หรือรัฐประศาสนศาสตร์

() สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์หรือการบัญชี

() สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศหรือวิทยาการคอมพิวเตอร์

() สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม

() สาขาวิศวกรรมศาสตร์

() สาขา/สาขาวิชาอื่น (โปรดระบุ)

4. อายุราชการ
- () ไม่เกิน 5 ปี () 5-10 ปี
 () 11-15 ปี () 16-20 ปี
 () มากกว่า 20 ปี
5. ระยะเวลาในการปฏิบัติงานด้านการสอบสวนคดีอาญา
- () ไม่เกิน 5 ปี () 5-10 ปี
 () 11-15 ปี () 16-20 ปี
 () มากกว่า 20 ปี
6. ระยะเวลาในการปฏิบัติงานภายในกรมสอบสวนคดีพิเศษ
- () ไม่เกิน 5 ปี () 5-10 ปี
 () 11-15 ปี () มากกว่า 15 ปี
7. ระยะเวลาในการปฏิบัติงานด้านการสอบสวนคดีพิเศษ
- () ไม่เกิน 5 ปี () 5-10 ปี
 () 11-15 ปี () 16-20 ปี
 () มากกว่า 20 ปี
8. เคยทำหน้าที่ใดบ้างในขณะพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ (ตอบได้หลายข้อ)
- () หัวหน้าคณะพนักงานสอบสวน () คณะพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ
 () เลขานุการหรือผู้ช่วยเลขานุการคณะพนักงานสอบสวน
9. คดีพิเศษที่เคยดำเนินการสอบสวน (ตอบได้หลายข้อ)
- () คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน
 () คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน
 () คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ
 () คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยเครื่องหมายการค้า
 () คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยบริษัทมหาชนจำกัด
 () คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน
 () คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยลิขสิทธิ์
 () คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยสิทธิบัตร
 () คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์
 () คดีความผิดตามประมวลรัษฎากร
 () คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร
 () คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยภาษีสรรพสามิต
 () คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์
 () คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว
 () คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์
 () คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยแร่
 () คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยธุรกิจสถาบันการเงิน

- () คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยวัตถุอันตราย
- () คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า
- () คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติ
- () คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยอุทยานแห่งชาติ
- () คดีความผิดตามประมวลกฎหมายที่ดิน
- () คดีความผิดตามกฎหมายอื่นๆ (โปรดระบุ)

ส่วนที่ 2 ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษ

1. ปัจจัยใดที่เห็นว่าส่งผลต่อระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษ (ตอบได้หลายข้อ)

- () พื้นที่ที่เกิดการกระทำความผิดหรือสถานที่เกิดเหตุ เช่น พยานหลักฐานหรือพยานบุคคลอยู่ห่างไกล
- () เป็นการกระทำเกี่ยวพันกับความผิดหลายฐานหลายข้อหา
- () จำนวนผู้เสียหาย
- () จำนวนพยาน
- () เอกสิทธิ์และความคุ้มกันของผู้ต้องหา
- () สถานะและอิทธิพลทางสังคมของผู้ต้องหา
- () จำนวนผู้ต้องหา
- () ความซับซ้อนของสำนวนการสอบสวน
- () ขั้นตอนการรับส่งมอบสำนวนการสอบสวน
- () กรณีที่ต้องขอความร่วมมือจากหน่วยงานของรัฐที่มีกฎหมายให้อำนาจไว้เป็นการเฉพาะ เช่น สำนักงาน ป.ป.ช. สำนักงาน ป.ป.ท. กรมศุลกากร กรมสรรพากร กรมสรรพสามิต เป็นต้น
- () กรณีที่ต้องขอความร่วมมือจากภาคเอกชน สถาบันการเงิน หรือองค์กรพัฒนาเอกชน
- () กรณีที่ต้องดำเนินการตามประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 8 ลงวันที่ 8 พฤศจิกายน 2520 ข้อ 2
- () กรณีที่ต้องขอความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา และการส่งผู้ร้ายข้ามแดน
- () การดำเนินคดีพิเศษมีความเกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนอื่น เช่น สำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงาน ป.ป.ช. สำนักงาน ป.ป.ท. เป็นต้น
- () กรณีที่ต้องรอคำสั่งหรือคำพิพากษาของศาล หรือการพิจารณาของบุคคล คณะบุคคล ส่วนราชการ หน่วยงานอื่นที่อาศัยอำนาจตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น คำสั่งของศาลปกครอง หรือคณะกรรมการตามกฎหมาย เป็นต้น
- () ความเห็นของคณะพนักงานสอบสวนคดีพิเศษขัดแย้งกับพนักงานอัยการหรืออัยการทหารที่ร่วมสอบสวน
- () การร้องเรียนหรือร้องขอความเป็นธรรมของผู้ต้องหาหรือผู้เสียหาย
- () การแทรกแซงจากอำนาจภายนอกองค์กร
- () กรณีพนักงานอัยการส่งคืนสำนวนการสอบสวนคดีพิเศษ โดยเห็นว่าการสอบสวนยังไม่แล้วเสร็จ หรือยังไม่สิ้นกระแสความ
- () นโยบายการบริหารคดีพิเศษของผู้บริหาร

- () ความรู้และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับคดีของคณะพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ
- () ความเห็นของคณะพนักงานสอบสวนคดีพิเศษไม่ตรงกัน
- () การพิจารณาทำความเข้าใจของผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น
- () ปริมาณคดีพิเศษที่รับผิดชอบ
- () กรณีมีการโยกย้ายหรือปรับเปลี่ยนตำแหน่งของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ
- () ระบบงานสนับสนุนคดีพิเศษ เช่น การประสานความร่วมมือเกี่ยวกับการตรวจหรือการส่งตรวจพยานหลักฐานหรือการตรวจสอบข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการสอบสวนคดีพิเศษ การเบิกจ่ายงบประมาณในการสอบสวนคดีพิเศษ การขอใช้รถยนต์ส่วนกลางในการเดินทางไปราชการ เป็นต้น
- () งบประมาณในการสอบสวนคดีพิเศษ
- () ปัจจัยอื่นๆ (โปรดระบุ)

2. ระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษที่เหมาะสมควรเป็นเท่าใด (ตอบได้หลายข้อ)

- () คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน เดือน/ปี
- () คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน เดือน/ปี
- () คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ เดือน/ปี
- () คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยเครื่องหมายการค้า เดือน/ปี
- () คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยบริษัทมหาชนจำกัด เดือน/ปี
- () คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เดือน/ปี
- () คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยลิขสิทธิ์ เดือน/ปี
- () คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยสิทธิบัตร เดือน/ปี
- () คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ เดือน/ปี
- () คดีความผิดตามประมวลรัษฎากร เดือน/ปี
- () คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร เดือน/ปี
- () คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยภาษีสรรพสามิต เดือน/ปี
- () คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ เดือน/ปี
- () คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว เดือน/ปี
- () คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ เดือน/ปี
- () คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยแร่ เดือน/ปี
- () คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยธุรกิจสถาบันการเงิน เดือน/ปี
- () คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยวัตถุอันตราย เดือน/ปี
- () คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า เดือน/ปี
- () คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ เดือน/ปี
- () คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติ เดือน/ปี
- () คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยอุทยานแห่งชาติ เดือน/ปี
- () คดีความผิดตามประมวลกฎหมายที่ดิน เดือน/ปี

3. ท่านมีแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการสอบสวนคดีพิเศษอย่างไร (ตอบได้หลายข้อ)
- () จัดสรรบุคลากรอย่างเหมาะสม และสอดคล้องกับภาระงานของหน่วยงาน
 โปรดระบุรูปแบบการจัดสรรบุคลากรที่เหมาะสม
 - () เพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับคดีให้กับบุคลากรด้วยรูปแบบที่เหมาะสม
 โปรดระบุรูปแบบการเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ที่เหมาะสม
 - () นำเทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิบัติงานให้มากขึ้น
 โปรดระบุขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ท่านคิดว่าควรนำเทคโนโลยีมาใช้เพิ่มเติมจากที่มีอยู่ในปัจจุบัน
 - () ลดขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ไม่จำเป็น
 โปรดระบุขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ท่านคิดว่าสามารถลดได้
 - () ถ่ายโอนภารกิจให้เอกชนดำเนินการแทน
 โปรดระบุภารกิจที่ท่านคิดว่าสามารถให้เอกชนดำเนินการแทนได้
 - () แนวทางอื่นๆ (โปรดระบุ)
4. ข้อเสนอแนะอื่นๆ ที่เห็นว่าจะจะเป็นประโยชน์ต่อการกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษ
-
-

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัยเรื่อง แนวทางการกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษ (สำหรับผู้บริหารของกรมสอบสวนคดีพิเศษ/อดีตผู้บริหารของกรมสอบสวนคดีพิเศษ)

คำชี้แจง

ความยุติธรรมที่ล่าช้าคือความไม่ยุติธรรมหรือการปฏิเสธความยุติธรรม (Justice delayed is justice denied) ภาษิตกฎหมายที่มีความมุ่งหมายเพื่อขับเคลื่อนให้กระบวนการยุติธรรมรวดเร็วขึ้นเนื่องจากความล่าช้าส่งผลกระทบต่อการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนในระหว่างการดำเนินคดี ทั้งผู้ต้องหา จำเลย และผู้เสียหาย ส่งผลกระทบต่อความคุ้มค่าในการบังคับใช้กฎหมาย และต่อความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมอีกด้วย นอกจากนี้ยังเป็นอุปสรรคอย่างหนึ่งที่ขัดขวางการเข้าถึงความยุติธรรมของประชาชน ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ปัญหาความล่าช้าของกระบวนการยุติธรรมเป็นประเด็นที่ถูกกล่าวถึงและถูกสาธารณชนเรียกร้องให้มีการปรับปรุงแก้ไขมาโดยตลอด

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 68 วรรคแรก บัญญัติให้รัฐพึงจัดระบบการบริหารงานในกระบวนการยุติธรรมทุกด้านให้มีประสิทธิภาพ เป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ และให้ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยสะดวก รวดเร็ว และไม่เสียค่าใช้จ่ายสูงเกินสมควร และตามมาตรา 258 บัญญัติให้ดำเนินการปฏิรูปประเทศ โดยในด้านกระบวนการยุติธรรมให้มีการกำหนดระยะเวลาดำเนินงานในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมที่ชัดเจน เพื่อให้ประชาชนได้รับความยุติธรรมโดยไม่ล่าช้า นอกจากนี้ตามแผนการปฏิรูปประเทศ ด้านกระบวนการยุติธรรม ได้กำหนดเรื่อง/ประเด็นการปฏิรูปที่ 1 การกำหนดระยะเวลาดำเนินงานในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมที่ชัดเจน เพื่อให้ประชาชนได้รับความยุติธรรมโดยไม่ล่าช้า เรื่อง/ประเด็นการปฏิรูปที่ 6 การกำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้ชัดเจนเพื่อมิให้คดีขาดอายุความ ซึ่งส่งผลให้มีการตรากฎหมายว่าด้วยระยะเวลาในการดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรม

เพื่อให้การอำนวยความสะดวกยุติธรรมตามภารกิจมีประสิทธิภาพ ประชาชนเข้าถึงความยุติธรรมได้โดยสะดวกและรวดเร็ว กรมสอบสวนคดีพิเศษได้กำหนดระยะเวลาในการสอบสวนไว้ในระเบียบกรมสอบสวนคดีพิเศษว่าด้วยการบริหารงานคดีพิเศษ พ.ศ. 2562 หมวด 6 การควบคุม ตรวจสอบ เြงรัดงานคดีพิเศษ แต่เพื่อเป็นการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานเกี่ยวกับระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษให้มีความเหมาะสม เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ หลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี สอดคล้องรองรับแผนการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม และพระราชบัญญัติกำหนดระยะเวลาดำเนินงานในกระบวนการยุติธรรม พ.ศ. 2565 รวมทั้งมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย อันจะทำให้ประชาชนได้รับความยุติธรรมโดยไม่ล่าช้าเกินสมควร โดยไม่เกิดผลกระทบต่อความเป็นอิสระในการอำนวยความสะดวกยุติธรรมหรือการดำเนินการโดยสุจริตของบุคคลใด จึงจำเป็นที่จะต้องดำเนินการวิจัยเพื่อให้ได้แนวทางการกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษ

การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เป็นเครื่องมือหนึ่งของการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ โดยต้องการทราบข้อมูลเพื่อให้ได้แนวทางในการกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษที่เหมาะสม เฉพาะระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษ ตามมาตรา 21 วรรคหนึ่ง (1) แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547

ประเด็นการสัมภาษณ์

1. หลักการและแนวคิดในการกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนตามระเบียบกรมสอบสวนคดีพิเศษว่าด้วยการบริหารงานคดีพิเศษ พ.ศ. 2562 หมวด 6 การควบคุม ตรวจสอบ เร่งรัดงานคดีพิเศษ ข้อ 30
2. ความคิดเห็นต่อการใช้เวลาในการสอบสวนคดีพิเศษจำแนกตามประเภทคดีหรือกลุ่มคดีที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน
3. ความคิดเห็นต่อการดำเนินการควบคุม ตรวจสอบ เร่งรัดงานคดีพิเศษของหน่วยงานภายในกรม
4. ระบบการติดตามความคืบหน้าของคดีพิเศษเป็นอย่างไร
5. แผนดำเนินงานปรับปรุงแก้ไขในประเด็นต่อไปนี้หรือไม่ อย่างไร
 - 5.1 การกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษ
 - 5.2 การควบคุม ตรวจสอบ เร่งรัดงานคดีพิเศษ
 - 5.3 ระบบการติดตามความคืบหน้าของคดีพิเศษ
6. ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะต่อแนวทางที่จะทำให้การสอบสวนคดีพิเศษไม่ล่าช้าหรือรวดเร็วขึ้น
7. ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะต่อแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการสอบสวนคดีพิเศษ
8. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่จะประโยชน์ต่อการวิจัยครั้งนี้

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัยเรื่อง แนวทางการกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษ (สำหรับผู้บริหารของกรมสอบสวนคดีพิเศษ/อดีตผู้บริหารของกรมสอบสวนคดีพิเศษ)

คำชี้แจง

ความยุติธรรมที่ล่าช้าคือความไม่ยุติธรรมหรือการปฏิเสธความยุติธรรม (Justice delayed is justice denied) ภาษิตกฎหมายที่มีความมุ่งหมายเพื่อขับเคลื่อนให้กระบวนการยุติธรรมรวดเร็วขึ้นเนื่องจากความล่าช้าส่งผลกระทบต่อการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนในระหว่างการดำเนินคดี ทั้งผู้ต้องหา จำเลย และผู้เสียหาย ส่งผลกระทบต่อความคุ้มค่าในการบังคับใช้กฎหมาย และต่อความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมอีกด้วย นอกจากนี้ยังเป็นอุปสรรคอย่างหนึ่งที่ขัดขวางการเข้าถึงความยุติธรรมของประชาชน ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ปัญหาความล่าช้าของกระบวนการยุติธรรมเป็นประเด็นที่ถูกกล่าวถึงและถูกสาธารณชนเรียกร้องให้มีการปรับปรุงแก้ไขมาโดยตลอด

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 68 วรรคแรก บัญญัติให้รัฐพึงจัดระบบการบริหารงานในกระบวนการยุติธรรมทุกด้านให้มีประสิทธิภาพ เป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ และให้ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยสะดวก รวดเร็ว และไม่เสียค่าใช้จ่ายสูงเกินสมควร และตามมาตรา 258 บัญญัติให้ดำเนินการปฏิรูปประเทศ โดยในด้านกระบวนการยุติธรรมให้มีการกำหนดระยะเวลาดำเนินงานในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมที่ชัดเจน เพื่อให้ประชาชนได้รับความยุติธรรมโดยไม่ล่าช้า นอกจากนี้ตามแผนการปฏิรูปประเทศ ด้านกระบวนการยุติธรรม ได้กำหนดเรื่อง/ประเด็นการปฏิรูปที่ 1 การกำหนดระยะเวลาดำเนินงานในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมที่ชัดเจน เพื่อให้ประชาชนได้รับความยุติธรรมโดยไม่ล่าช้า เรื่อง/ประเด็นการปฏิรูปที่ 6 การกำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้ชัดเจนเพื่อมิให้คดีขาดอายุความ ซึ่งส่งผลให้มีการตรากฎหมายว่าด้วยระยะเวลาในการดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรม

เพื่อให้การอำนวยความสะดวกยุติธรรมตามภารกิจมีประสิทธิภาพ ประชาชนเข้าถึงความยุติธรรมได้โดยสะดวกและรวดเร็ว กรมสอบสวนคดีพิเศษได้กำหนดระยะเวลาในการสอบสวนไว้ในระเบียบกรมสอบสวนคดีพิเศษว่าด้วยการบริหารงานคดีพิเศษ พ.ศ. 2562 หมวด 6 การควบคุม ตรวจสอบ เြงรัดงานคดีพิเศษ แต่เพื่อเป็นการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานเกี่ยวกับระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษให้มีความเหมาะสม เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ หลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี สอดคล้องรองรับแผนการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม และพระราชบัญญัติกำหนดระยะเวลาดำเนินงานในกระบวนการยุติธรรม พ.ศ. 2565 รวมทั้งมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย อันจะทำให้ประชาชนได้รับความยุติธรรมโดยไม่ล่าช้าเกินสมควร โดยไม่เกิดผลกระทบต่อความเป็นอิสระในการอำนวยความสะดวกยุติธรรมหรือการดำเนินการโดยสุจริตของบุคคลใด จึงจำเป็นที่จะต้องดำเนินการวิจัยเพื่อให้ได้แนวทางการกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษ

การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เป็นเครื่องมือหนึ่งของการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ โดยต้องการทราบข้อมูลเพื่อให้ได้แนวทางในการกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษที่เหมาะสม เฉพาะระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษ ตามมาตรา 21 วรรคหนึ่ง (1) แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547

ประเด็นการสัมภาษณ์

1. ความคิดเห็นต่อการดำเนินงานของกรมสอบสวนคดีพิเศษในประเด็นการดำเนินการบังคับใช้กฎหมาย การดำเนินการสอบสวนคดีพิเศษ และการดำเนินการด้านอื่น ๆ
2. ความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษ
3. ความคิดเห็นต่อการกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษในปัจจุบัน และการกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษที่เหมาะสม
4. ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะต่อแนวทางที่จะทำให้การสอบสวนคดีพิเศษไม่ล่าช้าหรือรวดเร็วขึ้น
5. ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะต่อแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการสอบสวนคดีพิเศษ
6. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่จะประโยชน์ต่อการวิจัยครั้งนี้

**แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัยเรื่อง แนวทางการกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษ
(สำหรับผู้บริหารของกระทรวงยุติธรรม/ผู้บริหารของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม/
ผู้ทรงคุณวุฒิด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม)**

คำชี้แจง

ความยุติธรรมที่ล่าช้าคือความไม่ยุติธรรมหรือการปฏิเสธความยุติธรรม (Justice delayed is justice denied) ภาษิตกฎหมายที่มีความมุ่งหมายเพื่อขับเคลื่อนให้กระบวนการยุติธรรมรวดเร็วขึ้นเนื่องจากความล่าช้าส่งผลกระทบต่อตรงต่อการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนในระหว่างการดำเนินคดี ทั้งผู้ต้องหา จำเลย และผู้เสียหาย ส่งผลกระทบต่อความคุ้มค่าในการบังคับใช้กฎหมาย และต่อความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมอีกด้วย นอกจากนี้ยังเป็นอุปสรรคอย่างหนึ่งที่ขัดขวางการเข้าถึงความยุติธรรมของประชาชน ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ปัญหาความล่าช้าของกระบวนการยุติธรรมเป็นประเด็นที่ถูกกล่าวถึงและถูกสาธารณชนเรียกร้องให้มีการปรับปรุงแก้ไขมาโดยตลอด

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 68 วรรคแรก บัญญัติให้รัฐพึงจัดระบบการบริหารงานในกระบวนการยุติธรรมทุกด้านให้มีประสิทธิภาพ เป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ และให้ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยสะดวก รวดเร็ว และไม่เสียค่าใช้จ่ายสูงเกินสมควร และตามมาตรา 258 บัญญัติให้ดำเนินการปฏิรูปประเทศ โดยในด้านกระบวนการยุติธรรมให้มีการกำหนดระยะเวลาดำเนินงานในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมที่ชัดเจน เพื่อให้ประชาชนได้รับความยุติธรรมโดยไม่ล่าช้า นอกจากนี้ตามแผนการปฏิรูปประเทศ ด้านกระบวนการยุติธรรม ได้กำหนดเรื่อง/ประเด็นการปฏิรูปที่ 1 การกำหนดระยะเวลาดำเนินงานในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมที่ชัดเจน เพื่อให้ประชาชนได้รับความยุติธรรมโดยไม่ล่าช้า เรื่อง/ประเด็นการปฏิรูปที่ 6 การกำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้ชัดเจนเพื่อมิให้คดีขาดอายุความ ซึ่งส่งผลให้มีการตรากฎหมายว่าด้วยระยะเวลาในการดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรม

เพื่อให้การอำนวยความสะดวกตามภารกิจมีประสิทธิภาพ ประชาชนเข้าถึงความยุติธรรมได้โดยสะดวกและรวดเร็ว กรมสอบสวนคดีพิเศษได้กำหนดระยะเวลาในการสอบสวนไว้ระเบียบกรมสอบสวนคดีพิเศษว่าด้วยการบริหารงานคดีพิเศษ พ.ศ. 2562 หมวด 6 การควบคุม ตรวจสอบ เฝ้าระวังงานคดีพิเศษ แต่เพื่อเป็นการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานเกี่ยวกับระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษให้มีความเหมาะสม เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ หลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี สอดคล้องรองรับแผนการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม และพระราชบัญญัติกำหนดระยะเวลาดำเนินงานในกระบวนการยุติธรรม พ.ศ. 2565 รวมทั้งมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย อันจะทำให้ประชาชนได้รับความยุติธรรมโดยไม่ล่าช้าเกินสมควร โดยไม่เกิดผลกระทบต่อความเป็นอิสระ

ในการอำนวยความสะดวกหรือการดำเนินการโดยสุจริตของบุคคลใด จึงจำเป็นที่จะต้องดำเนินการวิจัย เพื่อให้ได้แนวทางการกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษ

การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เป็นเครื่องมือหนึ่งของการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ โดยต้องการทราบข้อมูลเพื่อให้ได้แนวทางในการกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษที่เหมาะสม เฉพาะระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษ ตามมาตรา 21 วรรคหนึ่ง (1) แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547

ประเด็นการสัมภาษณ์

1. ความคิดเห็นต่อการดำเนินงานของกรมสอบสวนคดีพิเศษในประเด็นการดำเนินการบังคับใช้กฎหมาย การดำเนินการสอบสวนคดีพิเศษ และการดำเนินการด้านอื่น ๆ
2. ความคิดเห็นต่อการกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษที่เหมาะสม
3. ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะต่อแนวทางที่จะทำให้การสอบสวนคดีพิเศษไม่ล่าช้าหรือรวดเร็วขึ้น
4. ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะต่อแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการสอบสวนคดีพิเศษ
5. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่จะประโยชน์ต่อการวิจัยครั้งนี้

ประเด็นการสนทนากลุ่มเพื่อการวิจัย เรื่อง แนวทางการกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษ

คำชี้แจง

1. การสนทนากลุ่มเพื่อการวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการเพื่อให้ได้ข้อมูลประกอบการวิจัย โดยต้องการทราบข้อมูลเกี่ยวกับบริบทของคดีพิเศษ ปัจจัยที่มีผลต่อระยะเวลาที่ใช้ในการสอบสวนคดีพิเศษ ระยะเวลาที่ใช้ในการสอบสวนคดีพิเศษ และแนวทางในการกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษที่เหมาะสมของหน่วยงานในสังกัดกรมสอบสวนคดีพิเศษ

2. การวิจัยครั้งนี้กำหนดขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

2.1 ศึกษาเฉพาะการกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษ ตามมาตรา 21 วรรคหนึ่ง (1) แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547

2.2 ศึกษาจากขั้นตอนในการดำเนินการสอบสวนคดีพิเศษตั้งแต่วันที่กรมสอบสวนคดีพิเศษรับเป็นคดีพิเศษจนถึงการมีความเห็นทางคดีแล้วส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการ

3. แนวทางการดำเนินการสนทนากลุ่ม

3.1 ดำเนินการรายกองคดี โดยมีผู้เข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 7-10 คน

3.2 กองคดีพิจารณาและเตรียมข้อมูลของคดีความผิดตามกฎหมายที่รับผิดชอบตามประเด็นการสนทนากลุ่ม

3.3 คณะผู้วิจัยสรุปข้อมูลแนวทางการกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนคดีพิเศษ

ประเด็นการสนทนากลุ่ม

1. ผู้เข้าร่วมกิจกรรมร่วมกันกำหนดปัจจัยที่มีผลต่อระยะเวลาในการสอบสวน เช่น มูลค่าความเสียหาย หรือระดับของผลกระทบ จำนวนพยานบุคคล ระยะเวลาในการรอข้อมูลหรือผลการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

2. ผู้เข้าร่วมสัมมนาร่วมกันพิจารณาคดีตัวอย่างที่ใช้ระยะเวลาในการสอบสวนน้อยที่สุดและมากที่สุด (คดีความผิดตามกฎหมายเดียวกัน) โดยการวิเคราะห์ความแตกต่างของคดี และปัจจัยที่มีผลต่อระยะเวลาในการสอบสวน เช่น ความแตกต่างของมูลค่าความเสียหายหรือระดับของผลกระทบ ความแตกต่างของจำนวนพยานบุคคล ความแตกต่างของระยะเวลาในการรอข้อมูลหรือผลการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

3. ผู้เข้าร่วมสัมมนาร่วมกันพิจารณาแนวทางการกำหนดระยะเวลาในการสอบสวน 3 แนวทาง และระยะเวลาในการสอบสวนที่เหมาะสมของแต่ละแนวทางควรเป็นเท่าใด

- 3.1 กำหนดระยะเวลาเท่ากันทุกคดีความผิด (เช่นเดียวกับที่กำหนดในระเบียบกรมสอบสวนคดีพิเศษ ว่าด้วยการบริหารงานคดีพิเศษ พ.ศ. 2562) และระยะเวลาในการสอบสวนที่เหมาะสมควรเป็นเท่าใด
- 3.2 กำหนดระยะเวลาเท่ากันตามกลุ่มคดี (เช่นเดียวกับที่กำหนดในตัวชี้วัดการประเมินประสิทธิภาพองค์การตามมาตรการปรับปรุงประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ และตามนโยบายกระทรวงยุติธรรมประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565) โดยแบ่งเป็นกลุ่ม แต่กลุ่มประกอบด้วยคดีความผิดใด และระยะเวลาในการสอบสวนที่เหมาะสมควรเป็นเท่าใด เช่น

กลุ่มคดี	คดีความผิด	ระยะเวลาในการสอบสวน
1	คดีความผิดตามกฎหมาย ... คดีความผิดตามกฎหมาย ...	X-X เดือน
2	คดีความผิดตามกฎหมาย ... คดีความผิดตามกฎหมาย ...	X-XX เดือน

- 3.3 กำหนดระยะเวลาแตกต่างกันในแต่ละประเภทคดี โดยอาจแบ่งตามขนาดของคดี 3 ระดับ คือ เล็ก กลาง ใหญ่ โดยระบุขนาด/ปริมาณของปัจจัยที่มีผลต่อระยะเวลาในการสอบสวนตามขนาดของคดี และระยะเวลาในการสอบสวนที่เหมาะสมตามขนาดของคดีควรเป็นเท่าใด เช่น

ขนาดของคดีพิเศษ	ขนาด/ปริมาณของปัจจัยที่มีผลต่อระยะเวลาในการสอบสวน	ระยะเวลาในการสอบสวน
เล็ก	1. มูลค่าความเสียหายไม่เกิน XXXXXX บาท หรือส่งผลกระทบต่อบุคคล 2. จำนวนพยานบุคคลไม่เกิน XXX คน 3. ระยะเวลาในการรอข้อมูลหรือผลการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่เกิน XX วัน	X-X เดือน
กลาง	1. มูลค่าความเสียหายระหว่าง XXXXXX-XXXXXXXX บาท หรือส่งผลกระทบต่อองค์กร 2. จำนวนพยานบุคคลระหว่าง XXX-XXXX คน 3. ระยะเวลาในการรอข้อมูลหรือผลการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องระหว่าง XX-XX วัน	X-XX เดือน
ใหญ่	1. มูลค่าความเสียหายมากกว่า XXXXXX บาท ขึ้นไป หรือส่งผลกระทบต่อสังคมส่วนร่วม 2. จำนวนพยานบุคคลมากกว่า XXXX คน ขึ้นไป 3. ระยะเวลาในการรอข้อมูลหรือผลการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมากกว่า XX วัน ขึ้นไป	XX-XX เดือน

ประวัติคณะผู้วิจัย

ประวัติผู้วิจัย

ร้อยตำรวจโทหญิง จารุวรรณ ศรีเมืองวัฒนา

ประวัติการศึกษา

ปริญญาตรี ศิลปศาสตรบัณฑิต (รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พ.ศ. 2534
 ปริญญาโท สังคมศาสตรมหาบัณฑิต (อาชีววิทยาและงานยุติธรรม) มหาวิทยาลัยมหิดล
 พ.ศ. 2536

ประสบการณ์การทำงาน/การรับราชการ

พ.ศ. 2538 - 2539 กองวิจัยและพัฒนา สำนักงานแผนงานและงบประมาณ กรมตำรวจ
 พ.ศ. 2544 - 2546 สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม
 พ.ศ. 2547 - ปัจจุบัน กรมสอบสวนคดีพิเศษ

ผลงานทางวิชาการ

- 1) โครงการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการยุติธรรม รูปแบบ ปัญหาอุปสรรค และแนวทางในอนาคต
- 2) โครงการวิจัยเรื่อง การจัดองค์กรในกระบวนการยุติธรรม
- 3) โครงการวิจัยเรื่อง อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ความรู้ความเข้าใจและความตระหนักของประชาชน
- 4) โครงการวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นและความคาดหวังของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงานของกรมสอบสวนคดีพิเศษ
- 5) โครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนามาตรฐานและตัวชี้วัดด้านการสอบสวนคดีพิเศษ
- 6) รายงานการศึกษาเรื่อง การพัฒนามาตรฐานการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ

รางวัลหรือทุนการศึกษา

นักเรียนรางวัลพระราชทาน ระดับประถมศึกษา ประจำปีการศึกษา 2524
 รางวัลข้าราชการพลเรือนดีเด่น พ.ศ. 2554
 รางวัลคนดี ดีเอสไอ พ.ศ. 2557

ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบันและสถานที่ทำงาน

พนักงานสอบสวนคดีพิเศษชำนาญการพิเศษ กองพัฒนาและสนับสนุนคดีพิเศษ กรมสอบสวนคดีพิเศษ

ประวัติผู้วิจัย

นางพักรัตร์ประไพ ตรีสุวรรณวัฒน์

ประวัติการศึกษา

- ปริญญาตรี วิทยาศาสตร์บัณฑิต (เทคโนโลยีอาหาร) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี พ.ศ. 2541
 นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช พ.ศ. 2553
 ปริญญาโท วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (เทคโนโลยีชีวภาพ) มหาวิทยาลัยขอนแก่น พ.ศ. 2546

ประสบการณ์การทำงาน/การรับราชการ

พ.ศ. 2547 - ปัจจุบัน กรมสอบสวนคดีพิเศษ

ผลงานทางวิชาการ -

รางวัลหรือทุนการศึกษา -

ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบันและสถานที่ทำงาน

พนักงานสอบสวนคดีพิเศษชำนาญการ กองบริหารคดีพิเศษ กรมสอบสวนคดีพิเศษ

ประวัติผู้วิจัย

นางสาวสิริพร สุขใส

ประวัติการศึกษา

ปริญญาตรี วิทยาศาสตร์บัณฑิต (วิทยาศาสตร์ทั่วไป) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2544
 นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช พ.ศ. 2552

ปริญญาโท วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (วิทยาศาสตรสภาวะแวดล้อม) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 พ.ศ. 2547

ประสบการณ์การทำงาน/การรับราชการ

พ.ศ. 2547 - ปัจจุบัน กรมสอบสวนคดีพิเศษ

ผลงานทางวิชาการ -

รางวัลหรือทุนการศึกษา -

ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบันและสถานที่ทำงาน

พนักงานสอบสวนคดีพิเศษชำนาญการ กองบริหารคดีพิเศษ กรมสอบสวนคดีพิเศษ

ประวัติผู้วิจัย

นางสาวศิริรัตน์ สุวิชาโสภณ

ประวัติการศึกษา

ปริญญาตรี รัฐศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง พ.ศ. 2545
นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช พ.ศ. 2555
ปริญญาโท บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพ พ.ศ. 2552

ประสบการณ์การทำงาน/การรับราชการ

พ.ศ. 2546 - พ.ศ. 2547 บริษัท Knowledge Plus Education
พ.ศ. 2547 - ปัจจุบัน กรมสอบสวนคดีพิเศษ

ผลงานทางวิชาการ -

รางวัลหรือทุนการศึกษา -

ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบันและสถานที่ทำงาน

พนักงานสอบสวนคดีพิเศษชำนาญการ กองคดีคุ้มครองผู้บริโภค กรมสอบสวนคดีพิเศษ

ประวัติผู้วิจัย

นางณิชาดา ชื่นชมสิริกกุล

ประวัติการศึกษา

ปริญญาตรี บริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ มหาวิทยาลัยสยาม พ.ศ. 2541

ประสบการณ์การทำงาน/การรับราชการ

พ.ศ. 2547 - ปัจจุบัน รับราชการที่กรมสอบสวนคดีพิเศษ

ผลงานทางวิชาการ -

รางวัลหรือทุนการศึกษา -

ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบันและสถานที่ทำงาน

เจ้าหน้าที่คดีพิเศษชำนาญการ กองเทคโนโลยีและศูนย์ข้อมูลการตรวจสอบ กรมสอบสวนคดีพิเศษ